Reggeli Ujság

Rendkivüli kiadás

Ára 10 fillér

Vass József vasárnap éjszaka két és három óra között meghalt

Erdeklődők százai s erős rendőrkordon a halottasház körül. Dréhr államtitkár, aki elsőnek érkezett, sirva borult a miniszter ágyára. — Az államtitkár autón vitte meg Gödöllőre a kormányzónak a halál hirét

Pénteken d. u. 4 órakor a parlament kupolacsarnokából temetik

A magyar közéletnek gyásza van: Vass József népjóléti miniszter ma reggel váratlanul meghalt. Amikor ezeket a sorokat irjuk, végig reszket tollunk alatt a hirtelen halál minden izgalma és kérdések emelik fel fejüket, kérdések, amelyekre a halál nem tud választ adni. Váratlanul, hirtelen, orvul rohanta meg a magyar életet ez a tragikus halál, mintha a magyar sors és a magyar végzet a maga évszázados ismétlődésével megszólalna megint, hogy elvigye ennek a nemzetnek, ennek a boldogtalan fajtának legjobbjait.

Vass Józsefben a magyar közéletnek egyik legmarkánsabb, legtehetségesebb, legsulyosabb és legértékesebb tagja hunyta le örök álomra szemét. Javakorában, élete és alkotóképessége teljességében vitte el a halál iróasztala mellől, a magyar közélet legelőretoltabb hadállásából, onnan, ahol egy évtizeden keresztül irányitott célokat tüzött ki, gondolatokat adott, és egy szociálpolitika alapjait rögzitette bele a sivár magyar életbe. Vass József nagy volt mint politikus, érdekes és értékes volt mint ember.

Az uj magyar politika fejlődéséből hiányzottak a nagy papi egyéniségek: a a 67-es kiegyezésutáni kor polgári liberalizmusa a papi tényezőket a kuliszák mögé szoritotta s az alkotó papi tehetségek kimerültek egyházmegyék, nagy javadalmak és lelki közületek kormányzásával é kiformálásával. Az alkotó napi politikát nem tudtak beleilleszkedni, a korszellem nem engedte őket kormányrud mellé s Vass József volt az első, aki a maga egyéniségével, sulyával, tehetségével, lángoló nagy magyarságával és müveltségével, továbbá tetterejének kemény nyomatékával áttörte azt a hitet és babonát, hogy a pap nem alkalmas a politikai küzdelmek kitolt őrállásainak védésére és egy irányzat, egy program és egy meggyőződés képviseletére.

Vass József a maga lelki és fizikai al-

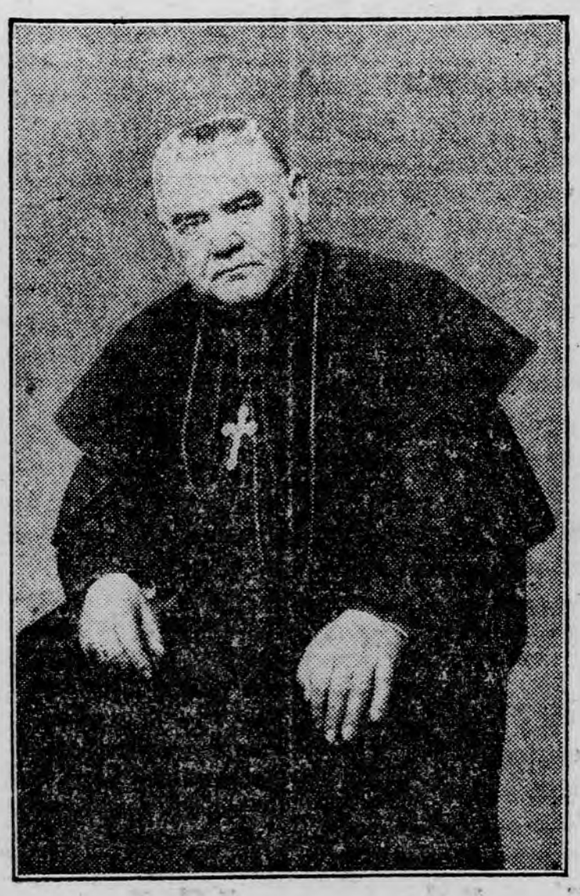

katával már az első pillanatban megragadta az embert; robusztus, kemény, magyaros alakjáról sugárzott az erő és a tettrekészség, cikloptikus keményen formált fejéről és arcáról sugárzott az értelem. Mélynézésü szemében meglobbant a magas intellektus fénye s higgadt, határozott szavából egy, melegszivü, keménykoponyáju, érdekes ember lelke zendült, nem volt, aki szuggesztiv erejének ellent tudott volna állani. Aki nem tudta, hogy kivel van szemben, azt is megfogta egyéniségének lebüvölő és lebilincselő ereje és hatalma.

Sajátságos egyéniség volt, egyenes lelki leszármazottja azoknak a nagy papoknak, akik valamikor tömeget vezettek és történelmet formáltak. A magyarfajta géniusza benne öltött formát és akkor, amikor a magyarság a porban hevert, ugy látszott, mintha ennek a nemzetnek minden szellemi és anyagi erőtartalékai kifogytak volna, mintha a magyar tehetségek áramlása megszünt volna, akor érkezett Vass József a politikába és a közéletbe, mintegy bizonyságául annak, hogy ebben a nemzetben nem szünt meg a képességek és a nagy tehetségek fejlődése.

Jött mint egyszerü pap, akinek csak az egyházi életben és a szószéken, a katedrán volt hire és jelentősége, jött, mint Homo Novus lelkében egy más világnak, egy más életnek és egy más beidegzettségnek formáival. Jött csendesen, szerényen, szinte észrevétlenül, jött egészen által, maga elé eresztve a nyüzsgőket és a tolakodókat, a kis könyöklőket és az

apró akarnokokat. Abban a káoszban, amelyet a magyar politika 1920-ban jelentett, elég volt egyetlenegy beszéde, hogy az ország közfigyelme reá szegeződjék, elég volt egy felszólalása, hogy vezér legyen, anélkül, hogy valamikor tábort szervezett volna magának, vagy lekötelezett volna embereket. Egyetlen felszólalásával megmutatta a maga erejét, a legnagyobb politikai karrierek vaskapuját, amelyen véresre dörömbölték öklüket a kicsinyek és a tucatok. Egyszerre lett, volt s kinőtte magát valakivé, akivel számolni kell, aki mellett nem lehet elmenni sem fölénnyel, sem közönnyel, sem vállvonogatva. Máról holnapra hirtelen élére került az egész irányzatnak, hatalmas müveltségével, nagy gondolati erejével s akaratával állandó kisugárzásával középpontja lett az egész vajudó politikának: körülötte alakult, formálódott és kristályosodott ki az a nyugalmi helyzet, amely lehetségessé tette a Bethlen-rendszer kialakulását és megszilárdulását. Éles szemével pillanatok alatt észrevette a magyar politika nagy hiányosságait és egy uj szociálpolitika utjelző léceit ágyazta bele a magyar göröngyökbe. Mindaz, ami szociálpolitikában előtte volt, csak kisérlet maradt, meddő és céltalan, dilettáns: ő volt az első, aki irányt szabott, programmot adott és célokat formált, kapcsolatokat termetett a nagy tömegek és a politika között, a szíveket és az igényeket kereste s felállitotta a magyar szociálpolitika első nagy mérlegeit, amelyeken a tehertétel lapjai a kemény vonásokkal rótta oda a régi történelmi osztályok minden mulasztásait és hibáit. Mint a nép, mint az egyszerü kisember fia, rajta tartotta a szenvedő és ninestelen magyar tömegek ütőerén a kezét, megérezte a tömegeknek fájdalmát s az államhatalom minden eszközével azon volt, hogy a könnyeket letörölje, a fájdalmat enyhitse.

Vass József nem karriérjének végén szakadt le a magyar élet fájáról, ő volt az a tényező, akire még nagyobb szerep várhatott volna, az ő képességei, tehetsége, akaratereje és tekintélye egy esetleges változás, vagy eltolódás idején a magyar politika egész irányitását az ő kezébe adhatták volna. Bethlen mellett ő volt a legnagyobb tekintély, akinek szavára egy egész ország hallgatott. Felfelé ivelő pályájának utolsó állomását nem érhette meg, a halál lezárta jóságos szemeit és derékon törte nagy álmait. Ezek az álmok a magyar fajtának s a magyar államiságnak boldogságát és jövendőjét ringatták karjaikban s most az elárvult nagy álmok mellett egy egész ország döbbenete, fájdalma és megrendülése szoritja össze a szíveket.

Hogyan halt meg Vass József

Hétfőn a kora délelőtti órákban döbbenetes hir száguldott végig Budapest utcáin: Vass József népjóléti miniszter meghalt.

Az első pillanatban hihetetlennek hangzott az életrős, kolosszus, hogy ily váratlanul elmenjen, lehetetlennek tünt és szerte a városban megindultak telefonon a kérdezősködések az utcán egymást állitották meg a járókelők kérdezve:

— Hallotta? Igaz lehet?

És loholtak lélekszakadva a Kinizsy-utcába, hogy a helyszinen szerezzenek meggyőződést. A kép, amely Vass József lakásánál az utcán, a Kinizsy-utca 10. számu ház előtt elénk tárul, meggyőzhette őket a megrendítő hir valódiságáról.

Vass József lakása a népjóléti minisztérium óriási palotájában van, a kétfrontu palotában Vass József részére a Kinizsy-utcai szárnyon külön kaput épitettek. Az impozáns sárga kaput most zárva találjuk. Jobbról-balról egy-egy rendőr, a ház sarkain, szemközt a gyalogjárón, a Knézits-utca vonalában

a Ráday-utca sarkán mindenütt rendőrök, akik elterelik egyéb utcákba az autók és kocsik forgalmát, a gyalogjárónak nem szabad megközeliteni a kaput, a tuls oldalon kell végighaladni éspedig megállás nélkül.

Kopogtat a sofőr.

Reggel nyolc óra husz perckor a kapu elé kanyarodott Vass József hatalmas, feketéskékre lakozott Minerva autója, a sofőr becsöngetett a kapun, majd csöndes, tempós lépésekkel felhalad az első emeletre és a konyha ablakán rázörgetett Kovács Lászlóra, Vass József inasára. Az inas beeresztette a sofőrt, sofőr ezt mondta:

— Megyek és felkeltem a kegyelmes urat.

Az előszobából nyilik a könyvtárterem, utána az ebédlő, majd a kisszalón következik és ennek végében áll a hálószoba fehérre lakozott ajtaja.

Kutyera Gábor sofőr kopogott. Mégegyszer kopogott. Harmadszor kopogott. Semmi válasz.

A sofőr töprengve várt. Elfutott az inasért:

— Te, olyan későn aludt el a kegyelmes ur?

— Nem, mindjárt tiz után; de miért kérded?

A sofőr megtörli a homlokát , már szinte megsejtésn van a szörnyü valóságnak, azt mondja:

— Nem értem, már háromszor kopogtam, máskor azonnal jelentkezett.

Az inasra is átragad a soffőrnek a bizonytalan félelme, a négy szobán át most már futva rohannak, kopognak, ujra kopognak és akkor ketten ökleikel verik az ajtót.

Semmi válasz. Döbbenve néznek egymásra. Hallgatódznak kulcslyukra szoritott füllel.

Semmi nesz. Neki az ajtónak. Rángatják, felfeszitik, a következő pillanatban bent teremnek a hálószobában és látják urukat az ágyban fekve, mozdulatlanul.

A legszörnyübbre még akkor sem gondoltak. Azt hitték, eszméletlen. Kovács László, az inas, leszaladt, izgalmában lobogott a haja és a ház előtt posztoló rendőrnek futtában odakiáltotta:

— Rosszul van a kegyelmes ur, megyek orvosért.

A rendőr értesitette a közeli őrszobát, ahonnan még három rendőr érkezett, akik a kapu előtt álltak fel ,az inas pedig futott végig a Kinizsy-utcán, mint a nyul fordult be a Ráday-utcába és futott, kezét-lábát elhányva a Szent Imre-kollégium épületébe.

Ez háromnegyed kilenc óra előtt öt perccel történt.

A főorvos gallér nélkül rohant.

Az inas bebukott a vészhirrel a Szent Imre Kollégium kapuján. Ott már meglehetős foku izgalommal fogadták. Vass József ugyanis évek óta tartó szokása szerint minden reggel fél kilenc órakor megjelenik a Szent Imre Kollégium kápolnájában és dr. Kovács István gyakorló orvos minisztrálása mellett misét mondott.

Soha, egyetlen perccel nem késett. Fél kilenc mult tiz perccel már és a kollégium prefektusa, Vécsey Géza, fejcsóválva találgatta, mi lehet a feltünően szokatlan késés oka.

Ebben a pillanatban ront rájuk a lélekzetét vesztett inas.

— Segitség, a kegyelmes ur rosszul van, talán már meg is halt.

A hirre a szomszédos szobából kidugta fejét dr. Scheiner József, a kollégium főorvosa. Még nem fejezhette be reggeli öltözködését, se kabát, se gallér nem volt rajta, amint volt, gallér nélkül, csak egy kabátot kapva magára, futva rohant ki az épületből, hogy másodpercek alatt lehessen Vass József segitségére. Véletlenül éppen a ház előtt, az ugyancsak az épületben lakó Rózsa Miklós autója, a főorvos intett s Rózsa Miklós segiteni készen kitárta az ajtót s az autó a következő pillanatban robogva indult meg Vass Józsefnek alig kétszáz lépés távolságban levő lakása felé.

Utána nyomban megindult Vécsey Géza prefektus és vele ment Kovács Imre dr., a kollégium fiatal orvosa.

Mire az utóbbiak Vass József lakása elé értek, Schnier József dr. már az ágy előtt térdepelt, fejét sirva hajtotta le és tragikus gesztussal intett felém.

Schnier József akkorra megállapitotta már, hogy Vass József még az éjszaka meghalt, legalább öt óra óta halott.

Vécsey Géza prefektus magával hozta a kegyszereket, hogy meggyóntassa és megáldoztassa Vass Józsefet, de erre már nem volt mód és ők hárman megrendülve térdepeltek percekig az ágy körül.

Megérkezik Dréhr államtitkár.

A telefonkészülék a negyedik szabában van. Kovács István orvos elsőnek dr. Dréhr államtitkárt értesitette a szomoru eseményről. Dréhr Imre lakásán éppen a reggelivel készült el, mikor a tragikus hirt meghallotta, magára kapta sárga felöltőjét és autóján elrobogott Vass József lakására, de még abban a hiszemben, hogy a hir tulzott.

Mire Dréhr autója Vass József lakása elé ért, a környék az ostromállapot képét mutatta.

A kapuban Kraus Ferenc rendőrfelügyelő inézkedett a Knézics-utca, a Ráday-utca sarkán mindenütt erős rendőri osztagok percenként érkeztek a város különböző részeiből az az autók és a rendőrök kordonán tul egyre növekedett a megdöbbenve érdeklődők tábora. Néhxny perccel utóbb a főkapitányságon Zimmermann Endre rendőrkapitány vezetésével külön rendőri osztag érkezett, majd kilenc óra előtt néhány perccel dr. Körmöczy Zoltán igazgató főorvos vezetésével megérkeztek a mentők. A mentőknek többé nem volt tennivalójuk, néhány perccel utóbb eltávoztak.

Dréhr Imre letérdelt a halottaságy elé s megdöbbenéstől perceken át nem tudott szóhoz jutni.

Szemközt a kicsiny házak tövében várakozott hatalmas autója és még amikor kilépett a kapun autójához, mélységes megindultságából akkor sem tudott magához térni, hogy az ostromló ujságiróknak fájdalmas csuklással a hangjában csak annyit tudott mondani:

— Később! Most nem tudok!

Dréhr Imre államtitkár azonnal Gödöllőre hajtott, hogy a kormányzónak jelentést tegyen a szomoru eseményről, Gödöllőn pedig azonnal visszafordul, hogy a hivatalából azonnal megtehesse a szükséges intézkedéseket. A gyászesetet megtelefonálták a parlament elnökségének s a parlament tisztviselői a gyászjelentés vétele után féltizenegy órakor a mélységes gyász jeléül kitüzették a fekete zászlót.

Dréhr államtitkár iniciativájára a miniszterelnökségen rögtönzött ülést hivtak össze, amelyen megjelent a Budapesten tartózkodó miniszterek, államférfiak valamennyien, s megkezdték a halálesettel kapcsolatos intézkedéseket.

Almásy László, képviselőház elnöke, a kora délelőtti órákban kapta az értesitést Vass József miniszter hirtelen haláláról.

Tzienegy órakor érkezett meg Andréka főkapitányhelyettes utasitására a rendőrorvosi bizottság, amely megállapitotta, hogy a miniszterelnökhelyettesi hétfőre virradó éjjel két és három óra között szivszélhüdés érte.

Vass József kékselyempaplannal borított ágyban, nyakáig betakarva fekszik. Az utóbbi időben amugy is rendkivül lefogyott miniszter alakj amár sárgásan sápadt, szeme lehunyva és arcán érezni a szörnyü gyötrelmet és kint, amely az élettől váratlanul elszakitotta őt. Feje felett Szüz Mária képe, a tizenhatodik századból származó antik festmény kor árnyaiban szinte fájdalmas meglepődést mutat.

Déli tizenkét órakor távozott a halottasházból Sipőcz Jenő dr. polgármester, aki a Reggel Ujság munkatársának megrendülve, halk hangon csak annyit tudott mondani:

— Rettenetes szerencsétlenség! Vass Józsefet a parlament előcsarnokából pénteken délután négy órakor temetjük.

Vass József szombaton este Egerbe utazott, hogy Szmrecsányi Lajos egri érsek ünnepén vegyen részt és Egerből a miniszterelnök vasárnap este kilenc órakor érkezett meg.

Rendkivül jó hangulatban volt, amilyennek környezete már hosszu idő óta nem látta és Kovács László inasának rendelkezéseket adott másnapra.

Este tiz órakor ment hálószobájába és az ajtóból még viszaszólt inasának:

— Régen nem éreztem olyan jól magam, mint ma este.

Ez volt utolsó szava.

Alkalmasint csak délelőtt féltizenegy órakor szándékozott felkelni, mert az éjjeli szekrényén álló vekkeróra féltizenegy órakor, éppen amikor a főkapitány térdelt megrendülten az ágya mellett, váratlanul megszólalt, hogy hasztalanul próbálja ébreszteni kiszenvedett urát.

FŐSZERKESZTŐ: BÉKESSY IMRE.
Kiadótulajdonos a Reggeli Ujság Lapkiadóvállalat Részvénytársasága
Felelős szerkesztő és kiadó: KÁDÁR EMIL

Vass József haláláról szóló részletes tudósitás a Reggeli Ujság holnap reggel megjelenő számában

HUNGARIA HIRLAPNYOMDA R.-T. BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 34. — FELELŐS: SCHMIDEK GÉZA.

Ma: A Habsburgok szerelmi regényei

Budapest, 1930 szeptember 9

Reggeli Ujság

Kedd, II. évfolyam, 38. szám

II. kiadás!

A Reggeli Ujság rendes kiadása kedden reggel jelenik meg

A M. N. MÚZEUM HIRLAP OSZTÁLYA

VASS JÓZSEF.

SZERKESZTÓSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
V., Lipót-körút 5. Vasárnap d. u. és éjjel: V., Vilmos császár-út 34

Ára 20 fillér

Telefon: 296-99 és 125-10
Telefon vasárnap délután és éjjel: 229-31 és 253-09

†

VASS JÓZSEF

Vass József népjóléti miniszter a hétfőre virradó éjjel hirtelen meghalt. A halál oka: szivszélhüdés, amelyet fogyókura és nikotinmérgezés idézett elő. A kormány a nemzet halottjának tekinti és pénteken a parlament kupolacsarnokából temeti el. Vasárnap Vass József Egerben rajongó ünneplés között életének legszebb beszédét tartotta és jókedvüen tért vissza a fővárosba

Ideiglenes helyettes miniszterelnök és népjóléti miniszter: Klebelsberg Kunó gróf

„Majd ha gondolkodni tudunk, itélhetjük csak meg, mit vesztettünk Vass Józsefben" — mondotta a kormányzó

Hétfő reggelre kelve szomoru szenzáció reszketett végig az ország ideghálózatán: *Vass József népjóléti miniszter váratlanul meghalt.* Élete delén, fölfelé ivelő pályája utolsó állomása előtt dobbant utolsót magyar szive, s a cselekvő élet robajló valóságából áthullott a történelem hideg világába, ahol szerepét, jelentőségét, alakját és egyéniségét más mértékkel mérik, mint. a mindennapok piacán. Kezünk alatt fájdalmasan hajlanak a betük, hogy elmulása hirét adjuk a nyilvánosságnak, s a méltatás szomoru kötelességének hangjába beleszólnak akkordjai egy nagy, érdekes, sokszinü és gazdag magyar életnek.

Vass József egyénisége több összetevőből adódott. *Pap volt és politikus, szónok és bölcselő egy személyben.* Ezek a paradox tényezők valóságos és megmagyarázhatatlan egységbe fonódtak benne, *az összefogó erő, személyének és szellemének alapja erőteljes magyarsága volt, amely a magyar fajta sokirányu képességeivel eggyé tudta forrasztani az egymással ellentétes elemeket.* A nép fia volt. A nép küldötte, a magyar fajtának örökkön áramló láthatatlan ereje, amely a történelem során mindig kiegészitette sorsintézőinek vezérkarát. Onnan a népi mesziségből *elhozta fajának férfias keménységét, határozottságát, elhozta szellemének nyughatatlan és az elvont formák felé való hajlamossága mellett a valóságlátásnak tiszta szemléletét is.* De elhozta enyhitő szépségül szivét, az örökkön gyengéd, érző magyar szivet, érzésvilágának ezerszinü gazdagságát, s *érzelmi életének gazdagságán keresztül megérzett mindent,* amit a nagyeszü, nagymüveltségü ember nem tud megérteni. A könnyek és sirók megértője volt mindig, ajtaja nyitva állott azoknak, akiket megtépett az élet, s *ebből fakadtak forrásai a magyar szociálpolitikának, amelynek első megalapozója, első müvelője és célkitüzője volt.*

Jelentőségét és szerepét a szociálpolitikai gondolat szabja meg. Sivatag volt előtte a magyar szociális politika egész területe. Ő ültette az első bokrokat, az első fákat, s mikor zöldelni kezdtek, amikor levélbe lombosodott az első törzs, elhivta onnan a halál. Nagy tervei és gondolatai, nagy célkitüzései vele együtt szálltak a sirba, életvalósitó akaratának acélkeze nem tudja többé valósággá kényszeriteni a terveket és elgondolásokat. Elvitte magával a sirba, az elmulásba. De itthagyta rendszerét és itthagyta módszereit. A szociális ellentétek rikoltó természetellenessége mellett az ő lábanyomán nem sétálhat el többé közömbösen sem a társadalom, sem a politika: *az ő elvei és meglátásai élnek és hatnak, megdönthetetlen köszellem támadt Vass József nyomán,* amely nem engedi elsikkasztani az égető szociális kérdéseket. Közéleti szereplésének ez egymaga elég sulyt tudna adni, ha nem lett volna egyéniség szerint a legszinesebb és legkeményebb magyar koponyák legelseje.

Váratlanul és minden átmenet nélkül jött a magyar politikába. *Az oltár és katedra mellől érkezett, egy elvontabb világból.* Akkoriban 1920-at irtak, a két forradalom és ellenforradalom rétegeltolódása elképpesztő mennyiségü iszapot öntött a közéletbe. *A törpe demagógia és jóhiszemü fanatizmus dilettálói véresre öklözték kezüket a karrierek vaspántos kapuin,* a trianoni béke szörnyü valóságai szabadjára eresztették az indulatokat. A törpéknek és kicsinyeknek ebbe a torz világába akarata ellenére sodorta a végzet Vass Józsefet, aki tehetségével, müveltségével, látókörével és férfiasságával az első beszéd után élre került. Ő volt az, akivel alibit igazolt a rendszer, amelyhez a tehetségtelenség vádját vagdosták a régi politikai professzionizmus maradékai, *ő volt Nagyatádi mellett a népi és magyar szin és suly a tántorgás idején.* Nélküle nem tudott volna kialakulni a Bethlen-rendszer, *ő volt az, aki egyensulyba tudta hozni az egymással a királykérdésben szemben álló nemzeti társadalmat.* Eleven erőt jelentett a politikában, nem holt nyomatékot. A kispolgári liberalizmus kora a papi képességeket, vagy helyesebben a nagy papok képességeit kikapcsolta a politikából. Mennyi erő, suly és képesség kellett, hogy papi voltának ballasztjával az első vonalba, élre törjön! Mert pap volt és pap is maradt. Soha nem vetette le a reverendát, s ruhájának méltóságát meg tudta őrizni a legnagyobb csatákon és a legkeserübb harcokon is. *Vele egy darab történelem jelent meg ismét:* egyenes történelmi leszármazottja volt a nagy magyar papoknak, akik történelmet formáltak és nemzetsorsot intéztek. Sajátságos tüz égett benne. Talán a nagybotu Lőrinc barát lendülete ismétlődött meg általa, Szalkai érsek vagy Bakócz Tamás hozzáadásával, de modern hango-

lással. Lángolóan szerette fajtáját és nemzetét, szerette minden tulajdonságaival és hibáival együtt. *Nem félt a tehetséges emberektől,* hiányzott belőle a középkort jellemző tehetségiszony. *Meg tudta érteni a tehetség szertelenségeit s a zseniális emberek fellobbanásait.* A homo politicus soha nem tudta elfojtani vonzalmát a különbek, képesebbek és bátrabbak iránt: a sablonos átlaggal szolgáltatta magát, de szeretni nem szerette soha.

Politikai pályájának izgalmas állomásai kifejlesztették benne a taktika vonásait. Amikor minden felborulni látszott, megmozdult Vass József és helyreállitotta az egyensulyt. *A magyar országgyülésnek ő volt legnagyobb szónoka.* Debattban senki nem mérkőzhetett vele, kiméletlen érveléssel, de sohasem bántóan, törte le ellenfeleit. Esze, müveltsége, szónoki és akarati ereje óriási fölényt adtak neki a közélet átlagain. Magyarsága, fajszeretete, érzései a vidéki tömegek lelkébe gyujtotta nevét. És bent, a politikában mégis *társtalanul állt és élt kisszámu hivei között.* Ugy szökött az átlag fölé, mint egy magános kőszirt. A kis hajósok és horgászok kénytelenek voltak kitérni előle, hogy szét ne zuzódjanak rajta. Pártja nem volt, akik pártjában voltak, titokban versengtek vele. De fölénye akkora volt, hogy csak titokban mertek ellene szállni. A nyájak és szervezkedések tömegidején egyéni tulajdonságok és egyéni tehetségek hajtották pályáját. Mástól, másoktól és másokból nem vett semmit. *Magából élt és másoknak hullatott.* Nemzetét, fajtáját, magyarságát szerette mindenekfölött, egy boldog és nagy nemzet történelmi álmait álmodta messzenéző szemmel. Most örökre lezáródott mind a két szeme. *Vajjon ki álmodja tovább Vass József magyar álmait? ...*

Vass József egy fogyókura és nikotinmérgezés áldozata

Mult héten orvosi vizsgálatnak vetette magát alá, mert szorongást érzett a szive körül és nem volt lélekzete

Vass József tragikus és váratlan halála természetesen elsősorban azt a kérdést vetette fel, hogy mi volt a halál közvetlen oka, mi idézte elő a tragédiát. Meg kell állapitani mindenekelőtt, hogy

Vass József nem volt soha beteg.

Nagy elfoglaltsága miatt hosszu esztendők óta nem jutott semmiféle testmozgáshoz, nem járt gyalog, aminek következménye volt, hogy körülbelül másfél esztendő előtt testsulya körülbelül 102 kilóra emelkedett. Vass József ezt a testi állapotot kényelmetlennek érezte és néha élcelődve mondotta, hogy sürgősen le kell fogynia, nehogy szélhüdés érje.

Ekkor határozta el, hogy fogyókurát tart. Nem beszélte meg a dolgot orvosokkal, hanem egyszerüen berendezkedett arra, hogy redukálta étkezését és megkezdte a gyalogjárást. Mindenekelőtt nem ivott semmit, egész nap ugyszólván semmi folyadékot sem vett magához.

Reggelire kenyér és minden folyadék nélkül két tojást és egy szelet sonkát evett, ebédre pedig, amelyet nővére, Vass Mariska főzött, egy szelet husi, salátát és gyümölcsöt.

A vacsoráról teljesen leszokott.

Öt esztendőn át minden este államtitkárja, Dréhr Imre, akit a legnagyobb szeretet és odaadás füzött miniszteréhez, kisérte haza Vass Józsefet, akinek egyetlen szórakozása az opera- és szinházlátogatás volt. Néha moziba is eljárt és mindenhonnan, amióta folyókurát tartott, gyalog járt haza. Gyalog ment másfél év óta hivatalába is és ugyanigy ment félháromkor délután és este, amikor fáradságos munkáját befejezte, szinházba vagy lakására.

Két hónappal ezelőtt Dréhr Imre és más barátai rábeszélésére, elhatározta, hogy mégis rendszeresen vacsorázni fog, mert ebben az időben testsulya már 102 kilóról 84 kilóra ment le.

Emellett semmi pihenőt sem engedett meg magának és hetven-nyolcvan cigarettát szivott el naponta.

Mult kedden este behivatta Dréhr Imrét és elmesélte neki, hogy

szorongó érzése van a szive körül és nem kap levegőt.

Ennek dacára most sem akart orvost hivatni. Dréhr Imre rábeszélésére másnap mégis fogadta Barla-Szabó József dr.-t, az OTI igazgató-főorvosát, aki alaposan megvizsgálta. Barla-Szabó nem akart Vass József állapotáról egyedül nyilatkozni és másnapra magával hozta Csépay József dr.-t, az OTI helyettes igazgató-főorvosát, aki szintén megvizsgálta a minisztert. Ennek a konziliumnak eredményeként Vass József mult hét csütörtökjén kiment az uzsokiutcai kórházba, ahol az említett két főorvos alapos vér-, vizelet- és röntgenvizsgálatnak vetette alá.

Az orvosi szakvélemény akut nikotinmérgezést állapitott meg.

Vass József az orvosok véleményének hatása alatt napi négy-öt cigarettára redukálta dohányfogyasztását.

A mult pénteki minisztertanácson Wekerle Sándor pénzügyminiszter egy skatulya nikotinmentes cigarettával ajándékozta meg Vass Józsefet. Ezeket a cigarettákat a dohányjövedék most kezdi gyártani és az első próbaskatulyát a pénzügyminiszter Vass Józsefnek juttatta.

VASS JÓZSEF ÉS ZSITVAY TIBOR A SZENT ISTVÁNNAPI KÖRMENETBEN.

Egerben és Gyöngyösön vasárnap ünnepelték Vass Józsefet

Szombaton délután Dréhr Imre kiséretében autóján a miniszter Egerbe indult. Utasitást adott a soffőrnek, hogy lassan menjenek, mert csak félnyolcra voltak bejelentve Szmrecsányi Lajos egri érsekhez. Utközben a miniszter igen jókedvü volt és élénken beszélgetett államtitkárával. Egy másik autón Ripka Ferenc és társasága követték a minisztert, akik szintén hivatalosak voltak az érsekhez. Az érseki vacsorán Vass Józsefen és Dréhr Imrén kivül Ripka ferenc főpolgármester, Hedry Lőrinc főlspán, Szmrecsányi Miklós, az egri érsek bátyja, Fráter Jenő altábornagy, vitéz Subik Károly érseki oldalkanonok és az udvari papok vettek részt. Vass József rendkivül jókedvü volt. Keveset evett és összesen egy korty italt ivott.

A vacsora után a társaság, hogy az érsek és Vass József zavartalanul tudjanak beszélni, az érseki palota billiárdtermébe vonult, Vass József pedig a szalonban sokáig elbeszélgetett az érsekkel. Féltizenkettőkor szobájába ment, ahová behivta Dréhr Imrét és Ripka Ferencet és körülbelül egy fél óráig elbeszélgetett velük. Reggel félhétkor kelt és az érseki kápolnában szentmisét mondott, azután reggelizett. Kilenc órakor az egri székesegyházba ment, ahol Szmrecsányi Lajos érsek ünnepi hálaadó szentmisét pontifikált Te Deum-mal, Vass a koadjutori székből hailgatta végig a szentmisét. Ennek befejeztével az érsekkel együtt annak négyesfogatán áthajtattak a katolikus legényegyleti székházba, amelyet Vass József az érsekkel együtt egri iparosok segitségével épittetett. Ez a székházépitès szivügye volt Vass Józsefnek. Kétemeletes óriási épületet emeltek itt az iparosság számára, amelyben tökéletesen felszerelt tanoncinternátust, cserkész- és leventeotthont, legényegyleti és iparosmesteri kasiznót, olvasótermeket helyeztek el, továbbá egy disztermet, amely ünnepélyes alkalmakkor kétezer ember befogadására szolgál. Ennek a székháznak felavatási ünnepe össze volt kapcsolva az egri Katolikus Iparos Legényegylet jubileumi évfordulójával. Ezekre az ünnepségekre utazott Vass József Egerbe.

A délelőtt folyamán az érsek nagy papi segédlettel beszentelte az épületet, majd teljes érseki ornátusban megnyitó beszédet tartott,

amelynek során elmagyarázta az Egerben az ország minden részéből, sőt a megszállott területekről is összesereglett iparosoknak, legényeknek és tanoncoknak, hogy kicsoda Vass József, mit tett ő a fajáért nemzetéért, és talán legelsősorban a magyar iparosrendért, amelynek soraiból származott ő maga is, mert hiszen apja Sárvárott kisiparos volt.

Az érsek beszéde frenetikus lelkesedést váltott ki a hallgatóságból. Ennek a hatása alatt Vass József talán életének legszebb beszédét mondotta el. Kiindulva a 48-as szabadságharci időből, levezette a magyar ipari munkásságnak és kisiparosságnak helyzetét és kijelölte annak rendkivül fontos helyét a magyar nemzeti történelmi fejlődés során. Ismertette egyben azokat a terveket, amelyeket a dolgozó munkásság érdekében megvalósitani kivánt és a marxista gondolatot szembeállitotta a katolicizmus nagy és átfogó eszméjével. Belátást követelt a nagytőkétől, amelynek rá kell eszmélnie arra, hogy a termelés egyetlen célja mégis csak az ember.

A felavatási ünnep után Vass József az érsekhez ment ebédre. Nem kedvelte a banketteket és hacsak lehetett, ilyen alkalmakkor mindig államtitkárjával, Dréhr Imrével képviseltette magát. Most Egerben is Dréhr Imre vett részt helyette a Katolikus Kör házának udvarán rendezett banketten, amelyre körülbelül ötszáz ember volt hivatalos. Összegyültek a vármegye, a város, katonaság, papság és iparosság képviselői. Vitéz Subik Károly érseki oldalkanonok, a katolikus legényegylet elnöke mondotta a felköszöntőt Vass Józsefre, mint

aki egyaránt vezére a fiatal lelkészkedő papságnak és az iparosságnak.

A felköszöntőre Dréhr válaszolt Vass József nevében. Beszédében utalt arra, hogy

a miniszter boldogan jött ebbe a városba, ahol életének álmát, a polgárság minden rétegének tökéletes szolidaritását majdnem megvalósitotta az egri érsek.

Ez az a város, mondotta Vass József Dréhr Imrének, ahol szolidaritás és szeretet sugárzik mindenkiből, ahol a főpap személye a testvéri szolidaritás őre és vezére.

Négy órakor Vass József az érsek kiséretében átment az érseki liceumba, amelynek erkélye alatt régi céhládákkal elvonultak nemcsak Eger városának, hanem az ország egész iparosságának képviselői. Tomboló lelkesedéssel ünenpelték itt a minisztert. Fél hatkor este az érseki palotából indult Vass József vissza Budapestre. A palota előtt Szmrecsányi Lajos érseket megölelte és megcsókolta Vass József. A miniszter autója mögött Ripka Ferenc és társasága, közte Vass József titkára, Ferry Tibor haladt autón. Gyöngyösön megálltak Bozsik Pál volt nemzetgyülési képviselő, apátplébánosnál, aki hüséges és régi barátja volt a miniszternek. Bozsik Pál házának ablaka alatt felvonultak Gyöngyös és vidékének munkás- és kisgazda-ezrei.

A szőlősgazdák a legszebb idei szőlőfürtöt hozták el a miniszternek, a földmunkások virágokkal árasztották el a miniszter autóját.

Kovács Pál földmunkás nagy, szép beszédben üdvözölte Vasst, mint a magyar munkásság és a szegény emberek atyját és segitőjét. Vass József az ablakból válaszolt. Megköszönte a megható ünneplést és kitartásra, egymás megbecsülésére buzditotta a hallgatóságot.

„Viszontlátásra reggel 9 órakor ..."

Egynegyed nyolckor indultak el Gyöngyösről, néhány kilométer távolságra Gödöllőtől Vass megállitotta az autót, ahol permetező esőben bevárta Ripka Ferenc utána következő autóját. Ő maga cigarettával kinálta meg a társaságot, de nem gyujtott rá.

— Szigoru parancsom van, hogy ne dohányozzak — mondta nevetve és jókedvüen, — de ti csak cigarettázzatok!

Igen jó hangulatban indultak Budapest felé. Vass József Dréhr Imrével arról beszélgetett, hogy legfőbb gondja a munkanélküliség megszüntetése és az egész termelésnek az árak leszállitására való kényszeritése.

— Ilyen időben a tőkének áldozatokat kell hozni, ha kell, teljesen le kell mondania a haszonról, hogy megmentse nemcsak az országot, hanem elsősorban önmagát — mondta. — Ebben az irányban fogok akciót inditani. A világon mindenütt arra irányul a tőke törekvése, hogy a legszegénybb rétegeket is az olcsó árak révén fogyasztóképessé tegye. Nálunk is ezt kell tenni ...

Hosszasan magyarázta ezt a gondolatát és megbeszélte, hogy a kedden tartandó főlspáni értekezleten milyen intézkedéseket akar tenni a munkanélküliség megszüntetése érdekében.

Kedélyes hangulatban érkeztek a Kinizsi-utcai ház kapujához, ahol megnézte a ház kapuja ellen elkövetett merénylet nyomait. Ennek a merényletnek a hire, amely tudvalevően abból állott, hogy kommunista suhancok megdobálták a miniszter házának kapuját, vasárnap délelőtt jutott el Egerbe, de a miniszter környezete nem akarta felizgatni és nem mondta el a történteket. Gyöngyösön azután, látva a miniszter kitünő hangulatát, mégis beszámoltak neki. A dolog egyáltalán nem izgatta, mint ahogy általában sohasem tartott komolyan semmiféle merénylettől.

— Nincs olyan rendőr Magyarországon, aki ne szeretne és ne vigyázna rám, — mondotta Vass József —, biztos, hogy mindegyik most is vigyázni fog rám ...

Amikor a kapu elé érkeztek, utasitotta a soffőrt, hogy félkilencre jöjjön érte. Vasárnap rendesen nagy posta érkezett a miniszter címére, ezt akarta a hétfői fogadások megkezdése előtt feldolgozni. Dréhr Imre átadta még neki a kocsijából a virágokat, mire Vass József megjegyezte:

— Ezekkel a virágokkal fogom megvigasztalni Mariskát; szegény biztosan nagyon megijedt a merénylettől.

Aztán még hozzátette:

— Viszontlátásra, Imrus, reggel kilenckor, viszontlátásra, kedves Feri bácsi!

A lakásba megérkezve jókedvüen átadta nővérének a virágokat és hálószobájába vonult, amelynek ajtaját rendes szokása szerint belülről kulccsal bezárta ...

Hétfőn reggel háromnegyed kilenckor a nagy, fekete miniszteri autó, amelynek hütőjén a kétangyalos országcimer van, mint minden miniszteri kocsin, a kapott utasitáshoz hiven a kapu elé állt. Az autó mellett várakozott néhány percig a soffőr, arra, hogy a miniszter lejöjjön. 9 óra előtt 5 perccel a miniszter komornyikja rohant le a lépcsőkön. Rémült arccal, elfuló hangon ujságolta Putyera soffőrnek:

— *Valami nagy baj lehet, a kegyelmes ur még nem kelt fel és szobája be van zárva.*

Az inas a soffőrrel együtt visszatért a lakásba. Az ebédlőben tehetetlenül állt *Vass* Mária, a miniszter testvérhuga, aki amióta *Vass* József a Kinizsi-utcai lakásába költözött, a háztartást vezette. Kezeit tördelve, kétségbeesetten járt fel, alá az ebédlőben Vass Mária. Valahogy megérezte, hogy a miniszter hálószobája az éjszaka során halottasszobává változott. Az ajtók zárva vannak és belülről nem hallatszik ki, mint máskor, a miniszter mély, szapora lélekzetvétele.

Feltörik a miniszter hálószobájának ajtaját

— *Fel kell törni az ajtót,* — mondotta az inas.

A hálószobának három bejárata van, egy a szalonba, egy az ebédlőbe vezet, a harmadik pedig a fürdőszobába. Az inas és a komornyik ép nekiálltak, hogy vállukkal benyomják a szalonba nyiló ajtót, amikor megérkezett dr. *Sebestyén* József, a társadalombiztositóintézeti igazgató, a miniszter egyik legmeghittebb embere, aki ugyancsak ott lakik a Kinizsi-utcai palotában.

Sebestyén Józsefnek már rossz sejtelmei voltak, amikor feljött a lakásba. Minden reggel ugyanis találkozni szokott a miniszterrel a Szent Imre-

kápolnában, misén. Sebestyén hétfőn reggel is részt vett a misén, Vass József azonban nem volt a megszokott helyén.

Amikor Sebestyén meghallotta, hogy a miniszter szobája még zárva van és lélekzését sem hallani az ajtókon át, ő is azt találta helyesnek: sürgősen feszitsék fel az ajtót, mert nyilván valami baj történt

Az ajtót nem tudták hárman sem vállal felfeszíteni, végre kalapáccsal kellett betörni.

A miniszter hálószobájába *Sebestyén* József lépett be elsőnek, azonnal az ágyra tekintett.

Vass megszokott alvási helyzetben — két karja feje fölött összekulcsolva — feküdt, szemei le voltak csukva, arcán a vonások simák, mintha aludna. Szája kissé nyitva.

Az első pillanatban a kép olyan nyugodtnak tünt fel, hogy Sebestyén és a mögötte álló Vass Mária nem hitte, hogy a minisztert éjszaka katasztrófa érte. De mikor közelebb léptek a hatalmas, masszív ágyhoz, észrevették, hogy *Vass József nem lélekzik már*, nyakán itt-ott ekkor már látni lehetett a hullafoltokat.

Kétségbeesett zokogással borult a selyem paplanra Vass Mária. Sebestyén nem vesztette el a lélekjelenlétét, *dörzsölni kezdte Vass Józsefet a szive tájékán.*

Sebestyén József ezt a reménytelen élesztési kisérletet igy mondotta el a *Reggeli Ujság* munkatársának:

— Azonnal láttam, hogy nem lehet segiteni szegényen, hiszen már nyakán megjelentek a halált jelentő bőrszineződések, mégis remény nélkül megpróbáltam, hátha életre tudom támasztani.

Az inas ezalatt a telefonhoz szaladt. A hallottas ágy mellett lévő hálószekrényen telefonkészülék áll, innen hivta fel az inas a mentőket, majd dr. *Schier* Józsefet, a Szent Imre-kollégium orvosát, akinek zokogva jelentette:

— A kegyelmes ur nagyon rosszul van, tessék azonnal jönni.

Ugyszólván másodpercek mulva már megállt a Kinizsi-utca 10. előtt a *vöröszászlós mentőautó*, orvosok siettek föl a miniszter hálószobájába, egy pillantás elég volt annak megállapitására, hogy minden orvosi segitség elkésett, *Vass József meghalt.*

A mentők nyomban el is távoztak. Utánuk azonnal megérkezett dr. *Schier* József, aki magával hozta dr *Kovács* István orvost, Vass József régi kedvencét. Kovács szokott minisztrálni, amikor Vass misét mondott .

Dr. Schier és dr. Kovács szintén azonnal megállapitották, hogy

Vass József körülbelül négy-öt órával előbb már meghalt.

Csodálatosképpen azonban a két orvos minden orvosi meggyőződés ellenére, Vass József iránt érzett fanatikus szeretetük sugallatára *megpróbálták a halott életrehivását.* Schier injekciót adott, a sziverősitő injekció azonban természetesen nem segiteit már.

A miniszter lakásában levő összes telefonok egyszerre dolgozni kezdtek, minden telefonról egy értesités ment. A tragikus hir pillanatok mulva eljutott Vass belső embereihez.

Feladják az utolsókenetet

Décsey Géza, a Szent Imre-kollégium prefektusa, amikor megérkezett a gyászházba *Marczell* Mihály egyetemi tanár, pápai kamarás társaságában, még melegen találta a miniszter szivét. *Ezért feladta az utolsó kenetet és ellátta a halotti szentségekkel.*

Mialatt a szomoru szertartás folyt, megjött Vass legbizalmasabb munkatársa, Dréhr Imre államtitkár, aki sirva borult Vass Mária mellé a halottaságy kék selyempaplanára.

Néhány perc mulva már rendőrkordon vette körül a Kinizsi-utca 10. számu házat, mert a ház előtt az érdeklődők százai gyültek össze. Az utvonalat a Ráday-utca felől el kellett zárni, mert már féltiz tájban valóságos autókaraván vonult a gyászház kapuja elé, sorra érkeztek a notabilitások. Mindenkinek az arcán a megdöbbent gyász látszik.

Könnyes a szeme *Ripka* Ferenc főpolgármesternek, amikor kiszáll az autójából. Nagyon jó barátja volt a miniszternek, vele töltötte utolsó napját is. Dréhr és Ripka fogadja *Mayer* János földmivelésügyi minisztert, majd *Klebelsberg* kultuszminisztert. Megérkezik *Bezegh-Huszágh* Miklós főkapitány *Andréka* Károly főkapitányhelyettessel, jönnek sorra: *Sipőcz* Jenő polgármester, *Huszár* Károly, gróf *Hoyos* Miksa, *Angyán* Béla igazságügyi államtitkár, gróf *Khuen-Héderváry* Sándor, *Lukovich* jugoszláv követ, Angelo *Rotti* pápai nuncius titkára.

Mialatt a miniszteri lakás szalonjában összegyülnek az előkelőségek, a főkapitányság mordautója áll a ház kapuja elé Tekintettel arra, hogy a miniszter hirtelen halt meg, rendőrorvosi vizsgálat szükséges. A mord-autóból *Szrubián* Dezső rendőrtanácsos, *Zimmermann* Endre rendőrkapitány száll ki, velük érkezik az ügyeletes rendőrorvos is. A bizottság felsiet a lakásba. Nyomban megkezdődik a vizsgálat.

A rendőrorvos megállapitja, hogy Vass Józzefet szivszélhüdés ölte meg, a halál kétségkivül álmában érte a minisztert.

A szalonban már irják a rendőri bizottság vizsgálatának jegyzőkönyvét, *Dréhr* Imre elsiet, Vass József elárvult autóján robog ki Gödöllőre,

VASS JÓZSEF HA LOTTI MASZKJA.
(Kisfaludi Stróbl Zsigmond müve.)

hogy jelentést tegyen a kormányzónak a helyettes miniszterelnök váratlan haláláról.

Távirat a pápához, Bethlenhez

Bárczi házi *Bárczy* István miniszterelnökségi államtitkár táviratokat irt az egyik asztalon. Az ország nagy veszteségéről értesiteni kell a külföldön tartózkodó miniszterelnököt, aki már Velencéből valószinüleg elutazott és utban van Genf felé. Egy távirat megy Bethlen velencei cimére, egy távirat Genfben várja s hat távirat a velence—genfi utvonalon lévő nagyobb állomásokra indul, hogy az uton lévő miniszterelnök minél hamarabb értesüljön a nagy csapásról. *Telefonon értesitették a hercegprimást*, táviratok szaladnak ki az országba, az egri érsekhez, a kalocsai érsekhez. A pápát is táviratilag értesitik Vass József haláláról és *Sincero kuriális biborost is sürgönyileg értesitik a katasztrófáról.* Sincero, amikor a pápa legátusaként Budapesten tartózkodott, sokat volt együtt Vassal és rendkivül megszerette.

A jelenlévő miniszterek és államtitkárok megbeszélik egymással, hogy a dél folyamán minisztertanácsot tartanak, hogy döntsenek, ki vezesse most a vezető nélkül maradt kabinetet.

Megérkeznek az első koszoruk, hatalmas virágcsokrok.

Ketten is támogatnak egy magas ősz férfit, aki görcsös zokogás közben lép a szobába. A halott miniszter fivére: Vass Ferenc.

Még reggel néhány perccel a halál felfedezése után telefonon felhivták a lakásból dr. *Murányi* kalocsai orvost, aki a miniszter édesanyjának a háziorvosa. Vass József szinte dédelgette az édesanyját, gyakran lerándult hozzá Kalocsára, illetve Balatonfüredre, ahol a nyári hónapokat töltötte „Vas mama", ahogy a miniszter becézve, tréfásan szokta nevezni. Murányi orvost azért hivták fel telefonon, hogy *jelen legyen, amikor a katasztrófa hirét közlik a miniszter édesanyjával.* Dr. Murányi Vass Ferenccel, a miniszter Kalocsán élő fivérével azonnal autóba ült és Budapestre jött.

Drámai jelenet volt, amikor a két Vass testvér találkozott:

Vass Ferenc és Vass Mária.

A testvérek sirva borultak egymás nyakába, majd Vass Mária betámogatta fivérét a halottas szobába. Vass Ferenc letérdelt a halottas ágy elé s fuldokló sirás közben rövid imát mondott.

Néhány percig tartózkodott ezután még csak a lakásban, mert dr. *Murányi* társaságában autón tovább utazott. Szomoru és nehéz feladatot biztak Vass Ferencre; utazzon Balatonfüredre és közölje ott édesanyjával, hogy Vass József meghalt.

Tizenkét órakor távoznak a miniszterek, fenn a Várban nemsokára összeül a rendkivüli minisztertanács. Mayer miniszter, bujkáló sirással a hangjában, mondja a *Reggeli Ujság* munkatársának:

— *Kimondhatatlanul megdöbbentett a tragédia hire.*

Mayer után nyomban távozik a kultuszminiszter is.

Most jön Kisfaludy *Strobl* Zsigmond szobrászmüvész, aki embereivel azonnal besiet a halottas szobába, hogy maszkot készitsen a halott miniszter fejéről.

Dréhr Imre közli a kormányzóval Vass József halálát

Negyed egy tájban Vass József autója ismét a ház elé gördül. Kalap nélkül, zsakettban *Dréhr* Imre száll ki a kocsiból. Most tért vissza a kormányzótól. Dréhr államtitkár a Reggeli Ujság munkatársának elmondja a kormányzói kihallgatás lefolyását.

— A kormányzó ur még negyed tizkor telefoni értesitést kapott a miniszter haláláról. Ferry Tibor, a miniszter titkára, hivta fel a kormányzóságot, Koos alezredes szárnysegéd vette át a tragikus hirt, aki nyomban jelentette a kormányzó urnak. Amikor én kimentem Gödöllőre, a kormányzó ur azonnal fogadott. Amikor beléptem hozzá, láttam, hogy mélyen a tragikus esemény hatása alatt áll. Arcán a megdöbbenés és kimerültség jelei voltak. Sokáig nem is tudott szóhoz jutni, csak maga elé meredve hallgatott. Perces szünet után igy szólt:

— Majd ha gondolkodni tudunk már, csak akkor tudjuk megitéini, hogy ő mit jelentett az országnak. Halála mérhetetlen nagy csapás az egész országra. Az ő munkásságára, tizéves kormányzati tapasztalataira igen nagy szükség lett volna továbbra is...

Könnyes szemekkel beszéli el tovább Dréhr Imre a kormányzói fogadtatás részleteit.

— A kormányzó urnak az a kivánsága, hogy Vass Józsefet a nemzet halottjaként az Országházban ravatalozzák fel és temetése pénteken legyen, hogy azon részt vekessen az egész ország és a gyászban résztvevő külföld.

Vass József a nemzet halottja, holttestét a parlamentből temetik

A kormányzó kivánságához hiven nyomban elhatározták, hogy a halott minisztert a Parlament nagy csarnokában fogják felravatalozni. Tekintettel azonban arra, hogy törvény van a halottasházi kötelező ravatalozásra, nyomban intézkednek, hogy a miniszter holttestét még hétfőn délután vigyék ki a Kerepesi temető halottas házába, ahol ideiglenes ravatalon helyezik el. A Kerepesi temető halottas házából fogják majd a holttestet a parlamentbe szállitani. A temetés pénteken délután 4 órakor kezdődik a Parlamentben. A menet a Parlamentből az egyetemi templomhoz fog vonulni, mert Vass József koporsóját az Egyetemi templomban, a katolikus Pantheonban helyezik majd örök nyugalomra.

Mialatt a halottasszoba szomszédságában rögtönzött tanácskozáson a temetés részleteit tárgyalják, nyilik az ajtó, Kenyeres Balázs egyetemi tanár lép be.

Kenyerest felkérték, hogy balzsamozza be a miniszter holttestét.

Kisfaludy Strobl közben elkészitette a halotti maszkot, Kenyeres tanár két asszisztensével bemegy a halottasszobába és megkezdi a holttest bebalzsamozását.

A Reggeli Ujság munkatársa a halottas szobában

A Reggeli Ujság munkatársa mielőtt a balzsamozást megkezdték volna, engedélyt kapott arra, hogy belépjen a halottas szobába.

A miniszter hatalmas ágya mellett két oldalt már hosszu gyertyák égnek a hálószekrényeken. A gyertyákat a Szent Imre Kollégiumból, Vass József régi otthonából hozták. A gyertyák mellett kis asztali óra, telefon-

KLEBELSBERG GRÓF HELYETTES MINISZTERELNÖK nyilatkozik a halottas ház előtt a Reggeli Ujság munkatársának.

készülék és egy ezüst kereszt. Egy széken az ágy mellet a vasárnapi ujságok vannak. A miniszter nem olvasta át a lapokat, látszik, hogy senki sem nyult az ujságokhoz. Az ágy felett régi, XIV. századbeli Máriakép függ s oldalt egy jóságostekintetü asszony portréja van. Vass József édesanyjának az olajképe nézi fiának holttestét.

Az ágyon gyürődés nélküli paplan, sima a párna is, látszik, hogy a miniszternek nem voltak halálküzdelmei, álmában érte utol a halál. A párna még most is ugy van, mint amikor megtalálták, mert a holttestet nem mozditották el az élesztési kisérletkor sem. Vass József markáns arca jóságos, szelid halottaiban. Vonásai kisimultak.

Péntek délután 4 órakor temetik Vass Józsefet

A miniszterelnökségen tartott értekezlet ugy határozott, hogy a kormány a nemzet halottjának tekinti Vass Józsefet és a temetése felől is a kormány intézkedik.

Vass József tetemét a parlament kupolacsarnokában ravatalozzák fel, a gyászünnepségek pedig a Kossuth Lajos téren, a parlament főbejárata előtt lesznek. A temetési szertartást Serédi Jusztinián hercegprimás végzi. A temetésen a kormány valamennyi Budapesten időző tagja megjelenik, ugyancsak résztvesz azon

Horthy Miklós kormányzó is.

Önfütő kád

Fürdőkád, gyermekkád, **mosdók**

kis gyári hibával **BÁLINT-nál,** IV., Magyar ucca 1. szám (Kossuth Lajos ucca sarok). Telefón 853—10

A PIXAVON-SHAMPOON

egyesiti a folyékony Pixavon minden előnyét.

Egy kis csomag 2 mosásra elég és ára csak 36 fillér.

A Pixavon-shampoon

teljesen mentes a szódától.

Félemeleti „Népszerü osztályunkat“

ideiglenesen **Petőfi Sándor-utca 10. sz.** alatti külön

földszinti helyiségben megnyitottuk

Állandó árusitásunk tárgyát továbbra is az előző idényekről visszamaradt, de

ma is divatos

elsőrendü tiszta gyapju női és férfikabát, kosztüm- és ruhaszövetek, valamint azon kelmék és szövetmaradékok képezik, amelyeket a már beérkezett divatkülönlegességeink kellő elhelyezhetése érdekében főelárusitó helyünkön nem tarthatunk. Mindezen anyagokat t. vásárlóinknak

ugyszólván féláron

bocsátjuk rendelkezésre.

LÁSZLÓ ÉS FEKETE

különleges női- és férfi divatkelmék áruháza, Budapest, IV, Petőfi Sándor-utca 14-16

„A nemzet érdekében végzett becsületes munka halottja Vass József“

Klebelsberg Kuno miniszterelnökhelyettes nyilatkozik a Reggeli Ujságnak

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Délben két órakor ért véget a miniszterelnökségen a rögtönzött miniszteri értekezlet, azonban a miniszterelnök ujonnan megbizott helyettese még félháromkor is fent dolgozott a miniszterelnökségen. Utasitásokat adott és minden irányban intézkedett, hogy zökkenő ne álljon be az államgépezet mükődésében.

A Reggeli Ujság munkatársa volt az első, akit az értekezlet után Klebelsberg Kuno gróf fogadott.

— Intézkedtünk — mondotta —, hogy a Reggeli Ujság, valamint a többi politikai lapok rendkivüli kiadásokban számolhassanak be a szomoru eseményről.

— Megdöbbenéssel értesültem Vass József halálának a hiréről, ami annál is inkább mélyen meginditott, mert hiszen tegnapelőtt még hosszu beszélgetésem volt vele.

— A kimagasló államférfiui képességekben nem gazdag korunkban Vass József nagy egyéniségének kidőlése pótolhatatlan vesztesége a magyar nemzetnek. Ragyogó tehetség és páratlan munkabirás egyesült Vass Józsefben s mindezt maradék nélkül a nemzet szolgálatába állitotta. De a kötelességérzés és a munkakedv akkora tevékenységre sarkalta, amit még az ő robusztus fizikuma sem birt és valójában a nemzet érdekében végzett becsületes munkának a halottja Vass József.

— Haláláról mindenkinek hirt adtunk és a kormányzó ur őfőméltóságának megbizásából a népjóléti minisztériumot is átvettem.

A miniszterelnök uj helyettese három óra után elhagyta a miniszterelnökséget, a Nemzeti Kaszinóba ment ebédelni, ahonnan egy óra mulva ujból visszatért a miniszterelnökségre.

Az egyetemtéri templom pantheonjában helyezik el Vass József bebalzsamozott holttestét

Hétfőn délelőtt a halál hirének első óráiban még senki sem tudta, hogy *Vass* Józsefet hová temetik. A főváros diszsirhelyet ajánlott fel a Kerepesi temetőben s szóba került az is, hogy Kalocsára viszik a kalocsai nagyprépost-miniszter holttestét. Végül is mindkét tervtől elálltak és ugy határozott a miniszterelnökségen tartott értekezlet, hogy

Vass Józsefet az egyetemtéri templom földalatti márványcsarnokában, az ugynevezett pantheonban helyezik örök nyugalomra.

Ez a földalatti pantheon az egyetemtéri templom főoltára alatt épült néhány évvel ezelőtt és falai, valamint a falakban elhelyezett kripták fehér márványból készültek.

Rögtönzött értekezlet a miniszterelnökségen

Hétfőn délelőtt féltizenké' órakor egymásután futottak be az állami autók a miniszterelnökség udvarára. Minden Pesten tartózkodó miniszter és államtitkár a miniszterelnökségre jött, hogy részt vegyen azon az értekezleten, amelyet *Vass* József váratlan halála után tartottak.

Az értekezleten Klebelsberg Kunó gróf elnökölt

Mire a kormány tagjai összejöttek, már megérkezett a kormányzó legfelsőbb elhatározása, amely szószerint a következőképpen hangzik:

„A kormányzó ur őfőméltósága dr. Vass József, a miniszterelnök helyettesitésével megbizott magy. királyi népjóléti és munkaügyi miniszter ur váratlan elhunyta következtében dr. gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi minisztert, mint rangban legidősebb minisztert méltóztatott a helyettesitéssel megbizni.

Klebelsberg Kunó a helyettes miniszterelnök

Az értekezleten résztvett *Mayer* János földmivelésügyi miniszter, gróf *Khuen-Héderváry* Sándor a külügyminiszter képviseletében, báró *Prónay* György államtitkár és *Ángyán* Béla, *Zsitvay* Tibor igazságügyminiszter politikai államtitkára.

Az értekezleten legelőször a lapengedélyek ügyével foglalkoztak. A rögtönzött miniszteri értekezlet megengedte, hogy

a Reggeli Ujság rendkivüli kiadásban számoljon be Vass József váratlan haláláról

és ugyancsak felfüggesztette a határozat az ünnepnapi munkaszünetet, amellyel lehetővé vált, hogy a politikai napilapok, amelyek különben csak kedden délután, vagy szerdán reggel jelenhettek volna meg, már kedden reggel beszámolhassanak a tragikus eseményről.

Almásy László képviselőházi elnök nyilatkozata Vass József haláláról

Hétfőn délben a miniszterelnökségen tartott rögtönzött értekezletről *Almásy* László, a képviselőház elnöke távozott elsőnek. Szemmel láthatólag megtörve hagyta el a miniszterelnökség tanácstermének helyiségét és mélyen megindulva beszélt *Vass* József haláláról.

— A legnagyobb megdöbbenéssel és igazán fájdalmas érzéssel fogadtuk — mondta a képviselőház elnöke — a szomoru és meglepetésszerüen bekövetkezett gyászeseményt. Az egész ország óriási vesztesége ez a haláleset, mert a közéletnek olyan kiváló férfiuját érte váratlanul a halál, aki az országnak rendkivül nagy szolgálatokat tett.

— Ezenkivül egyéni szeretet, nagyrabecsülés és tisztelet füzött hozzá s rám sokszorosan leverően és megdöbbentően hatott a gyászesemény ma reggel elterjedt hire.

— Mindannyian abban a meggyőződésben élünk, hogy az országot ért ezt a nagy csapást csak hosszu idők és kedvező események tudják kihevertetni.

Hétfőn délelőtt a főváros valamennyi templomában megszólaltak a harangok

A miniszterelnökhelyettes halálát a Bakácsteri templomban is bejelentették. Féltízkor megkondult a lélekharang s nyomban utána értesitették az összes budapesti plébániákat és templomokat és hétfőn délelőtt és délután egyaránt zúgtak a főváros templomaiban a harangok a gyász jeléül. A fővárosi intézkedéshez hasonlóan a hercegprimási hivatal intézkedett aziránt is, hogy az ország minden templomában meghúzzák a gyász jeléül a harangokat.

Vass József halála miatt elmaradt a belügyminiszter fogadóestélye

A Budapesten tartott XII. nemzetközi épitészkongresszus tagjait *Scitovszky* Béla belügyminiszter hétfőn estére a belügyminisztérium fogadótermében vendégül kivánta látni. A belügyminisztériumi ünnepélyes vendéglátás azonban *Vass* József váratlan halála következtében elmaradt.

A parlament gyásza

Vass József miniszter soffőrje hétfőn délelőtt tiz óra után jelentkezett a képviselőház elnöki osztályán az inspekciós tisztviselőnél. Bejelentette a szomorú esetet s azonnal jelentést tettek a bejelentés alapján Almásy Lászlónak, a képviselőház elnökének.

Néhány perc mulott ei s a parlament gótikus diszitésü ormán kinn lobogtak a fekete zászlók.

Almásy László a gyászeset hirére azonnal autóba ült és a miniszterelnökségre hajtatott, ahol résztvett azon a rögtönzött értekezleten, amelyet a Budapesten tartózkodó miniszterek és államtitkárok tartottak.

Almásy László a képviselőház tagjait kedden értesiti a halálesetről, ugyancsak értesiti a felsőház elnökségét is és a felsőház és a képviselőház tagjai testületileg vesznek részt Vass József pénztek délutáni temetésén.

Táviratilag értesitették Bethlen István gróf miniszterelnököt Vass József haláláról

Bethlen István gróf miniszterelnök az elmult héten feleségével együtt Velencébe utazott, ahol találkozott *Rothermere* lorddal. A miniszterelnök velencei tartózkodása után vonatra ült és Genfbe indult, ahova azonban a hétfői nap folyamán még nem érkezett meg.

A miniszterelnökségről Velencébe is, Genfbe is feladtak egy-egy táviratot,

amelyben közölni kivánták a miniszterelnök helyettesének halálhirét, azonban a miniszterelnök éppen utban van és ez a magyarázata, hogy a sürgönyökre még nem érkezett válasz.

Bud János kereskedelmi minisztert Rómában értesitik Vass József haláláról

Bud János kereskedelmi miniszter, aki nemrég tért vissza szabadságáról, mint ismeretes, *Barryba* utazott, hogy résztvegyen az ottani kiállitás megnyitásán. A kereskedelmi miniszter, értesülésünk szerint, Barryból már eltávozott, s hajóra ült. Legközelebbi utja Rómába visz, ahol már várja az a sürgöny, amelyben tudatják vele Vass József halálának hirét.

Gömbös és Zsitvay kedden már Budapesten lesznek

Gömbös Gyula honvédelmi minisztert, valamint *Zsitvay* Tibor igazságügyminisztert hétfőn délelőtt azonnal értesitették *Vass* József hirtelen haláláról. *Zsitvay* Tibor igazságügyminiszter, aki Visegrádon tartózkodott, azonnal autóba ült és már hétfőn este a fővárosba érkezett.

Gömbös Gyula honvédelmi miniszter három nap óta Dánszentmiklóson tartózkodik. A halálhir vétele után azonban félbeszakitotta ünnepi pihenőjét s kedden délelőtt már átveszi hivatala vezetését.

A miniszter elárvult iróasztala . . .

Hétfőn délelőtt féltiz óra után jártunk először a népjóléti minisztériumban. A Lánchid mellett lévő palota minden oldalán hatalmas gyászlobogó leng. A portás, amikor az épületbe megyünk, némán, könnyezve tiszteleg és egy szót sem tud szólni, csak a kezével int, hogy senki sincs fent az épületben. Tényleg csak az altisztek állnak *Dréhr* Imre államtitkár és a miniszter szobájának ajtaja előtt. A miniszter dolgozószobájának előszobájában az egyik sarokban magába roskadva ül *Herczegh* Jenő népjóléti miniszteriumi osztálytanácsos, a miniszter bizalmasa.

A hatalmas palisanderfával boritott dolgozószoba üresen áll.

Elnémultak az iróasztal mellett a telefonkészülékek. Az iróasztalon szines crayonok szépen rendberakva várták a minisztert, aki vasárnap és ünnepnapokon is bejárt a hivatalába. A márvány-irókészlet előtt az iróasztali mappán a vasárnapi lapok sorakoznak s a mappa mellett egy köteg elintézésre váró akta. Az iróasztal szélén nyitott könyv, *Hóman* Bálint *«Magyar Történet»*-ének II. kötete. *«A rendiség kialakulásának korszaka.»* Az iróasztalt, amely mögött *Horthy* Miklós kormányzó aranyba keretezett életnagyságu portréja áll, három egyszerü, zöld cseréppe ültetett kis pálmabokor disztiti. A szoba csendje árulja el, hogy itt minden elárvult.

Herczegh Jenő az előszobában Vass József miniszter édesanyjának a fotografiáját nézi. Ekkor lépett az előszobába *Csiszarik* János cimzetes püspök, miniszteri rezidens, kezet fog Herczegh Jenővel, de egy szót sem tud szólni, csak halkan zokogni kezd.

Vass József halálának politikai következményei beláthatatlanok

Harc Vass József örökségéért

Vass József váratlan elhalálozásával a politikai helyzet sokkal nehezebbé és bonyolultabbá vált, semmint az első pillanatban látszik. Vass József volt ugyanis a magyar politika egyensuly-tényezője, aki minden ellentétek ütközőpontján állott és felfogta a bármely irányból a Bethlen-rendszer felé taszitó lökéseket. Most, mikor a legitimizmus kérdése erősen aktuálissá készül válni, amikor a legitimizmus tábora Ottó teljeskoruságával a cselekvés terére akar lépni, kétszeresen fontos szerep jutott Vass Józsefnek, aki mindenkor az erők egyensulyban való tartásán fáradozott s ez kötötte le erőinek javát.

Kiváló taktikai egyénisége és tapintata, továbbá diplomáciai ügyessége és tekintélye voltak azok a tényezők, amelyek a legitimista front aktivitását lefogták és nem engedték fölfejlődni azokat, akik frontot akartak bontani Bethlen István ellen.

A Gömbös Gyula ellen való flottatüntetés, Apponyi levele, Zichy János fellépése, mind egy-egy jelenségét adták annak a szándéknak, hogy a legitimizmus politikai frontja cselekvésbe lép és csak Vass József személye volt az, aki az ellentéteket el tudta simitani s vissza tudta állitani a megszokott egyensulyt.

Most, hogy Vass József kihullott a magyar politikából, Bethlen Istvánnak sokkal nehezebb helyzete lesz a kormányt támogató keresztény párttal szemben, mert nem lesz, aki az egyes megmozdulásokat ellensulyozza és csirájában megállitsa a készülő cselekvést. Vass József szuverén tekintély volt pártjában, bár tulajdonképpen, egy-két hivét leszámitva, a párt maga érzelmileg nem állott Vass József mögött. A Keresztény Gazdasági Párt frakciókra szakadozva külön-külön vezéreket követett, nagy része a pártnak Wolff Károlyt vallja vezérnek, a másik frakció Ernst Sándor mögé csoportosult, még Huszár Károlynak is akadt egy-két párthive. Vass József a frakciók fölött személyi képességeivel és tekintélyével tudta fenntartani az összhangot: vele nem mertek szembehelyezkedni, mert az ő elhatározása a párt életére mindenkor döntő volt.

Vass József nélkül a párt elveszitette tulajdonképpeni sulyát.

A divergens erők feltétlenül megmozdulnak Vass József halálával és kérdéses, hogy a pártot ki fogja a régi egységben és a régi politika sinszálain tartani. Mindenesetre nagyon nehéz a helyzet, annál is inkább, mert Bethlen István miniszterelnök Genfben tartózkodik s visszaérkezéséig cég idejük lesz azoknak a vellitásoknak kibontakozni, amelyek, tekintettel Ottó nagykoruságára, ellenzéki politika irányába akarják tolni a pártot.

Vass József és a szociáldemokrata párt

A politika másik harcvonalán ugyanesak hiányzik Vass József. A szociáldemokrata párt ugyanis ellenfél nélkül maradt:

nincsen aki a maga fölényes tudásával s szociálpolitikai ismereteivel és taktikájával ellensulyozni tudja a szociáldemokrata párt mozgalmait.

Bármennyire utjában állott a szociáldemokrata párt kibontakozásának és hatóképességének Vass József személye, egyénileg mégis tisztelték és szóbaállottak vele s elismerték ellenfélnek, akivel nem lehet kézlegyintéssel elbánni. Vass József mindenkor megtalálta a kulcsot ennek a politikának ajtajához is és most, hogy kidőlt az élők sorából, a szociáldemokrata párt egy akadállyal kevesebbet talál maga előtt, hogy politikáját nagyobb nyomatékkal és nagyobb erővel érvényesitse. Vass József és Dréhr Imre tartották fenn a kapcsolatot a szociáldemokrata párttal, a tárgyalásokat vagy maga Vass József, vagy pedig Vass intencióira Dréhr Imre folytatta le a szociáldemokrácia seregvezéreivel s

mindig megtalálták azt a taktikai alapot, amelyel bizonyos kérdések, amelyek veszedelmessé válhattak volna a magyar parlamenti élet zavartalanságára, eliminálttassanak és közömbösittessenek.

Vass József hatóerejének hiánya nemsokára itt is jelentkezik s egyelőre a magyar belső politika zavarban van, hogy kivel helyettesitse Vass Józsefet, ki legyen az, aki a szociáldemokráciával szemben megállja a helyét és elintézze a kényelmetlen és kinos kérdéseket.

Harc Vass József örökségéért

Vass József halálával a magyar belső politikát jellemző történéssel meginduit a harc Vass József örökségéért. A Keresztény Gazdasági Párt természetszerüen magának kéri a népjóléti tárcát és már megindultak a kombinációk, tervezgetések és megindult az önjelöltek végeláthatatlan jelentkezése. A Keresztény Gazdasági Párt felfogásával szemben beavatott helyről informálnak bennünket, hogy

Vass József tárcája személyhez kötött tárca volt: nem a keresztény gazdasági pártnak, hanem Vass József személyének szólt a miniszteri kinevezés.

Vass József kapcsolatai a keresztény gazdasági párttal amugyis lazák voltak, nem lehetett Vass József politikáját függővé tenni a keresztény gazdasági párt felfogásától, hanem fordítva, a

Ha pénzre van szüksége

budapesti vagy budapest-környéki házra, telekre és épitkezésre **gyorsan** és **előnyösen kaphatja hozzá legszabb törlesztésre SOLTI LAJOS** v. bankcégvezető által **Budapest, V, Gróf Tisza István** (volt Fürdő)**-u. 10**

párt igazitotta a maga taktikáját és életét Vass József felfogásához.

Hogy a várható utód ki lesz, az egyelőre bizonytalan, azonban a legilletékesebb helyen azon a felfogáson vannak, hogy valaki olyannak kell lennie és közremüködnie a tárca vezetésében, aki Vass József intencióit, módszereit, terveit és egész munkáját ismerte.

Nem lehet egy kiforrott és kialakult rendszerrel máról holnapra szakitani s igy nem tudni, hogy ki lesz az, akire a választás esik. Azok a nagy szociális alkotások, amelyek Vass József elképzeléséből és akaratából indultak meg, részben folyamatban vannak, részben pedig az előkészités állapotában, tehát olyasvalakinek kell kezébe vennie ezeket a kérdéseket, aki Vass József felfogásával teljesen tisztában volt és aki ismerte azokat a rugókat, amelyek Vass Józsefet alkotásaiban irányitották.

Az önjelöltek nyüzsgése egy cseppet sem érdekes: egyelőre átmeneti állapot van, amennyiben Dréhr Imre államtitkár vezeti a minisztériumot s az ügyekről Klebelsberg Kunónak, Vass József helyettesének referál, aki Vass József intencióinak érvényesülése elé nem gördit akadályt, hanem a megkezdett müveleteket Vass József terveinek megfelelően engedi kifejlődni.

„Ha hazajön Bethlen...“

Délután félháromkor érkezik autón *Dréhr* Imre államtitkár *Vass* József lakására. Alig másfél órája távozott innen, most érkezett vissza és ma már nem is akar elmozdulni a halottasházból.

Egy ujságiró lép hozzá:

— Ne haragudjál — mondja Dréhr Imre és elcsuklik a hangja — én nem tudok beszélni. Én az apámat vesztettem el.

Dréhr bevonul a belső szobákba, ismét csengetés hallatszik, most *De Vienne* gróf, a francia követ, majd Mario *Arlotta*, az olasz követ érkezik meg, hogy részvétüket tolmácsolják. Ezután jön az angol követség két titkára. Majd bárcziházi *Bárczy* István miniszterelnökségi államtitkár tünik fel. Köréje csoportosulnak a hirlapirók, mire az államtitkár igy szól:

— *Még nem jött értesités, hogy a miniszterelnök ur megkapta volna a táviratot. Ha haza tud érkezni, akkor ő fogja bucsuztatni Vass Józsefet.*

A Kinizsy-utcát mind a két oldalról lezárják a rendőrök és csak körülményes igazoltatás után engednek be járókelőket az utcára. *Lovasrendőrök érkeznek és felállnak a ház hosszában.* Csak egész nehézkes igazoltatás után engedik a Kinizsy-utca 10. számu házhoz *Kenyeres* Balázs törvényszéki orvosszakértőt, aki az őrszemes rendőröknek alig tudja beigazolni, hogy *őt hivatalos kötelessége szólitja a házba.*

Miután tovább engedik, Kenyeres Balázs dr. felsiet Vass József lakására, azonnal bevezetik a halottas szobába, ahol

Kenyeres dr. megkezdi a halott bebalzsamozását.

A 773-as rendőr

Most jelentkezik valamilyen megbizással a *773-as számu rendőr, Sebestyén* Mátyás, aki reggel Vass József miniszter ajtaját felfeszitette.

Az ugy volt kérem, — mondja a 773. számu rendőr, — hogy én már este is itt posztoltam a kapu előtt, *akkor, amikor a kegyelmes ur jókedvüen megérkezett haza Egerből.* Még hallottam, amikor a kegyelmes ur odaszólt a soffőrjének, hogy pontosan félkilenc órakor jöjjön, mert korán akar bemenni a minisztériumba. Reggel már itt állt a soffőr jó félórája, és a kegyelmes ur még mindig nem jött le. Helyette lejött az inas, aki mondotta, hogy a kegyelmes ur még mindig nem nyitotta ki az ajtaját.

Ekkor határoztuk el, hogy felfeszitjük az ajtót, a soffőrrel és az inassal felmentem, kinyitottuk az ajtót és a kegyelmes urat sápadt arccal találtuk, a kezét fenntartotta, a szeme nyitva volt. Elrohantunk a Szent Imre-kollégiumba az orvosért, aki megérkezett, megnézte a kegyelmes urat, lehajtotta a fejét és csak ennyit mondott:

— Meghalt a kegyelmes ur...

Ezután még telefonáltam a IX. ker. kapitányságra, ahol a kapitányság vezetői, Pirkner főtanácsos ur és *Krausz* főfelügyelő ur azonnal kijöttek a helyszinre.

Aki betörte a miniszter szobájának üvegablakát

A *Reggeli Ujság* munkatársa ezután beszélt *Kovács* Lászlóval, aki három év óta urasági inasa volt Vass Józsefnek.

Kovács Lászlónak jobb keze be van bugyolálva, mert ő izgatottságában csupasz kézzel törte be Vass József szobájának üvegajtaját.

Ezeket mondja:

— A kegyelmes urnak mindig az volt a szokása, hogy

este kulccsal magára magára zárja az ajtaját.

Soha nem kellett felkelteni, az volt a szokása, *hogy reggel amikor felébredt, átment a fürdőszobába és meggyujtotta az autógejzirt.* Én reggel negyedhétkor keltem fel, nem láttam az autógejzir égését, meggyujtottam, majd átmentem a dolgozószobába és az ebédlőbe takaritani. *Negyednyolckor még felmostam az erkélyt* és a kegyelmes ur, aki rendszerint félhétkor fel szokott kelni, még mindig nem volt ébren. Ekkor bejött hozzám a kegyelmes ur nővére:

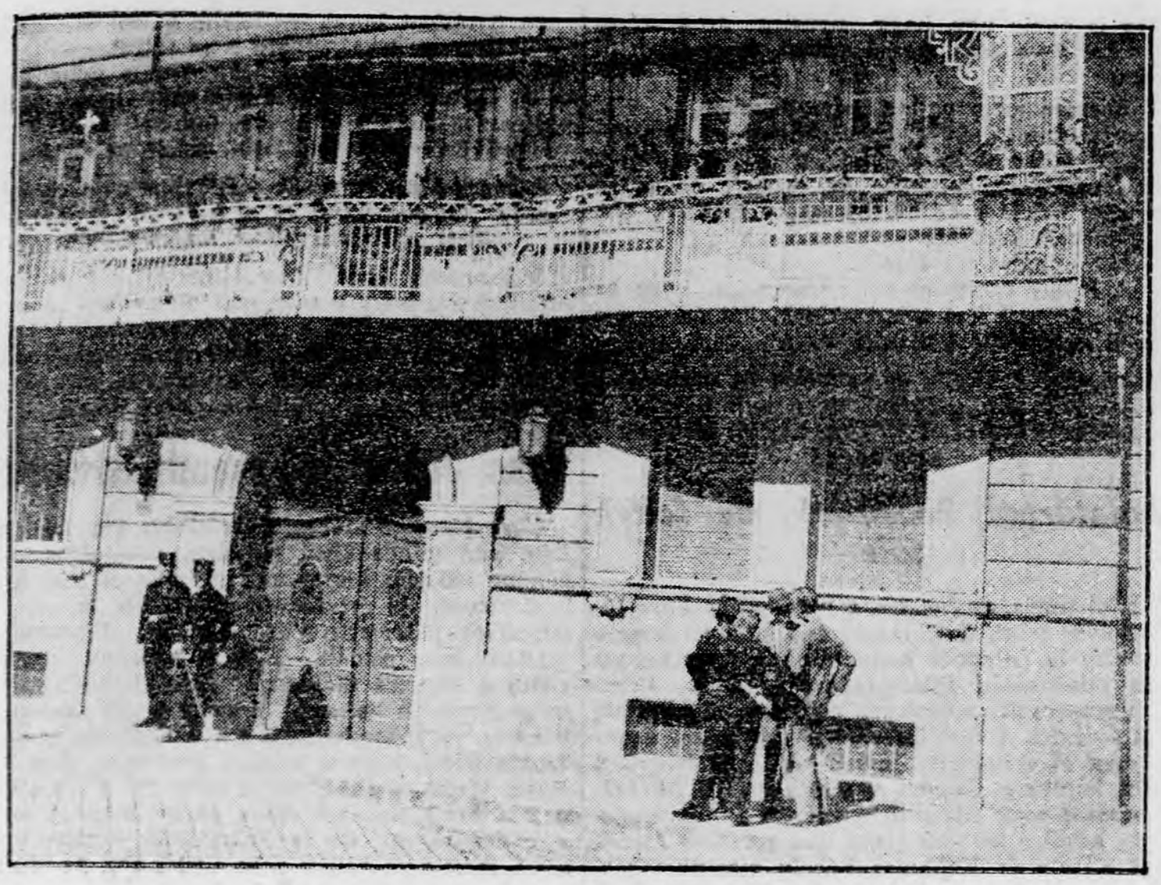

KINIZSY-UTCA 10. SZÁMU HÁZ, AHOL VASS JÓZSEF LAKOTT. (A †-el megjelölt a halottasszoba.)

— De soká alszik ma a gazdája, — mondotta a kegyelmes ur nővére és látszólag örült, hogy kipiheni magát a kegyelmes ur.

— Fél kilenc lehetett, amikor *lábujjhegyen az ajtó elé álltam, benéztem a kulcslyukon* és láttam, hogy a párnák rendben a helyükön fekszenek. A kegyelmes ur mélyen bent feküdt az ágyban, az arcát nem lehetett látni. Kilenc óra után rosszat sejtettem, bekopogtam a szomszéd lakásba, ahol *Sebestyén* József őméltósága lakik. Vele jöttünk vissza, leszaladtam a posztoló rendőrhöz, felfeszitettük az ajtót, de közben olyan izgatott lettem, hogy

csupasz öklömmel kezdtem az ablakokat verdesni. A többit már tetszik tudni.

Szövegezik a gyászjelentést

Az előszobában a család részéről épp most kezdik a gyászjelentést szövegezni:

— Özvegy Vass Ferencné született szombathelyi Tóth Borbála, mint édesanyja, Vass Ferenc, János és Mária, mint testvérek a maguk és egész rokonságuk nevében mérhetetlen fájdalommal, de a Mindenható bölcs végzésében való megnyugvással jelentik, hogy a legjobb fiutestvér és rokon, nagyméltóságu és Főtisztelendő Vass József dr. apostoli protonotárius, katolikus nagyprépost, országgyülési képviselő, m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter, életének 54-ik évében folyó hó 8-ik napján, az utolsó kenet felvétele után szenvedő embertársai javáért dolgozó nemes lelkét visszaadta Teremtőjének...

Öltöztetik a holttestet

Körülbelül háromnegyedhat lehetett, amikor a bebalzsamozás véget ért és *Kenyeres* Balázs törvényszéki orvosszakértő elhagyta a halottasházat.

Most a Szent Imre-rend tagjai, a papok lépnek be a halottasszobába, ők öltöztetik fel Vass József holttestét,

Mialatt bent a szalonban a halottat öltöztetik, az ebédlőben gyülekezik a hirlapirók, fotografusok és a miniszter legközelebbi környezete. Pontosan negyedhétkor kinyitják az ajtót és a gyászolók bevonulnak a halottas szobába.

A szoba közepén állitották fel Vass József ideiglenes ravatalát.

A miniszter imára kulcsolt kézzel fekszik, kezei mellén pihennek, ujjai között az olvasó és egy őszi rózsaszál.

Az ideiglenes ravatalt *Huszár* Károly, bárcziházi *Bárczy* István, *Ripka* Ferenc, *Dréhr* Imre és az ujságirók állják körül.

Az elhunyt miniszter két titkára, Ferry Tibor és Varró István a szoba egyik sarkában könnyeznek.

Az ideiglenes ravatal körül állóknak tiszteletteljesen helyet nyitnak, a családtagok érkeznek. Elsőnek *Vass* miniszternek a nővére lép be a szobába, akivel a miniszter most már évek óta együtt lakott. Megtört léptekkel jön, támogatni kell, hogy össze ne rogyjon. Szivet hasogató sikoltás hagyja el az ajkát:

— Óh édes... óh drága... Elhagyták minket...

Görcsösen zokog:

— Büszkeségünk, elmentél tőlünk...

Senki sem tudja visszafojtani meghatottságát, minmenki könnyezik és lassanként mindenki kisomfordál a szobából, csak a családtagok maradnak ott.

Megérkezik a halottasautó. Vass József egyik titkára telefonál:

— Halló, főkapitányság! Közlekedési rendőröket kérünk az utvonalra a Kerepesi-utig, mindjárt szállitjuk Vass miniszter holttestét.

A szállitással azonban még várni kell, mindjárt megérkezik a ferencvárosi plébános, öt várják még.

Az utca két torokolatánál feketéllik a nép. Csupa résztvevők szomoru arca. Ennek a környéknek valóságos patrónusa volt a miniszter, ez a vidék istenitette Vass Józsefet. *Mélységes, német gyásszal várják a pillanatot, amikor a miniszter holtteste megindul a temető felé.*

Félhét: *most indul a menet.*

Miközben a családi gyászjelentést szövegezik, fuldokló zokogás tölti be a szobát.

A temetés rendje

Huszár Károly, aki a temetés rendjéről intézkedik, a következőket mondja el:

— Most délután hat órakor viszi el a halottaskocsi a kerepesi temetőbe Vass József miniszter holttestét, amelyet ott felravataloznak és ott marad egészen péntek délutánig. Pénteken délután a parlament kupolacsarnokában *Serédi* Jusztinián hercegprimás beszenteli a holttestet, majd *Vass* József holttetemét az egyetemi templomban lévő katolikus pantheonba viszik. Ebbe a katolikus pantheonban fognak nyugodni a magyarországi katolikusok vezető egyéniségei. A katolikus pantheonban *Zichy* Gyula gróf kalocsai érsek végzi az egyházi szertartást. Másnap délelőtt a budavári koronázó templomban az engesztelő szentmiseáldozatot *Szmrecsányi* Lajos egri érsek mutatja be.

Mindenki az ön fogaira néz. Osakis ápolt fogak teszik teljessé az ön külsejét.

Tehát az Odol kozmetikum. Ha állandóan használjuk, széppé és egészségessé teszi a fogakat. De még más hatása is van. Antiszeptikusan hat! Az Odol nemcsak ápolja, hanem védi is a fogakat. S az Odol még nagyon gazdaságos is a használatban.

Félmillió embert várnak a temetésre

— *Vass József a nemzet halottja* — folytatja Huszár Károly — és számitunk arra, hogy a pénteki temetésen még nagyobb tömegek fognak megjelenni, mint a Szent Imre-ünnepségeken. A megjelenő katolikus hiveken kivül egészen bizonyosan ott lesz az ország minden jeles embere és ott lesznek Vass József politikai hivei is. Igy azt hiszem, hogy nem tulzok, ha azt hiszem, hogy

hogy legalább ötszáezer ember vesz részt Vass József temetésén.

Huszár Károly ezután még elmondotta, hogy szerinte két oka volt annak, hogy Vass József ilyen korán halt meg. Az egyik

a mesterséges fogyókúra, amelynek következtében huszonhat kilót fogyott le. Vass József gyakran hangoztatta azt, hogy a mai időkben, amikor türelmet és szegénységet prédikálunk, nem szabad kövérnek lenni. Amikor szegénységet és éhséget tanitunk és türelemre biztatjuk embertársainkat, akkor nincs jogunk ahhoz, hogy jóllakott kövéren feszitsünk közöttük.

A másik ok, amely Vass József szivbaját sulyosbitotta, az volt, hogy

nagyon a szivére vette azokat a szociális kitöréseket, utcai zavargásokat, amelyek az utóbbi időkben történtek.

Mint ezidőszerint a miniszterelnök helyettese, felelősnek érezte magát mindazért, ami az országban történik, szeretett volna a szociális nyugtalanságokon segiteni, de az eszközei hiányoztak ehhez és emiatt nagyon szenvedett.

Huszár Károly még ezeket mondta el:

— *Az ország összes katolikus plébániái, egyesületei és szervezetei részt fognak venni a temetésen.* Kalocsáról most kaptam az értesitést, hogy a káptalan a nagyprépost halála alkalmából gyászülésre jött össze.

Meg kell még jegyeznem azt is, hogy *Décsi* Alajos, a *Szent Imre-rend* prefektusa még fel tudta adni az utolsó kenetet a halottnak. Már *csak a halottnak,* de

az egyház törvényei szerint a halál bekövetkezése után 6—8 óráig a halottai szentséget még fel lehet adni.

Vass József nagyon fáradt volt, teljes tiz esztendő óta nem volt szabadságon.

Munkatársunk ezután beszélt *Hankó* Elemér dr. miniszteri tanácsossal, *a népjóléti minisztérium elnöki osztályának vezetőjével,* aki ezeket mondotta:

— *A kegyelmes urnak az volt a szokása, hogy hétköznap kilenc órakor, vasárnap tiz órakor jelent meg a minisztériumban. Mára kivételesen félkilencre rendelte az autóját, mert hamar akart bent lenni és dolgozni. Vártuk, vártuk, egyre nyugtalanabbul, egyszerre csengett a telefon, engem kérettek a kagylóhoz, ahol elképzelhető, milyen dermedtséggel hallottam ezt a mondatot:*

— *Vass József meghalt.*

„Legbecsületesebb és legtehetségesebb ellenfelét vesztette el a szociáldemokrata párt Vass Józsefben“ — mondotta Györki Imre

Vass József halálhirének hatása a szociáldemokrata pártban

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

A szociáldemokraták második pártgyülési napjának megnyitása után alig háromnegyed órával, tiz óra tájban, *Gál* Benőt, a szakszervezeti tanács titkárát, a párt egyik ügyvéd tagja telefónhoz szólitotta és közlte vele, hogy Vass miniszter legszükebb környezetéből nyert hirek szerint a magyar kormány helyettes miniszterelnöke és népjóléti minisztere a hajnali órákban meghalt. Gál Benő zgatottan szaladt be a kongresszusi terembe, felment az elnöki pódiumra és az ot t ülő pártvezéekkel közölte a megdöbbentő hirt. A hir hatása alatt a pártvezetőség képviselőtagjai azonnal tanácskozásra gyültek össze, hogy a követendő eljárást megbeszéljék. A gyülésen résztvevő rendőrtanácsos a gyászos hir hallatára halálsápadtan emelkedett fel helyéről és eltávozott a teremből. Mint később kiderült, a rendőrtanácsos, aki talán attól tartott, hogy a hir nyilvánossá válása esetleges demonstrációkra vezethet, erősitést kért, mely rövidesen meg is érkezett.

A párt tagjai hitetlenkedve fogadták Vass József halálának hirét, mikor azonban Gál Benő telefónon érintkezésbe lépett az Országos Társadalombiztositó Intézet egyik igazgatójával és a hirt megerősitették, az épült folyosóin futótüzgyanánt terjedt el, hogy Vass József meghalt. A sugdolózásokat csakhamar nyilt enunciáció váltotta fel. A kongresszusi teremből ugyanis kijött a szociáldemokrata-párt egyik vezetőségi tagja és a folyosón megállva, sztentori hangon igy kiáltott:

— *Elvtársak! Vass József népjóléti miniszter, a munkásmozgalom egyik legnagyobb ellenfele, ma hajnalban meghalt.*

A pártvezér bejelentését az egész folyosón néma csend fogadta. A szociádemokraták magukis annyira hatása alatt voltak a váratlan katasztrófának, hogy jóizlésük tiltakozott minden véleménynyilvánitás ellen.

A kongresszuson jelenlévő munkatársunknak alkalma volt egyes szociáldemokrata vezetőkkel beszélni, akik a következőképpen nyilatkoztak az elhunyt államférfiről:

Peyer Károly

országgyülési képviselő

a következőket mondotta:

— Én a vita és a harc embere vagyok és éppen ezért nehéz feladat előtt állok, midőn véleményt kell nyilvánitanom a halott Vass Józsefről. Halott ellenféllel vitázni nem lehet, már pedig én, mióta csak politikai pályám Vass Józsefét keresztezte, vele mindenkor szemben állottam és mindenkor vitatkoztam.

— Nagy ellenfél kidőlte alkalmából általános — bár talán nem egészen őszinte — politikai szokás, hogy a halott ellenfelei meghajt-

Irógépelést saját gépen vállalnak Halmi Nővérek

IX., Mester-utca 12. félemelet 2.

ják a ravatal előtt az elismerés és kegyelet zászlaját. Én tisztelem és megértem ezt a politikai szokást, azonban nem tudom magamat azonositani vele. Szeptember elsejének minden fájdalma és keserü utóize még a torkomban van és ha véleményt nyilvánitanék, lehetetlen lenne ezt a keserü utóizt véleményemben érvényre nem juttatni. Sajnos, nem érkeztem el az egyéni diplomácia ama fokára, amidön a harcos pártkatonát és a magánembert külön tudnám választani önmagamban. Én csak szocialista szempontból tudom megitélni ellenfeleim életét és halálát és éppen ezért azt tartom a leghelyesebbnek, ha nem sietek nekrológot mondani egy más világnézet legexponáltabb alakjáról.

Dr. Györki Imre

országgyülési képviselő

a következőket mondotta:

— Vass József legnagyobb ellenfele, de legtehetségesebb és legbecsületesebb ellenfele volt a magyar szocialista munkásmozgalomnak. A meggyőződést mindenkiben tisztelni kell és tiszteltem Vass Józsefben is, noha az ő meggyőződése egyik legnagyobb hallasztja volt a mi célkitüzéseinknek. A tehetség pedig, bármily formában és bármely cél szolgálatában is jelentkezzék, mindenkor elismerést és ami ennél is több, szimpátiát ébreszt bennem, éppen ezért, bármily áthidalhatatlan politikai és emberi messzeségben is állottam Vass Józseftől, halálát mélyen fájlalom.

— Nagy elfogultság lenne letagadni azt, hogy Vass Józsefnek nem voltak igen nagykoncepcióju szociálpolitikai meglátásai, melyeket következetesen és nagy energiával keresztül is vitt és gyakorlatilag életbe léptetett. Más lapra tartozik az, hogy ezeket az alapjában véve helyes szociálpolitikai meglátásokat és megérzéseket Vass József annak az osztálynak az érdekszemszögéből oldotta meg, amelynek hüséges és törhetetlen szószólója volt.

— El tudom képzelni és át birom érezni azt az óriási vesz teséget, mely Vass József halálával a Bethlen-kormányt éri. Nemesak azért, mert Vass József egyike volt a rendszer legmarkánsabb képviselőinek, mely a mai magyar politikát irányitja, hanem azért is, mert Vass József volt az, aki minisztársai közül a legügyesebben és legsimábban tudta megoldani azokat a kényes feladatokat, melyeknek kevésbé ügyes megoldása még a mi stabil kabinetünk egyensulyát is veszélyeztette volna. Vass József vállalta és oldotta meg a házbér- és boltbéremelés odiózus feladatát, mely pedig igazán alkalmas volt a szenvedélyek kirobbantására Ugyanesak ő volt, aki vállalta a kenyérdrágitó boletta védelmét a magyar parlment és a magyar közvélemény plénuma előtt. Mindezeket a feladatokat egyéni kvalitásainak teljes latbavetésével olyképpen tudta megoldani, hogy a parlamentáris formában jeleentkező kritikán kivül más, mélyebb és veszélyesebb természetü támadás nem érte a kormányt.

— Bethlen Istvánnak tehát, aki a legenergikusabb és legtehetségesebb munkatársát és a keresztény gazdasági pártnak, mely pótolhatatlan szellemi vezérét vesztette el benne, minden oka megvan arra, hogy a legmélyebb gyászba öltözködjék.

A „katolikus Pantheon" ahova Vass Józsefet temetik

1926-ban alakitották át az egyetemtéri templom pincéjében azt a katakombaszerü helyiséget, ahol azelőtt a pálosrendi szerzetesek hamvait helyezték örök nyugalomra. *Klebelsberg* Kuno kultusminiszter elgondolása szerint ebből a századokkal ezelőtt épitett sirboltból a «Katolikus Pantheont kivánta a miniszter kiépiteni. Villanyvilágitást vezettek az egyetemtéri templom főoltára alatt lévő helyiségbe, ahol minden fehér márványból készült. Fehér márványból vannak a falak és fehér márvány a falakban elhelyezett kripták zárólapja.

A pálosok hamvait egy kriptába gyüjtötték össze és a kripta fedőlapján aranybetükkel áll az irás:

«Ossa olim in chryptam isthac deposita, occasione restauratione anni 1926 ex quinque tumulis congesta pie hic asservantur.»

Az egyetemtéri templom barokkoltára előtt hatalmas kőlap fedi a katolikus Pantheon boltozatát s zen a kőlapon keresztül eresztik le *Vass* József koporsóját a Pantheonba. A kőlap felirata a következő:

«A nagy férfiaknak a katolikus egyház. 1926.»

Legelőször *Prohászka* püspököt akarták a Pantheonban elhelyezni, azonban a püspök egyenes kivánságára Székesfehérvárra szállitották holttestét és a nagy püspök emlékét csak egy emléktábla és egy bronzkoszoru őrzi.

Vass József, az elhunyt nagy pap-politikus lesz az első, aki a katolikus nagyságok sorát megnyitja a Pantheonban.

— Mama, vajjon felszedhettem volna én azt a sok kolbászt?

— Hogyne, — felelte az édesanyja, — persze, hogy felszedhetted volna.

— Az is a másé ám.

— Igaz, de mégis felvehetted volna, mert mi majd *megtudakoltuk volna, hogy kié volt és visszaadtuk volna neki.*

— No, akkor már megyek is vissza.

De akkorra bizony mások összeszedték a hüsos kolbászt.

Amikor egyszer nem engedelmeskedett az anyjának

A kis Vass Józsefnek Sárvárott, elemiiskolás korában csak két benső barátsága szövődött. Az egyik *Stockinger*, Gyuri, a másik *Kulcsár* Gyula nevü iskolás pajtása volt és ez az őszinte barátság kitartott a két pajtás haláláig. A pajkos *Stockinger* Gyuri, a sárvári *Stockinger* mérnök tehetséges fia, egyszer megöklözte Vass Józsefet.

— No megállj csak! — mondta ingerülten Józsi — én jó dobó vagyok, majd most megdoblak!

Meg is dobta ugy, hogy Gyurica arca véres lett, mire Vass Józsi hozzá szaladt és engesztelni kezdte:

— Bocsáss meg, pajtás, nem akartam.

Meg is fogadta akkor, hogy soha többé nem dobálódzik, hiába is hivogatták a pajtásai, nem ment ki közéjük játszani. Az asztalt telerakta könyvvel, irkával és irt, irt, egyre csak irt. Az anyja meg is kérdezte:

— Mit csinálsz te, Józsi?

— A Módly tanitó ur azt parancsolta, hogy az énekeket le kell irni mindenkinek, hát én most majd leirom a többi részére is.

Az édesanyja végül megsajnálta és parancsszóval küldte ki játszani, de a máskülönben engedelmes fiu ezuttal nem hajlott az anya szavára.

Iskolatársai becsülték, de féltek tőle

A ministrálás, az éneklés, a harangozás *Vass* József életébe szint, érdekeséget és lendületet hozott. *Anyagilag is érdekelte a gyerekeket, mert ugynevezett ministrálási fillérecskéket kaptak.* Pénztárt, ugynevezett «ministráns pénztárt» alapitottak, ebből fedezték a füstölni valót. Vass József azonban nem cigarettázott (annál többet dohányzott felnőtt korában), hanem *a megtakaritott fillérekből olvasni valót vásárolt.* A sárvári *«ministergyerekek»* közül a hatodik elemi osztályt *Vass* József, *Szücs* Károly és *Kattovics* Károly megismételték. Ekkor jutott fel hozzájuk az ötödik osztályból a kis *Kulcsár* Gyula, Vass József gyermekkorának és ifjuságának legemlékezetesebb, kedves, bizalmas barátja. Csodálatos pár gyermek volt a kis *Vass* József és az aprócska *Kulcsár* Gyula együtt.

Vass komoly volt mindig, fensőségesen bánt gyerektársaival és bár leckéjüket meg-megcsinálta, kivételes tehetségével, tudásával, az iskolai «kikérdező» és «felügyelő» megbizatásaival valósággal rájuk nehezedett.

Nagyon becsülték, mégis összemelegedni és komázni vele nem tudtak, nem merészeltek, mert hiszen mosolyogni is ritkán látták az letet és szeretett szülei küzdését már kisgyermek korában átérző és megértő fiucskát.

Vass József Tóth István kanonok házában

Vass Ferenc, az édesapa, bár egész életén át teljes erejével dolgozott, később elszegényedett és igy Józsit tovább tanittatni nem tudta. Ferencből csizmadia-inas lett, Jánost asztalosmesterségre fogták és a szülők hosszu, gyötrelmes éjszakákon azon tünődött, hogy vajjon mit is kellene kezdeni az eszes és tehetséges Józsi fiuval.

— Vétek, bün, kár lenne iskolázatlanul hagyni egy ilyen nagyeszü, törekvő gyereket — siránkozott Vass mama, de azután hirtelen felvillant benne egy gondolat:

— Van nékem Győrött egy kanonok nagybátyám, a Tóth Pista bácsi... Talán ő?... Talán ő segithetne rajtunk?... a mi kis Józsinkon.

Barabás főtanitó buzditására megtette, amit csak a gyerekeiért tett meg, kérő szóval kopogtatott be a kanonok nagybácsihoz. A kanonok szivesen fogadta hugát, de azért komolyan ingatta a fejét:

— Nem akarlak elszomoritani, hugom — mondta —, de én már több rokongyermeket tanittattam. Került közöttük sok rosszbizotványos meg elrugaszkodott csinytévő. Csalódtam bennük! Az igazat megvallva, huzódozom már a rokongyermekektől.

A szegény, meggyötört édesanya szeméből kibuggyant a könny:

— Az én Jóskám nem olyan fajtáju gyermek... Komoly. Esze van. Nagyon rendes és szorgalmas, a jó könyv, a tanulása mindene.

A szegény asszony elővette kebeléből a kisfiu iskolai bizonyitványait és reszkető kezekkel teregette a gyürött papirosokat a kanonok nagybácsi elé. Az öreg pap belepillantott a bizonyitványokba, homlokán elsimultak a ráncok és biztató hangon mondta:

— Jól van no, magamhoz veszem a Józsit — próbadiáknak! Karácsonyig majd megpróbáljuk, hogy mit tud és hány zsákkal telik tőle.

Igy került a kis *Vass* József *Tóth* István kanonok házához, ahol az imádkozástól kezdve minden latinul ment. Az okos gyerek mihamarabb annyira megtanul ezen a nyelven, hogy a kanonok nagybácsi nem egyszer figylmeztette a vendégségben nála időző papokat, hogy *ügyeljenek a beszédjükr, mert a gyerek mindnt megért és amikor a papok kétségeskedve, nehéz latin kérdésekkel próbára tették a Józsi gyereket, az mindenre helyesen és tökéletesen megfelelt.*

Tóth István nm nevelte keztyüs kézzel a hozzá került próbadiákot. Csak a célt nézte, éppen ezért eszközökben nem volt gyengéd és válogatós. Egyszer az asztalnál *Vass* Józsi kivett egy darab főtt hust, gondosan összeapritotta, leöntötte mártással, de még mielőtt hozzáfogott volna az evéshez, az öreg kanonok átnyult az asztalon, elvette a fiu elől a tányért és odarakta *«Citrom»* nevezetü vadászkutyája elé. A kisdiák könnyes szemekkel, kérdőn nézett a nagybácsira, aki a különös cselekedet magyarázatát ebben adta:

— Azt gondoltam, édes fiam, hogy te a kutyának vágtad össze a hust. Mert mink csak a kutyának apritjuk össze ilyen apró darabokra. Nálam az a szokás, hogy mindig csak akkora darab hust vágunk le, amekkorát megeszünk.

1890-et irtak, amikor Tóth István kanonok felvitte Józsi öccsét, a „nagy fiut", a győri bencések iskolájába.

— Édes öcsém, — köszönt rá *Samu* tanár urra — hoztam neked valakit, akit én egészen rádbizok. Ez pedig a testvérhugomnak a fia, a kis Vass Jóska. Embert faragj belőle!

Pista bácsi, a kanonok, később is érdeklődött a gyermek felől:

— No, hogy halad az öcskös?

— Kiválóan tanul, — felelte a bencés tanár, — csak a magyarázatokra nem figyel.

A tantárgyak közül a legjobban a latint kedvelte. Olyan elismert latinista volt, hogy *Samu* professzor mindig őt szokta felhivni, hogy a következő óróra feladott latin leckét leforditsa.

A harmadik, negyedik osztályban már olyan szép magyarsággal és szabatosan forditott, hogy az osztálytársai megcsodálták.

A bencések iskolájában akkortájt erősen számitottak rá, hogy a nagyeszü diák, Vass József, idővel aláveti magát a «bencés regulának», beöltözik és bencéspap lesz. Dehát nem ugy fordult. Tóth István halála után *Vass* József elhagyta a győri iskolát és átkerült Székesfehérvárra.

Vass József a szemináriumban

Vass József a székesfehérvári kis szemináriumban, bár mindenkivel szemben barátságos volt, néhány idősebb kispapon kivül mással nem igen barátkozott. *Az érintkezésben inkább a visszavonultság jellemezte Vass Józsefet.* Ugynevezett „stiklit" sose csinált. Élvezni azonban nagyon tudta a sikerült diákcsnyt és a diákcsinyekben megnyilvánuló humort. A nagy nyári melegben például, ha megszomjaztak a teológusok, az öreg *István* bácsi, hogy a szigoru prefektus meg ne lássa, vizeskannákba rejtve vitte fel a kispapoknak a sörösflaskókat. Vass József mulatott ezen a csempészésen, de az italozásban sohasem vett részt, mert nem kellett neki a tilos sör. Az iskolában itt is az elsők között volt.

Horváth Cirill professzor egyszer az egyik iskolai dolgozatára nem osztályzatot jegyzett, hanem ezt irta: Éljen!

A tanárok széltében-hosszában beszélték:

— Van most a fehérvári kispapok között és a cisztercita gimnáziumban egy *Vass* József nevü olyan latinista diák, amilyen még nem volt.

Steiner püspök gyakran látogatta a szemináriumot. Az üdvözlés után rendesen körüljárt és mindenkit megszólitott. Vass Józseffel mindig kitüntető jósággal beszélgetett és tőle sohase kapott hebegő, ijedt vagy félszeg feleletet. A tuladunai fiu higgadt szerénysége igen tetszett a főpásztornak, aki később ezekkel a szavakkal küldötte el a nyolcadik osztály után Rómába:

— Hálát adok Istennek, hogy téged küldhetlek az Örök Városba.

Vass József meg is érdemelte püspöke kivételes elismerését. *Mint azelőtt mindig, az érettségi vizsgája is szinjeles volt.* Nevét vastag nyomásu betükkel irták be a cisztercita rend székesfehérvári katolikus főgimnáziumának az 1897—98. évről szóló értesitőjébe ,sőt ennél jóval több is történt. Amikor az éretségi vizsga után a bizonyitványokat kiosztották, Vass Józsefet legutolsónak hagyták és ekkor mondta Amzus Gellért, Vass Jóságos osztályfőnöke:

— Utoljára hagytam önt, mert ilyen bizonyitványt, mint az öné, ezideig még csak kettőt adott ki a gimnáziumunk éspedig Vörösmartynak és Wekerlének.

A római kollégiumban is első volt

A *Vass*-család nem könnyen nyugodott bele, hogy József ezentul Rómában éljen. Az egyik rokon meg is szólitotta az öregasszonyt:

— Hogy tudták igy szélnek ereszteni azt a fiut? Hiszen azt mondják, én halloltam már, hogy akik igy Rómába kerülnek, vagy megbetegszenek, vagy megbolodulnak. Salátán élnek, olajat isznak, fapapucsban járnak a szerencsétlenek. *Ám, ha ez nem is lenne mind igaz, az igazság marad, hogy hét esztendőre egész biztosan eltemették a fiukat.*

Izentek is nem egyszer, hogy jöjjön haza. Vass József ilyenkor a legnagyobb határozottsággal felelte:

— Édes szüleim! Adjanak hálát inkább a jó Istennek, hogy erre a gyönyörü helyre vezérelt... Bizony nem megyek én haza semmi áron, amig az időm le nem telik.

A római kollégiumban jól éltek ,még kényszerkoplalást sem gyakoroltattak a növendékekkel, mert azt tartották, hogy a «bőjt csak akkor válik a lélek javára, ha a lélekből önként fakad». Vass József a hét esztendőn át felmentés nélkül élte végig a kemény római böjtöket, amelyeken nemcsak hust, hanem tejet, tojást sem szabad fogyasztani. Vass József máskor mindent jóétvággyal megevett. A tejes ételeknek nem volt nagy barátja, a tengeri halakat azóta sem szerette meg. Ebédre fél liter bor járt mindekinek, a vacsorához két növendék kapott fél litert, az ünnepnapokon csemege borokkal, leginkább Marsala-val kedveskedtek. Vass József jóizüen megitta borocskáját, sőt uzsonnára is a »Pagnotta«-hoz (olasz sütemény) a kávé helyett, amelyet nem szeretett, bort kért.

Vass József igen kitünően ismerte Rómát. Szabad idejében bebarangolta az Örök Várost és különösen Ős-Róma kinesei érdekelték.

„Vass József nem a multat akarta visszahozni, hanem a jövőt kivánta megalapozni."

Dési Géza nyilatkozata Vass Józsefről

Dési Géza országgyülési képviselő *Vass* József halálával kapcsolatosan a következőket mondta.

— Szivem mélyéig megrendített ez a nem várt haláleset, mert az elhunytban nemcsak a nagy államférfit, hanem a nagy embert és mindenek felett a jó embert is szerettem és tiszteltem. Nagyon sok alkalmam volt hozzáfordulni különböző ügyekben az utóbbi esztendők folyamán, hiszen annyi a baj és a nyomoruság, hogy egyébről sem volt szó, mint a panaszokról és a keserüségekről s minden alkalommal azt tapasztaltam, hogy emberfeletti módon igyekezett minden tőle telhető jóakarattal és buzgalommal segiteni. Külön kiemelem, hogy amikor segiteni kellett, nem nézett se osztályt, se rangot, se felekezetet, hanem mindenekfelett ember volt, akinek érzéke volt embertársai nyomora iránt és boldog volt, ha segithetett.

— *Politikai szempontból elmulását pótolhatatlan veszteségnek tartom* és alig tudom elképzelni, hogy valaki ugy tudja ezt a pozicíót betölteni, mint ahogy Vass József töltötte be, aki az állását nemcsak hivatalnak tartotta, hanem nagy politikumnak is.

— **Ő megértette és megérezte, hogy a mai gazdasági rendet és rendszert csak úgy lehet fenntartani ,ha sima ,békés, megértő eszközökkel gátat vetünk annak, hogy erőszakos változások következhessenek be. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha igyekszünk a mai termelési rend keretében levezetni a vadvizeket és evolucióval megelőzni az esetleges revolueiós változásokat.**

— *Vass József egész elképzelése a jövőt eszkomptálta.* Szociális érzékén felül csodálatos ösztönel értete meg a modern időket és **nem a multat akarta visszacsinálni, hanem a jövőt kivánta megalapozni.**

— Számtalan esetben csodáltam elméleti tudását és gyakorlati érzékét és azt az ösztönösségét, amit nem lehet tanulni, hanem ami születik és az államférfiu zsenijét adja.

— Az ő egész társadalombiztosítási elképzelése nagyvonalú teremtő gondolat volt, *sajnos az ország kicsi volt ahhoz, hogy anyagi eszközökkel mindenben alátámaszthassa az elgondolásait.* Mégis, a mi szegénységünkön belül is csodálat s virtuozitással tudta áthidalni a bajokat és ha ideje, módja és alkalma lett volna, ha a sors nem vágta volna ketté élete fonalát, akkor halhatatlan műveket tudott volna teremteni.

— Nagyságát különben a kisdolgokból lehet látni. Egyszer egy szegény, süket, öreg zsidó fordult hozzá és Vass József autót küldött érte, villamos hallókészüléket adatott a számára s egyik napról a másikra elhelyezte a csepeli Weisz Manfréd gyárban. *Harun el Rasid* volt ő mi közöttünk, aki meleg szivének közvetlenségével tapasztalatból ismerte az életet és az embereket.

— Modora végtelenül lekötelező volt, szeméből jótékonyság sugárzott s akivel egyszer beszélt, az a barátjává szegődött, mert megérezte, hogy mindig hitt abban, amit mondott és csak azt mondta, amiben hitt.

— Egyénileg kimondhatatlanul fáj a távozása és szivem mélyéből siratom. mint magyar ember és mint politikus s csak azt óhajtom, hogy bár ne támadna a távozása nyomán olyan veszteség, amit soká, nagyon soká nem tud pótolni a mi szerencséllen országunk.

Epizódok Vass József életéből

Vass József már kora gyermekkorában a szeretetet és a munkát látta maga körül. Szülei a társasélettől visszahuzódva, a munkának és a gyermekek nevelésének áldozták magukat. *Vass* József édesapja, Vass Ferenc, mint a felesége is, nagyon szeretett olvasni és ebben követte őt a kis *Vass* József is. A gyermekek nevelése, jellemfejlesztése a Vass-családban a kicsi gyermekkortól megkezdődött.

A kis Vass Józsi már ötéves korában ismerte az ABC-t és mire hatéves korában felment az iskola első osztályába, a tanitónak nem sok gondja, dolga volt vele.

Az apa megtanitotta őt mindenre, amit az iskolában tudni kellett, az anya buzgón oktatta vallásra, ugyhogy mire a kis Vass József 1883 szeptember havában az iskola falai közé került, már jóval többet tudott társainál. *Sárvárott,* a templom szomszédságában, a kis utca sarkán áll az emeletes, régi iskola, ahová Vass József hat esztendőn át járt.

Ebben az emeletes, öreg iskolában müködött abban az időben Gárdonyi Géza, a nagy magyar iró, aki azonban Vass Józsefnek nem volt tanitója, csak fivérét, Ferencet oktatta a betüvetésre.

A kis Vass Józsi az iskolán kivül legszivesebben szülei körében időzött. Tanult, olvasott és mint »anyás gyerek« az édesanyjának segitett. Az olvasgatás éppen olyan élvezete volt, mint apjának és édesanyjának. Vass mama, amig főzött, az ágytakaró alá dugta az éppen olvasott könyvet, alig fordult ki azonban a konyhából, *a kis Józsi kicsente, a takaró alól az olvasnivalót és olvasgatott, mig »a mama« külső dolgait végezte.*

Első hazugsága a könyvhöz füződött.

Vass mama a kölcsönkönyvtárba Józsit szokta küldeni a könyvért, akit ilyenkor hiába vártak haza, amikor pedig megjött, kifogásokkal állt elő. Az öregasszony egyszer utána ment és megcsipte, amint a kisgyerek kint a szérün buzgón olvasgatta a könyvtárból kivett könyvet.

Hajnalonként a kis Józsi zárdába szokott menni minisztrálni. *Esőben, sárban pontosan ott volt a Vince-nővérek kolostora előtt.*

A szorgalmas, udvarias és szerény fiucskát az apácák nagyon kedvelték és a később elszegényült család tehetséges gyermekét segitették, ahogy tudták.

Egy ilyen zárdai hajnali ministráláskor érdekes eset történt a kis Józsival. Kora téli reggelen, még alig szürkült, baktatott hazafelé a Vargaközön és csodálkozva látta, hogy a szük sikátor végig telisded tele van finom füstölt husos kolbásszal. A gyerek a csodálatos esetet otthon elmesélte és megkérdezte

Az időjárást is remekül birta az erős szervezetű kispap. Késő tavasszal, kora ősszel, amikor sirocco seperte végig t Campagnet és a várost, a növendékek nagyrésze megbetegedett. *Vass* József római tartózkodásának csak a harmadik évében kezdett borzongani a siroccótól, addig mindig hetykén mondogatta társainak:

— Ugyan, mit a sirocco... K issé borus az ég, ennyi az egész!

A kollégiumban a legnagyobb érdeklődéssel figyelte a retorika művészi kifejtését és a gyakorlatban a növendékek között ő volt a legkiválóbb előadó.

Harmadéves korában az ősz páter Rémer, aquinoi Szent Tamás egyik legjobb ismerője és leghivebb követője, Vass Józsefet szemelte ki az ugynevezett «havi vitatkozás» megtartására, ami a legnagyobb kitüntetésnek számitott.

Ezt a vitát a „nagy dogmatikus" teremben, az egyetem legnagyobb termében vivták meg, sokszor ezerenfelüli hallgatóság előtt. A középen nagy aranyozott karszékeken az egyetem tanárai és az előkelő vendégek, közöttük nem egyszer a pápa képviselője, a római biboros helytartó foglaltak helyet. Vassal szemben négyen sorakoztak fel a katedra előtt, ez a négy volt az „arguens" ellenvető, azaz támadó fél. Ennek a négynek kényelmesebb volt a helyzete, a védő harminc tételéből tetszés szerint választhattak ki egyet és heteken át kovácsolhatták az ellenérveket, amelyeket akár jegyzeteikből is felolvashattak. A tanulmányi felügyelő intésére Vass József kihuzott egy tételt és felolvasta vonatkozó fejtegetését. Utána felhangzott:

— Ad argumenta!... Halljuk az érveket!

Vass mind a négy támadóval sikeresen vivta meg a szónoki harcot.

Bucsuja Rómától

Pappá szentelése — a kollégium szokásainak előzetes betartása mellett — 1904 október 28-ik napján következett el. A szertartást, amely Simon és Judás apostolok napján történt, Restigli biboros végezte, a manuductor *Zichy* Gyula gróf pápai titkos kamarás volt. A pirosruhás uj papot a biboros melegen üdvözölte, azután remek miseruhába öltöztették. A pápa különös engedelmével, amelyet *Zichy* Gyula szerzeett meg, lementek Szent Péter kriptáiba és

Vass József az apostol sirjának közvetlen közelében kezdte meg elcsukló hangon az első szentmiseáldozatot.

A bucsuzás Rómától is megható volt. Elkövetkezett az utolsó virradat. Reggel, mise után, szokatlan időben, szokatlan erővel kezdték kongatni a nagycsengőt. Az egész ház a kápolnába gyült. *Vass* József a főoltárnál elmondotta a távozó rövid bucsuimáját. Azután megindult a menet: Vass Józsefet kikisérték a kollégium elé. Mielőtt felszállt volna kocsijába, társai rázenditették a „*Vale in Domine*" köszöntést. A kocsiból még meglengette kalapját a fiatal pap, aztán elindult, neki a nagyvilágnak, amelyben halála utolsó percéig hüséggel, becsülettel állta meg helyét és ugy is halt meg, egy ország szeretetétől övezve.

Vass József fivére Székesfehérváron

Székesfehérvár, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójának telefonjelentése. —

Székesfehérvár lakossága hétfőn délelőtt tizenegy órakor értesült *Vass* József népjóléti miniszter váratlan haláláról. *Az utcákat sürü embertömeg lepte el* és érdeklődéssel várták az ujabb pesti jelentéseket, amelyeket *Sebestyén* József dr., az *OTI* igazgatója küldött a püspöki aulának. *Shvoy* Lajos megyéspüspök helyett, — aki jelenleg nyári szabadságon tartózkodik, — *Klaut* György dr. nagyprépost, püspöki helynök vette át a hireket.

Székesfehérvár képviselőtestülete kedden délelőtt tartja meg őszi közgyülését„ amelynek megnyitáEsa előtt *Széchenyi* Viktor gróf főispán emlékezik meg az elhunyt népjóléti miniszterről és beszéde során méltatni fogja az elhunyt emlékét.

A város megfelelő módon képviselni fogja magát a temetésen is, ugyszintén testületileg kiséri ki *Vass* Józsefet utolsó utjára a székesfehérvári szeminárium is, amelynek a népjóléti miniszter egykoron tanára volt.

A *Reggeli Ujság* székesfehérvári munkatársa felkereste *Vass* miniszter öccsét, *Vass* János asztalosmestert, akinek a vasuti telepen van műhelye. *Vass* János sirva emlékezett meg az elhunyt testvérbátyjáról s csupán annyit mondott, hogy *rövid és szükszavu értesitést kapott az elhunytról és még a mai nap folyamán Budapestre utazik.*

Beszentelik Vass József holttestét

Halkan csepereg az eső. Háromnegyed hét, az utcákon most kezdik felgyújtani a lámpát. Hatalmas tömeg jobbról és balról, a ház előtt azonban csak az autótábor és a kivezényelt rendőrök. Halk moraj fut át a tömegen, *bárcziházy Bárczy* államtitkár és *Ripka* főpolgármester jelennek meg a kapuban, majd visszanéznek a lépcsőház elé. Nyolc vállas férfi hozza a masszív bronzkoporsót ,mindenki szótalan, csendes, s levett kalappal tiszteleg a nagy politikusnak. Magneziumfény villan ,a fényképészek fotografálják a szomorú aktust, amíg a koporsót beemelik a fekete autóba.

A ház környéke megélénkül, egymásután szállnak az autóba a jelenlévők s megindul a szomoru menet. Elől tiz lovasrendőr — a rendőrlovak patái ütemesen verik a szürke kőkockákat, azután a hatalmas, fekete autó — benne a halott miniszter. Azután autók hosszu sorban. Köröskörül a járókelők megállnak az utvonalakon, mindenki erről beszél, a kalapok lerepülnek, mindenki utána néz ennek a csukott, fekete karosszériás, hatalmas öblü autónak, amely a halott *Vass* Józsefet viszi a Kerepesi temető felé. Ezer és ezer ember hullámzik a köruton, a kocsiforgalom szinte megáll, a közlekedési rendőr mindenütt leállitja a forgalmat.

A Rákóczi ut sarkán élénk feltünést kelt, amint a körutról befordul a menet. *Török* János rendőrfőparancsnok utasitására a menet nem kerüli meg a Rákóczi uti forgalmas keresztezést, hanem a mind a négyoldalról tilosra állitott közlekedési lámpa alatt egyenesen befordul a Keletipályaudvar felé. A Fiumei utnál egy 2-es villamos vad tempóban behajt az autósor közé, a felháborodott tömeg majdnem meglincseli av ezetőt.

Pont hét óra, mikor feltünik a Kerepesi temető kapuja. Fent a felirás: Feltámadunk! A miniszter autója befordul.

A halottasház előtt tisztelgő rendőrök állnak sorfalat, bent hatalmas kandeláberek és rengeteg virág. Elful a szó, ebben a megilletődést parancsoló környezetben a halál szele csap át a lel keken, a fakó fényü gyertyafényben.

Felemelik a koporsót és elhelyezik a ravatalon. A rengeteg gyertya furcsán imbolygó fényt vet a halott miniszter arcára. Kis imazsámolyt helyeznek a koporsó lábához s rá egy feszületet és jobbról, balról egy-egy kis ezüst gyertyatartót...

A néma csendben fehérkaringes pap lép a koporsó elé; *Marczell* Mihály, a Szent Imre Kollegium igazgatója szenteli be a holttestet. Elfojtott latin szavak szállnak: libera me Domine... Kyrie elison. A kezek imára kulcsolódnak, mindenki térdel, ugy hallgatja Marczell Mihály szavait. Requiescat in pace...

A rövid szertartásnak vége, a kis közönség megindul a kijárat felé, pár perc és hosszu kocsisor kigyózik a Kerepesi temető széles főutján. Vass József egyedül marad az elköltözöttekkel.

Vass József halálának hire a főváros utcáin

Futó tüzként szaladt végig a főváros utcáin Vass József tragikus halálának a hire. A Kinizsy-utcai gyászház előtt százakra menő tömeg gyült össze. A szerkesztőségek telefonjait ostrom alá vették az érdeklődők. A miniszter halálának megdöbbentő részleteiről a «Reggeli Ujság» rendkivüli kiadásából értesült a publikum. Egy óra után néhány perccel a főváros minden pontjára eljutott lapunk rendkivüli kiadása. Ekkor már az összes középületek homlokzatára kitüzték a gyászlobogót. Klubépületek falán, magánházakon is fekete zászlók hirdették Budapest nagy gyászát. A mély gyász megdöbbentően nyilvánult meg a délelőtti órákban, mikor is ismeretlen emberek ujságolták egymásnak e szomoru hirt.

— Vass József meghalt.

Vass József helyett Dréhr Imre jelenik meg a főispáni értekezleten

Scitovszky belügyminiszter néhány nappal ezelőtt a holnapi napra a belügyminisztériumba kérette tanácskozásra a főispánokat és a törvényhatósági joggal felruházott városok polgármestereit. Az értekezletnek célja az, hogy a kiadásra kerülő közmunkákat, illetve azoknak sorrendjét megállapitsák s az egységes rendszer és program alapján juttassák az arra szorúluknak. A konferencián Vass Józsefnek kellett volna megállapitania a közmunkák sorrendjét és a szociális igényeket, igy helyette a holnapi értekezleten Dréhr Imre jelenik meg és tárgyalja le a kérdést.

Én is Philips rádiót veszek!...

MERT: Hangereje, hangtisztasága a legtökéletesebb, minőségben a legjobb. Könnyen kezelhető. Szobadiszül szolgál. Beszerzése kényelmes

PHILIPS RADIO

Minőség, jótállás, részlet, service

államtitkár fogadta.

Kisfaludy-Strobl Zsigmond kormányfőtanácsos szobrászművész még a délelőtt folyamán elkészitette az elhunytról a halotti maszkot, Kenyeres Balázs egyetemi tanár pedig délután 2 órakor bebalzsamozta a holttestet.

A bebalzsamozás után — délután 6 óra tájban — Vass József holttestét a kerepesiuti temető halottasházába viszik, itt történik a koszoruk elhelyezése is. A holttestet a temetés reggelén kisérik át a képviselőház kupolacsarnokába.

Klebelsberg távirata Vass József édesanyjához

Gróf Klebelsberg Kunó, a miniszterelnök helyettesitésével megbizott vallás- és közoktatásügyi miniszter, a következő részvéttáviratot intézte az elhunyt dr. Vass József népjóléti és munkaügyi miniszter édesanyjához:

— Az ország pótolhatatlan vesztesége a legfájdalmasabb az édesanyának, akit az ország nagy fiának megrenditő és váratlan elhunyta fiától fosztott meg. Nagyságos Asszonyom bánatában vigaszt merithet abból, hogy Vass Józsefet utolsó utjára az egész nemzet gyásza kiséri, amelyhez a magyar kormány teljes szivvel csatlakozik. Az Egek Ura bizonyára erőt fog adni Nagyságos Asszonyomnak a sulyos csapás elviselésére. Gróf Klebelsberg.

Almásy László részvéte

Almásy László, a képviselőház elnöke, a következő részvéttáviratot intézte Vass Jánosnéhoz: Az egész országot méiyen sujtó és alig pótolható veszteség alkalmából, amely az anyai szivet a megpróbáltatás fájdalmas gyászának teszi ki, fogadja legmélyebb részvétemet. A jó Isten adjon megnyugvást és vigasztalást. Almásy László.

A miniszterelnök helyettesének távirata Zichy János grófhoz

Gróf Klebelsberg Kuno, a miniszterelnök helyettesitésével megbizott vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő részvéttáviratot intézte gróf Zichy Jánoshoz, a Keresztény Nemzeti, Gazdasági és Szociális Párt elnökéhez:

— Vass József váratlan elhunyta gyásza az egész nemzetnek és mélységes fájdalma annak a pártnak, amelynek kötelékében küzdött nagy eszméink megvalósitásáért. Nemes emlékét kegyelettel fogjuk őrizni, különösen mi minisztertársak, akik áldásos tevékenységét közelről szemlélhettük s a Keresztény Gazdasági és Szociális Pártnak meleg részvétünket küldjük.

Gróf Klebelsberg.

Almásy László távirata Dréhr államtitkárhoz

Almásy László, a képviselőház elnöke a következő táviratot küldötte dr. Dréhr Imre államtitkárnak:

— Fájdalmas megdöbbenéssel értesültem dr. Vass József Őexcellenciájának, a népjóléti minisztérium vezetőjének, a miniszterelnök ur helyettesének hirtelen elhunytáról. A magyar közéletnek igen nagy veszteség az ő halála. Gyászoljuk őt szivben, szeretetben és fájdalmas kegyelettel őrizzük a haza nagyjai sorában emlékét.

Almásy László.

A hercegprimás szenteli be Vass József holttestét

A külföldön tartózkodó gróf Bethlen István miniszterelnököt bárczaházi Bárczy István miniszterelnökségi államtitkár táviratban értesitette a lesujtó gyászesetről.

Bárczy István államtitkár azonnal boldogult Vass József lakására ment, ahonnan érintkezésbe lépett a kormányzóság kabinetirodájával, valamint a kormány Budapesten időző minisztereivel s megtette a szükséges intézkedéseket. Vass Józsefet a nemzet halottjának tekintik s temetése folyó hó 12-én, pénteken lesz a parlament kupolacsarnokában. A gyászbeszentelést Serédi Jusztinián bibornok-hercegprimás végezi. A holttestet a beszentelés után gyászmenetben az egyetemi templomba viszik s annak kriptájában helyezik örök nyugalomra. A sirbatételnél a gyászszertartást gróf Zichy Gyula kalocsai érsek végzi. Az engesztelő szentmiseáldozat másnap, szombaton, 13-án délelőtt 10 órakor lesz a Nagyboldogasszonyról elnevezett koronázó főtemplomban, ahol a gyászmisét Szmrecsányi Lajos egri érsek pontifikálja.

Megérkezett Vass József édesanyja

Este negyedtiz órakor autón érkezett a Kinizsy-utcai ház elé özv. Vass Ferencné, az elhunyt miniszter hetvenkét esztendős édesanyja. Kiséretében jött dr. Schmidt Ferenc főorvos, a balatonfüredi szanatórium igazgató-főorvosa és a matróna kalocsai orvosa, dr. Murányi Károly. Az édesanyjával együtt jött Vass József egyik rokona is, Saly Árpád nyugalmazott miniszteri osztálytanácsos.

Özv. Vass Ferencné középtermetü, talpig gyászba öltözött, ősz haju asszony, amikor kiszáll a zautóból, arcán látsizk, hogy a rettenetes hir lelkéig összetörte. A szemeiből már nem jön könny s egy szót sem tud ejteni. Csak a kezét tördeli s ezt sóhajtja:

— Isten, Istenem!

Alig áll a lábán, roskadozó lépteivel jobbról is, balról is támogaták, ugy ér fel fia lakására. A lakásban is minden csendes, a délelőtti nagy vendégjárásnak már nyoma sincs, üresek a szobák, csak a minszter nővére, Vass Mária várja feketébe öltözve az édesanyját. Az egyik szobában vacsorához teritettek, de az ételekhez senki nem nyul, csak egymásra borulnak s zokog az anya és zokog a nővér.

A pápa és Mussolini részvéte

A gyászházban a halálhir vételen után megjelent Kaldeway Uditore, aki a távollevő Rotta nuncius nevében fejezte ki részvétét ,egyben értesitette a családot, hogy a pápa Őszentségének a szomoru gyászeseiről jelentés ment. Megjelent Arlotta olasz követ is, ak

Mussolini miniszterelnök mély részvétét tolmácsolta,

valamint Lukovich jugoszláv követ, aki kormánya mély részvétét adta át.

A részvétnyilatkozatokat az elhunyt testvérei, Vass Ferenc és Vass Mária, valamint Bárczy

Vass József: „Fejezet a vegytanból"

Harminc évvel ezelőtt Vass József székesfehérvári pap egy papkollégájának emlékkönyvébe az alábbi jellegzetesen érdekes sorokat irta:

— «A levegőnek különböző alkotórészeit mutatja a vegyelemzés, aszerint, ahonnan — minő vidékről, magasból vagy mélyről való a preparátum. A tisztességes, jónevelésü levegőben van hidrogén, oxigén meg más vagy hatféle ilyen pogánynevü jószág. Az olasz levegőben sok ezenkivül a humbug, de a kormány nagyszerü tervei, sőt az egész kormányforma is ott lebeg. A modern liberális levegőben hatalmas százalék az erkölcstelenség. Magyarországban ezeken kivül még vagy háromnegyedrész zsidót is kénytelenek beszivni a boldog bennszülöttek...

A levegőt vihar tisztitja. — Ez kétféle: természetes, sok mennydörgéssel és villámlással. A másik mesterséges, amikor csendben előkészitett rázkódások folytán csapódnak le a légkörből a nem oda való anyagok!

Ez egy fejezet az én vegytanomból, kedves

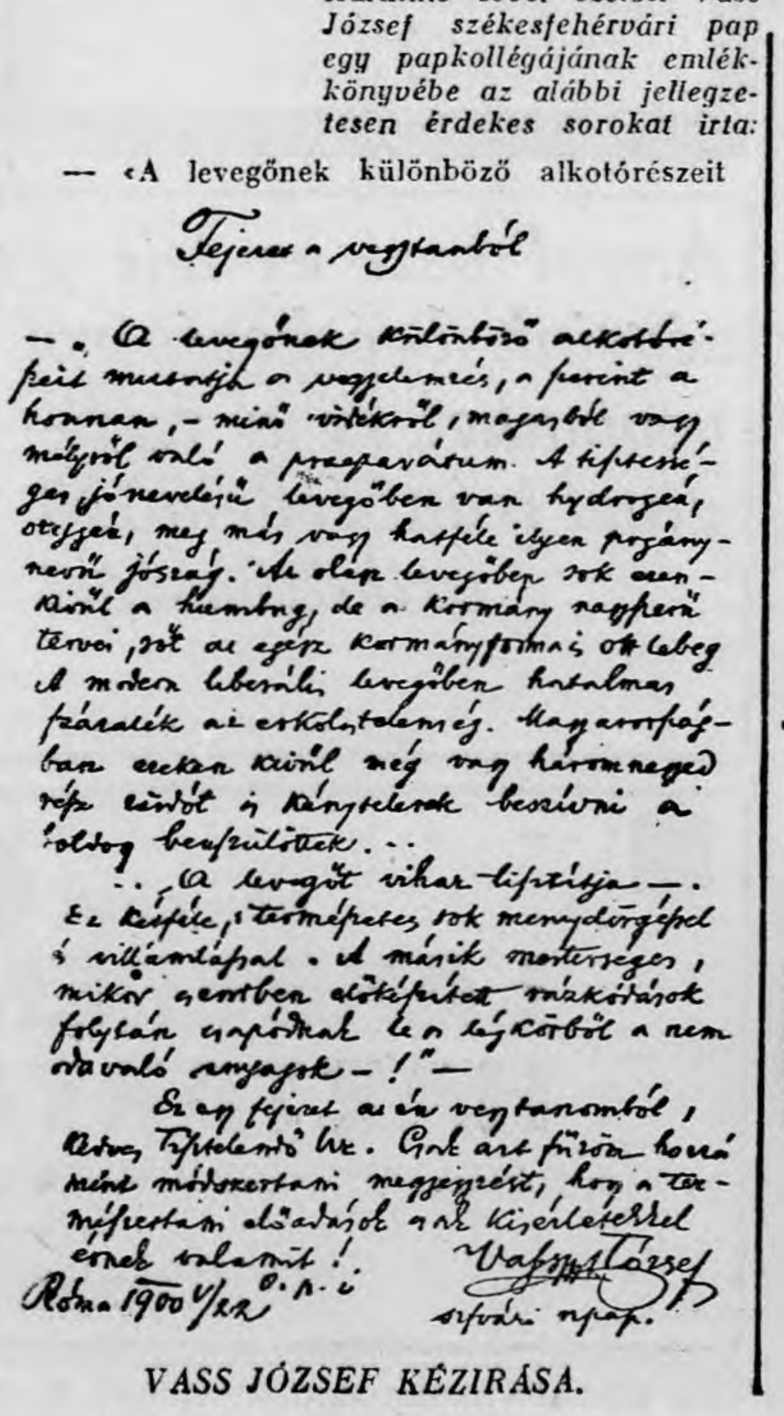

VASS JÓZSEF KÉZIRÁSA.

az uj ujlaki pala

MINŐSÉGE, GAZDASÁGOSSÁGA FELÜLMÚLHATATLAN „NAGYBÁTONY-UJLAKI" EGYESÜLT IPARMŰVEK R.-T. BUDAPEST, V. VILMOS-CSÁSZÁR-UT 32.

Tisztelendő Ur. Csak azt füzöm hozzá, mint módszertani megjegyzést, hogy a természettani előadások csak kisérletekkel érnek valamit!

Róma, 1900 május 22.

Vass József
szfehérvári n. pap.

Vass József és ujságirók

Vass József egyike volt azoknak a politikusoknak, akik a legnagyobb megértéssel voltak az ujságiró társadalomiránt. A sajtót mint gondolatközlő eszközt és az agitáció és a meggyőzés egyik legfontosabb szervét kellően ő nála senki sem méltatta jobban. Elismerte az ujságirás hatalmas jelentőségét és hamarosan rájött arra, hogy az ujságirói társadalom, amelynek ő a maga magyarosságával «ujságirói rend» nevet adta, mekkora fontosságu és jelentőségü munkát végez. Nem volt ujságiró, akit ne fogadott volna, nem volt senki az ujságirói rend tagjai közül, aki hozzá bizalommal ne fordulhatott volna. Minden támogatást megadott ugy az egyéneknek, mint az egész ujságirói rendnek s ő volt az, aki legjobban méltányolta azt az idegszaggató munkát, amelyet a sajtó dolgozói végeznek. Bizalmas kapcsolatot tartott fenn az ujságirók elejével. Volt néhány ujságiró, illetve publicista, akikkel baráti viszonyt tartott fenn s közölte gondolatait és terveit. Hogy az ujságirókkal való kapcsolatát és az ujságirói rend iránt érzett barátságát és támogatását kifejezze, elvállalta az Ujságirók Szanatórium Egyesületének és az Ujságirók Nyugdijegyesületének elnökségét is. Mind a két intézményt anyagilag támogatta, segitett uj alapokra helyezni müködésüket s a háboru alatt elpocsékolt s leszegényedett ujságirói nyugdijegyesületet ismét abba a helyzetbe hozta, hogy teljesithesse hivatását. Nagyobb, megértőbb és jobb barátja Vass miniszternél nem volt az ujságíróknak és éppen ezért ujságirói körökben nagy és őszinte a gyász.

*

A *Magyar Hirlapirók Országos Nyugdijintézete* elnökének, *Vass* József dr. népjóléti miniszternek elhunyta alkalmából kedden délután négy órakor az Otthon-Kör nagytermében igazgatósági ülést tart, amelyre nemcsak a Nyugdijintézet valamennyi tagja, de a Magyar Ujságirók Egyesületének és az Ujságirók Szanatórium-Egyesületének tagjai is hivatalosak.

Vass József önéletrajza

Vass József egy alkalommal a Pesti Futár szerkesztője előtt a következőkben foglalta össze életrajzát:

— Szegény kisiparos-családból születtem — mondotta — és ha mühelyben nem akadt dolog s az öt gyermek enni kért, apám vállára vette a kapát, elment zsellérmunkára, igy keresett kenyeret s bizonyára sohasem jutott eszébe, hogy kiirtsa a családját.

— Én nem az iskolában kezdtem, apám olvasott ember volt, s a házunk végében volt egy patak, ahol füzfavesszők nőttek, kréta is akadt, ötéves koromban apám ráfogott a betüre. Felirt egy-két betüt a mühelyben levő szekrény külső oldalára, azt nekem elmagyarázta, a füzfavesszőt a kezembe adta, azzal kellett az ábécét mutogatnom. Ő dolgozott ezalatt a mühelyben. Ha esetleg elfeledkezve a betükről, legyeket fogdostam, a hajlós füzfavessző közeli érintkezésbe jutott velem. Csontot nem tört, uj vessző pedig mindig akadt a patak partján.

Az ábécét ötéves koromban már jól tudtam s elkövetkezett, hogy az Eötvös Lóránt-törvénycikk 3. pontja alapján engem mindjárt a harmadik elemibe dobtak, de fizikailag a nyakamnál fogva ténylegesen odahajitottak. Igy öröklődött belém a Vass-falmilia „bötüszeretete".

— A szegénységen, a munkának és a szép gondolatoknak szeretetét s a becsületes néven kivül ezt az örökséget hagyta rám az apám. Sárváron születtem, Vasmegyében, 1877-ben, két akasztófa alatt, tudniillik a két hetes két akasztófát jelent. Igen közel is jártam hozzá 1919-ben.

— Gondolt ekkor a két hetesre a kegyelmes ur?

(Szünet.)

— Igen.

— A püspököm neveltetett Rómában, az első két esztendőt fizette értem, aztán meghalt és engem felvettek a magyar alapitványi dijmentes helyre. Huszéves koromban kerültem Rómába és 27 éves koromig tanultam. Itt már palotában laktam, a magyar-német intézet palotájában. Fegyelmezett, férfias munkásélet volt ez. Életemnek legszebb része.

— Boldogult Steiner püspök nagy szeretettel engem választott ki, hogy kiküldjön Rómába, még most is megvan a régi Biedermeyer-erszény, amit a püspök elutazásom előtt egy órával adott át nekem, hetvenhét körmöci aranyat tett bele, hogy hét esztendő mulva legyen miből hazautaznom. Ő szegény két évre rá meghalt.

— Róma előtt engem anyai ágról egy kanonok nagybátyám tanittatott, Tóth István. Ő sokszor elmondota, hogy a családban egy szegény diákgyermeket mindig egy-egy kanonok vállalt. az tanittatta. Aki őt tanittatta, az ő nagybátyja, meghalt 1842-ben. Aki azt tanittatta 1792-ben halt meg, aki viszont ez utóbbit tanittatta. 1742-ben halt meg, pontosan ugyanabban a kanonoki házban, ugyanabban a szobában és mindig jelen volt a kis diák, akit tanittattak ...

— Aki engem tanittatott, megtörte a tradiciót, nem 1892-ben halt meg, hanem 1894-ben. De azért már 1892-ben meghuzták rá a kanonokok halotti harangját. Az orvosok letettek az életéről, én ott virrasztottam mellette, én voltam a kis diák. Kis másodosztályos diák. A haldokló mellett... Ellenben hajnalban négy órakor a nagybácsi felült az ágyba s azt mondta:

— Éhes vagyok, hozzátok a reggelit!

Rá két évre meghalt.

— Egy ilyen élet, kérem hosszu, — mondta tovább a miniszter. — Rengeteg sok történt ezalatt. Rómából visszajövet Adonyban voltam káplán. Zichy Nándornak voltam az iródeákja. Talán azt mondhatom el büszkeséggel, hogy semmi protekció vagy meg nem érdemelt támogatás nem volt osztályrészem. Egy eset életemből: Másodosztályu diák voltam, ösztöndijra pályáztam, melyet azután nem én, a tiszta jeles diák kapott, hanem egyik társam, egy előkelő ember fia kapta. Ezt a fiut én tanitottam és a szekundából én szoktam kihuzni. Ekkor találkoztam először az élet igazságtalanságával.

— Hogy érti, kegyelmes ur? — kérdezte az ujságiró. — Házitanitója volt annak a fiunak?

— Igen, — felelte a miniszter. — Fizetett házitanitója. És engem nagyon bántott, mert az a véleményem, hogy a biróságon kivül az iskola az a hely, ahol vigyázni kell, hogy az igazságérzet meg ne sértessék... A gyermek ártatlan gondolkozását óvni kell. A gyermek igazságérzete százszázalékos kell hogy legyen.

— Talán ez az emlékem eredményezte, hogy kultuszminiszter koromban, 1921-ben revizió alá vettem az összes állami ösztöndijakat és minden egyes olyan esetben, ahol szegény jeles tanuló mellőztetett, kevésbé értékes protekciós társa javára, a viszonyt megforditottam: ettől elvettem, amannak adtam oda!

— Emlékeim? Elküldtek engem a boltba kicsi fiu koromba, hogy hozzak valamit. Ugyanakkor lépett be a sárvári uradalom bérlőjének a fia. Egy négykrajcárost penderitett oda az asztalra. (Később kijavitotta a miniszter igy: a pultra.) Krumplicukrot kért érte. És én szegénységem mély völgyéből megrendülve néztem a gazdagságnak ezt a felhőkarcolóját és élénk volt bennem az a meggyőződés, hogy sohasem lesz fölösleges susztertallérom arra, hogy csak ugy odadobhassam krumplicukkorra.

— Amikor a Szent Imre-Kollégium igazgatója lettem, az volt a kivánságom, hogy oly könnyü anyagi viszonyok közé kerüljek, hogy ne vegyem észre, ha egy koronám hiányzik. 1911-től 1918-ig voltam a Szent Imre Kollégium igazgatója.

— És most mi a kivánsága, Kegyelmes uram?

— Most? Most anyagiakban az a kivánságom, hogy a tárcám dotáltatnék a hitelnek olyan mennyiségével, hogy a miniszteri tárca, meg a saját zsebem legalább egy szólamot el tudna hallgattatni a nagy magyar De Profundis keserves kakofonjából. Legalább egy osztály, egy réteg könnyeit szeretném letörölni... Legalább egyet a siró orcheszterből.

*

Ma halott Vass József és a könnyek ő érte folynak.

Dr. Morisson szőrtelenitő
tubusban mint illatos crém is már kapható a poralakon kivül. Hatása gyors, megbizható.
Kapható mindenütt.

Hubay Győző nyugalmazott csendőrszázadost, az Auguszta baraktelep gondnokát közokirathamisitás és sikkasztás miatt letartóztatták

A kártya és az ital sodorta a bün lejtőre — Hatvanezer pengő kárt okozott az államnak

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

A főkapitányság intellektuális osztályán három napi nyomozás után előzetes letartóztatásba helyezték *Hubay* Győző ötvenkét esztendős nyugalmazott csendőrszázadost, aki, mint az Auguszta-baraktelep gondnoka, nagyarányu viszszaéléseket, hamisitásokat, sikkasztásokat követett el.

Az Auguszta-baraktelep, ahol tudvalevően többszáz munkás- és tisztviselőcsalád nyert elhelyezést, a népjóléti minisztérium fenhatósága alá tartozik és a lakbéreket is a népjóléti minisztérium pénztárába kell minden negyedévben befizetni. A barakktelep gondnokává 1928-ban *Hubay* Győző nyugállományu csendőrszázadost nevezték ki. A nyugalmazott csendőrszázados, amidőn elfoglalta hivatalát, *nagy ambicióval látott hozzá a gondnoki teendők elvégzéséhez.* A *telep lakói pedig örültek a jóindulatu és mindenkivel barátságos* gondnok munkálkodásának, mert a telep lakóinak panaszát, amennyire módjában állt, igyekezett orvosolni.

A népjóléti minisztérium illetékes osztályán szintén meg voltak elégedve *Hubay* Győző munkásságával, csupán

az volt feltünő az utóbbi időben, hogy az Auguszta-baraktelep lakói különösen kevés lakbért fizettek be.

A minisztériumban házivizsgálatot tartottak és csakhamar rájöttek arra, hogy *valamilyen visszaélésnek kellett történnie, mert csak ezzel magyarázható, hogy a negyedévi lakbérösszegek nem jutottak el a pénztárba.* A minisztérium feljelentésére a főkapitányság megindította a nyomozást és csakhamar megdöbbentő adatok birtokába jutott. Elsősorban is *Hubay* Győzőt hallgatták ki a rendőrségen, aki

a Postatakarékénztárba befizetett elismervényekkel bizonyította, hogy a telep lakóinak házbérét a minisztérium számára pontosan befizette.

Az elismervények bemutatása után arra gondoltak, hogy valamilyen tévedés folytán az Augusztabarakktelep lakóinak házbérpénzét tévesen továbbitották, *de a Postatakarékpénztárnál tartott vizsgála csakhamar igazolta, hogy ez a feltevés is helytelen.* A főkapitányságon most már a pénzösszegekről szóló elismervényeket vizsgálták meg tüzetesen, irásszakértők közbenjöttével s igy jutottak arra a megállapitásra, hogy

az elismervényeken levő számösszegek hamisitottak. A nyugalmazott csendőrszázados a házbérösszegek egy részét elsikkasztotta, a másik részt pedig befizette a Postatakarékpénztárba, az elismervényeket pedig rendkivül ügyességgel meghamisitotta.

Ezerpengős postatakarékpénztári elismervényt például tizezer pengőre javitott ki. Ezekkel a hamisitott elismervényekkel később aztán megjelent a minisztériumban s az illetékes osztályon bemutatta őket. Ilyen módon igazolta a gondjaira bizott hivatalos összeg befizetését.

Amikor a főkapitányságon kétségtelen bizonyitékok voltak arra nézve, hogy a nyugalmazott csendőrszázados súlyos visszaéléseket követett el, vallatóra fogták s elébe tárták azokat az adatokat, amelyek bünösége mellett szóltak.

Vasárnap délelőtt Hubay Győző a kihallgatást végző rendőrfogalmazó előtt beismerő vallomást tett.

Elmondotta, hogy 1928-ban vette át az Auguszta-barakktelep gondnoki állását és eleinte nagy kedvvel dolgozott uj hivatalában. *Később azután kártyaklubbokba csalták fel, ahol játékra csábitották.* Kártyaszenvedélye súlyos anyagi áldozatokat követelt. úgy hogy végül is a kezére bizott hivatalos pénzhez nyult Hogy ezeket a sikkasztásokat eltüntesse, vagyis az ellenőrző hatóság figyelmét kijátssza,

kieszelte a hamisitás tervét, amivel sikerült majd két esztendőn keresztül a manipulációkat folytatni.

Beismerő vallomása szerint hatvanezer pengőt sikkasztott el az állam pénzéből és ilyen arányban javította ki a postatakarékpénztári elismervényeket.

A főkapitányság a nyomozás ujabb fordulatáról nyomban jelentést tett a népjóléti minisztériumnak és miután a beismerő vallomás elhangzása után a bünügy minden részlete tisztázódott, *Hubay Győző nyugalmazott csendőrszázadost közokirathamisitás és sikkasztás büntette cimén előzetes letartóztatásba helyezték.*

Hubay Győző nyugalmazott csendőrszázados bnoselekménye annál nagyobb feltünést keltett, mert a hivatalos információk szerint

csendőrszázadosi nyugdiján kivül havi hatszázötven pengő gondnoki fizetése és ezenkivül az Auguszta-barakktelepen háromszobás ingyen lakása volt.

Minden kétséget kizáróan *a kártya, sőt utóbbi időben az alkohol élvezete vitte romlásba* a nyugalmazott századost, akit társasági körökben is igen jól ismertek. A letartóztatott csendőrszázadost hétfőn délután az ügyészség Markó-utcai fogházába kisérték.

FŐSZERKESZTŐ: BÉKESSY IMRE.
Kiadótulajdonos a Reggeli Ujság Lapkiadóvállalat Részvénytársaság
Felelős szerkesztő és kiadó: KÁDÁR LEHEL

Jövedelmező állás Előkelő és jómódu uraknál ismeretséggel rendelkező urat keresek nagy jövedelmet hozó munkához. **Nyugalmazott főtisztviselő és katonatiszt előnyben.** Ajánlatok Gyöngyös, Postafiók 11 cimre küldendők.

Rózsa Rosenzweig József
Elismert elsőrangu budapesti szabász, aki 16 éven keresztül legelsőrangu cégeknél müködött, önállósitotta magát, egyelőre **VIII., Déri-u. 16. II. 2.** Található mindennap d. u. 3-tól. Kérem a t. közönség szives pártfogását.

Sokat költött rádiójára?
Ez megszünt, mert vállalatunk
1 pengőért
havonta mindennemü javitást, akkumulátortöltést elvégez. Telefonhivás esetén szakemberünk percek alatt ott van és helyszinen is dolgozik reggel 8 órától este 7 óráig terjedő időben.
Saját érdekéről van szó!
TRANSFORMÁTOR RÁDIÓ
Budapest, VI., Liszt Ferenc-tér 11. Telefon: Aut. 283—15

Angol őszi és téli gyapjuszövet különlegességeink beérkezéséről értesitjük igen tisztelt vevőinket és a férfidivat iránt érdeklődő uriközönséget
Schwarcz Jakab és Fiai
férfiszabócég
Budapest, VI., Nagymező-u. 6
Telefon: 224—27

MÁR CSAK **6** NAPIG TART A
LAKBERENDEZÉSI ÉS HÁZTARTÁSI VÁSÁR
A VÁROSLIGETI IPARCSARNOKBAN • NYITVA ESTE 7-IG • BELÉPŐDIJ 60 FILLÉR
MINDENKI MEGNÉZI!

Tulhalmozott raktárról
IRÓGÉPEK eladás csere kölcsönzés
POLYGON rendkivül kedvező áron
V, Alkotmány-utca 16. sz. Automata 173—75
Cimre — névre ügyelni szíveskedjék

Idén keresztelemit végzett, gyors- és gépirásban gyakorlattal rendelkező fiatal, ígyekvő uri leány
irodai állástkeres
Ajánlatokat **„Szorgalmas"** jeligére a kiadóhivatalba kér

HUNGÁRIA HIRLAPNYOMDA R.-T. BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 34. — FELELŐS: SCHMIDEK GÉZA.

Földes Pál kommunistavezért hétfőn délelőtt előzetes letartóztatásba helyezték

Hiteles adatok Fink Emmáról, Földes élettársáról és bécsi életükről

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

A főkapitányság politikai osztálya közel öt napon át tartó fáradhatatlan munka után *Földes* Pál, az elfogott gyárigazgató, kommunista vezér és társai ügyében nagyjában befejezte a nyomozás munkáját.

A politikai osztály és annak detektivcsoportja Hetényi Imre főkapitányhelyettes vezetése és irányitása mellett olyan munkát végzett, amellyel a legfelsőbb körök teljes elismerését érdemelte ki.

Földes Pál, a gyárigazgató kommunistavezér leleplezésével nagykiterjedésü kommunista összeesküvés szálait vágták ketté és megakadályozták egy olyan ártalmas földalatti propaganda továbbterjedését, amely minden bizonnyal egész rövid időn belül veszélyes kisérletekben robbant volna ki.

FÖLDES PÁL

A rendőri nyomozás megállapitotta most ujabban, hogy Földes Pált 1921-ben még *Feldmann* Pálnak hivták. A névmagyarositás azóta történt meg. Ugyancsak ebben az esztendőben a nyiregyházai királyi ügyészség

hatóság elleni erőszak miatt körözőlevelet bocsátott ki Feldmann Pál ellen, amelyet 1923-ban megujitottak.

Vidéken lakó szüleivel és ismerőseivel hosszu hónapok óta nem érintkezett. A rokonság tudta, hogy Földes Pál a *Magyar Posztógyár* igazgatója, kitünő állásban van és miután meglehetősen magábazárkózott embernek ismerték, ennek tulajdonitották azt, hogy nem ad életjelt magáról. Földes Pál a rendőrségi kihallgatások alkalmával több izben a leghatározottabban hangsulyozta, hogy *esztendőkön át kialakult véleménye tette őt kommunistává és bármi* is történjék vele, ő ezt az eszmét szolgálni fogja minden csepp vérével.

Érdekes, hogy Földes Pál mintegy kilencven oldalra terjedő jegyzőkönyvi valomásában kizárólag saját személyével foglalkozik, a rendőrség adataira készségesen ad felvilágositást, azonban *ő a maga részéről ujabb adatokat, neveket nem kever az ügybe.* Elismerte, hogy éjszakákon keresztül a propaganda-röpiratok sokszorositásával volt elfoglalva és hogy a rendbontásra irányuló röpiratok nagy részét ő. osztotta ki az ifjumunkások között.

Arra vonatkozólag, hogy az orosz szovjettel milyen módon tartott fenn összeköttetést, még nem mondott el részleteket.

A kommunista gyárigazgatót hétfőn délelőtt a rendőrség államellenes cselekmények miatt előzetes letartóztatásba helyezte és intézkedett, hogy Földest az ügyészség Markó-utcai fogházába kisérjék át.

A politikai osztály ezzel az aktussal nem zárta le a nyomozást, mert még több olyan részlet feltárása van hátra, amely esetleg érdekes fordulatokkal gazdagitja a leleplezett komunisták bünügyét.

Hiteles adatok Földes bécsi életéről

Bécs, szeptember 8.

— *A Reggeli Ujság bécsi tudósitójától* —

A *Reggeli Ujság* munkatársa utánajárt *Földes* Pál és *Fink* Emma *bécsi magánéletének.* Földes Bécsben az Österreichische Wollenindustrie üzemigazgatója volt és a XV. kerületben a Halochergasse 36. számu házban lakott. Ez a ház a gyár vezérigazgatójának, Ludwig *Kranztornak* a tulajdona. A *malochergassei* házban érdeklődtünk Földesék magánélete iránt. Megtudtuk, hogy Földes annak ellenére, hogy igen szép jövedelme volt, — körülbelül 1500 schilling fizetése volt havonta, — szerény kétszoba-konyhás lakásban lakott és ezt a kis lakást is megosztotta «*nagynénjével*». Ez a «nagynéni» természetesen Fink Emma volt.

Földes a házban azt adta elő, hogy nagynénje beteges és sokszor kell kurára külföldre utaznia.

Fink Emma tényleg évente többször elutazott és feltünt, hogy utjának célja *többnyire a magyar főváros volt.* Valószinü tehát, hogy Fink Emma közvetitett a bécsi kommunista «sejtek» és a budapesti kommunisták között.

A bécsi rendőrségen már évekkel ezelőtt feltünt Földes Pál és állitólagos nagynénje, mert 1928-ban a rendőrség már érdeklődött a házmesternél Földes lakótársnője iránt. Amikor Földes ezt megtudta, rendkivül izgatott lett és felelősségre vonta a házmestert, *hogy miért adott a rendőrség embereinek felvilágositást.*

Földes röviddel ezután eltünt Bécsből. Repülőgépen Budapestre utazott Fink Emmával együtt.

Környezetében azt hitték, hogy azért utazott Budapestre, hogy Fink Emmát feleségül vegye. A nagynéniről szóló mesét nem hitte el senki. Röviddel ezután megérkezett Földes és Fink Emma Bécsbe, *anélkül, hogy összeházasodtak volna és folytatták tovább régi életüket.* Rendkivül sok látogatót fogadtak, főleg kommunista munkásokat. A házban azt hitték, hogy olyan munkások járnak hozzá, akik a gyárban dolgoznak nála és referálni jönnek különböző dolgokról.

Most már persze kiderült, hogy egy kommunista sejt gyüléseit tartották.

Mikor a bécsi gyár likvidált, Földes örült, hogy végre elhagyhatja az osztrák fővárost, melynek talaja már amugyis forró volt lába alatt és Budapestre költözött.

A *Reggeli Ujság* munkatársa beszélgetést folytatott Földes bécsi igazgatójával, Ludwig Karnztorral, aki a következőket mondta:

— Földes tizenkilenc éves korában jött vállalatomhoz s azóta nálam van alkalmazva. A brünni textiliskolában tanult. Rövid idő alatt nélkülözhetetlen munkatársam lett. Nem tulzok, ha Földest a szakma egyik zsenijének nevezem. Mindenekelőtt egészen kiváló defináto. Tudtuk, hogy kommunista meggyőződésü és hogy a kommunista munkásokat még az üzem kárára is előnyökben részesiti. Ennek ellenére nem hittem volna, hogy aktiv részt vegyen mozgalmakban. Idealistának tartottuk és rendkivüli képességeire való tekintettel elnéztük neki ezt. A bécsi gyár feloszlatása után Földest Budapestre helyeztük át, ahol nem a Weiss Manfréd gyárnak volt igazgatója, hanem a Zsolnay posztógyár ugyancsak Cseplen lévő gyártelepének.

apja esetleg elrabolja a lányt.

Stefánia 1918-ban lett tizéves. Ekkor került középiskolába. Miután Erzsébet főhercegnő ezzel is dokumentálni akarta demokratikus érzelmeit, a lányt a bécsi *stubenbasteii* reálgimnáziumba iratta be, ebbe a *fiuiskolába,* ahol Stefánia főhercegnő volt az egyetlen lány. Hogy apjától megvédje, a kommunista főhercegnő 6 cilinderes 60 HP-s A. D. M. Daimler-kocsiján küldte lányát az iskolába s a tanitás után is ez a kocsi várakozott nap-nap után az iskola előtt.

Ebben a kocsiban kisérte el és várta meg Stefánia főhercegnőt nevelőnője, aki nem volt más, mint Fink Emma.

Mint férjét, őt is szociáldemokrata gyülésen ismerte meg Erzsébet főhercegnő, aki az idősebb nő iránt azonnal bizalommal viseltetett és miután politikai meggyőződése is megfelelt, azonnal alkalmazta leánya mellé, mint nevelőnőt. Fink Emma rendkivül müvelt és képzett nő volt s rövid idő alatt teljesen hatalmába keritette Erzsébet főhercegnőt, aki minden tekintetben befolyása alatt állt. Az iskolában, ahol Stefánia főhercegnő az érettségit 1926-ban tette le, mint rendes tanuló,

rövid idő mulva a tanárok is tapasztalták a nevelőnő befolyását.

Stefánia főhercegnő dolgozatai ugyanis olyan szellemben voltak megfogalmazva, mely nem felelt meg az iskola liberális szellemének sem. Egy alkalommal, amikor szabad dolgozatot adtak fel,

a főhercegnő május 1 cimen egy kommunista röpiratnak is beillő dolgozatot hozott az iskolába.

Erzsébet főhercegnőt, Stefánia anyját, az iskolába kérették, de Rudolf trónörökös leánya kijelentette, hogy például a «dicső vörös zászló» kifejezés ellen nincs kifogása.

Fink Emma továbbra is nevelőnő maradt Stefánia főhercegnő mellett.

Egy izben azután a következő epizód játszódott le:

Fodermeyer professzor kormányfőtanácsos iskolakönyvtáros dolgozószobájában az iróasztalon tartotta *Ferencz József* portréját. A nyolcvanéves öreg tanár 1914 után sem volt hajlandó ezt a portrét iróasztaláról eltávolitani. Ezen azonban az iskolában senki sem talált rosszalni valót.

Stefánia főhercegnő, aki meglátta ezt a portrét az öreg tanár szabájában, az iskolaigazgatóhoz fordult, hogy távolitassa el ezt a képet.

Akkor feltünt, hogy éppen Ferenc József dédunokája akadt fenn azon, hogy a volt császár képe tanárának iróasztalán van. Az igazgató Radnitzky kormánytanácsost, aki maga is tagja a szociáldemokrata pártnak, ezt az ildomtalan kérést visszautasitotta.

A főhercegnő azonban elveinek és világszemléletének konzekvenciáit privát életében egyáltalán nem vonja le. Telefonon próbáltunk érintkezésbe lépni vele. Titkos telefonja van.

A bejelentőhivatalnál, ahol lakása iránt érdeklődtünk, kiderült, hogy férje nevét nem vette fel. Nem *Petznekné,* hanem Windischgraetz Erzsébet. Ugy látszik, kár a jó névért. Jó megtartani. Mindenesetre. A főhercegnő a harmadik kerületi *Marxgasse 31.* számu lakásából a *Linzerstrasse 45.* szám alatt levő kastélyba költözött. Fantasztikusan szép platánsor közepén fekszik a palota. Magas kőkerités zárja el a külvilágtól. A kastélyban negyven-ötven szoba van. A portás- és cseládlakások külön házakban vannak. Livrés

Leibjäger nyitja ki a kaput. Mögötte fehérbóbitás szobaleány. A Leibjäger, miután bejelentett, azzal a válasszal tér vissza, hogy a nagyságos asszony nem fogadhat, mert a kert gloriettjében van. Jöjjek később. Nem jövök. *Nekem elég volt.* A vörös főhercegnőből, aki a gloriettben tartózkodik, Leibjägert tart, palotában lakik, titkos telefonja van, 60 lóerős kocsin jár, platánjait kőkerités veszi körül, de néptanitóhoz megy feleségül. Petznek ur is a kastélyban lakik. A főhercegnő demokráciája abban merül ki, hogy «nagyságos asszony».

Fink Emma akkor hagyta el a főhercegnő házát, amikor politikai elfoglaltsága már nem hagyott időt neki a főhercegnő nevelésére. Félő, hogy *Stefánia* főhercegnő most már neveletlen marad.

Évi ezerdolláros pályadijat tüztek ki az Unió és Magyarország jóviszonyának ápolására

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

London, szeptember 8.

Newyorkból érkezett jelentés szerint Strassburger Ralph hires amerikai pacifista évi ezerdolláros pályadijat tüzött ki arra a célra, hogy az Amerikai Egyesült-Államok és Magyarország között a jóviszonyt fejleszteni lehessen.

A pályadijra elsősorban politikai, társadalmi és szociológiai munkáink tarthatnak számot. A pályadijat az kapja, aki az elmult év folyamán, akár a napisajtóban, vagy könyvben a legnagyobb szolgálatot tette a közeledésre.

A magyar pályamunkák birái Marczally, Vámbéry és Tóth professzorok lesznek.

Strassburger hasonló dijat tüzött ki Ausztriának és Németországnak az Unióhoz való jóviszonya fejlesztésére.

Sulyos motorkerékpáros szerencsétlenség ért egy budapesti családot a székesfehérvári országuton

A sebesülteket a székesfehérvári kórházba szállitották.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Vasárnap délelőtt 10 órakor sulyos motorkerékpáros szerencsétlenség ért egy budapesti családot. Klement Géza müszaki tisztviselő családjával együtt vasárnap reggel motorkerékpáros kirándulásra indult Siófokra. A kormányülésen Klement Géza helyezkedett el, közvetlenül mögötte felesége foglalt helyet, mig kislcánya és sógornője az oldalkocsiban helyezkedtek el. A

Fink Emma, a kommunista nevelőnő, a vörös hercegnő és a császár arcképe

Bécs, szeptember 8.

— *A Reggeli Ujság bécsi tudósitójától.* —

Bécsben nemcsak szociáldemokrata- és kommunista-körökben keltett rendkivül feltünést *Fink* Emma, Földes igazgató segitőtársának letartóztatása, hanem, ami sokkal érdekesebb, *arisztokratakörökben is. Fink* Emma egy gráci igen jómódu polgár leánya, évekig állt Windischgraetz Erzsébet hercegnő szolgálatában, mint leányának, Stefánia hercegnőnek, Rudolf trónörökös unokájának és Ferenc József dédunokájának nevelőnője. Hogy miért bizta a hercegnő egyetlen leányának nevelését Fink Emmára, annak természetesen megvan az oka. A *Reggeli Ujság* tudósitója az utóbbi napokban utána járt Fink Emma bécsi életének és igen érdekes részletekkel szolgálhat a nyilvánosságnak.

Windischgraetz hercegnőt Bécsben a *„vörös hercegnő" név* alatt ismerik. Már 1918-ban tagja lett a szociáldemokrata pártnak és azóta igen lelkes pártéletet folytat. Évek óta nem volt Bécsnek olyan felvonulása, nyilvános gyülése a pártnak, amelyen hercegnő ne jelent volna meg. Sőt a szociáldemokrata gyüléseken és demonstrációkon **akkor is résztvett, ha ezeknek nem volt kimondottan pártkarakterük,** *ugyhogy még a kommunista párt helyiségeiben is gyakran volt vendég a hercegnő,*

aki nem titkolta, hogy a szociáldemokrata-párt elveit, taktikáját és metódusait nem találja elég radikálisaknak.

Az uccai felvonulásokon mindig *sötétkék szoknyát viselt és derekán széles vörös szallagot hordott.* Férjétől, Windischgraetz hercegtől régen különváltan élt. Az egyik pártgyülésen azután megismerkedett Petznek bécsi elemiiskolai tanitóval, aki akkor szociáldemokrata városatya volt, aki néhány évvel később feleségül vette. Sokáig titokban maradt a furcsa házasság hire. Idővel azonban már nem lehetett titokban tartani. Stefánia főhercegnő atyja, a „vörös főhercegnő" volt férje, akkor nyomatékosan követelte, hogy serdülő leányát vonják ki anyja befolyása alól.

A vörös főhercegnőnek Stefánián kivül még két fiugyermeke van. A törvény azonban nem tehetett eleget az apa kivánságának. A főhercegnő most már nagyon féltette Stefánia főhercegnőt apjától és többször annak a véleményének adott kifejezést, hogy

2 x 1 = 3

Ez annyit jelent, hogy 3 napon át

hétfőn, kedden és szerdán

2 pár harisnya vagy zokni vásárlásánál 3 párt szolgálunk ki 2 helyett

bármelyik minőségünkből.

Nem sajnáljuk ezt az anyagi áldozatot meghozni, csak azért, hogy kiváló minőségeink még közismertebbek legyenek.

FENYVES

Calvin-tér 7. Andrássy-ut 4.

Az új szezónban

minden rádióüzlet a

TUNGSRAM Báriumcsövek

gyári árjegyzéki árából

33% engedményt ad!

Három báriumcső vétele esetén ezenfelül még a szeptemberi rádiónyugta 2.40 P díját is teljes egészében visszatéritik!

E jelentékeny kettős kedvezménnyel egyrészt az amatőrök költségeit kivánjuk csökkenteni, másrészt a magyar rádiómozgalom nagyobb elterjedését óhajtjuk előmozditani.

TUNGSRAM

UJPEST, 4.

kiránduló társaság a legjobb hangulatban robogott a székesfehérvári országuton, amikor néhány kilométernyire Polgárdi előtt Klementné azzal a kéréssel fordult férjéhez, hogy engedje őt vezetni. A motorkerékpárt Klement Géza megállitotta és helyet cserélt a feleségével.

Klementné elindította a gépet és nagy sebességgel haladva egy utszéli oszlopnak kormányozta a motorkerékpárt.

Az összeütközés következtében a motorkerékpáron ülők nagy erővel zuhantak az uttestre és Klement Géza, felesége, hétesztendős kisleánya és sógornője több sulyos, roncsolt sebtől vérezve eszméletlenül terültek el. A szerencsétlenség bekövetkezése után arra haladt a Székesfővárosi Autobuszüzem egyik gépkocsija, amely próbautját végezte. Az autóban ülő mérnökök azonnal sulyosan sebesültek segitségére siettek, elhelyezték őket az autóban és beszállitották mindnégyüket a székesfehérvári kórházba. A motorkerékpár szerencsétlenül járt utasai kivétel nélkül mind kezüket-lábukat törték, de ezenkivül sulyos fejsérüléseket is kaptak. A székesfehérvári rendőrség meginditotta a nyomozást s azt máris megállapitotta, hogy Klement Gézánénak hajtási igazolványa nem volt és a motorkerékpárvezetésben egyáltalán jártassággal nem birt. A szerencsétlenségről egyébként hétfőn délelőtt a főkapitányság sérülési osztályának is jelentést tettek.

Bethlen István gróf miniszterelnök váratlanul Inkepusztára érkezett

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Bethlen István gróf miniszterelnök a mult héten Velencébe utazott, amikor azonban hétfőn délelőtt velencei szállásán akarták értesiteni a miniszterelnökségről Vass József halálának hirével,

a miniszterelnök már nem volt Velencében.

Mint lapunk más helyén erről megemlékeztünk, Genf felé vette utját a miniszterelnök, aki saját kocsijával utazik a külföldön.

Az éjszakai órákban nyert információnk szerint Bethlen István gróf miniszterelnök Velencéből nem Genf felé vette utját, hanem Inkepusztára érkezett, s kedden reggel Inkepusztáról Budapestre jön, valószinüleg megvárja Vass József temetését és csak azután utazik a Népszöveség genfi ülésére.

A vizsgálóbiró ismét letartóztatta Vargha Elemér müszaki főtanácsost

Székesfehérvár, augusztus 8.

—A Reggeli Ujság tudósitójának telefonjelentése. —

Bary Zoltán királyi ügyész vasárnap délelőtt részletes jelentést terjesztett elő *Strache* Gusztáv, a budapesti királyi ügyészség vezetőjének, majd ismét visszautazott Székesfehérvárra, ahol hétfőn délelőtt rendkivüli érdekes döntést provokált ki a vizsgálóbirónál azzal az inditvánnyal, amelyben *kérte, Varga Elemér müszaki főtanácsosnak a vizsgálati fogságba való helyezését.*

Az ügyész ugyanis előterjesztéssel élt *Vargha* szabadlábrahelyezése ellen, egyben vizsgálati fogságba való helyezését inditványozta azzal, hogy *a nyomozás ismételten olyan adatokat hozott a napvilágra, amelyek kétségtelenné teszik a terhelt bünösségét, azonkivül a szabadlábrahelyezés végzésének az az indokolása sem felel meg a valóságnak, hogy Vargha szökésétől nem kell tartani.*

A vizsgálóbiró hétfőn délelőtt hirdette ki végzését, mely szerint

helyt adott az ügyészség inditványának, s elrendelte Vargha Elemérnek vizsgálati fogságba való helyezését.

Varghát a végzés kihirdetése után *átkisérték a fogházba.* A müszaki főtanácsos holnap délelőtt fog a védőjével értekezni és ekkor fogja a vizsgálóbiró végzése elleni felfolyamodását bejelenteni a vádtanácshoz.

Letartóztatták a szombathelyi királyi ügyészség irodaigazgatóját

Évekig sikkasztott a tanudijakból

Szombathely, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Nagy feltünést keltett a városban egy köztiszteletben állt előkelő állami tisztviselő, *Lacza* Jónás esete. A királyi ügyészség irodaigazgatója volt s ezt az állását arra használta fel, hogy évekig dézsmálgatta a kezelésére bizott tanudijakat és büntetéspénzeket. *Bünös manipulációját leleplezték. A megtévedt embert letartóztatták.*

Lacza Jónás irodaigazgató kedden reggel nem jelent meg hivatalában. Azt hitték, talán beteg, ezért tehát elküldtek lakására a kulcsokért. Lakásán azt a felvilágositást kapták, hogy Lacza már korán reggel eltávozott hazulról. Mivel az irodaigazgató másnap sem jelentkezett, az ügyészség elnöke házi vizsgálatot rendelt el.

A rovancsolásnak meglepő eredménye volt. Kiderült, hogy Lacza Jónás évek óta rendszeresen dézsmálgatta a büntetéspénzeket és tanudijakat.

Hogy az elsikkasztott összeg mekkora, még eddig nem tudták megállapitani.

A váratlan felfedezésre, melyről az ügyészség jelentést tett a rendőrségen is, detektivek keresték napokig Lacza Jónást, de nem akadtak a nyomára. Tegnap azután véget ért a hajsza, mert a *sikkasztó önként jelentkezett.*

Kihallgatását még nem kezdték meg s igy még nem tudják, hogy Laczát, aki huszonhat éve állami tisztviselő, mi vitte a bünös utra és hogy mire forditotta az elsikkasztott összeget.

A győri Tábla uj vizsgálatot rendelt el az életfogytiglani fegyházra itélt Molnár Erzsébet ügyében

Győr, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Az utolsó évtized bünkrónikájának egyik legizgalmasabb fejezete egy fiatal győri leány, *Molnár* Erzsébet nevéhez füződik, aki *1929 november első hetében konyhakéssel tizennyolc szurással megölte legjobb barátnőjét, Koncz Vilmos alhadnagy feleségét.* Az első napokban a vizsgálat tudvalevően a férj ellen is irányult, mert az volt a feltevés, hogy a gyönge leány egymaga nem végezhetett az erős, termetes asszonnyal. Később *az alhadnagyot rehabilitálták és áthelyezték Debrecenbe.*

Az izgalmas törvényszéki főtárgyalás után a biróság *életfogytiglani fegyházzal sujtotta a szerencsétlen fiatal teremtést,* akiről az orvosszakértő is megállapitotta az ideggyöngeséget.

Azóta az ügyészség foglya Molnár Erzsébet. A hosszu idő sem mohositotta be a magyarutcai gyilkosság emlékét, mert a nyilvánosságot több izben is foglalkoztatta s a minap egy mellékhajtása ujra foglalkoztatta a törvényszéket. *Koncz* Vilmos alhadnagy ugyanis

rágalmazásért és ötvenezer pengős erkölcsi kártéritésért perbefogta egyik győri napilapot,

mely annak idején, amikor már szabadlábra helyezték, azt irta, hogy *bizonyitékok merültek fel bünössége mellett.* A vádlottak padjára juttatta azonkivül *Molnár* Erzsébet védőjét, *Matavovszky* István dr. ügyvédet is, mint aki az ujságot informálta. A törvényszék ebben az ügyben még nem hozott itéletet, mert uj tanuk kihallgatása vált szükségessé.

Ilyen előzmények után vette át Molnár Erzsébet védelmét *György* Károly dr., aki áttanulmányozta védence leveleit, melyeket a fogházból irogatott haza. Ezekben a levelekben azt hangoztatja, hogy nem tudja még ma sem, mi történt tulajdonképpen azon a novemberi véres estén és

keservesen panaszkodik arról, hogy közte és Koncné közt természetellenes viszony volt, melyből sehogy sem birt megszabadulni.

Az uj védőügyvéd a leány vádjait magáévá tette, mert hiszen ezek jelentékeny enyhitő körülmények gyanánt mérlegelhetők, ha valódiságuk bebizonyulna, — és ez alapon *beadványt intézett a győri királyi táblához, uj vizsgálat elrendelését kérve.*

A Tábla most foglalkozott a beadvánnyal és hoszabb tanácskozás után

elrendelte az uj vizsgálatot Molnár Erzsébet gyilkossága ügyében.

A szenzációs ügy iratai tehát *visszakerültek a törvényszék vizsgálóbirájához,* aki a bizonyitás kiegészitése végett számos régi és uj tanut fog kihallgatni. A többi közt megidézik ujra *Koncz* Vilmos alhadnagyot is Debrecenből.

Dobresco Demeter, Bukarest főpolgármestere: „Nem teljesülhet legfőbb vágyam, Budapestet meglátogatni, mert nem hivtak meg"

Beszélgetés Bécsben Bukarest reformátorával

Bécs, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Néhány nap óta Bécsben folytat tárgyalásokat *Dobresco* Demeter, Bukarest főpolgármestere. *Dobresco* svájci és francia nagytőkések képviselőivel tárgyal Bécsben

Bukarest város háboruelőtti adósságainak rendezéséről.

Egyben *Dobresco* a bécsi polgármester meghivására megtekinti Bécs város berendezéseit, ujitásait, épitkezéseit is. *Dobresco,* mint azt a lapok jelentették, *keresztül utazott Budapesten,* de a magyar fővárosban nem hagyta el hálókocsiját. Ez annál meglepőbb, mert Dobresco, Románia egyik büszkesége, Bukarest „diabolikus" ujjátermtője, *Magyarország régi barátja,* nemcsak a bukaresti, de *egész Románia magyarjainak lelkes és önfeláldozó pártfogója,*

többször nyilvánitotta azt a kivánságát, hogy Budapesten ismerje meg végre a magyarországi magyarokat.

Utoljára a *„Reggeli Ujság" kiküldött tudósitója, e sorok irója, volt tolmácsa a polgármester kivánságának.*

Most a Bécs melletti Badenben kerestem fel Dobrescot, ahol a „Sanatorium Guttenbrunn"-ban piheni ki vasárnap a hét nehéz tárgyalásainak fáradalmait. Örömmel fogadom el a polgármester meghivását, aki ebédre invitál. Ebéd közben aztán kifejti előttem a polgármester, hogy *miért nem tartózkodott Budapesten:*

„Legfőbb vágyam, hogy Budapestet, a rendkivüli embereknek ezt a rendkivüli városát megismerjem, nem teljesülhetett. Nem hivtak meg. Hinni se merem, hogy ebben valami ellenséges szándékosság van.

Én annyira nem ismerem az ellenségeskedést, nemzeti gyülöletet, hogy ezt elképzelni se tudom.

Kérem, érdeklődjön csak a bukaresti magyaroknál. *Én most sem vagyok megsértve.* Én annyira

csodálom Budapest óriási városi fejlődését, Magyarország kemény munkáját, hogy személyi kérdések semmiben sem befolyásolhatnak.

Éppen ezért csak azt szeretném üzenni az ön és a „Reggeli Ujság" utján, hogy *ne vegyék tőlem rossz néven, ha nem látogattam el Pestre.* Nem az én hibám, Én ma is,

ha Budapest városa meghiv,

Bécsből visszatértemben boldogan töltök néhány napot a magyar fővárosban."

Békessy János.

Sulyos husmérgezés következtében megbetegedett a Svábhegyi Nagyszálloda személyzetének tiz tagja

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Izgalmas esemény szinhelye volt szeptember 5-én délután a Svábhegyi Nagyszálloda. A kora délutáni órákban, amikor a szálló vendégei a déli étkezést befejezték és a személyzet az asztalok letakaritásával volt elfoglalva, egyszerre *pincérek, borfiuk és a konyhában levő személyzet tagjai egymásután rosszul lettek, heves görcsök közepette elvesztették eszméletüket.*

A *Svábhegyi Nagyszálloda* igazgatósága a közelben levő szanatóriumból hozatott orvosi segitséget és csakhamar kiderült, hogy az éttermi személyzet nagyrésze husmérgezés következtében sulyosan megbetegedett. A helyszinre hivott orvosok egymásután mind a tiz embernél gyomormosást alkalmaztak, majd azután a szálló autóján *Hupcsák* Julia 29 éves szobaleányt, *Kiszel* Kálmán 19 éves borfiut, *Takács* József 25 éves éthordót, *Szacskó* József 23 éves borfiut és *Pintér* Imre 40 esztendős éthordót, akiknek állapota különösen sulyos volt, a Szent László-kórházba szállitották. *Demeter* Bálint, *Kovács* László, *Stupna* Ágoston háziszolgákat, *Német* Rafael borfiukat, *Hegedüs* Ferenc 27 esztendős kőmüvest az első segélynyujtás után a helyszinen hagyták.

A *Reggeli Ujság* munkatársa a Svábhegyi Nagyszálló egyik vezetőjéhez kérdést intézett, hogy mi volt az oka a tömeges husmérgezéseknek.

A száloda igazgatója kijelentette, hogy *az igazgatóság előtt is teljesen érthetetlen a sajnálatos baleset megtörténte, mert a személyzet tulajdonképpen azt az ételt kapja, amit a vendégek is esznek.* Ezek szerint tehát a vendégeknek is meg kellett volna betegedni, azonban a szálloda vendégei közül senkinek semmi baja nem történt.

— Egyébként — mondotta az igazgató — a megbetegedett személyzet hat tagja már meggyógyult, *csupán négyen fekszenek még kórházban,* de ezeknek az állapota is javult.

A főkapitányság, ahová a rendőri jelentés még szeptember 5-én este megérkezett, *szigoru vizsgálatot rendelt el az ügyben* Nyomozás tárgyává teszik, hogy a tiz ember sulyos balesetéért kit terhel tulajdonképpen a felelősség.

Személyi változás a budapesti Rudolf Mosse-ház vezetésében

Mint a Rudolf Mosse Rt. velünk közli, a társaság eddigi vezetője, *Singer* Arthur nyugdijazását kérte, mely kérését, tekintettel egészségi állapotára, a vállalat anyaintézete teljesitette.

Singer Arthur mint elnök a részvénytársaság élén marad, azonban a hirdetési vállalat mindennemü folyó üzletétől visszavonul. Singer Arthurnak nyugdijba vonulása alkalmával az anyaintézet a Magyarországon és külföldön teljesitett kitünő szolgálataiért elismerését fejezte ki.

A vállalat egyedüli felelős vezetését *Zwinz* Viktor, az eddigi ügyvezető igazgató veszi át.

MAGYAR LÉGIFORGALMI RT.
ŐSZI MENETREND

Érvényes 1930 október 31-ig.

7.00	15.00 ind.	BUDAPEST	érk.	9.45	17.30
8.40	16.40 érk.	WIEN	ind.	8.15	16.00

Vasárnapokon az alábbi menetrend érvényes:

7.00 ind.	BUDAPEST	érk.	11.00
3.40 érk.	WIEN	ind.	9.30

14.50 ind.	BUDAPEST	érk.	9.10
16.00 érk.	PÉCS	ind.	8.00
16.10 ind.	PÉCS	érk.	7.50
16.30 érk.	KAPOSVÁR	ind.	7.30

Naponként, vasárnap kivételével.

Az autók indulnak: Budapesten a Váci-utca 1. sz. alól 45. Wienben a Bristoltól 40. Pécsett a Tausz-banktól 30. Kaposváron a Somogymegyei Takarékitól 30 perccel a repülőgép indulása előtt.

Felvilágositás és jegyváltás: Magyar Légiforgalmi Rt., IV., Váci-utca 1. Tel.: 808—88., Központi Menetjegyiroda és az összes fiókok. Wienben: Luftreisebureau, Kärntnerring 5. Tel.: R 28196.

LEVELÉT ÉS CSOMAGJAIT KÜLDJE LÉGIPOSTÁN!

Dijazásért forduljon szállitási osztályunkhoz: Tel.: Aut. 808—89.

EGY SZOBA TAPÉTÁZASA 60 P

FESTETT MENNYEZETTEL

SINKÓ tapétázó-, festő- és mázolómester VI. Andrássy-ut **66.** Vörösmarty-utcai oldalon. — **TELEFON: 177—23**

A nyárvégi

SIÓFOKON

élénk élet, kitünő ellátás, nagyszerű konyha, **olcsó árak**

Felvilágositások:
Fürdőigazgatóság
Siófok. Telefonszám: 1

Égő autó, égő mozdony között égett a halálba Budaházy szép, fiatal felesége

Megdöbbentő részletek a balatonmáriai katasztrófáról — A halálba zuhant társaság életért rimánkodik — Negyedóra hosszat szakadatlanul tartott az áldozatok küzdelme a halállal — Négy emberből egy férfikalap és egy női selyemkeztyü maradt a helyszinen

Balatonmária, szeptember 8.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Budaházy Miklós és *Dánér* Béla katasztrófájáról a borzalmas autószerencsétlenség egyik szemtanuja, *Kreska* Frigyes a következő, idáig teljesen ismeretlen drámai részleteket irja:

Péntekről szombatra virradó éjszaka néhány perccel éjfél után hatalmas turaató startolt a Balatoni Yacht Club siófoki klubházától. Hatszemélyes sötétkék, csukott Austro-Daimler, Bp. 27—181, hütőjén a Királyi Magyar Automobil Club jelvénye. Utasai a pesti társaság ismert tagjai: *Budaházy* Miklós ny. százados, nagy-

AHOL A SZERENCSÉTLENSÉG TÖRTÉNT.

tétényi földbirtokos, fiatal felesége, édesanyja, özv. *Budaházy* Menyhértné és dr. *Dánér* Béla ügyvéd, ny. kir. ügyész, volt nemzetgyülési képviselő. A társaság vadászkirándulásra indult, a vasmegyei *Métnek* pusztára. A volán mellett *Tozsoki* Károly soffőr.

Alig hogy kiértek a siófoki fürdőtelepről, a soffőr hatalmas iramra kapcsolt. A nagyszerü balatoni müuton a szeptemberi éjszakákon gyér már a forgalom, szabad a kanizsai ut és

a balatoni éj csendjében, a parton alvó villasorok mentén döbbenetes dübörgéssel, istenkisértő tempóban száguldott az öttagu társaság Keresztur felé.

Tul a balatonmáriai vasutállomáson, egymásután *kétszer keresztezi az országut a MÁV. somogyszob—keszthelyi vicinálisának kacskaringós sinelt, azután a balatonmáriai templom mögött váratlan derékszögben szalad át a Délivasut vonalán.*

A templomi fordulótól legalább háromszáz méter a nyilegyenes ut az átjáróig. A tiszta őszi éjszakában világosan érzékelhetők jobbról a vasutállomás, balról pedig a Kanizsa felöi ivelő vasuti töltés konturjai.

Az átjáró mellett a Délivasut 95. számu őrházában teljesit szolgálatot *Cser* József 34 éves pályaőr. A kézmüerőre szerelt sorompó nincsen kapcsolatban a váltóház biztonsági berendezésével, az ut elzárása a pályaőr esetenkénti feladata.

Péntek éjjel két óra után Balatonberény pontosan jelez Balatonmáriának, a máriai ügyeletes pedig azonnal továbbit a 95-ös őrházhoz.

Kanizsa felől már hallatszik a 217-es számu személyvonat ütemes dübörgése, az átjáró azonban nyitvamarad. A 95-ös őrházban ezen az éjszakán hiába szól a csengő, Cser József pályaőr elaludt az őrbódéban.

Két óra 13 perckor *a balatonmáriai templomnál hirtelen feltünik Budaházy Miklós autója. A soffőr mellett Dánér Béla, a hátsó ülésen Budaházy Miklós, édesanyjával és feleségével. Az ivlámpa fénye a fordulóból egyenesen az égfelé mutató sorompóra szökken.* Az egész közelről kigyózó vonat mozdonyának lihegése már áttör az autónak a fordulóval letompitott berregésén, de a balatoni levegő tudj' Isten, honnét hozza a hangokat,

a nyitott sorompón keresztül talán még szabad az ut, talán még átcsuszik a kocsi.

— *Talán?!*

Hány katasztrófát okozott már *egymagában* ez a veszélykisértő bravuros «talán». A nyitva felejtett sorompóval együtt pedig beteljesitette a kocsiban ülők végzetét.

A katasztrófa pillanata

Az autó és a mozdony ugyanabban a pillanatban érkeznek az átjáróhoz és történik, hogy

a mozdony jobboldali első kerekének a hajtórudja belerohan a jobboldali lámpába, elkapja a jobboldali első kereket, és a kocsi elejét a vasutállomás felé lóditja. Az irtózatos erejü ütéstől az autó megperdül, most a jobb hátsókerékbe kap a mozdony és tengelye körül teljesen megforditja az autót, orrával Kanizsa felé. A hütőház sistergő bömböléssel ütődik a sorompótartó vasgerendázathoz, a halálra sebzett gép még egy utolsót ágaskodik, aztán összetörve zuhan az oldalára. Még kattog egy-kettőt a motor, de már tulharsogja a hirtelen lefékező mozdony velőkig sikoltó zaja, és a csukott kocsiban bennszorultak segélykiáltása.

— *Miklóskám segits! Jaj a lábam, az arcom!* — hallatszik a fiatal *Budaházyné* hangja, és az édesanyáé:

A BALATONI AUTÓKATASZTRÓFA.

Budaházy Miklós, Budaházy Miklósné és dr. Dánér Béla.

— *Miklós, Miklós fiam, mi van veled?*

Azután mindenen uralkodik a vonatról leugráló utasok, az állomás felől rohanó alakok borzalmas hangzavara.

— *Orvos! Van a vonaton orvos? Segitség! Hol van az orvos?*

— *Itt az orvos!*

Budaházy felesége lobogó lánggal ég.

A vonaton utazó dr. Láng kiskomáromi körorvos siet egy orvostársával első segélyt nyujtani. Mindez rövid pillanatok leforgása alatt. Emberek rohannak az autóban nyöszörgökhöz. De még

mielőtt az autót fölemelhették, a szerencsétlenség pokoli borzalmak arányaiba bomlik. Hirtelen elbődül a motor... utolsót, hatalmasat... Felrobbant a benzintartály.

Csörögve spriccelnek az autó ablakai, a kocsi belsejéből sárga lángnyelvek törnek az égre,

tüzet fog a mozdony is és a lángok a pótkocsit nyaldossák.

Tele tüdőből ordit a mozdonyvezető és hangja minden borzalmat tulharsog:

— *A gázcső!!! Vigyázzatok, felrobban a gázcső!!!*

Eszeveszett futkosás, az állomás felől csendőrök rohannak és igyekeznek rendet tartani. Teljes a fejetlenség. Tetézi még, hogy

váratlan detonációk hasitanak a levegőbe. Gyors egymásutánban robbannak fel a kocsiban lévő vadásztöltények, ropogva, mint a gépfegyver. Pánik tör ki a vonat utasai között.

Néhányan megközelitik az égő autót, amely a jobboldali ajtókon fekszik. Lehetetlen a mentés. Mégis *legelőször Budaházyt emelik ki.*

Budaházy felesége lobogó lánggal ég

Borzalmas sebek éktelenkednek koponyáján Eloltják szürke sportruhája lángjait és leteszik a füre. Nem mozdul. Meghalt.

Aztán a soför következik. Nyöszörög. Még él.

Budaházy felesége a kocsi aljába szorult. A körülállók megdermednek:

a fiatalasszony lobogó lánggal ég!!!

Hozzák a gúzsbacsuklott *Dánér Bélát. Koponyája összetörve. Hatalmas égési sebek rajta. Kiteritik a füre. Nem mozdul. Meghalt.*

Özvegy Budaházyné következik. Sulyos égési és vérző sebekkel. Fiáért kiált, elhalóan nyöszörög. Lefektetik. Még él.

És él még a fiatal Budaházyné is. De lehetetlen hozzáférni. A tüz átmarta a finom női ruhákat és a felső lábszárakba kapot már.

Budaházyné halálos kétségbeeséssel vonaglik a lángok közt, ég!! Az egész asszony ég!! Hiába a viz, ne mlehet oltani. A benzin ég. Borzalmas pillanatok következnek. A vonat utasai őrjöngve, sirva nézik Budaházy Miklósné tüzhalálát.

Még néhány elcsukló hang tör fel a fiatal égő asszonyból:

— *Segitsenek! Jaj, elégek!! Segitség!!!*

Már csak néhány öntudatlan védekező mozdulat, azután semmi többé, csak a test közepén sisteregnek a lángok.

Mire nagynehezen hozzáférnek, már késő. Budaházyné meghalt. Kiteritik férje mellé. A száján tépett, hatalmas sebből még vér szivárog a csodálatosan finom, fiatal arcra,

de az üveges szemek már nem élnek. A szempillák lassan, reflexszerüen lecsukódnak, mint függöny a felvonás után.

Még nincs félhárom és az autó lángjai utolsót lobbannak. Véget ér a soha nem látott borzalmak negyedórája.

Vontatják az összeégett mozdonyt

A vonatot bevonszolják az állomásra, megérkezik a pesti ellenvonat. *Özv. Budaházy Menyhértnél és Tozsoky Károly soffőrt a nagykanizsai Horthy Miklós-kórházba szállitják.* A sorompó mellett gallyakkal takarják le a három holttestet, a bámészkodókat két csendőr tartja távol.

Lassan pirkad a hajnal, megérkezik a kanizsai segélymozdony, a vonat négy óra negyvenkilenckor, több mint két órás késéssel tovább mehet Pest felé. Az *összeégett halálmozdony visszaindul Kanizsára, lassan, betegen nyöszörög tova, a zöld ágakkal letakart halottak felett.*

Aztán feltör az első napsugár, mintha az elmult vidám este mosolyából fakadt volna, Siófok felől tör fel az első kiváncsi napsugár és a bélatelepi hegyekről ránéz a tegnapi jókedv végtelenségbe dermedt utasaira. Keresve-kutatva futkározza a hatalmas autó üszkös roncsain és *megtalálhatja egy összenyomott, elégett szürke férfikalapot és a mellette fekvő fekete női selyemkesztyün.*

Mire az első hozzátartozó, *Budaházy* Zoltán banktisztviselő Rarcsu Lanciáján Siófokra megérkezett, már vége van a tragédiának. Ami ezután következik, az már a hatóságok munkája csak. A kétségbeesett

Cser József, a katasztrófa okozója, az önkivület határán, halottfehéren dadog a csendőröknek. Bevallja, hogy elaludt. Őrizetbe veszik.

Féltizkor autón jön meg Marcaliból dr. *Szághmeiszter* Pál és dr. *Baumgartner* Sándor járási tisztiorvos. Helyszini vizsgálat következik, jegyzőkönyvek, látleletek. A halottak zsebében levő körülbelül hatezer pengőt letétbe helyezik.

A fiatalasszony brilliánsgyürüje az ujjával együtt marad a hatósági közeg kezében.

Pályamunkások jönnek, a holttesteket kocsira rakják és beviszik a balatonmáriai temető halottaskamrájába.

Budaházy Miklós fiatal szép felesége és Dánér Béla dr. pár órával előbb százkilométeres sebességgel startoltak a siófoki B. Y. C. előkelő miliőjéből, most az

utolsó nyárvégi éjszakán keresztül parasztszekéren érkeznek meg a balatonmáriai temetőbe.

A kicsi máriai ujtemetőbe, ahol sok még a vadon nött fü, mert alig van sirhant. Ahol csak a nagy kőkereszten szikrázik a nap és megcsillan néha a bejárat boltján, amelyre aranybetükkel az irták rá a balatonmáriaiak, hogy: «Feltámadunk!»

Gaston Gerard francia idegenforgalmi miniszter csütörtökön Budapestre érkezik

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Idegenforgalmi miniszter! Nekünk magyaroknak egész idegenül hangzik, de a franciákat kivéve mindenfelé a világon is ismeretlen ez a miniszteri tárca. De éppen mert ilyenfajta miniszterről még nem hallottunk, érdemes közelebbről megismerkednünk ezzel a hivatallal és ennek a hivatalnak ma már minden európai államban nagyrabecsült miniszterével: Gaston *Gerarddal.*

A közéleti pályán már akkor feltünt, amikor még Dijon polgármestere volt. A hivatalbeli munkája mellett minden idejét és energiáját annak az akciónak szentelte, amely szóval és tettel *előmozditotta a francia turisztikát.* Igyekezet megvédeni ugy a francia bort, mint a régi francia konyhát. Ezeknek a védelmére óriási méretü akciót inditott, amely rövidesen olyan fényes sikerrel fejeződött be, hogy a francia kormány jónak látta *Gerardot a polgármesteri székből egyenesen a miniszteri fotelbe invitálni.*

Ezt az utlörő poziciót *Tardieu,* a maga régi

HARMADIK HÉTRE PROLONGÁLVA!
TŰZMADÁR
JACK HOLT és RALPH GRAVES, a „Submarine" főszereplőinek uj hangos filmje, az Unió légiflottájának közreműködésével
PALACE NÉMET BESZÉD CORSO

kipróbált munkatársára bizta abban a biztos hitben, hogy ezzel feltétlen a legjobb kezekbe helyezte el a francia idegenforgalmat. Alkalmunk volt *Gerard* munkásságát egész közelről megfigyelni és most, hogy sikerült őt budapesti utjának megnyerni, *bizonyára érdekelni fogja a nagyközönséget, ha valamit közelebbről is megtud arról a munkáról, mely ezen energikus államférfi vezetése alatt folyik a francia idegenforgalom izzó kohójában.* Ennek a munkának csak főeredményét szögezzük le. *Az elmult évben a francia idegenforgalmi bevételek egymagukban elégségesek voltak ahhoz, hogy a kereskedelmi mérleg 10 milliárdos hiányát pótolják.* Megszervezte az egész francia agrártársadalmat, közben kétszer bejárta a világot, vonaton, autón, repülőgépen. Sokat utazott, sokat látott, de még többet tanult.

Nagy sikere a magyar idegenforgalmi tanácsnak, hogy habár rövid időre is, *el tudta Gaston Gerardot Budapestre hozni.* Mint modern turista, repülőgépen érkezik. Budapesten csak egy napot maradhat és reméljük, hogy ez a fiatal főváros, mely most készül arra, hogy uj hatalmas beruházásokkal a maga szépségét tökéletesitse és forrásainak gyógyhatásairól tájékoztassa a világot, *egy uj önzetlen jóbarátot fog nyerni Gaston Gerard személyében,* akinek odaadó munkássága, fényesen kipróbált céltudatos törekvései követendő példa képpen fognak a magyar idegenforgalmat fejlesztő tényezők előtt állani.

Cz. B.

Izgalmas jelenetek és nagy rendőri készültség a szociáldemokrata párt kongresszusán

Ellenzéki szónokok éles hangon támadják a pártvezetőséget — Radikálisabb irányba akarják terelni a magyar munkásmozgalmat

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Vasárnap reggel 9 óra. A vas- és fémmunkások Magdolna-utcai hatalmas székháza előtt nagy tömeg feketéllik és várja a szociáldemokrata párt kongresszusának megnyitását. Részint a küldöttek, részint a kongresszus iránt érdeklődő párttagokból rekrutálódik a tömeg, mely valósággal megostromolja a fényűzően berendezett palotát. Mint előrelátható volt, a rendőrség nagy készültséget vezényelt ki a kongresszusra. A körülbelül 50—60 főből álló egy rendőrtanácsos és több rendőrtiszt vezetése alatt álló rendőrcsoport kivezénylése csak részben történt a rendőrség intenciójára, míg másrészt maguk a szociáldemokrata pártvezetők voltak azok, akik felkérték a rendőrséget, hogy a kongresszus nyugalmát előreláthatólag megzavarni akaró turbulens elemek ellensúlyozására megfelelő karhatalmat bocsásson rendelkezésre.

Fent a díszterem ajtaja előtt bőrsapkás rendezők,

mindenkit a legszigorúbb igazoltatási eljárás alá vesznek. Még a pártszervezet legismertebb és legbizalmasabb tagjai sem mehetnek be a kongresszus termébe belépőjegy nélkül.

sőt még a karzatra sem engednek fel senkit, aki erre nem szerzet engedélyt .

Fél tizkor *Farkas* István országgyülési képviselő nyitja meg a kongresszust és a következő elnökséget ajánlja megválasztásra: *Peyer* Károly, *Proper* Sándor, *Kéthly* Anna, *Baján* Gyula, *Disberger* Jakab, *Vámos* István és *Gubicza* György. Farkas István megnyitó szavai alatt érkeznek meg a külföldi vendégek, nevezetesen Cecil H. *Wilson* és Walton *Newbolt* képviselők, a Labour Party kiküldöttei, Anton *Habrmann, Farkas* Zoltán és Joseph *Och* szenátorok, a csehszlovák szociáldemokrata párt kiküldöttei, Wilhelm *Ellenbogen* volt osztrák kereskedelmi miniszter, az osztrák szociáldemokrata párt kiküldöttje, Anton *Schäfer*, a cseh-német szociáldemokrata párt képviselője és Lothar *Radeceanu*, a román szociáldemokrata párt képviselője.

Az elnökség megválasztása után azonnal *Peyer* Károly foglalja el az elnöki széket. Először a szeptember elsejei tüntetés áldozatának, *Darnyik* Jánosnak haláláról szól, majd elparentxálja a szociáldemokrata párt ezévi összes halottait, elsősorban *Kunfi* Zsigmondot. Beszédének további részében megemliti, hogy

negyven évvel ezelőtt vonult ki a szociáldemokrata párt legelőször az utcára és akkor is ép olyan rendőri karhatalom és antipátia fogadta, mint most.

Amidőn *Peyer* szeptember elsejei jelentésével foglalkozik, *a kongresszus percekig tapsolja a tüntetést* és szenvedélyes felkiáltások hangzanak el.

— *Mi is tudunk revolverrel bánni!* — kiáltja az egyik kongresszusi tag, előreszaladva és ökleit rázva a rendőrtisztek felé.

Ezután Peyer azzal folytatja, hogy a szociáldemokrácia megmutatta, hogy a tömegek az ő táborában vannak és kijelenti, hogy most, miután a párt az erővisonyokról tiszta képet nyert,

a legradikálisabb harcot inditják meg a demokratikus választójoggal rendelkező és közszabadságokat élvező Magyarország megteremtésére.

Ezután Payer a megjelent vendégeket üdvözli és átadja nekik a szót.

Peyer után Wilhelm Ellenbogen, az osztrák szocialista párt kiküldöttje üdvözli a kongresszust és sok szerencsét kiván müködéséhez. Ezután Cecil H. Wilson, az angol kiküldött, tolmácsolja a Labour Party üdvözletét, kéri a szociáldemokrata pártot, hogy főleg a gyermeknevelésre helyezzen sulyt. Utána Walton Newbolt, a másik angol munkáspárti tolmácsolta Henderson angol munkásparti miniszter üdvözletét.

Az angol kiküldöttek után Gusztáv Habrmann, Farkas Zoltán, Josef Och és Anton Schäfer a csehszlovák szociáldemokrata párt különböző frakciónak. Lothar Radeceanu pedig a román testvérpárt üdvözletét tolmácsolja.

Az üdvözlő beszédek légiója után került csak sor a kongresszus tulajdonképpeni munkájára. Dr. *Györki* Imre a kongresszus első szónoka, aki napirend előtti felszólalásában helyenként pokoli zsivajjá fajuló zajban

a magyar emigráció likvidálását sürgeti.

Megemliti, hogy még mindig 366 emigráns ellen folyik bünvádi eljárás.

Györki felszólalása után *Farkas* István képviselő a napirend első pontjaként ismerteti *a párt parlamenti frakciójának jelentését.* Szerinte a kormány hiába hánytorgatja szeptember 1. politikai felelősségének kérdését, mert

csak gazdasági felelősségről lehet beszélni,

ami pedig teljes mértékben a kormányt terheli. A kormány politikája tette tönkre a gazdasági életét. A szociáldemokrata párt egyedül kénytelen e politikával szemben a harcot felvenni, mert *a baloldali pártok annyira széttöredeztek, hogy semmi energiát nem tudnak kifejteni.*

Az ellenőrző és igazoló bizottság jelentése után *Buchinger* Manó ismerteti hosszabb beszédben a *párt jövőbeni célkitüzéseit. Buchinger* rámutat arra, hogy szeptember 1. előtt maga a párt sem volt tisztában a tömegek rendkivüli erejével és indulatával.

Az elkeseredést csak az eddiginél erősebb és szélesebbkörü szervezkedéssel lehet levezetni

és *a kormány önmagának tesz szolgálatot, ha ezt lehetővé teszi.* Különösen az ifjuság oktatására kell nagy sulyt helyezni, mondja *Buchinger. Buchinger* Manó beszéde után az ülést fél 3-kor berekesztették.

A hétfői ülés.

A kongresszusnak hétfőn reggel 9 órakor megnyilt második ülése iránt semmivel sem csökkent érdeklődés mutatkozott.

A kongresszus egyébként, melyet *Baján* Gyula nyitott meg, éles ellenzéki beszéddel kezdődött: *Halász* Alfréd a párttevékenység egyes mozzanatairól szólva,

heves szemrehányásokat tett a pártvezetőségnek, amely szerinte határozatlan, megalkuvó és invenciónélküli.

A kritikából kijut a parlamenti frakciónak is, mely époly megalkuvó és gerinctelen, mint a pártvezetőség. Beszéde végén határozati javaslatot terjeszt elő, melyben azt kivánja, hogy az eddigi vezetőségi diktatura helyett széleskörü tömegmozgalom szálljon szembe a reakcióval.

A vegyes érzelmekkel fogadott ellenzéki kirohanás után *Steinherz* Simon csillapitja le a kedélyeket felszólalásával, melyben a szakszervezetek érdemeit méltatja.

Ezután dr. *Bárd* Imre a szociáldemokrata jogászok nevében szólal fel és meddő politizálás helyett a párt végleges gazdasági programjának megalkotását sürgeti.

E két felszólalás után *Schiff* Rezső tart temperamentumos beszédet. Szeptember 1 a magyar proletariátus erejének feltámadása volt s *ezt az erőt szerinte állandóan demonstrálni kell.* A tüntetés felelősségének kérdésével foglalkozva kijelenti, hogy ha a kormány *Garamit* és *Peyert* felelősségre vonja, a magyar munkásság nem fogja tétlenül nézni.

Schiff beszéde után *Rudas* Béla a munkásoktatásról beszél, majd utána *Gonda* József tart ellenzéki izü beszédet, melyben ugyancsak *ötlet- és invenciószegénységgel vádolja a pártvezetőséget.*

Grosz Ernő, *Ascher* István, *Kertész* Jenő, *Elkán* László és *Stern* Szerén rövid és kisebb jelentőségü felszólalásai után *Szepessy* Albert szólalt fel s *az ő beszéde alatt tört ki a botrány,* mely már egész délelőtt a levegőben lógott.

Szepessy Albert a munkásoktatásról szóló beszédének végén rátért az állam és a főváros egyházi politikájának birálatára. Elmondta, hogy a katholikus egyház 1922. óta egyházi adót szed s *ha egy szociáldemokrata munkás 6—8 pengővel hátralékban van, a végrehajtók a párnát is kihuzzák feje alól.*

Mikor *Szepessy* idáig ért beszédében, a jelenlevő rendőrfőtanácsos magából kikelve kiáltott rá az elnökre:

— *A szónok kifejezetten felekezet ellen izgat. Ha az elnök ur nem hajlandó rendreutasitani, akkor . . .*

A rendőrfőtanácsos nem fejezhete be szavait, olyan pokoli zsivaj tört ki erre a figyelmeztetésre.

Kikérjük magunknak a beavatkozást!

Ne tessék terrorizálni!

A pártgyülés tagjai felugrálnak helyükről és az elnöki pódium felé tolonganak, hiába rázza csengetyüjét az elnök. A nagy felfordulásban *Büchler* József felrohan az emelvényre és megmagyarázza a rendőrfőtanácsosnak, hogy *Szepessy csak hivatalos statisztikai adatokat ismertetett.*

A rendn nagynehezen helyreáll, a diszterem ajtóinál felsorakozott rendőrök ismét *kivonulnak a folyosóra.* A résztvevők nem is sejtik, hogy milyen közel volt a kongresszus feloszlatása.

A délutáni ülésen *Farkas* István visszautasitotta a parlamenti frakciót ért támadásokat, majd *Peyer* Károly a gazdasági válságról és a munkanélküliségről tartott hosszabb felszólalást. *Követeli a nyolcórai munkaidő behozását, amely a munkanélküliek husz százaléka számára juttat kenyeret.*

Utána *Weltner* Jakab mondott beszédet, melyben *felszólitja a polgárságot, hogy haladjon együtt a szociáldemokráciával és fogadja el a szociáldemokrata párt támogatását.* Természetesen — mondotta — a szociáldemokrácia nem szellemi szövetséget, hanem csak ideiglenes fegyverbarátságot kínál a polgárságnak az elvek kölcsönös fenntartásával.

Ezután a már korábban titkosan megejtett pártvezetőségi választások eredményének kihirdetésére kerül a sor. Érdekessége ennek a választásnak az, hogy a pártvezetőségbe ujonnan beválasztották *Garami* Ernőt, *Buchinger* Manót és *Szeder* Ferencet, mig az ellenzék kibuktatta *Gyürei* Rudolf, *Pál* János és *Deutsch* Jenő pártvezetőségi tagokat

Külön érdekessége a választásnak, hogy Weltner Jakab, akit szintén jelöltek, csak 108 szavazatot kapott és igy nem lehetett tagja a pártvezetőségnek.

A választás eredményének kihirdetése után már csak jelentéktelen felszólalások hangzottak el, amelyek elmondása után az elnöklő *Baján* Gyula este kilenc órakor a gyülést berekesztette.

A szociáldemokrata kongresszus kedden reggel kilenc órakor kezdi harmadik és utolsó tanácskozását.

Vilmos német trónörökös belépett a Hitler-pártba?

Beszélgetés a trónörökössel

Bécs, szeptember 7.

— A Reggeli Ujság munkatársától. —

Berlinből érkezett jelentés szerint a „Nationale Socialist" cimü nemzeti szocialista lap megirta, hogy

a német trónörökös belépett a Hitler-párt tagjai közé.

A trónörökösön kivül a párttagok között szerepel *Ágoston Vilmos, Koburg-Gotha herceg, Schaumburg Lippe herceg, Reuss hercegnő.*

A távirat érkezése után kiderült, hogy a német trónörökös Bécsben tartózkodik a *Grand Hotelben.*

A Reggeli Ujság bécsi munkatársa azonnal felkereste és

félórával Bécsbe való érkezése után már szemközt ülhetett Vilmos volt német trónörökössel.

Szmokingban van, szinházba készül. Szemben ülök vele és Hohenzollern-vonásokat keresek az arcán. Nem hasonlit az apjára, de mégis Hohenzollern-fej. Vonásaiban természetes a keménység. Neki nem kell Vilmos császár-bajusz, egy méter kilencven, vállai egy atlétáé, csak a szemei álmatagok, kékek.

— Politikáról beszéljek? — Igy kezdi. — Igaz, politikus vagyok, de csak másodsorban, elsősorban katona, a német választások előtt állunk, választó vagyok.

— *Császári fenség! Mi igaz a hirből a Hitler-párttal?*

A trónörökös mosolyog:

— Német állampolgár vagyok és kötelességem választani. Mi a meggyőződésem, röviden elmondhatom. Németországban ma a helyzet igen sulyos. A munkanélküliek száma 2,850.000.

A trónörökös elkomorodik, az az érzésem ebben a percben, hogy ez a kékszemü, kisportolt, karcsu férfi a gyönyörü ősz fejével: *reálpolitikus.*

Már folytatja is:

— Majd három millió munkanélküli. A férfiak, akik a békeszerződéseket csinálták, nem tudhatták, hogy milyen szörnyüségeket okoznak.

A mi munkanélküliségünk és az egész világ munkanélkülisége a háborunak és a békeszerződéseknek a következménye.

Ma az a helyzet, hogy mindenfelé Páneurópáról beszélnek, beszélnek, de egyre épülnek a vámfalak, mindig jobban szeparálva a nemzeteket.

— *A német belpolitikában azonos fenséged álláspontja a Hitler-programmal?* — kérdezem.

Az ismételt támadást *finom mosollyal védi ki a trónörökös.*

— Én bizom Németország jövőjében, — mondja. — A legfontosabb a szociális és gazdasági kérdések megoldása. Legsulyosabb problémáink a munkanélküli segély és a magas közterhek kérdése.

Mai formájában nem tartom helyesnek a munkanélküli segélyt. Ez a bérek emelését jelenti, a bérek emelését pedig a munkaadó nem birja. Következménye az ujabb munkanélküliség és a lerongyolódás.

Második sulyos hiba a közterhek tulzottsága. Elsősorban

a munkaévet kellene behozni, azt mindenki ugy teljesitené, mint a katonaévet.

A beszélgetés Magyarország problémájára terelődik. A magyar revizióról való nyilatkozatát nem szánta a nyilvánosság elé, s az interviu ezzel véget ért.

Amikor kezet nyujt, jóleső érzéssel állapitom meg, hogy *Vilmos trónörökös gondolkozó ember, aki csak a valóságot akarja. Boldog Németországot akar. És nem mindenáron Hohenzollern-uralmat.*

Haus Habe.

A Magyar Szinház két szezonnyitó ujdonsága!
Pénteken, szeptember 12-én este fél 9 órakor
A gyönge nem
Bourdet remekműve
Főszereplők: Góthné Kertész Ella, Góth Sándor, Lázár Mária, Mészáros Giza, Turay Ida, Zala Karola, Ráday, Dénes, Berczy, Vándory — Rendező: Góth Sándor
Egy héttel később, szept. 19-én
A világ könyvelője
FÖLDES IMRE uj szinműve
Rendező: Bárdos Artur — Jegyek már válthatók — Legdrágább hely 5 pengő

Visszatért a béke!
Kornai Berta
szenzációs vendégszereplése
a Bethlen-téri Szinpad
óriási sikerü uj müsorában ● Előadások: 6 és 9 órakor
Békebeli helyárak: Délután: 30 fillértől 1.50 P-ig Este: 50 fillértől 3.— P-ig

II. Konrád — Salamon Béla — Terézkörüti szinpad

A
JEMINA
MARTON NŐVÉREK DIVATSZALONJA
BUDAPEST, IV. KER., TÜRR ISTVAN-UTCA 9
szeptember első felében kezdi meg őszi divatbemutatóját
Polgári árakért eredeti francia modellek

Albrecht szigoru inkognitóban vasárnap este hazaérkezett

Mi történt Madridban? — Albrechték a Rózsadombon bérelnek villalakást

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

A *Reggeli Ujság* mult heti száma elsőül számolt be arról, nogy *Albrecht* királyi herceg repülőgépen *Madridba* és *Lequeitioba* utazott. Lequeitioban a királyi családot látogatta meg, Madridban pedig az spanyol királyt, aki Albrecht királyi hereg közeli rokona. A kiszivárgott hirek szerint *Lequeitioban csak néhány óráig időzött a királyi herceg,* minthogy ottani látogatásának ezuttal nem volt nagyobb jelentősége, hiszen a felmerült kérdéseket már egy előző tartózkodásakor tisztázta Zitával. Zita akkoriban kijelentette Albrechtnek, hogy

a ház feje, Ottó, csak nagykorusága után, vagyis tizennyolcadik születésnapja után dönthet.

Addig pedig nem avatkozhatik bele Albrecht királyi herceg morganatikus házasságába.

A királyi herceg Lequeitio után Madridba utazott, ahol a spanyol királyi pár vendége volt két napig. A királyi párral való tanácskozásairól mindezideig nem szivárgott ki hir, mert hiszen természetes, hogy ezek a tanácskozások a legszigorubb titokban folytak le.

Albrecht királyi herceg Madridból vonaton indult el Párizsba és Párizsból szintén vonaton folytatta utját egészen Budapestig. Hosszu idők után ez volt az első hosszabb utazása Albrecht királyi hercegnek, amikor nem repülőgépen, hanem vonaton utazott.

Albrecht királyi herceg

vasárnap este 10 óra 10 perckor a bécsi gyorsvonaton érkezett haza Budapestre.

Fogadtatására a keleti pályaudvaron *Mayer* János udvari titkár jelent meg. A királyi herceg autóján hazament Esterházy-utca 24. számu házban levő lakására.

Hétfőn többen jelentek meg kihallgatáson a királyi hercegnél, a személyzet azonban minden látogató előtt szigoruan letagadta a királyi herceget, mondván, hogy Albrecht királyi herceg csak a jövő héten érkezik Budapestre. A személyzet állitásaival szemben a Reggeli Ujság munkatársa pontosan megállapitotta, hogy a királyi herceg vasárnap este óta Budapesten tartózkodik.

Emlitettük, hogy azokról a tanácskozásokról, amelyek a spanyol királyi pár és Albrecht királyi herceg között folytak *nem szivárgott ki pontos értesülés,* ugy látszik azonban, hogy

Albrecht királyi herceg mostani látogatása nem sikerült abban a mértékben, amilyen reményeket hozzá füzött.

Unokafivérét, a spanyol királyt közbenjárásra akarta felkérni a *római kuriánál* házasságának egyházi elismertetése érdekében. Abból a deprimált hangulatból, amely a hazaérkezett Albrecht királyi hercegen és környezetén észrevehető, arra lehet következtetni, hogy

a királyi herceg nem tudta mindezideig a római kuriát méltányosabb álláspontra birni.

Hiszen köztudomásu, hogy a királyi herceg édesanyja, *Izabella* királyi hercegnő minden összeköttetését felhasználja annak az érdekében, hogy Albrecht királyi hercegnek *Lelbach* Irénnel kötött polgári házassága egyházilag ne ismertessék el.

Itt emlitjük meg, hogy az elmult napokban Albrecht királyi herceg felesége lakást nézett. Több villát tekintett meg személyzetével együtt, mert a legközelebbi hetekben *Budán bérbe akarnak venni egy kisebb házat.* Ugy tudjuk, hogy az egyik *rózsadombi* villát bérlik ki a legközelebbi napokban Albrecht királyi hercegék.

Frigyes főhercegnek azt az elhatározását közölték, hogy találkozása édesapjával csak vacsora után, a késő esti órákban történhet meg.

Albrecht főherceg a vacsorát nővére és *Éliás* herceg társaságában költötte el és vacsora után ült össze a szükebb családi tanács.

A tanácskozás lefüggönyözött ablakok és elzárt ajtók mögött történt.

Frigyes főherceg megmaradt a régi elutasitó álláspontján és arra intette Albrecht főhercegeet, hogy Lequeitioba való utját ne folytassa, mert Zita királynét ugy sem birhatja rá a házassághoz való hozzájárulásra.

Bizonyságul Éliás hercegre hivatkozott, aki ki is jelentette, hogy információi szerint

Zita királyné már is bejelentette neki, hogy Albrecht házasságához semmi esetre sem adja beleegyezését.

Se az érverés, se a kérés nem tántorithatta meg Albrecht főherceget és az információban annál kevésbé hitt, mert jól *tudta, hogy Zita királyné és Éliás herceg között feszült a viszony.*

A tanácskozás befejezése után Albrecht *pillanatig sem maradt a kastélyban, nem fogadta el a hálószobát,* amelyet felajánlottak neki és haladéktalanul vissza is utazott az asperni repülőtérre, hogy folytassa lequeitióba vezető utját.

2000 Uj őszi és téli Ullstein szabásmintánk érkezett IX. CALVIN-TÉR 7 fenyves

Titkos rulettklubot lepleztek le a detektivek

Tizenkét játékos s a klub alapitója ellen megindult az eljárás — Laky Lajos detektivfőnök nem engedélyezte a rulettklubról szóló adatok nyilvánosságrahozatalát

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Hétfőn délben 12 órakor izgalmas jelenetek játszódtak le az Akácfa-utca 4. számu bérpalota ötödik emeletének 1-es szám alatti lakásában. A főkapitányság ugynevezett kártyaklubokat ellenőrző szakcsoportja jelent meg a jelzett helyen és pár perccel azután, hogy a detektivek a lakásba benyomultak, munkások jelentek meg és *két kártyaasztal és egy rulettgépasztal alkatrészeit szállitották ki a lakásból.*

Az Akácfa-utca 4. számu bérház ötödik emeletén esztendők óta lakik az 1. szám alatti ötszobás lakásban özv. *Reiner* Dezsőné, egy nemrégen elhunyt épitész özvegye.

Körülbelül nyolc nappal ezelőtt egy magas, elegáns ur jelent meg az özvegy uriasszony lakásában, *Ditrói* Mór nyugalmazott százados néven mutatkozott be. Azért jött, hogy özv. *Reinerné* által albérletbe hirdetett szobáját saját részére kivegye. Rövid tárgyalás után a nyugalmazott százados özv. *Reiner* Dezsőnével meg is állapodott és *másnap délelőtt beköltözött az albérleti szobába.* Az albérlő kijelentette azt is, hogy

lóversenyfogadó-irodája van s az üzleti ügyeket is lakásán bonyolitja le.

Huszonnégy órával később a ház lakói megfigyelték, hogy

kártyaasztalrészeket szállitottak fel az ötödik emeletre és az uj lakó beköltözése óta különösen a délelőtti órákban sokan keresik fel özv. Reinerné lakását.

A főkapitányság detektivjei rövid megfigyelés után megállapitották, hogy

az ötödik emeleti lakás albérleti szobájában rulettklubot rendeztek be,

amely nem az éjszakai órákban müködik, *hanem kora reggeltől kapuzárásig.*

Miután a detektivek kétségtelenül meggyőződtek, hogy titkos rulettklub müködik az Akácfa-utcai házban, jelentést tettek a bünügyi osztály vezetőjének. *A detektivcsoport utasitást kapott, hogy a rulettklubot hétfőn délben lehetőleg játék közben leplezzék le.* Amikor a detektivek benyomultak a lakásba,

tizenkét játékost találtak a ralettasztal mellett.

Ezeket sorban leigazoltatták, majd a játékhoz szükséges rekvizitumokat lefoglalták és beszállitották a rendőrségre. A klub alapitója és a játékosok ellen megindult az eljárás.

A rulettklub leleplezése után *Laky* Lajos detektivfőnök *az ügyre vonatkozó rendőrségi adatok kiadását az ujságok számára megtagadta.* Ezt ezért jegyezzük csak meg, mert a rendőrség eddigi helyes álláspontja szerint a kártyaklubokról szóló rendőri jelentéseket minél részletesebben kellett a nyilvánosság tudomására hozni, *mert ez bizonyos mértékben a hirhedt kártyaklubok üzleti lehetőségeit csökkentette és megfékezte azokat a lelketlen embereket, akik számos tragédia előidézői voltak.* Éppen ezért volt érthetetlen, hogy az Akácfa-utcai rulettklub lelepiezése után a detektivfőnök a sajtó informálása elől elzárkózott.

Albrecht főherceget Lequeitióba való utjában Frigyes főherceg Schwarzauban utolsó békeszóra állitotta meg

A kibéküles nem sikerült

Bécs, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság munkatársától. —

Elsőnek a *Reggeli Ujság* irta meg, hogy Albrecht királyi herceg a mult hét péntekén hajnalban Lequeitióba utazott, utját azonban nem tette egyfolytában, mert

Bécs repülőterén, Aspernben az a hir várta, hogy édesatyja, Frigyes főherceg az éjszaka folyamán Éliás hereceg kastélyába Schwarzauba érkezett és az az óhajtása, hogy mielőtt Lequeitióba folytatná utját, még egyszer találkozhasson vele.

Albrecht királyi herceg abban a hiszemben, hogy szülei talán megmásitották a házasságát ellenző elhatározásukat, azonnal autóba ült és Schwarzau kastélyába hajtott.

A kastélyban azonban először nővérével, Marianne főhercegnővel és férjével, Éliás herceggel találkozott, akik nagy meglepetésére

A Magyar Ujságirók Egyesülete debreceni csoportja mélységes megilletődéssel és fájdalommal jelenti, hogy szeretett elnöke, a magyar hirlapirás egyik legnemesebb alakja, a debreceni ujságirók nesztora,

Than Gyula

főszerkesztő
a Magyar Ujsá irók Egyesületének választmányi tagja, a Vidéki Lapok Országos Szövetségének igazgatósági tagja stb.

e hó 6-án hoszas szenvedés után elhunyt. Nagy halottunkat, aki 45 évi önfeláldozó közérdekü munkásság után tért végső nyugalomra, 1930 szeptember hó 9-én, kedden délelőtt 10 órakor temetjük a Csokonai-szinház előcsarnokából.

Debrecen, 1930 szeptember 6-án.

Puritán egyénisége, lángoló hazafisága és a közért való áldozatos munkakészsége örök példaadás lesz előttünk!

Elfogta a rendőrség a MAVART és a Hermina-uti villa betőröit

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Augusztus 17-én éjszaka — mint ismeretes — betörők jártak dr. *Schönberger* Gyula vezérigazgató Hermina-út 35. szám alatti villájában. Két páncélkasszát megfúrtak, 2200 pengő készpénzt, egy betétkönyvet 10,000 pengőről, továbbá 20,000 pengő ezüstöt és más értéktárgyakat vittek el.

A rendőri nyomozás megindult és a detektíveknek vasárnapról hétfőre virradó éjszaka sikerült a Hermina-úti betörés tetteseit kézrekeriteni. A rendőrség elfogta *Ibolya* Sándor 20 éves bronzöntősegédet, *Illner* Károly 22 éves cipészsegédet és *Bárdi* Kálmán 39 esztendős mázolósegédet. A három emberről megállapitották, hogy többszörösen rovottmultú, nemrég szabadult fegyencek, *akiknek ujjlenyomata a betörés szinhelyén talált ujjlenyomattal tökéletesen egyezik. Hosszas faggatás után mind a hárman beismerő vallomást tettek.* Elmondották, hogy *Schönberger* Gyula Hermina-úti villáját ők fosztották ki és még ezen az éjszakán dr. *Fabriczky* Andor Gizella-út 30. szám alatti lakásába is betörtek. Itt azonban *csak körülbelül ötezer pengő értékü holmit vittek magukkal.*

A rendőrség azonnal sejtette, hogy a veszedelmes betörőbanda lelkiismeretét még több betörés is terheli. A vallatások során *Ibolya* Sándor, aki bár a legfiatalabb a társaságban, mégis bandavezéri minőségben dolgozott, beismerte, hogy augusztus 21-én *a MAVART nyugati pályaudvari kirendeltségének irodahelyiségeiben a Wertheim-kasszát ő fúrta meg és tartalmát elrabolta.* Ezenkívül *Ibolya* Sándor beismerte azt is, hogy négy héttel ezelőtt Nyiregyházán volt, ahol a hitközség irodahelyiségébe betört és a kasszát meg akarta fúrni. Munkája közben azonban megzavarták és igy *a nyiregyházai kirándulás eredmény nélkül ért véget.* A betörőbanda tagjait a rendőrség letartóztatta. Bűnlistájuk összeállitásán tovább fáradoznak a detektívek.

MEGJELENT A 100-IK KÖTET

A

SZINES REGÉNYTÁR

közkedvelt köteteiből eddig mintegy

HÁROMMILLIÓ

példány forog közkézen és népszerüsége hétről-hétre növekszik, mert már mindenki tudja, hogy a

SZINES REGÉNYTÁR

-ban csak kiváló irók legjobb regényei jelennek meg

A **SZINES REGÉNYTÁR** hetenként megjelenő kötetei **30 fillérért** kaphatók trafikokban, vasutállomásokon és egyéb ujságe árusitóhe yeken. **Előfizetőknek hetenként postán küldve** negyedévre (13 kötet) **4.— pengő, külföldre 5.— pengő**

SZINES REGÉNYTÁR

KIADÓHIVATALA

UJPEST, VÁCI-UT 11. SZÁM

Dr. KAJDACSY szakorvos

Vili, József-körut 2. sz. rendel 10-4 és 7-8-ig férfi- és női betegeknek

Arcráncait

megszünteti a patikában kapható amerikai

HERO-SKIN

Főraktár: **Kozmochemia Rt. Budapest, Hermina-ut 8.**

A Habsburgok szerelmi regényei

A nép képzeletét mindig felgyujtja a trón, a főhercegek élete köré fonódó legenda. A romantika ott settenkedett a bibor körül, a regényesség ott szövi finomszövetü selyemhálóját a fényes paloták kapujánál, ahol felhuzott szuronyu őrök silbakkolnak. Mindnyájunkban lobog a vágy: megismerni a kiválasztottak életét is oly csupasz meztelenségében, ahogy a magunk szürke életutjait tudjuk.

Történelmi cikksorozatot inditunk. Hétről-hétre a Habsburg-ház szerelmi regényei következnek itt. A Habsburgok életét szabályozó merev, dogmatikus formalizmus mindig vétót kiáltott a nem előre kijelölt szerelmeknek. Jaj a Habsburgnak, aki szive parancsát követve nem hederit a családi törvényre. Szerelmi regényeket prezentálunk itt az olvasónak, álmoszerüen finom szerelmeket, amelyek szépségét, tisztaságát vasköveikezetességgel igazolta az Idő.

Ezek a történetek nem kigyult fantáziáju cselédpletykából keletkeztek. A vizsgálódó történetirás, a komoly memoárirodalom ütötte ezekre a históriákra a megbizhatóság pecsétjét. Ezek a történetek talán szövevényesebbek, izgalmasabbak és bonyolultabbak, mint azok, amelyeket az irói képzelet talál ki és — igazak...

Tiroli János és a postáskisasszony

1819 február. *János Baptist József Fabian Sebastian főherceg Steyerországba utazik.* János főhercegnek elviselhetetlen lett az élet a császárvárosban. Bátyja I. Ferenc császár hisztérikus féltékenységgel nézi János főherceg népszerüségét. Három testvér és mind a három katona A császár, Károly és János. Ezekben a napokban mindenkit Napoleonnal mérnek össze. János főherceg a haza re-

Tiroli János főherceg

ménye. Katonai tudása rendkivüli. Kiváló katonai reformkönyvek szerzője. Katonái istenitik. A finomfejü, szőkehaju főherceget imádják Bécsben. Nincs benne semmi gőg, mindenki ismeri. Élő alakja a városnak, nem zárkózik rideg falak mögé. Gyülöli az udvart, gyülöli a kamarillát. Udvari intrikákban nem vesz részt. Katona és ember. Imádja hivatását. De nem siet. Tudja, hogy eljön az ideje. Igy határozza el egy hideg februári reggelen, hogy *Grácba* utazik. Katonáihoz. Röviden közli fivéreivel az elhatározását. Ferenc császár mosolyog. És az udvarnál elintézett dolog, hogy János főherceg *„kolostorba vonul"*. Amikor a barátságtalan, sötét, derengős reggelen elindul vele az udvari kocsi és János főherceg visszapillant a mélyen hajlongó udvaroncokra, a barátságtalanul fenséges palotára, mély undor fogja el. Maga is ugy érzi: kolostorba vonul. Nem birta a harcot. Feladta. Győzött az intrika, a féltékenység. A patetikus hang és a császári póz. Ő, János Fabian főherceg ugy látszik nem volt elég erős, nem birta a küzdelmet. És nem tudott komédiázni. Mehet — Steyerországba!

Egy jelentéktelen kis katona. Véletlenül főherceg.

Hóban az Alpesek felé

Másnap reggel — a főherceg minden erővel sietteti az utat — különös érzés vesz rajta erőt. Megváltozott az idő. Az alpesek felett kisütött a nap. A messze táj egy végtelen fehér sikság. És a horizonton a glecscserek égbe meredő csucsai. Az ég kék, mint egy forró nyári napon. Talán ez hatott a főherceg hangulatára. Kisérőjének, egy rendkivül fiatalon karriert csinált tábornoknak megvallja: *ugy érzi, mintha ezen a gyönyörü, tiszta téli reggelen mágus vonzaná.* Este *Ausseeba* érkezik a főherceg kiséretével. Barátja, az osztrák generális, két fiatal tiszt és személyzet. Az ausseei szállóban fütött szoba várja a főherceget. *Lampl* ur, a vendégfogadó ura, jól tudja, hogy kinek nyujt szállást. De hallgat. Nem csodálkozik, amikor a vacsora előtt egy fiatal, szőke tiszt hadnagyi egyenruhában sétára indul. János főherceg. Adjuntánsa kiséri. Jókedvü, könnyelmü bécsi gentrygyerek. Aki nem érti, miért melankólikus a főherceg. Miért sétál oly szótlanul a befagyott Aussee partján? Végül még meg is kockáztatja a kérdést:

— Császári fenség! Ma Ausseeben bál van. Inkognitóban megjelenhetne a császári fenség....

A legcsunyább leány

Amikor a főherceg igennel válaszol, a fiatal szárnysegéd is meglepődik. Még merész álmaiban sem mert volna erre gondolni, hogy ez az unalmas nap a szótlan fenség oldalán ilyen jól végződik. Tizenkét óra felé, amikor javában áll a bál, két hadnagy jelenik meg a teremben. Az egyik valóban az, A másik gyalogsági tábornok. Főherceg. Habsburg vér. János. A fiatal szárnysegéd, az egyhangu utazás után most kipirult, ujjongó kedvü, mindent megpróbál, hogy felviditsa urát. A másik hadnagy csak szótlan és sápadt. A szárnysegéd néhány perc alatt ismeri a kis város notabilitásait. És boldogan mutatja be a szépséges jegyzőkisasszonynak, a biró meg a patikus leányának Pongrácz báró magyar hadnagyot. A magyar báró halkszavu, barátságos, de fáradt. És amikor forró tánc után a szárnysegéd keresi a bárót, sehol sem leli. Percekig keresi, izgatottan, felelőssége érzetében. Végre megtalálja. A terem egyik félreeső sarkában, pálma mögött ül a főherceg fiatal leánnyal. A hadnagy, feledve disciplinát és katonai fegyelmet, majdnem elneveti magát. Ez kellett a főhercegnek egy ilyen unalmas, idegölő utazás után. A fiatal leány az oldalán olyan csunya, amilyen csak lehetséges fiatal kora ellenére. A hadnagy még nem tudja, hogy ez a kisasszony a fekete, egyszerü estélyi ruhában a későbbi brandhofeni bárónő, meráni grófnő, János főhercegné.

Hajnali bucsu

Csak annyit tud: hogy erre a vastag orru, vastag ajku, plebejus nyaku, tömzsi állu kisasszonyra nevetve mutogattak ujjal a helybeli bálleányok, még Róza is, a bál királynője, a közeli város szinházának primadonnája, akire ügyet se vetett a főherceg. És annyit tud még meg a főhadnagy: a rut leányt *Plochl* vagy *Plochal* Annának hivják, a postamester leánya. Nappal segitőtársa apjának. A konyhát, a varrást, a női foglalkozásokat nem kedveli. De a postamester dolgozószobájában fontos szereplő. Az öreg ur már csak hosszu pipáit, régi könyveit szereti, na meg egyre jobban a borocskát. És az ausseei postamester: Anna kisasszony.

Miért is foglalkozik vele most már egész este a főherceg? János maga se tudja. Valami hasonlatosságot érez sorsukban. Bizonyára nincs igaza: hogy lehetne hasonlatosság a Habsburg főherceg és az ausseei postamesterleány sorsa között? Mégis igy van: mindkettőjük szomoru, csendes és nyugalomra vágyó. Igy találkoznak össze az ausseei bálon. Hajnal felé János főherceg már nem látja, hogy Anna csunya. Vonásai kitisztultak. Már csak gyönyörü diószinü szemeit látja. A kezén érzi Anna puha kezét. Ilyen asszonyokkal nem ismerkedett meg az udvari bálon. Nőkkel, akik emberi dolgokról beszélgetnek. Csak reggel, amikor elválnak, jut eszébe János főhercegnek, hogy megkérdezze, ki volt a fiatal leány, akivel a báli éjszakát töltötte?

— *Anna Plochl, Postmeisterstochter.*

Reggel, amikor utnak indul az udvari kocsi, János főherceg megállitja hintóját a postamester háza előtt. Csendes kis ház. Rozmarin az alacsony ablakokban. János kedves virága. A kocsiban megelégedetten szundikál az adjutáns. A főherceg kezet nyujt a postamesternek. Az öreg mélyen meghajol. Majd földig emeli kis sapkáját. Ő mondja meg Annának, hogy a bucsuzó hadnagy Johann Baptist Josef Fabian Sebastian főherceg, a császár öccse.

Harc az asszonyért

A főherceg környezete másnap nem ismer rá Jánosra. Mintha nem is érezné az ut fáradalmait. Jókedvü, élcelődő, hangos. Bécsben is csak ritkán volt ilyen. Egy közeli kocsmában bablevest reggelizik és reggeli közben nevetve adja elő szárnysegéde éjjeli hóditásait. Élvezi a táj szépségeit és amikor az alpesek csucsai felragyognak a napban, fel-

Plochl Anna

rázza a kiséretében lévő tábornokot, hogy ő is élvezze a természet csodáját. Egész uton hallgatott. Most bőbeszédü lesz. És délután nevetve vallja meg a tábornoknak:

— Azt hitték, hogy kolostorba vonulok. Hát tévedtek. Stájerországból repülök vissza a fővárosba.

Este, a fogadóban, levélpapirt, tollat kér a főherceg. Szobájában hajnalig ég a gyertya. Két levelet irt. Az egyik Ferenc császárnak szól. A másikat az ausseei postahivatalba cimezte. A szárnysegéd, aki kedves, léha fiu, de nem lángész, postára adja a két irást, nem érti az össze függést. Grácig gondolkodik.

János főherceg rövid ideig tartózkodik Grácban. Sietteti a hadgyakorlatokat. Stratégiai munkája befejezetlenül fekszik utitáskájában. Néhány héttel később visszautazik a császárvárosba. A kis bécsi zsentrifiu csak akkor kezdi megérteni az összefüggéseket, amikor a főherceg, akinek olyan sietős volt a visszautazás, egy napot és egy éjszakát tölt Ausseeban. Pedig bál sincs már. A hó is elolvadt. Tavasz van. Rügyeznek a fák.

A bécsi udvarban rideg arcok fogadják a visszaérkezett főherceget. Nem törődik velük. Jókedvü, mosolygós, most olyan, mint egy kis szőke hadnagy. Keveset tartózkodik a városban, ahol pedig örömmel fogadják. Népszerü. Minden erejével az udvari uralom ellen harcol. A bécsiek minden kérelmükkel hozzá fordulnak. Személyesen hallgat meg minden panaszt. Ferenc császár formális fogadóórái helyett ő valóságos összeköttetést tart fenn a néppel.

Megérkezése napján jelentkezik a császárnál. A császár az első napon nem fogadja. A viszontlátásnál nem öleli meg, nem nyujt kezet. Egy szót sem szól, amig János nem adja elő kérelmét. De amikor szó esik az ausseei postamester leányáról, a császár sarkon fordul és elhagyja a termet. János főherceg egyedül marad a nagy harcában. És nagy erőpróbára teszi ki magát, *mégegyszer látni akarja Annát.*

Aztán megpróbál felejteni...

Nyolc év...

Ausseeben hat napig tartózkodik a főherceg. Aztán Grácba utazik. Beleveti magát a munkába. Megalapitja a *Joaneumot.* Mezőgazdasági egyesületeket alapit. Már akkor tudja, hogy *Ausztria sorsa a mezőgazdaságon dőlhet el.* Fejleszteni akarja a mezőgazdaságot. Parasztegyesületek elnöki tisztjét vállalja. A császár már féltékenykedve néz Grác felé. János főherceg ura lesz Stájerországnak. Dolgozik. Feledni próbál. Nem ir egy teljes hónapig. Aztán naponként viszi a posta a leveleket Ausseeba.

Nyolc év mulik el. Az ausseei postamester házába csak akkor érkezik derü, ha levél jön Stájerországból. Nyolc év: tele bizonytalansággal, várakozással. Februárban, amikor olvadni kezd a hó, Grác felől mindég megérkezik az udvari kocsi. Az első évben csak virágokat hoz és üzenetet. A második évben megjelenik maga a főherceg. Megint érzi ennek a nagyszerü munkásasszonynak éltető erejét. Undorral gondol az udvar elkényeztetett porcellán babáira. Törékeny contessekre. Fababu udvarhölgyekre. Anna a barátja lesz. Mindenben kikéri tanácsát. Uj világ tárul fel előtte.

1827 februárjában nyolc év után először János főherceg Anna Plochllal ujra megjelenik az ausseei bálon. Néhány nappal később császári kurir érkezik. A császár rosszaló levelével. János főherceg mosolyogva fogadja a császári követet. *Előző este oltárhoz vezette Ausseeban, az osztrák alpesek alatt, a végtelen tó partján, a csendes templomban Anna Plochlt, az ausseei postáskisasszonyt.*

Brandhofeni bárónő

Ferenc császár nem adja beleegyezését János főherceg házasságához. Törvényt azonban, amely keresztülvihetővé tehetné a császári vetót, nem lehet találni a Habsburgok családi kodexében. És János, nem törődve semmivel, visszatér Bécsbe. Nem helyez sulyt arra, hogy az udvarnál fogadják. Ellenkezőleg. Anna megismertette vele a nép igazi hangulatát. És a különben is demokratikus gondolkozásu főherceg felismeri hivatását. Népszerüsége annyira növekszik és a császárvárosban ugy ismerik liberális gondolkozását, hogy az udvari miniszter azt tanácsolta Ferencnek: *fegyverezze le Jánost azzal, hogy bárónői rangba emeli Plochl Annát. Egy évvel halála előtt, 1834-ben brandhofeni bárónő* cimmel ruházza fel I. Ferenc császár az ausseei postamester leányát. Az udvar hüvösen fogadja a kinevezést. *A városban ujjonganak.*

De Ferenc császár tanácsadója téved. *János főherceget nem lehet megvesztegetni.*

Metternich és a postamesterleány

Ferenc császár halála után Ferdinánd császár következik az osztrák trónon. A gyenge képességü uralkodó helyett *Metternich,* a teljhatalmu miniszter, élet és halál ura tartja vasmarkában a valóságos hatalmat. És éppen Metternichhel kerül szembe János főherceg. A despota Metternichhel szemben áll a demokratikus királyi herceg. Az udvari dámák kegyencének ellenáll a postamesterleány lánya. Bécs ebben a harcban is János oldalán áll. De az udvarnál tudják, hogy János főherceg harca tulajdonképpen Anna Plochl háboruja Metternich ellen. Az udvari levegő, a kiváló ember szuggesztiv hatása, az udvaroncok Metternich tisztelete, a nagy miniszter szervezőtehetsége talán lenyügözték volna János főherceget is. De ott állt oldalán a nagyszerü, céltudatos, bátor polgári asszony. Aki tudta, hogy miért harcol. És aki ellenállt a második kisértésnek is. *Metternich, a ravasz ellenfél meráni grófnőnek nevezteti ki Plochl Annát.*

Ferenc József császár trónralépésének nehéz idejében a boldog házaspár, a habsburgi főherceg és a meráni grófnő épp ugy, mint házasságuk első napján, céltudatosan a *nép pártján állanak.* És 1848-ban ő az egyetlen az összes főhercegek közül, akinek hüséget esküszik népe. 1848-ban pedig még német kormányzóvá nevezi ki a frankfurti nemzetgyülés. A kölni dóm ünnepénél tartott beszéde:

... nincs Ausztria és nincs Poroszország, csak egyetlen egy nagy Németország van, olyan rendithetetlen, mint a heggyet...

Beszédének ez a mondata óriási népszerüséget szerez neki Németországban.

Igy emelkedett fel a császári herceg a polgári asszony oldalán olyan magaslatra, ahova nem császári dekrétum, születési privilégium emeli az embert, hanem népének szeretete.

A REGGELI UJSÁG HIREI

Nem fontos, de érdekes...

„Ez az én szeretőm.. .

A lidói Excelsior hires Chez-vous bárjában az egyik szines szökőkut mögött zajlott le az idei szezon legérdekesebb afférja. A szereplők magyarok, az ismert nőorvos, a szőke galamblövőbajnok és két közgazdasági szaktekintély a feleségeikkel. Éjfél után a galamblövő tüzbe jött, percről-percre hangosabban viselkedett, azután odahivatta a zenekart s rövid kisérletezés után megtanitotta egy közismert magyar nótára, amit azután hajnalig huzatott az egyik szép asszony fülébe. Ő maga pedig énekelt hozzá. A jelenlevő férj egy darabig hallgatta a koncertet, végre azonban fölébredt és erélyesen leintette a lovagot. A nóta miatt. A szöveg ugyanis — egyhén szólva — egy kissé tul bizalmas: „Ez az én szeretőm, ez a pici barna."

*

Bárdossy Cica — biarritzi szépségkirálynő

Az elmult héten az induló biarritzi szezon első eseménye a ragyogó keretek között rendezett szépségverseny volt, amelynek első diját a pesti társaságból jól ismert feketeszemü, szőke Bárdossy Cica nyert meg. A kisasszony tavalyi báli szezon alatt tünt fel, 18 éves és menyasszony. December végén lesz az eskűvője. Ha csak... ha csak...

*

Eljegyzés, házasság . . .

Landauer Eduárd, néhai Landauer Béla orsz. képv. fia eljegyezte Reiter Rizát Wienből.

Wenckheim Lajos grófot elvált felesége Hoffmann Pálma nem lesz Arco-Zinneberg grófnő — a gróf ur, hir szerint, a vezérigazgató ur ismert vörösszőke szép elvált asszony leányát fogja elvenni.

Radvánszky Albert báró a közelmultban tartotta esküvőjét a legnagyobb csendben Kálmán Lászlónak, a Községi Takarék igazgatójának elvált feleségével.

*

A mecklenburgi herceg körül

Mecklenburg Horwin Henrik herceg és felesége Conopistban nyaralnak és a napokban érkeznek vissza Budapestre. — Missis Palmer, a pólóklubbeli affér másik hőse Cannesben van és, hir szerint, nem is jön vissza többé Budapestre. A szeptemberre kitüzött rágalmazási per tárgyalása ezek szerint elmarad...

*

Válnak . . .

Az osztrák nevü ismert autós grófi 13 évi házasság után elválik szintén grófnő feleségétől. A prezumptiv menyasszony szintén elvált asszony a dupla T-es nevü ismert társaságbeli ur volt felesége, akire legendás örökség vár. Első fiatalságán viszont már tul van.

*

Jó partie . . .

A közgazdasági körökben ismert báró leányát a napokban kérte meg egyik kitünő nevü, azonban kevésbé kitünő körülmények közt élő arisztokratánk. Hiteles adatok szerint a papa a következő szavakkal mondta ki az igent:

— Ha egész életedre boldogtalan akarsz lenni, akkor vedd a lányomat!

*

Brioniban az elmult hetekben az adriai fürdők hagyományai szerint nagy jelmezes táncverseny volt. Az első dijat az évek óta Brioniban élő Madarassy-Beck Zsuzsa bárónő nyerte magyar cigánylány kosztümjével.

U. J.

Nem kell a Tátrába menni!

Hurutos megbetegedéseknél kitünő gyógyeredmények a BUDAKESZI ERDEI ÜDÜLŐTELEPEN
Napi pensio ötszöri étkezéssel és szakorvosi kezeléssel 8 P — Felvilágositás, prospektus: Budapest, V, Pannónia-u. 22 fsz. 4. Tel.: 136-39

Zsoldos előkészit középiskolai magánvizsgákra, érettségire
VII, Dohány-utca 84. Telefon 424-47

Petráss Sári londoni lapok jelentése szerint a Schelde folyóba fult

London, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

A londoni lapok egy antwerpeni táviratot közölnek, amely szerint Lady Horne, egy dusgazdag angol hölgy és barátnője, akiben a londoni lapok Petráss Sárit gyanitják, autójával a Schelde folyóba zuhant és mindketten a vizbe fultak. Az angol lapok arra alapitják feltevésüket, hogy a Londonban tartózkodó Petráss Sáir pénteken elutazott Londonból és környezetének azt mondotta, hogy Lady Horne elé utazik Antwerpenbe. A lapok szerint Petráss Sári pénteken elutazott Londonból és környehető, hogy a Lady Horne társaságában levő hölgy Petráss Sári volt. A müvésznő lakásán és ismerőseitől eddig a londoni lapoknak nem sikerült közelebbi felvilágositást szerezni és igy csak akkor lehet majd bizonyossággal megállapitani, hogy ki volt a másik hölgy, aki Lady Horne kiséretében a vizbefult, ha a Scheldébe zuhant autót a vizből kiemelik.

Én megértettem az idők szavát — mondja a jubiláló Róza néni az Erdélyi Borozóban

Negyedére szállitottam le az árakat, de a koszt, a kiszolgálás és a stilus marad

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Budapest inyenceinek nagy eseményt jelentünk be: *Róza néni jubilál.* Most harminc éve kezdte meg szakácsi müködését, amelynek során a legjelentékenyebb sikereket aratta. Azt, hogy ki Róza néni, Budapesten nem szabad magyarázni. *Róza néni a gyomrok istennője, az Erdélyi Borozó főztjének csodadoktora.* Generációk rajongtak és rajonganak konyhájáért, hivei vannak, akik nem tántorodnak el soha mellőle. Az Erdélyi Borozó harmincesztendős története egyben harminc esztendő a magyar politika, irodalom és müvészet életében is. Mert nincs senki az elmult harminc év jelentékeny emberei közül, aki ne járt volna a borozó fehérteritékes asztalaihoz vacsorázni.

Róza néni most a harmincéves jubileumon boldogan mutat egy levelet, amelynek küldője *San Domingóból* cimezte levelét.

— *Drága Róza néni,* — irja a távolbaszakadt magyar, — *hárman vagyunk itt magyarok és esténként a maga főztjéről ábrándozunk. Jaj, Róza néni, ha még egyszer ehetnénk a maga libájából...*

Róza néni harminc éves jubileumán méla rezignációval gondol a régi vendégeire, akik már a temetőben pihennek. Szegény *Ujházyra,* aki nagy inyenc volt. Az Ujházy-levest is Róza néni találta ki és a mvésznek annyira izlett, hogy a magáénak tulajdonitotta. Podmaniczky Frici bárótól *Vass Józsefig mindenki járt a Borozóba* A mai vendégek között pedig ott van *Molnár* Ferenc, *Szomory* Dezső, *Heltai* Jenő, *Krudy* Gyula, *Zilahy* Lajos, a színészek és színésznők közül: *Rátkayék, Törzsék, Góthék, Hegedüsék, Titkos* Ilona, *Gaál* Franciska, *Vaszary* Piri, *Honthy* Hanna, *Jávor* Pál, *Ráday* Imre, *Mály* Gerő, *Beregi* Oszkár, *Abonyi* Géza, — mindenki.

— Most azonban — mondja nagyon őszintén Róza néni — nagy reformot szándékozok életbe léptetni, éppen a harminc év fordulóján, most, amikor a szezon megindul. Az Erdélyi Borozó eddig kiváltságos helynek számitott, ahová a müvészet, az irodalom és a pénzarisztokrácia alakjai jártak. Az volt a hire, hogy itt minden kitünő nálam, de minden drága is. Én rájöttem arra, hogy más viszonyok vannak, mint régen voltak. Azt akarom, hogy a Borozóban a polgárság is otthon legyen, az a polgárság, amely, valljuk be őszintén, eddig nem merte átlépni a mi ajtónkat, mert olyan regényes hiresztelések szálldostak a mi nagy árainkról. Leszállitom az árakat is, mert sokszor látok elmenni az ablakom előtt régi vendégeket, akik méla vággyal néznek befelé, de sovány pénztárcájuk nem engedi meg, hogy benézzenek hozzám vacsorázni. Az igazi vendéglős azt szereti, ha minél többen járnak a főztjére, nem is a haszon a fontos, hanem a forgalom, a jó hirnév. Régebben prosperálhatott az Erdélyi Borozó ugy, hogy csak a kiválasztottak számára főzött. Ez a helyzet most meg fog változni.

És most Róza néni bejelenti azt, ami, ugy érezzük, esemény Budapest életében.

— *Az uj szezon megindultával óriási árleszállitást léptettem életbe,* — mondja. — *Körülbelül negyedére szállitottam le az árakat és menüt adok 2 pengő 50 fillérért. Ezért a csekély összegért az étlapon lévő kész ételekből lehet választani, egy teljes menüt lehet az Erdélyi Borozóban kapni ezért az összegért.*

Róza néni szerényen mosolyog:

— *Hogy milyen menüt — azt talán nem is kell mondanom...*

Nem, ezt valóban nem kell Róza néninek mondani. Azt minden ember tudja Pesten, hogy a legjobb koszt Róza néninél van. Az egyetlen akadály, ami miatt sokan nem járhattak a Borozóba, eltünt: az árak olyan csekélyek lettek, hogy bárki megengedheti magának azt az egykor luxusszámba menő élvezetet, hogy az Erdélyi Borozóban vacsorázzék.

— *Én megértettem az idők szavát* — mondja Róza néni —

a hang a régi, a stilus a régi, a koszt a régi, a kiszolgálás a régi, csak az árak ujak.

Nagyon meg kell dicsérni Róza nénit elhatározásáért. A Habsburg-monarchia darabokra válása nem volt sokkal nagyobb esemény, mint az, hogy az Erdélyi Borozóban, amely mindig féltve őrizte kiváltságos jellegét, menüt lehet kapni.

De Róza néni valóban felismeri az idők szavát, ő tudja azt, hogy nem elég a legjobbat adni, a legjobb mellett a legolcsóbbnak is kell lenni. Ma már mindenki megnézi a garast, amit kiad a kezéből és Róza néni minden pesti embert meg akar magának szerezni és tudja, hogy ehhez szükséges az olcsóság is.

Miközben beszélgetünk, a postás keresi a szakácsmüvészet nagyasszonyát. A levelet *Saljapin* irta az egyik divatos franciaországi fürdőhelyről.

— *Még a télen ellátogatok Budapestre* — irja Saljapin —, *kedves Róza néni, csak azért jövök el a maguk gyönyörü városába, hogy az Erdélyi Borozóban egyek kolozsvári káposztát. A viszontlátásig üdvözli Saljapin.*

— Látja — mosolyog könnyei között Róza néni —, az ilyen levél nagy elégtétel harmincévi munkáért...

Menü lesz a Borozóban Mindnyájan elmegyünk...

(K. E.)

Gödöllőn a kormányzó jelenlétében leleplezték a hősök emlékszobrát

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Fényes ünnepség keretében avatták fel vasárnap a gödöllői hősök emlékmüvét, *Siklódy* Lőrinc szobrász nagyhatásu és kiváló alkotását. Az ünnepségen, amelyen résztvettek a környék lakossága, a kormány képviseletében megjelent bárciházi *Bárczy* István miniszterelnökségi államtitkár, a felsőház képviseletében *Kolozsváry* Mihály pápai prelátus, felsőházi tag és a képviselőház képviseletében *Szabó* Zoltán országgyülési képviselő.

Pontosan 11 órakor érkezett az ünnepély szinhelyére *Horthy* Miklós kormányzó és felesége. A Himnusz eléneklése után *Endre* Zsigmond dr. országgyülési képviselő mondott szoboravató beszédet, majd *a kormányzó megadta az engedélyt a szobor leleplezésére.* A kormányzó koszorúját *Koos* Miklós főhadsegéd helyezte el a szobor alapzatára, utána a kormány, a felsőház, a képviselőház és a honvédség hódolt koszorukkal az elhunyt hősök emlékének.

HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ JELENLÉTÉBEN HÉTFŐN LEPLEZTÉK LE A GÖDÖLLŐI HŐSÖK EMLÉKMÜVÉT.

Az Országos Orvosszövetség kongresszusa

Miskolc, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Az *Országos Orvos Szövetség* vasárnap tartotta Miskolcon *Csillér*y András dr. elnöklésével harminckettedik kongresszusát. Az ország minden részéből *mintegy hétszáz orvos gyült össze a kongresszusra. Csillér*y megnyitó beszédében hangsulyozta, hogy a kongresszus az orvosi gyakorlat legaktuálisabb problémáit, *a közcélu orvosi munka tervszerü igénybevételét, az orvosi tultermelést és az álláshalmozást kivánja tárgyalni.*

A tervbe vett orvosi kamara époly kevéssé volna remédiuma az orvosi társadalom minden bajának, amint egyedül a fürdőtörvény nem csinálhat fürdővárost Budapestből. Ha ez mutatkozna egyedül célravezető utnak, ugy az Orvosszövetség már maga jött volna az orvosi kamara tervével. Felhivta a kongresszus figyelmét az általános gyakorlatot folytató orvos és a szakorvos müködési területének szabályozására. *Meg kell akadályozni, hogy zugkurzusok szakorvosokat gyárthassanak.*

A főtitkári és nyugdijintézeti titkári jelentés után előadások következtek, amelyek során *Fekete* Sándor dr. *Parassin* József dr. és *Tamásy* Géza dr. tartottak előadást. *Mihalkovics* Elemér dr. az orvosi tulprodukció kérdéséről tartott előadása után a kongresszus utasitotta az elnökséget, hogy *igyekezzék a tanulóifjuságot az orvosi pályára való özönléstől visszatartani.*

Csik Sándor dr. és dr. *Barla Szabó* József *az álláshalmozás kérdéséről* tartottak előadást, amely után a kongresszus kimondotta, hogy hattagu álláshalmozási és összeférhetetlenségi bizottságot küld ki. A kongresszus végül elhatározta, hogy a jövőben május és junius hónapokban tartja üléseit és *a jövő évi kongresszust Budapesten tartják meg.*

A modern nyelvoktatás szenzációja!

Rose-

nyelviskola

Angol, francia, német, olasz stb. — Felnőtt- és gyermektanfolyamok. — Forditások.

IX., Ferenc-körut 25, félemelet. Tel.: József 361-38

GE-VI *Harisnya*
Drágább van, de jobb nincs
Agfa-Travis

A NÉPSZÖVETSÉG SZEPTEMBERI ÜLÉSÉNEK FŐSZEREPLŐI.

Szeptember 8-án kezdődött Genfben a Népszövetség teljes őszi ülése. Azokra a tárgyakra való tekintettel, amelyek most tárgyalásra kerülnek, Európa politikai vezetői majdnem teljes számban jelennek meg. Balról jobbra: Tardieu (Franciaország), dr. Curtius (Németország), Henderson (Anglia), gróf Apponyi Albert (Magyarország), Schober (Ausztria), Briand (Franciaország), Hyams (Belgium), Benes (Csehszlovákia), Zalesky (Lengyelország), Grandi (Olaszország), Bülow (Németország), Titulescu (Románia).

A Népszövetség érdemben csak a jövő esztendőben foglalkozik Briand Páneurópa-tervével

Briand megnyitó beszédében foglalkozott a magyarok kívánságával

Genf, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

A Páneurópa konferenciát délután 4 órakor nyitotta meg Briand és megálapitotta, hogy a szövetség megalakulása életszükség Európára. Beszédében

kiemelte a magyar kormány több megjegyzését is.

Emlitette,

hogy a magyar kormány az állami szuverénitás és jogegyenlőség gondolatának precizirozását óhajtja

és ettől várja az az egyenlőtlenségek megszüntetését, amely egyenlőtlenségek megakadályozzák, hogy egyes államok szabadon gyakorolják felsőbb jogaikat.

Kiemelte még Briand a magyar kormánynak azt az észrevételét is, hogy az államok egyenlősége még a Népszövetségben sem teljes, és felhozta, hogy

a magyar kormány hangsulyozza a trianoni szerződés revizióját, mint előfeltételét a politikai és gazdasági kérdések megoldásának.

Végül kijelentette Briand, hogy a Páneurópa tervet bizottság elő terjesztik.

Briand után Henderson, Procope, Moltese, Curtius Motta, Veniselos és Marinkovich szólalt fel.

A magyar delegáció a Páneurópa-konferencián

Genf, szeptember 8.

A délután kezdődött Páneurópa-konferenciána magyar delegáció idáig megérkezett tagjai a következők: *Tánczos* Gábor lovassági tábornok, *Gajzágó* László meghatalmazott miniszter, *Siegler* Géza ezredes, *Kozma* Miklós miniszteri tanácsos, *Bakach-Beseniev* György báró követségi titkár és *Kádár Levente,* a népjóléti minisztérium miniszteri tanácsosa.

A francia kormány hétfőn megjelent Fehérkönyve a mai határokhoz ragaszkodik

Párizs, szeptember 8.

Hétfőn megjelent a francia kormány fehérkönyve a Páneurópa-kérdésről, amely az Európa-konferencia tárgyalásainak alapja lesz. A fehérkönyv cime: *Iratok az Európaunió rezsimjének megszervezéséről* és négy részre oszlik.

A francia kormány rámutat az egyes államok állásfoglalására, de *ismételten kiemeli a francia álláspontot a mai államhatárok megtartását illetőleg.* A német válaszjegyzék óvatos rámutatását a mai határok megváltoztatásának szükségességére a francia kormány jelentése nem emliti, kiemeli azonban még egyszer, hogy *az esetleges európai föderáció semmi körülmények közötti sem érintheti valamelyik állam szuverénitását.*

Genf, szeptember 8.

A konferencia körében a francia fehérkönyvvel kapcsolatosan ugy vélik, hogy *Franciaország emlékiratában véglegesen elismerte a mai európai helyzetet és az európai uniót csupán csak a mai határok elismerésének alapján kivánja megvalósitani,* noha ezt az álláspontot Briand Briand memorandumára adott válaszokban nem ismerték el egyhangulag.

A forradalommal szemben a kormány tudja a kötelességét — mondta Gömbös Gyula az alberti gazdasági kiállitáson

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

A *monori* járás mezőgazdasági bizottsága a járás társadalmának bevonásával ma délelőtt *Alberti* községben mezőgazdasgi-, ipari-, kereskedelmi és gépkiállitást rendezett. A kiállitáson amely mintegy tiz hektárnyi területen volt elhelyezve, közel ezer kiállító vett részt. A kiállitás szinhelyén megjelentek: *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter, *Scitovszky* Béla belügyminiszter és *Gömbös* Gyula honvédelmi miniszter, majd közvetlen utánok *József Ferenc* királyi herceg. A vendégeket *Szapáry* Lajos gróf országgyülési képviselő és *Marton* Béla a rendező bizotság elnöke fogadta.

A kiállitás megtekintése után diszebéd volt, amelyen felszólalt *Gömbös* Gyula honvédelmi miniszter is.

— Nem mint kormányférfiu jöttem el ide, — mondotta a miniszter, — hanem mint ennek a vidéknek a barátja. *A földbirtokososztály ezen a vidéken érzékkel bir a társadalom problémái iránt, viszont a munkás is megérti azt, hogy nem proletárjelszavak hangoztatásával, hanem a harmóniára való törekvésben, a polgári társadalommal való együttérzésben van az ő boldogulásának záloga.* Amikor szeptember 1-én Budapesten ujból megkisérelték, hogy ugy mondjam, a forradalmat, akkor sokan a polgári társadalom közül Budapesten és a vidéken is idegességgel fogadták ezeket a tüneteket.

Innen, erről a helyről kivánok mindenkit megnyugtatni, hogy az 1918-iki események addig, amig ez a kormány a helyén van, vissza nem térhetnek.

Nem térhetnek vissza azért, mert mi minden eszközzel meg fogjuk és meg tudjuk védeni a polgári társadalom és a nemzet érdekeit. *A polgári társadalomhoz csak az a kérésem, hogy ne ijedjen meg saját árnyékától.* Azoknak a kávéházi bölcseknek pedig, akiknek sohasem jó a kormány intézkedése, izenem, vegyék tudomásul azt, hogy *világnézeti harcok korszakában élünk, amelyet csak eszmékkel és eszközökkel lehet megvivni.*

A bankett után délután két órakor a Társadalmi Egyesületek Szövetsége tartotta meg nagygyülését a kiállitás területén.

Letartóztatott sikkasztó

A *Goldberger* Sam. F. és Fiai gyár igazgatósága napokkal ezelőtt bünvádi feljelentést tett a főkapitányságon *Krajcsovics* Márton 30 esztendős tisztviselő ellen, aki a reábizott hivatalos pénzekből harmincezer pengőt elsikkasztott. *Krajcsovics* Márton nemrégen került a vállalathoz és miután előzőleg igen kitünő információkat kaptak felőle, a vámkezelési osztályra osztották be szolgálattételre.

A fiatal tisztviselő igen szorgalmasan dolgozott és *csakhamar a vámügyekben nagy jártasságot mutatott,* ugy hogy az osztály egyik legjobb tisztviselőjének tartották. A vámoláshoz szükséges összegeket a vállalat pénztáránál ő vette fel és bizonyos időközönként elszámolt a pénzekről. Az utóbbi hetekben a vállalat vezetősége bizonyos adatok alapján gyanut fogott és házivizsgálatot tartott. Ekkor derült ki, hogy *Krajcsovics* Márton elszámolásai helytelenek és a vállalat kárára nagyobbszabásu visszaéléseket követett el.

A feljelentés megtétele után *Krajcsovics* Mártont a detektivek előállitották a rendőrségre, ahol *rövid vallaás után beismerte, hogy a Goldberger cég terhére csakugyan követett el sikkasztásokat,* azonban az elsikkasztott összeg csak tizenötezer pengőre rug. A megtévedt fiatal tisztviselőt beismerő vallomása után előzetes letartóztatásba helyezték.

—

Munkaalkalom

300—400 pengőt kereshetnek szervezési munkával jó megjelenésü urak. Jelentkezni kedd délelőtt. Transformátor, Liszt Ferenc-tér 11.

Rádió-vállalat müszaki vezetőt keres némi érdekeltséggel. Levélbeli ajánlatok «Perfect» jeligére a főkiadóba.

Könyvelő ezer pengő érdekeltséggel, 240 pengő fizetéssel elhelyezkedhet szövetkezetnél. Irásbeli ajánlatokat Hazai Termelők Szövetkezetéhez, Liszt Ferenc-tér 11. kérünk.

Pénzbeszedő 300 pengő készpénzfedezettel felvételtik. Ajánlatok «Megbizható» jeligére főkiadóba küldendők.

—

Betörés

Weisz Izidor órás és ékszerkereskedő bejelentette a rendőrségen, hogy a Rombach-utca 26. szám alatti üzletébe ismeretlen tettesek betörtek és 10.000 pengő értékü ékszertárgyakat elloptak. A rendőrség meginditota a nyomozást.

JDŐ

Hazánkban az időjárás ma hasonlóan a tegnapi naphoz, teljesen nyári értékig jutott, aminőket e hó elseje óta nem ért el. Budapesten 26 fokig, az Alföld egyes helyein 28 fok Celsius is volt a hőmérséklet. Néhol az ország területén kisebb felhők jelentek meg és egyes helyekről néhány csepp esőt is jelentettek.

Prógnozis: Továbbra is szélesendes, enyhe, olykor felhős idő várható. Később eső és hüvösödés következik valószinüleg.

Hearst, az amerikai ujságkirály,

akit franciaellenes magatartása és főleg titkos diplomáciai iratok közlése miatt kiutasitottak Franciaországból.

— **Három francia hajózási társaság engedélyt kapott magyar kivándorlóknak Dél-Amerikába való szállithatására.** A belügyminiszter engedélyt adott a Chargeurs Réunis, a Compagnie Sud-Atlantique és a Société Générale de Transports Maritimes francia gőzhajótársaságoknak, hogy Magyarországból kivándorlokat Braziliába, Uruguayba és Argentinába szállithassanak. Ezeknek a hajóstársaságoknak magyarországi igazgatója dr. Telescu György, a French Line hajóstársaság igazgatója.

— **A müvelt ember ma nemcsak egy szépséget ismer,** hanem sok olyan szépséget fedezett fel, amelyet a régi korok embere nem ismert. Igy van ez a modern női frizura kellemével és vonalával is. Természetes, hogy az ápolás nagyon fontos feltétel, de ez nem nehéz, ha hetenként rendszeresen használjuk a Pixavon champoont. A Pixavon shampoon a hajnak teltséget, szépséget és könnyü fésülhetőséget ad.

— **Horváth Gyula** kárpitos és diszitő (Damjanich-utca 42. szám alatti) mintatermének legszebb darabjai voltak a butoripari kiállitáson láthatók. A kiállitott két biedermeier-fotel és az olasz renaissance-stilusban készült és dusan faragott nagy karos-fotel igen nagy feltünést keltettek. Heftelt barokk-garnitura a mester páratlan izléséről és nagy szakértelméről tanuskodik. A 25 év óta fennálló cég igen előkelő helyet foglal el a butoriparban és készitményei az egész országban közismertek.

x **Labori mester** külföldi utjáról hazaérkezett és átvette Erzsébet-téri müterme vezetését (Gróf Tisza István-utca sarok. Telefon: Aut. 804—49).

x **Havas Fülöp** asztalosmester (Rózsa-utca 20) a butorkiállitáson bemutatott fehérbutor-remekei közfeltünést keltenek.

x **Az Astoriában** esténként *Veres Károly* cigányzenekara játszik.

x **Két nap alatt 40.000 látogató.** Nagy csatát nyertek a nagyszerü magyar lakberendező iparosok. Meghóditották a főváros közönségét, amely a két ünnepnap alatt óriási tömegekben kereste fel a vásárt, hogy a modern butorstilus pompás kivitelü, leegyszerüsitett, sima vonalvezetésü remekeiben és a tömérdek uj találmányu háztartási cikkben és gépben gyönyörködjék. Vasárnap és Kisboldogasszony napján több mint 40.000 látogatója volt a vásárnak, ami örvendetes jele annak, hogy a közönség még ezekben az igen nehéz időkben is komolyan érdeklődik minden értékes és tartalmas ipari megmozdulás iránt. Fokozódó érdeklődés mutatkozott a rendkivül szép és tanulságos asztalteritési csoport iránt is. *A vásár még hat napig marad nyitva és mindennap este 7 óráig tekinthető meg.*

x **Mindenki pénzhez jut, ha viselt férfiruháit,** butorait, szőnyegeit és régiségtárgyait eladja Rottenbergnek, Paulay Ede-utca 46. Tel.: Aut. 185—21. Hivásra jövök.

x **A vásárlóközönség kényelmének biztositását** tartotta szem előtt László és Fekete cég azáltal, hogy eddig Petőfi Sándor-utca 14—16. szám alatt fentartott és közszeretetnek örvendő félemeleti «Népszerü osztályát» Petőfi Sándor-utca 10. számu ház egy külön földszinti helyiségébe tette át. E helyen folytatja tehát a *cég ugyszólván féláron* mindazon elsőrendü tiszta gyapju francia és angol kabát-, kosztüm- és ruhaszöveteknek árusitását, amelyek részben az előző idényről maradtak vissza, de ma is divatosak, másrészt pedig a beérkezett szövetujdonságok elhelyezésének lehetővé tétele céljából kerültek az „Uj Népszerü Osztályba". Rendkivül csábitó körülmény — és ezt kiemeljük —, hogy ezen most már teljesen elkülönitett osztályban 140—150 cm. széles tiszta gyapju eredeti angol kabátszövetet 6, 8 és 10 pengős árban szerezhet be a vásárló.

Fehérbutorok konyhák, előszobák, leányszobák stb. kizárólag elsőrangu minőségben
HAVAS asztalosmesternél. Gyár: **VII, Rózsa-utca 20** Telefon. Városi mintaraktár: **IV, Semmelweis-utca 9.** 30 éves cég.

DR. FÉNYES szakorvos
vér-, bőr- és nemibetegeknek rendel egész nap
Rákóczi-ut 32. I. em. 1 ajtó. Rókussal szemben

HORTOBÁGYI JUHTURÓ

Használja ki még a meleg napokat
Jöjjön a Hungária Strandra
Van már bőven árnyas helyünk
Telepünket egy óriási fás területtel kibővitettük
Weekendszobák napokra és utószezonra mérsékelt árban kiadók. Állandó propellerjárat az ujpesti 11-es végél omástól a Strandig. Római-fürdőtelepi tel. A. 620-92. Városi iroda: Szabadság-tér 2. tel. A. 177-30

Olcsó árak Balatonföldváron
Szeptemberben igen mérsékelt utószezóni árakon nyaralhat **Balatonföldváron. Szobák hideg és meleg folyóvizzel személyenként P 3.— Naponta háromszori izletes, bőséges étkezés P 4.60.** Kitünő strand, sport.ok, hajókirándulások stb. Fürdőigazgatóság: **V., Sólyom-u. 1. Telefon: Aut. 276—64 és Balatonföldváron**

Az uj szezon elején egyes **RÁDIÓ** cikkeket majdnem **INGYEN** dobunk a piacra:

2 lámpás készülék lámpákkal	P 24.—
Conus hangszóró	P 12.—
Musikalpha	P 14.50
Mica forgó 500 cm..	P 1.54
Lámpa foglalat..	P —.34-től
100 mm skálatárcsa	P 1.—
1 Mf. clock	P 1.16

Az összes gyártmányu rádiólámpák igen olcsón, már P 2-től és még sok olcsóság
Rádióamatőrök tekintsék meg kirakatainkat!
AUDION Nagymező-u. 31 Tel.: Automata 113-75

Versenynélküli, szabadalmazott, rizikómentes vállalat alapitásához 20—25.000 pengővel
társat vagy
finanszirozót keresek
Értekezés Budapest, VII., Damjanich-utca 37. szám, földszint 3. (kapu alatti bejárat) délután 3—6 óráig

Szőrme- és szőnyeg megóvás! együnkre bankunk még aznap
pénzkölcsönt folyósit
kamat összkötitséggel 100.— P után havi P 1.30
BRETFELD szücs, Váci-utca 14. Aut. 887-27.

Színház

A koldus operája és 194 őrizetbevétel

...Ezen a kora őszi délutánon a Vigszinház tájékán erős rendőri őrjáratok cirkáltak. Alkonyatkor az őrjáratokat megerősitették. A mellékutcákban lovasrendőrök tanyáztak és nyugtalan lovakon várták a parancsokat. Hét óra tájban, amikor a közönség már kezdett szállingózni a premiérre, a Lipót-körúton és a Berlini-téren, a szinház szomszédságában kommunista suhancok kezdtek gyülekezni. Fél nyolc felé szuronyos csendőrőrjáratok tüntek föl, bekeritették a csoportokat. Nagy teherautók rohantak az utcákon és meg voltak rakodva „előállitott" egyénekkel. Majdnem teljesen zajtalanul és különösebb feltünés nélkül történt mindez. De nyomott és fülledt volt a város hangulata. Az emberek, akik ezt a langyos szombat estét az utcán, kávéházban, szinházban, szabadban szerették volna tölteni, lebeszélték egymást. Jobb lesz otthon maradni. ...Kérlek, nem lehet tudni, a rendőrség el van szánva, hogy vérbefullasztja azt a kommunista tüntetést... Sokan otthon is maradtak. Háziruhában, a polgári lakás relativ biztonságában, kikönyökölték az utcai ablakon és olvasták az estilapokat. *„A polgári társadalomnak a multban szerzett tapasztalatok alapján tudnia kell, hogy minden ellene irányuló kisérlettel szemben a legértékesebb ellenállóerő a polgári társadalom nyugalma és fegyelmezettsége..."* — irta Sztranyavszky államtitkár. Ezt olvasták és észre sem vették, hogy milyen rosszul hangzik a mondat, amelyben az államtitkár ur megismételte az alanyt a hozzátartozó jelzővel együtt. Ki törődik ilyenkor a stilussal? Fontos, hogy a *„közbiztonsági szervek* — mint az államtitkár ur irta — *megállják helyüket, helytállanak, megbizhatók és amikor arra kerül a sor, bátorsággal és teljes elszántsággal teljesitik kötelességüket..."*

... Nyolc órakor megkezdődött John *Gay* kétszáz év óta halott angol szatirairó forradalmi koldus-operájának előadása a Vigszinházban. Elegáns nők ültek a páholyokban, szmokingos urak a földszinten. A rendező kinézett a kis függönylyukon át, aztán megkereste az igazgatót. „Kérem, igazgató ur — kérdezte bátortalanul és aggódva — nem kellene még azt a mondatot törölni, hogy *„ebben a városban, ahol senkinek sincs egy barátja, a rendőrfőnök barátságban van London legnagyobb gonosztevőjével...* Még valaki magára vehetné..." Az igazgató dühösen otthagyta a faképnél. „Hagyjon békén... ugysincs értelme már az egésznek!..." és kiment az utcára. Három rendőr éppen egy becsavart vörös zászlót vitt. Valahol találták. Ez volt ráirva: *„Éljen a szovjet"* Az igazgató idegesen eldobta a cigarettáját...

*

Az előkelő urak és hölgyek, akik sokat hallottak John *Gay* ur operájáról és Bécsben vagy Berlinben látták Bert *Brecht* ur német átdolgozását, elégedetlenül sétálgattak a szünetben.

Semmi borzalom, semmi disznóság .. egy kedves opera-paródia, királyi és hercegnői hősök helyett jókedvü koldusokkal, kedves betörőkkel, jószivü gyilkosokkal, kedélyes prostituáltakkal, itt-ott egy-egy szatirikus alluzióval bizonyos közállapotokra, amelyek ugy 1700 körül operaszerüen valószinütlen közelségbe hozták a rendőrfőnököt az alvilággal. Ezt az urak és hölgyek és kritikusok fölöttébb keveselték. Hamisitásról beszéltek. Egy bankigazgató, karonfogva feleségét, akin gyönyörü ékszerek ragyogtak, élénken magyarázta önagyságának:

— Tudod hogyan kezdődött Berlinben a második finálé? Várj... mindjárt eszembe jut... megjegyeztem magamnak... Megvan... Azt énekelték:

„Merkt ihr Euch das ihr reichen Leute,
Wir wollen auch unseren Anteil an der täglichen [Beute..."

— Hallottad, mit énekeltek itt? „Legyetek elnézők velünk!..." Nevetséges... Mi az, hogy „legyetek elnézők velünk?" Ez egy forradalmi opera? Szives elnézést kérnek a forradalmárok? Kérlek, itt Pesten már nem mernek semmit...

Önagysága helyeslően bólintott.

— A Vigszinháznak egyáltalában nem kellene előadni ilyen dolgokat — mondta. — Zongorázni tudnám a különbséget, hogy a Gaál Franci menyyivel jobb volt a Fruskában... Vagy A templom egerében... Honnan tudja szegényke, hogy milyen lehetett egy ilyen züllött nő... ezerhétszázban...

Aztán kissé elgondolkozva hozzátette:

— De az a Jávor igazán szép fiu...

A férjet ez láthatóan bosszantotta. Tovább zsörtölődött.

— Szép fiu, szép fiu... a Harold Paulsen is szép fiu... de ide nem szép fiuk kellenek, hanem robusztus egyéniségek... Ez a Mály Gerő, a koldusvajda is ugy néz ki, mint egy adótárnok vasárnap délután... Direkt ki van csinositva... Tudod milyen szakállas, rongyos maszkban játszották ezt Berlinben... Egy koldusvajda legyen egy koldusvajda...

Miközben libamájas szendvicset ettek és egy pohár cinzanót ittak a büffében, az asszony valami olyasmit mondott, hogy nem érti ezt a Földes Palit, mért kellett neki belekeveredni ezekbe a kommunista dolgokba, 17.000 pengő évi fizetéssel, rendes lakással; a Weiss Manfrédnál még szép karriert csinálhatott volna. Aztán bementek a nézőtérre. Mielőtt a függöny fölment, a férj még odasugta a feleségének:

— Berlinben egy valódi bordélyban játszották a hetedik képet... Meztelen lányok hevertek a diványokon... Itt egy kávémérést csináltak belőle... Becsületszavamra, itt Pesten már nem mernek semmit...

*

A *Koldus operájának* vigszinházi előadása azt az impressziót keltette egyébként, hogy a Vigszinház rosszul ismeri a saját közönségét. Ez a nagyburzsoázia, amely érzi, hogy valami nincsen rendben a világban, szivesen epatiroztatja magát a legélesebb szociális szatirával, mert azt hiszi, hogy a szatira sohasem az egész társadalmi rendre, hanem annak feltünő kivételeire vonatkozik. Azokra, akiket éppen lelepleztek. Nincs a Vigszinháznak egyetlen premierbérlője, aki ne volna szentül meggyőződve, hogy John Gay panamista rendőrfőnöke, harácsoló koldusvajdája, nőcsábító gyilkosa, vakmerő zsebtolvaja, ügyes betörője, mindenkihez hasonlit, csak éppen őreá nem. Valószinü, hogy senki se mulatott volna jobban a sherif figuráján, mint Vay Kázmér és senki se érezhette olyan halványnak az uzsorás koldusvajda figuráját, mint a bankigazgató, aki szomszédjának és kollégájának ismert figuráját élethübben óhajtotta viszontlátni a szinpadon, mint ahogy az átdolgozó Heltai Jenő kihozni merészelte. Ennek a premierközönségnek érzékenységétől a Vigszinháznak nem kellett félnie. XVI. Lajos maga adatta elő 1784-ben Vaudreill gróf birtokán Beaumarchais Figaro házasságát és udvarával együtt rendkivül jól mulatott rajta, holott a „Figaro" — mint Napoleon mondotta — „már az akcióban levő forradalom volt". De mert történelmi butaságokat nem kell szükségszerüen megismételni, egyenesen örülni lehet, hogy a Vigszinház — gyávaságból vagy müvészi megfontolásból, mindegy — lefejtette a *Koldus operájáról* a német átdolgozás brutális tendenciáját. Ami itt megmaradt, az szociális szatirának aláhuzások és kiélezések nélkül is éppen eléggé éles, — akinek füle van, az hallhat, akinek szeme van, az láthat —, mint artisztikum pedig ragyogó keretbe helyezi John Gay hallhatatlan operaparódiáját; minden „Igy irtok ti" klasszikus előfutárját. Talán nagy és olcsó sikertől fosztotta meg magát óvatosságával a Vigszinház, de müvészi lelkiismerete nyugodt lehet. A pesti burzsoázia, ha mindenáron borzongani akar, érje be azzal a valósággal, amely a premier estéjén a szinház előtt cirkáló őrjáratokat és tüntető munkásokat kikényszeritette az utcára...

*

Az előadásról szabad talán elmondani, hogy szereposztása mögötte maradt külsőségeinek. *Vörös* Pál diszletei — különösen a harmadik felvonás akasztási jelenetében — szinte hogarthi plasztikussággal adják vissza a hannoveri királyok Londonjának képét és hangulatát. Vörös az uj forgószinpad minden lehetőségét nemcsak kihasználta, de szerencsés kézzel fokozta is. Szabolcs Ernő, a rendező, tömegei igen élénkek, szinesek, de talán az ő operettrendezői elgondolásának áldozata *Gaál* Franciska, aki a neki nem való szerepben először kelti fel azt a gyanut, hogy képességeinek olyan szük határai vannak, amelyeket tullépnie nem szabad. Tragikus ereje és lendülete van *Jávor* Pál elegáns haramiavezérének a siralomház és akasztás jelenetében, de az a *charme*, amely ezt a rablóvezért és nőcsábászt szimpatikussá tehetné, tökéletesen hiányzik belőle. (A rendező egyébként figyelmeztethetné, hogy a sheriff szó nem sherry-ből származik és egy *r*-rel kell mondani.) Hogy miért osztották *Mály* Gerőre a koldusvajdát, amikor ezt a szerepet a jó Isten is *Hegedüs* Gyulának szánta, teljességgel érthetetlen. Milyen pompás haramia lett volna a bandában *Mály* Gerő! A haramiák közül ugyis csak *Peti* értette meg, hogy miről van szó. Viszont a darab szellemének megértésében elől járt és *Sárossy* Andor, a sheriff, akit ez a szerep és jó sorsa most talán ujra visszavezet a nagy szinpadra és mindenekelőtt *Gombaszögi* Ella, az iszákos koldusvajdáné, ez a nem eléggé értékelt, nagyszerü asszony, akit epizódszerepekben játszatnak, holott többet tud és tehetségesebb, mint Rosa Valetti és Hansi Niese együttvéve. *Szilágyi* Marcsa „Pancimancija" kabinetfigura.

*

A szombati nap egyébként zavartalanul telt el; mindössze 194 őrizetbevétel volt. „A késő esti órákban is nagyarányu készenlét volt a Lipót-körut tájékán, de a kommunisták messze elkerülték ezt a helyet, nehogy társaik sorsára jussanak..."

(B—y)

A KOLDUS OPERÁJA FŐSZEREPLŐI.

Gál Franciska és Jávor Pál. *Makláry és László.* *Jávor és Sárossy.* *Mály Gerő és Gombaszögi Ella.*

VIGSZINHÁZ

Minden este 8 órakor a legnagyobb szinházi szenzáció!

A koldus operája

Zenés vigjáték 3 felvonásban

Angol eredetiből és a német változatból magyar szinpadra alkalmazta: Heltai Jenő

Főszereplők:

GAÁL FRANCISKA

Gombaszögi Ella, Simon Gizi, Szilágyi Marcsa, Jávor Pál, Mály, Gárdonyi, Makláry, Sárossy, Vértess, Pár os, Peti, Lász.ó, Bárdi, Hajmássy, Mátray, Szegő, Dózsa

Jegyek egész nap válthatók

Gaál Franciska nem lépett fel a második előadáson

Kifütyülték a szerepében fel nem lépő naivát

Hétfőn este a Vigszinház müsordarabjában, a Koldus operájában, Gál Franciska nem lépett fel. Midőn a közönségnek ezt Hegedüs Tibor rendező tudtára adta, az egész nézőtér éktelen orditozásba kezdett és kórusban kiáltották, hogy Pfuj, pfuj Gál Franci! Elég volt az ilyen szinésznőkből és primadonnákból!

A szerepébe beugró Simon Gizit nemsokára olyan tüntető lelkesedéssel fogadták, hogy hosszu percekig nem tudott szóhoz jutni. A különös botránynak valószinüleg még folytatása lesz. A közönség és a szinigazgatók egyértelmüen azt érzik, hogy véget kell vetni e kis szinésznő rakoncátlankodásainak.

Molnár Ferenc az „Olympiá"-ról, a „Jó tündér"-ről és a beszélőfilmről

Molnár Ferenc, aki a napokban Bécsbe érkezett, hogy a *Josefstädter Theaterben* megindulo *Olympia* cimü darabjának próbáin résztvegyen, egy ujságiróval beszélgetett, akinek a következőket mondta:

— Egyelőre nem sokat láttam az eddigi munkából, de az én szerepem csak az utolsó héten kezdődik.

Az elmult hónapokban sokat dolgoztam, befejeztem háromfelvonásos vigjátékomat, amelynek a cime: A jó tündér.

Mint általában összes darabjaim, ez is Budapesten kerül szinre először és pedig a *Vigszinházban*, október közepén. Hogy a bécsi vagy berlini premierje mikor lesz, ebben a pillanatban nem tudom. Uj darabom polgári miliőben játszik. Tulajdonképpen merő dialogus. A darabban egy nagy női és egy ugyanolyan nagy férfiszerep van. Két embernek a története ez a darab, egy fiatalabb asszonyé és egy idősebb férfié, akik egy kis, mondhatnám jelentéktelen «becstelenség» árán boldogsághoz és gazdagsághoz juthatnának. Mármár engednek a csábításnak, már látják maguk előtt a tündöklő életet, amikor az utolsó pillanatban megtorpannak: nincs tehetségük a becstelenséghez.

Ma, amikor a beszélőfilmnek az erőssége a legbenyoluitabb cselekmény s amikor a produkció arra törekszik, hogy a legfantasztikusabb szervirozással csábitsa a moziba a közönséget, a szinháznak vissza kell vonulnia a főfrontjára és az irónak el kell sáncolnia magát az évezredes erősségbe.

Csillogó dialogus és szubtilis, okos technikával kell magunkat elhatárolnunk mindentől, amit vászonra tudnak vetiteni. Mert bizonyos, hogy gépekkel sohasem fogják visszaadhatni az érzésnek s a szónak azt az intimitását, amellyel csak a szinház tud közvetiteni a közönségnek.

Uj müsor a Terézkörúton

Már megszoktuk a Terézkörúti Szinpadról irott beszámolónkban: *Salamon* Béla, a kabarészinpadok legtökéletesebb slemilje egy örökegyforma bohózatban, s ezenkivül még hat-nyolc kép. Most is ez volt, ez a premier azonban még is többet jelent a megszokott *Salamoni* produkcióknál. A müsor gerince egy kétszeres Vadnay-vigjáték: *III. Konrád.* Persze itt is Salamont játszsza *Salamon* Béla, a keret azonban egészen uj, kicsit operettszerü, kicsit vilószinütlen, de azért mégis igen-igen pesti. Érdemes megnézni és végigneveini ezt az egyórás bohózatot, amely mellé a garnirung is kifogástalan. Hatásos *Lőrincz* Miklós kis operettje, amelyben az egyre jobban fejlődő *Bodó Icát* látjuk. Itt a szemünk előtt nőtt fel a «nagy» naivák közé, szinte érezzük, hogy szük neki a kisszinház szükre szabott szinpada. Mulatságos *Sárosi* Andor egy operapersziflázsban és kacagtató a müsoronkint visszatérő «Hacsek és Sajó» tréfa. *Boros* Géza magánszáma jó és a müsor egyébként is ugylátszik szigoru házicenzurán ment át, mielőtt előadásra került volna. *Rajna* Alice, *Herczeg* Jenő, *Komlós* Vilmos, a vendég *Herendy* Manci és *Posner* Magda, *Pethes* Sándor és *Lenggel* Gizi a főszereplők, akik ezért a háromórás mulatságért megérdemelnek — egy-egy könnyü bókot.

U. J.

Elbenschütz táncinlézete (Arany János-utca 34) megnyilt. Különórák és beiratás egész nap. Telefon: 284-47

Hétfői Film Ujság

A párizsi Paramount filmek közt a magyar változat sikerült a legjobban —

mondja az Európába visszatért Maurice Chevalier

— A Reggeli Ujsád tudósitójától —

Hat hónapja indult meg a munka a Paramount joinvillei studióban és a fiatal filmváros már is hollywoodi méreteket kezd ölteni. Hat studióban folyik a munka éjjel, nappal, kilenc nemzet hangos filmjeit veszik fel különböző nemzetiségü színészekkel s a munka egy percig sem szünetel. Két magyar filmet már befejeztek és októberben ujabb két magyar film kerül felvételre

Hegedüs Tibor, a filmek rendezője, aki a hét végén érkezett yissza Budapestre, munkatársunknak, a következőket mondja a párizsi filméletről:

— Pesti szemmel nézve, szinte hihetetlen arányu az a felkészültség és az az amerikai méreteket is felülmuló munka, amely most *Joinvillében* folyik.

PAUL WHITEMAN
a „Jazzkirály".

Kilencven filmet csinálnak egy évben, huszszal többet, mint Hollywoodban.

Az első időkben csak ámultunk valamennyien, amikor láttuk és saját magunkon tapasztaltuk ezt a tempót, amely, ismétlem, több mint amerikai. *A legismertebb európai szinészek már valamennyien Párizsban filmeznek,* a napokban érkezett Dita *Parlo,* aki szintén ide szerződött. Egyelőre természetesen csupa amerikai filmtémák kerülnek felvételre, de előbb-utóbb belátják az amerikaiak, hogy Európának csak európai irodalmat lehet adni.

Ez esetben a szinpadhoz hasonlóan a magyar irók komoly előretörésére számithatunk, az azonban nem biztos, hogy ezek a szinpad nagy mestereiből kerülnek ki. *Szükség van a szinpadi irókra, de elsősorban aki a filmet is esmeri.* Meg fog változni a hangosfilm témaköre és irodalma, ha jósolnom szabad, ugy valószinü, hogy olyan témák fognak következni, amelyben a kép- és hanghatások primér helyet foglalnak el, dialógusaikban pedig értékes irók értékes mondatai szólalnak a nézőkhöz. Vannak a filmnek még hangproblémái, amelyek még igen kezdetlegesek, s a zenei hatásokat még nem használják ki tökéletesen. A mikrofonkisérletezések napról-napra több eredménnyel járnak és minden uj film tökéletesebb a régieknél.

— *Büszkén és boldogan jelenthetem ki, hogy a kilenc nemzet filmjei közt a magyar változat sikerült a legjobban.* Maurice *Chevallier,* aki most érkezett vissza Európába, valamint a párizsi filmvezérek, rendezők és egyéb szakemberek már az «Orvos titka» felvételei után egyhangulag megállapitották, hogy a magyar filmek a legtökéletesebbek a kilenc nemzet filmjei közt. A csehek például napról-napra átjöttek a *Kacagó asszony* felvételeihez — tanulni — *s a filmjeikben viszonzásként csupa magyar statisztát alkalmaznak.* Sőt az egyik főszerepre a magyar *Somody* Palit szerződtették, aki ugyanazt a szerepet játszotta az *Orvos titkában,* mint *Pártos* Gusztáv a magyar változatban.

A régi magyar filmszinészek azonban valószinüleg nem jutnak szóhoz a magyar hangosfilmgyártásnál.

Hollywood is kicserélődött, mindenütt szinpadi szinészek játsszák a sztárszerepeket s ez igy van Európában is. A régi nagy nevek elhullnak s jönnek a szinház komoly müvészei, akik a szinpadi játék, valamint a hang és beszéd révén behozhatatlanul vezetnek a hangosfilmnél. Mindössze a játék leegyszerüsitését kell átvenniök, mert *más a szinpad és más a film.* A szinpadon egy tömegjeletnél a két főszereplő dialógusai alatt a rendező valósággal elretusálja a hátteret, hogy a közönség csak a főszereplőkre figyeljen. A filmnél ez nem igy van. Mindezt pótolja egy premierplan, amikor a közönség nem tud másra, mint a főszereplőre figyelni. Egyszerüség — mindig csak egyszerüség, ezt trombitálja minden filmrendező. De ezt nem olyan nehéz megtanulni.

— *Idehaza egyelőre aligha lehet már komolyan hangosfilmgyártásról beszélni.* Itt legfeljebb egy felvevőkészülék áll majd rendelkezésre, holott

egy igazi nagy hangosfilmnél rengeteg apparátus, gép kell, mert a minduntalan jelentkező géphibákat uj géppel kell pótolni.

Ha a felvételek ilyenkor megállnának, akkor hónapokig tartana egy olyan hangosfilm felvétele, mint milyent mi odakünn három hét alatt fejeztünk be. Ide még évek kellenek, azonkivül rengeteg pénz, ami egyelőre még csak szóbeszéd formájában van meg. Legfeljebb kis egyfolvásos filmekről lehet szó, ezt talán az itteni apparátussal is tudják majd produkálni.

— *Októberben folytatjuk ismét a munkát, de hogy kikkel, azt még egyelőre nem tudjuk.* Egyelőre még a szüzsé felől sincs döntés.

GERDA MAURUS ÉS HARRY FRANCK
a „Gyilkosság a Studióban" főszereplői.

— Még egy érdekes apróságot akarok elmondani. Ezt a cimet lehetne adni: Nagy emberek Párizsban. Mikor Maurice *Chevallier* Párizsba érkezett, egy napig szünetelt a studióban a munka *s ez az egy nap mással nem telt el, mint a nagy Maurice ünneplésével.* Másnap bemegyek a gyárba s az udvaron látok egy elegáns girardikalapos urat, ki ott lábatlankodik a diszletmunkások között. Jobban megnézem, hát kiderül, hogy *Chevallier,* akit előzőnap ugy agyonünnepeltek. Most a kutya sem vette észre. Mindenki végezte a maga dolgát s ő egy *felesleges ember volt, aki ráért.* Ez Párizs, de talán mondjuk igy, *Amerika Párizsban.*

U. J.

A hét uj filmjei

Ezen a héten elég mozgalmas volt a filmszinházak környéke. Csütörtökön mutatták be az Ufa-szinkázak uj filmjeiket: egy drámát, egy vigjátékot és egy revü-filmet. A dráma *Dolores del Rio* uj filmje, a

Tüz leánya,

az előbbi Dolores del Rio-filmekhez hiven lenyügözően érdekes szüzséje, izgalmas szerelmi történet, amely a premierplanban állitott mexikói sztár révén még többet jelent a megszokott szerelmi drámáknál. A *Corvin* uj filmje, a

Hókus Pókusz

a Vigszinházban három évvel ezelőtt ismert vigjáték filmváltozata. Willy *Fritsch* és Lilian *Harvey* játsszák a főszerepeket. Az *Urániában* a *First National* nagy revüfilmje, a

Sally

fut, szép érdeklődés mellett. A film az elképzelhető legérdekesebb revü-attrakciókat nyujtja és ami meglepő, meséje is van, érdekes és mulatságos.

Szombaton nyilt meg a Décsi-mozgó, átalakitva és kicsinositva, a közönség alig ismer rá. A nyitó-film Paul Whiteman nagy revü-filmje, a

Jazzkirály,

amely az eddig látott összes revü-filmek közt talán a legszebb. Végig szines, zenei és szinpadi perszifláz jelent ez a másfél óra,, amelyben a jazz legnépszerübb müvésze csodálatosan gazdag, sőt mondhatni tékozló keretben mutatja be nemvitatható müvészetét. A közönség érdeklődése a film iránt mindenképpen indokolt, ebben a müfajban Paul *Whitemannál* többet nyujtani nem lehet.

GREAT GABBO
eredeti németül beszélő film
csütörtökön, szept. 11-én
KAMARA

Gyilkosság a studióban
A studió hangosfilmmüterem
90 perc 30 izgalom:
Gerda Maurus és Harry Frank féltékenységi jelenete.
A partnernő meggyilkolása.
A gyanus világositó.
A gyanus operatőr.
A gyanus Harry Frank.
A gyanus Gerda Maurus.
Az áruló mikrofon.
Pánik a studióban.
SZEPT. 11.-TŐL KIZÁRÓLAG CORVIN

DREYFUS
Német beszélőfilm
a legkitünőbb szinpadi és filmművészekkel a főszerepekben
Csütörtökön premier!
ROYAL APOLLO

11 előadás = 11 táblás ház
gyönyörködött a világ legszebb filmjében
A JAZZKIRÁLY
PAUL WITHEMAN
kétmillió dolláros csodafilmje
DÉCSI FILMSZINHÁZ
Budapest legujabb látványossága!
Előadások kezdete 4, 6, 8 és 10 óra. — Jegyrendelő telefon: Aut. 259—52 és 213—43

NAGY KIRÁLY — OMNIA
Nagy Magyarország

KÖZGAZDASÁG

Dr. Jacobi Olivér a záloglevélkoncentrációs tárgyalások meghiusulásáról

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

A sok ellentétes hir után vasárnap végre hivatalos kommüniké is beszámol a záloglevélkoncentrációs tárgyalások végleges meghiusulásáról. Az ezirányu tárgyalások, mint ismeretes, hosszu hónapokon keresztül folytak, aminek hátrányos következményeit egész hiteléletünk erősen érezte. E tárgyalások ugyanis a bankok önálló záloglevélemissziőit nagy mértékben hátráltatták és főkép ezért késett a mezőgazdaság hosszulejáratu hitelszükségletének biztositása is. *Az Egységes Záloglevélkibocsátó Intézet tervének végleges elejtése egészen uj helyzetet teremt a hosszulejáratu hitelkérdés megoldásánál.* Erre nézve megkérdeztük dr. *Jacobi* Olivért, a hosszulejáratu hitelkérdés egyik legalaposabb ismerőjét, aki a záloglevélkoncentrációs tárgyalások meghiusulásáról munkatársunknak a következőket mondotta:

— Mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy a záloglevélkoncentrációs tárgyalások során kezdettől fogva *a kormány és a bankok között teljes összhang volt.*

Azt a kérdést ugyanis, hogy az ország hitelélete szempontjából az egységes záloglevelek előnyösebbek-e, mint a bankok önálló emissziói, e tárgyalások során teljesen kikapcsoltuk.

Kétségtelen, hogy *e kérdés körül lehettek és lehetnek is ellentétek,* mert hiszen még ma sem tudhatjuk, hogy melyik a jobb megoldás. Ezt a kérdést azonban, mint már emlitettem, teljesen kikapcsoltuk, csakis azért, hogy *elsősorban a mezőgazdaság hosszulejáratu hitelszükségletének annyira fontos kérdése végre megoldást nyerjen.* A külföldiekkel folytatott tárgyalások során azonban nem adhattuk föl természetesen a magyar hitelügy legfőbb érdekeit. Külföldiek ugyanis, különösen a tárgyalások utolsó stádiumában,

a záloglevelek kibocsátása tekintetében teljes monopóliumot kivántak maguknak,

amibe már csak azért sem mehettünk be, mert ezzel a záloglevélkibocsátás terén *teljesen kiszolgáltattuk volna magunkat az angol-amerikai pénzcsoportnak.* E külföldi pénzcsoport ugyanis olyan monopóliumot kivánt magának, amely lehetővé tette volna számára, hogy *e megállapodás birtokában például Romániával olyan szerződést kötthetett volna, hogy a román záloglevélemissziók megelőznek minden magyar záloglevélkibocsátást.* Miután a szóbanforgó külföldi pénzcsoport e feltételéből engedni nem akar, *nem maradt más hátra, mint az ebben az irányban folytatott tárgyalások végleges megszakitása.*

— Ami már most a tárgyalások megszakitásának a jelentőségét illeti, kijelenthetem, hogy *ez az uj helyzet sulyosabb következményeket egyáltalán nem jelent.* Mert miről van tulajdonképpen szó? A tervezett megoldás elmaradása ugyanis csak azt jelenti, hogy kibocsátó intézeteink nem kapják meg azt a 18 millió dolláros előleget, amelyet a szóbanforgó külföldi pénzcsoport megállapodás esetén folyósitott volna. Már pedig

erre a 18 millió dollárra sem a mezőgazdaságnak, sem a kibocsátó intézeteknek nincs e pillanatban égető szüksége.

A mezőgazdaság részéről ugyanis ezidőszerint csak igen mérsékeltek a hosszulejáratu hitel igénylések, ami arra vezethető vissza, hogy a mezőgazdaság igyekszik hitelszükségletét rövidlejáratu hitelekkel kielégiteni, miután ezek jóval olcsóbbak, mint a hosszulejáratu hitelek. *A 18 millió dolláros előleg kamattétele 8 százalék körül lett volna, amely kamattétel a mezőgazdaság számára egyáltalán nem jelentett volna különösebb előnyt, minthogy rövidlejáratu hitelek formájában ennél olcsóbban pénzhez is juthatunk.*

A kibocsátó intézetek számára sincs nagy fontossággal ennek az előlegnek az elmaradása, mert az elhelyezetlen záloglevél készlete nem nagyobb.

Az utolsó év leforgása alatt ugyanis záloglevélemisszió nélkül mintegy 10 millió dollár értékü záloglevelet adtak el a bankok,

ami által az elhelyezetlen záloglevelek állománya ezzel az összeggel csökkent.

Hogy a kibocsátó intézetek a záloglevélkoncentrációs tárgyalások meghiusulása után előállott helyzetben milyen magatartást fognak tanusitani, az csak a legközelebbi napokban fog elválni. *Az emissziós intézetek most össze fognak ülni annak megbeszélése végett, hogy záloglevélemissziókat a jövőben közös akció keretében. vagy pedig önállóan fogják-e lebonyolitani.*

De pláne hiányzik a gazdasági gondolat, s egyedül a politikai szellem diktálta, a magyarság félretolásával keletkezett román—jugoszláv—cseh preferenciális tervből, melynek margójára száz kérdőjelet lehet tenni. Mert ha még azt el is tudjuk képzelni, hogy Csehország agrárájai belemenjenek egy olyan megállapodásba, mely fix kontigensek alapján biztosit preferenciát a román és jugoszláv mezőgazdaságnak, nehezen tudjuk elképzelni, hogy a cseh iper lemondjon a magyar fogyasztóterületről, lemondjon a tengerentuli kiviteléről, mely területeket pedig szükségszerüen elvesztené, ha Csehország a magyar mezőgazdaságot és a tengerentuli mezőgazdasági importot kizárná. De Románia és Jugoszlávia részére sem látunk jelentős érdekeket e preferenciális tervben s különösen Románia mezőgazdasági kiviteli érdekei itt aligha találják meg számitásukat. Buzakivitelének iránya egészen más, árpában Csehország maga is exportország, mit tudna Romániának nyujtani azért, hogy ez a maga ipari szükségletét kizárólag Csehországtól szerzi be. (És e réven szembekerül Németországgal, Itáliával, Ausztriával.) És Jugoszlávia? Jugoszláviának gazdasági érdekei az osztrák viszonylatban nagyobbák, mint a cseh viszonylatban, mert Jugoszlávia az osztrák importot árukivitellel fedezi, holott Csehországgal szemben erősen passziv... miért mondana le erről a kedvező poziciórol?

Hogy a helyzet még komplikáltabb legyen, Varsó egy külön agrárfrontot próbál létrehozni, amely megint más kombinációban ütközteti össze különböző országok gazdaságpolitikai érdekeit. És végül most *Seipel dr.* dr. próbál meg ezekkel a kombinációkkal szemben egy másfajta elgondolást érvényesiteni:

az ipari államoknak szorosabb összefogását. Ez a gondolat még kevésbé tisztázott, mint az agrárelgondolás, mert amig Seipel egy német—cseh—osztrák összefogást tart helyesnek, addig mások, ugyanilyen erős fantáziáju emberek, az olasz—osztrák—magyar kombinációra gondolnak, ugyancsak preferenciális alapon, közös külkereskedelmi politikával.

Ezek az iparfront-tervek talán még nehezebben valósithatók meg, mint az agrártervek. A politikai szempontok sokkal élesebben ütköznek ezekkel és a gazdasági kilátások prekáriusabban. Ha a cseh—német—osztrák terv valóra válhatna, akkor természetesen Csehország nem vehetne részt egy cseh—jugoszláv—román megállapodásban, ami végső soron a kis-entente alapjának a megingását jelentené.

Másrészt milyen szemmel nézné Olaszország, de különösen Franciaország ezt az elgondolást, amelyben az «Anschluss» ugyszólván máról-holnapra megvalósulna.

De éppen ilyen nehézségei volnának az olasz—osztrák—magyar koncepciónak is, ami Ausztriát eltávolitaná Németországtól, tehát ennek a legélesebb ellenzését váltaná ki, de ami az olasz—francia ellentétből folyóan feltétlenül kihivja Franciaország féltékenységét is és azzal a politikai befolyással, amelylyel bir, azzal a pénzügyi befolyással, melyet már a közeljövő Franciorszag kezébe ad, kétségtelenül e terv legkomolyabb ellenzője volna.

Mindezeket a terveket skepszissel nézzük, de ez nem jelentheti azt, hogy Magyarosz a skepszisnek le is vonja a konzekvenciáit és mindenfajta kombinációtól távoltartsa magát. Ez volna a legrosszabb és a legtermékenytlenebb politika. Valamely orientációt keresni kellene — és hogy még eggyel sokasitsuk a kombinációk számát — vajjon nem-e az osztrák—cseh—magyar kombináció volna a legegészségesebb, a monarchia gazdasági tradicióit a legeredményesebben folytató, ugy ahogy arra komoly nagyiparosok is gondolnak.

Weiss Fülöp eredményes svájci tárgyalásai után kedden érkezik a fővárosba

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Mint ismeretes, Weiss Fülöp, a Kereskedelmi Bank elnöke, dr. Stein Emil vezérigazgatóval e hó elején Svájcba utazott. Weiss Fülöp nagyfontosságu svájci tárgyalásairól mindeddig nem szivárogtak ki megbizható hirek. Megbizható forásból származó értesülésünk szerint a Kereskedelmi Bank vezetői már az elmult hét végén eredményesen befejezték a svájci tárgyalásokat, Weiss Fülöp azonban, tekintettel a kettős ünnepre, Svájcból nem Budapestre, hanem egyenesen birtokára utazott, ahonnan kedden érkezik a fővárosba. Weiss Fülöp svájci tárgyalásait az egész pénzvilág fokozott érdeklődéssel kisérte, annál is inkább, mert időközben az államlevélkoncentrációs tárgyalások végleges meghiusulását hivatalosan is bejelentették.

Információnk szerint Weiss Fülöpnek sikerült svájci tárgyalásai során egy jelentős tétel Kereskedelmi Bank záloglevél svájci plaszirozását biztositani. E tranzakció legnagyobb jelentősége abban rejlik, hogy ez az első magyar záloglevélemisszió, mely a háboru óta a svájci placon nyer elhelyezést. Tudvalévő, hogy a magyar záloglevéleknek a háboru előtt Svájc egyik legfontosabb piaca volt. A záloglevelek elértéktelenedése következtében beállott veszteségek azonban ezt a kapcsolatot teljesen megszüntették. Weiss Fülöp érdeme tehát, hogy a svájci piac érdeklődését és bizalmát ujból biztositani tudta, aminek nagy előnye egész gazdasági életünk számára kétségtelenül mutatkozni fog.

Osztrák—cseh—magyar orientáció?

A kereskedelempolitika uj utjai

Irta: FENYŐ MIKSA a GYOSz igazgatója

A «Tőzsdei Kurir» német kiadása, az «Ost-Kurier»», az egyetlen németnyelvü magyar közgazdasági folyóirat most megjelenő számát Középeurópa az uj kereskedelempolitika orientációjának szentelte. Az érdekes számból Fenyő Miksának, a Gyosz igazgatójának alábbi érdekes cikkét vesszük át.

Briand Páneurópa-terve mintegy parthenogenesis utján szüli a tarkábbnál-tarkábbb gazdaságpolitikai elgondolásokat, melyek annyiban hasonlitantak anyjukra, hogy kialakulásukban nagyobb része van a külpolitikának, mint a gazdasági szempontnak. Alig ment hire, hogy Magyarország Románia és Jugoszlávia agrárjai összeültek, hogy egy közös agrárfront megalakitásáról tárgyaljanak, már jött az ujabb terv: Románia, Jugoszlávia és Csehország preferenciális összefogása, Magyarország nélkül, esetleg ellenére.

Már a jugoszláv—magyar—román koncepció sem volt a leggyakorlatibb, a legéletrevalóbb gondolat, mert hiszen a három ország agrárprodukciójának tervszerü értékékesitése aligha hozta volna meg a terményárak olyan mértékü feljavulását, mely felérne az ehhez szükséges organizáció nehézkességeivel és jelentős költségeivel.

Kálmán Henrik harmincéves jubileuma

Az Angol-Magyar Bank e hó 10-én tartandó igazgatósági ülésén foglalkozik, értesülésünk szerint, *Kálmán* Henrik, az intézet vezérigazgatóhelyettesének harmincéves szolgálati jubileumával. *Kálmán* Henrik a magyar bankvezéri gárda egyik legnagyobb képességü képviselője, akinek *nem kis része van az intézet nagyarányu fejlődésében. Kálmán* Henrik harmincéves müködése iskolapéldáját adja *a jó bankigazgatónak.* Ahhoz tudniillik, hogy valaki jó bankigazgató lehessen, lényegesen több kell, mint eltökéltség, spekulativ hajlam, vagy robosztus akarat. A bank, pláne a nagybank manapság igen komplikált szervezet s aki azt hiszi, hogy a jó bankigazgatónak könnyü a dolga, mert a más pénzével (ez esetben a betevőkével és a részvényesekével) nem nagy kunszt üzleteket csinálni, az egészen felületesen és hamisan itéli meg ezt a mesterséget.

Nem szabad ugyanis elfelejteni, hogy mi minden kell ahhoz, amig egy bank a mások — a részvényesek és betevők — pénzéhez egyáltalán eljut! *Mennyire bizni kell a bankigazgató kereskedői és bankári képességében, hogy az emberek a bankra bizzák a pénzüket.* És milyen nehéz dolog egy bankot (amely igen nagy mértékben közintézmény) ugy vezetni, hogy belföldi és nemzetközi hitele legyen, hogy *a versenyt megállni tudja, hogy hiveinek körét összetartsa s a pénzkeresésen kivül még maradandót is alkosson.*

A bankigazgatónak ezt a tipusát képviseli *Kálmán* Henrik és ez magyarázza egyuttal sikerének titkát is. E kivételes tulajdonságok emelték őt mai diszes poziciójába, *ezek tették ismertté nevét nemcsak belföldön, de a külföldön is* és erre vezethető vissza az is, hogy ritka jubileumán nemcsak szükebb bankja, hanem az egész magyar pénzügyi és gazdasági világ osztatlan rokonszenvvel vesz részt.

Az osztrák bankkamatláb keddi leszállitása után a Nemzeti Bank kamatlábcsökkentése sem késhet

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Bécsi hirek szerint az osztrák nemzeti bank főtanácsa keddre összehivott ülésén fog határozni az osztrák bankkamatlábnak 5.5 százalékról 5 százalékra való leszállitásáról. A jelenlegi 5.5 százalékos osztrák bankkamatláb tudvalevően ez év május 24-e óta van érvényben és ennek csökkentesére az osztrák nemzeti bank főtanácsa nyilvánvalóan a közvélemény erős sürgetésére határozta el magát. Ugyanazok az okok, amelyek az osztrák bankkamatláb csökkentését időszerüvé teszik, fokozottabb mértékben állnak fenn nálunk is, amint erre a «Reggeli Ujság» egyik legutolsó számában már részletesen is rámutattunk. A Magyar Nemzeti Bank váltótárcája egyáltalában egy év alatt kerek százmillió pengővel csökkent és az igénylések vele szemben most is egyre csökkennek, mert gazdasági életünk számára az 5.5 százalékos hivatalos leszámitolási kamatláb már egyáltalán nem jelent vonzerőt. Mióta a Magyar Nemzeti Bank megalakult, még nem volt példa arra, hogy a magánkamatláb ugyanaz lett volna, mint a Nemzeti Bank kamatlába, ugy mint ez most már huzamosabb idő óta észlelhető. Külföldről a bankok 5.5 százaléknál lényegesen olcsóbb pénzajánlatokat kapnak és megfelelő kihelyezési lehetőségek hiányában bankjaink ezeket sem veszik igénybe. Ilyen körülmények között joggal állitható, hogy a jelenlegi 5.5 százalékos bankkamatláb ma már anakronizmus, amely az osztrák bankkamatláb keddi leszállitása után egy napig sem tartható tovább fönn. Egész gazdasági életünk legvitálisabb érdekei követelik a magyar bankkamatláb legsürgősebb leszállitását.

Az egyetlen magyar illusztrált reklám-szaklap a reklámélet
Előfizetési ára félévre 6 pengő
Kiadóhivatal: V, Bálvány-utca 12

LÁTVÁNYOSSÁG A MODERN BUTOR SZALON ÁLLANDÓ NAGY KIÁLLITÁSA!
ahol minden igénynek megfelelő több 100 szoba butor 14 napig rendkivül olcsón árusitatik
VIII., ÜLLŐI-UT 14. SZ.
Hitelképes személyek a legmesszebbmenő fizetési kedvezményben részesülnek

Férfiak Gyengesége ellen szavatolt azonnali segitség mindenkorra biztositva. Nem orvosság! Illusztrált ismertetőt 80 fill. bélyeg ellenében diszkréten bérmentve küld: Keleti J. orvosgebészeti müszergyár Budapest, IV, Petőfi Sándor-utca 17. Alapittatott 1878

Csillárok készpénzárban részletre
10—20 pengős havi tőlesztésre, előleg nélkül is kaphatók Corvin csillárház Akácfa-utca 6, bejárat a dohányutcai oldalon. Tisztviselőknek árengedmény!

A törvényszék megszüntette a csődöt Fayer Sándor ellen

Kudarcot vallott Fuchs Leó legutolsó aknamunkája is

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

E hó 4-én rendkivül érdekes ügyben hozott végzést a törvényszék, mint csődbiróság. Ez év április elején ugyanis néhány hitelező a törvényszéktől a csőd megnyitását kérte *Fayer* Sándor ellen. Ezt a kérelmet a törvényszék azzal az indokolással utasitotta el, hogy

Fayer vagyona lényegesen nagyobb, mint tartozásai és ezért csődnyitásnak helye nem lehet.

A törvényszék e végzésének indokolásában ugyanis azt a jogi álláspontot foglalta el, hogy *valamely követelés csak azért, mert érvényesitése iránt pert kell folyamatba tenni, nem tekinthető nemlétezőnek* és ezért *Fayer Fuchs* Leó elleni követelését vagyonnak kell tekinteni, különös tekintettel arra a körülményre, hogy a királyi tábla ez ügyben a bizonyitást elrendelte. A tábla az elsőfoku biróságnak ezt a végzését megváltoztatta és *a csődöt Fayer Sándor ellen ez év május 28-án megnyitotta.*

A megindult csődeljárás során kitünt azonban, hogy *Fayer* Sándor csődesetében nincsenek meg a csődtörvény 87. paragrafusában meghatározott törvényes előfeltételek. Ugyane törvény 165. paragrafusa pedig azt irja elő, hogy ebben az esetben *a csőd hivatalból megszüntetendő.* A királyi törvényszék, mint csődbiróság, a csődeljárás e szakaszára való hivatkozással hozta meg e hó 4-én végzését, amelyben

Fayer Sándor ellen megszüntette a csődöt.

A törvényszék végzésének indokolásában kimondja, hogy elsősorban azért kellett *Fayer* Sándor ellen a csődöt megszüntetni, mert egyetlen figyelembejövő vagyontárgyát *Fuchs* Leó elleni követelés képezi. Már pedig e követelés törvényes érvényesitését a tömeggondnok költségfedezet hiányában nem folytathatja, ami elsősorban a hitelezők érdekeit veszélyezteti. *A Fuchs-féle követelés perenkivüli értékesitéséhez pedig a biróság segédkezet annál kevésbé sem nyujthat, mert ez Fayer Sándor teljes anyagi romlását idézné elő, anélkül, hogy a hitelezők érdekeit szolgálná.*

Igen érdekes az a vizsgálat, amely a törvényszék e csődtömegszüntető végzését megelőzte. A törvényszék által kirendelt tömeggondnok, dr. *Tibor* Henrik ügyvéd, részletes jelentést terjesztett a törvényszék elé, amelyben azt inditványozza, hogy a csőd szüntettessék meg, annál is inkább, mert a csődeljárásnak az adott körülmények mellett való továbbvitele megitélése szerint *nemcsak a vagyonbukott, de elsősorban a hitelezők érdekével ellentétben áll.* A tömeggondnoknak ez az előterjesztése igen figyelemreméltó és sulyos megállapitásokat tartalmaz a *Fayer—Fuchs*-féle perről. «Ami a Fuchs Leó elleni per érdemét illeti — mondja többek között az előterjesztés — az iratok alapos áttanulmányozása és a per anyagába való részletes behatolás alapján azt kell kijelentenem, hogy

nagy lehetőségei vannak a felperesnek arra vonatkozólag, hogy alperes kártéritési kötelezettsége az itélőtábla által itéletben megállapittassék.»

A tömeggondnok előterjesztése *Fuchs* Leónak arra az intézkedésére is kitér, amelyet e perrel kapcsolatban *Fayer* Sándor ellen inditott és amely a királyi tábla előtt történt tanukihallgatásokból kétségtelenül kitünik. «E vallomásokból — mondja a tömeggondnok előterjesztése — olyan, egyébként hihetetlen, *Fayer Sándor vagyoni helyzetének szakadatlan, folytonos és szándékolt lerombolása, a jövedelmi forrásai kihasználására, megfelelő elhelyezkedésének és vagyonszerzési lehetőségeinek megakadályozása, sőt Fayer Sándor társadalmi poziciójának alázása iránti tényleges képe tárul elénk,*

amit a vallomásokból kitetszően Fuchs Leó céltudatos munkája és irányitása idézett elő,

ami tárgyilagos, szigoru jogászi elgondolás mellett is megfelelően indokolhatónak talál olyan birói határozatot, amely egy egyébként a törvényes formák megtartásával létrejött és teljesedésbe is ment irásbeli szerződésnek hatálytalanitását mondja ki.»

A törvényszék e csődmegszüntető végzésével kudarcot vallott Fuchs Leó legutolsó aknamunkája is, amely arra irányult, hogy *Fayer* Sándort megakadályozza a hatalmas substratumu, 5 millió pengős ellen folyó táblai perének továbbvitelében. *A csőd megszüntetésével most már nincsen akadálya e folyamatban lévő per folytatásának.* Értesülésünk szerint a tábla a csődbiróság e végzése alapján most már a per folytatólagos tárgyalását fogja elrendelni, amelynek kimenetele elé az egész gazdasági világ feszült érdeklődéssel tekint.

Uj nemzetközi investmenttröszt alakult Svájcban

Basel, szeptember 8.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Hat különböző országból hat magánbankház *Sosiété International de Placement* cim alatt baseli székhellyel, 1.25 millió svájci frank alaptőkével egy uj investment-tröszlöt alakitott, hogy a részvényekbe való kockázatmentes tőkeelhelyezést lehetővé tegyék. Az alapitási tervezet szerint *a tröszt a legkülönbözőbb nemzetközi tőzsdéken vásárol vezető részvényeket.* Ezáltal a tröszt alapitói azt remélik, hogy a befektetést kereső tőkések kockázata a minimumra csökken. A tröszt által vásárolt részvények a *Schweitzertsche Bankgesellschaft*-nál, lesznek letéve. Németországot az uj investment-tröszlnél a berlini *Oppenheim Hugó és fia* bankház képviseli.

A felsőkereskedelmi iskolát végzettek kongresszusa

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Vasárnap délelőtt kezdődött a Vas-utcai kereskedelmi iskola disztermében a felső kereskedelmi iskolát végzettek VI. nemzetközi kongresszusa. *E kongresszusnak célja az, hogy a felső kereskedelmi iskolát végzettek gazdasági helyzetét megtárgyalja és annak javitása érdekében uj lehetőségeket és szempontokat világitson meg.*

A kongresszuson, melynek fővédnökei: Gr. *Klebelsberg* Kuno vallás- és közoktatásügyi és *Bud* János kereskedelemügyi miniszter, s melyen 18 nemzet 668 taggal és 93 egyesülettel képviseltette magát, *Erney Károly felsőházi tag elnökölt.*

Erney Károly megnyitó beszéde után Artur *Hallmayer* német delegátus javaslatára megválasztották a kongresszus tisztikarát. Majd a különböző üdvözlő beszédek következtek.

P. *Richene* Svájc képviseletében, *Joachim* W. M. a bukaresti keresk. és iparkamara részéről szólaltak fel. Nagy hatást keltett Ausztria kiküldöttének, Klemens *Otten* min. tanácsosnak beszéde, aki *főképen a magyar nemzetet üdvözölte, amellyel nemcsak a háboru 4 éve alatt küzdött együtt Ausztria, de amellyel hosszu évszázadok közös örömei és szenvedései tartják össze.* Beszéltek még *Bissignani* Giacomo Olaszország, E. *Bregant* Jugoszlávia és Otto *Metzger* Csehszlovákia kiküldöttei. Vasárnap este a székesfőváros adott bankettet a kongresszus tagjainak tiszteletére a Gellért-szállóban, ahol nagy éljenzés között olvasták fel a kormányzó üdvözlő sürgönyét. A kongresszus hétfőn kezdte meg az érdemleges tárgyalásokat, amelyek a keddi napon fejeződnek be.

Összecsukós vaságyak
sodronyágybetétek, vas-, rézbutorok kárpitozott matracokat legolcsóbban szállit **Prohászka** gyáros, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 46. — Fióküzlet: Üllői-ut 9.

Itélet!

A századok óta folyó perben elkészült a „PERIRAT“, melyben halált hoz a patkányok fejére, ezrére

Pecsét:
József:
416—55
416—54
416—53
Méregmentes!

DITRICHSTEIN
s. k.
Budapest, VII., Kerlész-u. 27

Törje a fejét! Érdemes!

Megfejtések postára adandók legkésőbben esütörtökön. Cim: Reggeli Ujság szerkesztősége, V., Lipót-körut 5. A levél vagy levelezőlap cimoldalára feltünően ráirandó: Törje a fejét és melléklendő a Törje a fejét lenti szelvénye. A helyes megfejtők között a következő 25 jutalmat osztjuk ki: 1 dij: **20 pengő.** 2. **10 pengő.** 3. **5 pengő.** 4—5 dij: egy-egy darab egynegyed sorsjegy. 6. dij: egy nagy fénykép Foto Klára müterméből. 7—8. dij: egy-egy üveg egynegyed liter Morisson-féle kölniviz. 9—10. dij: egy-egy doboz egynegyed kg. Dreher-Maul csokoládé. 11—12. dij: egy-egy drb Morisson borotvakrém. 13—14. dij: egy-egy csomag Pillavin fenyőfürdőtabletta. 15—25. dij: egy-egy értékes könyv. (A jutalmakra való pályázásban elegendő egy helyes megfejtést beküldeni.)

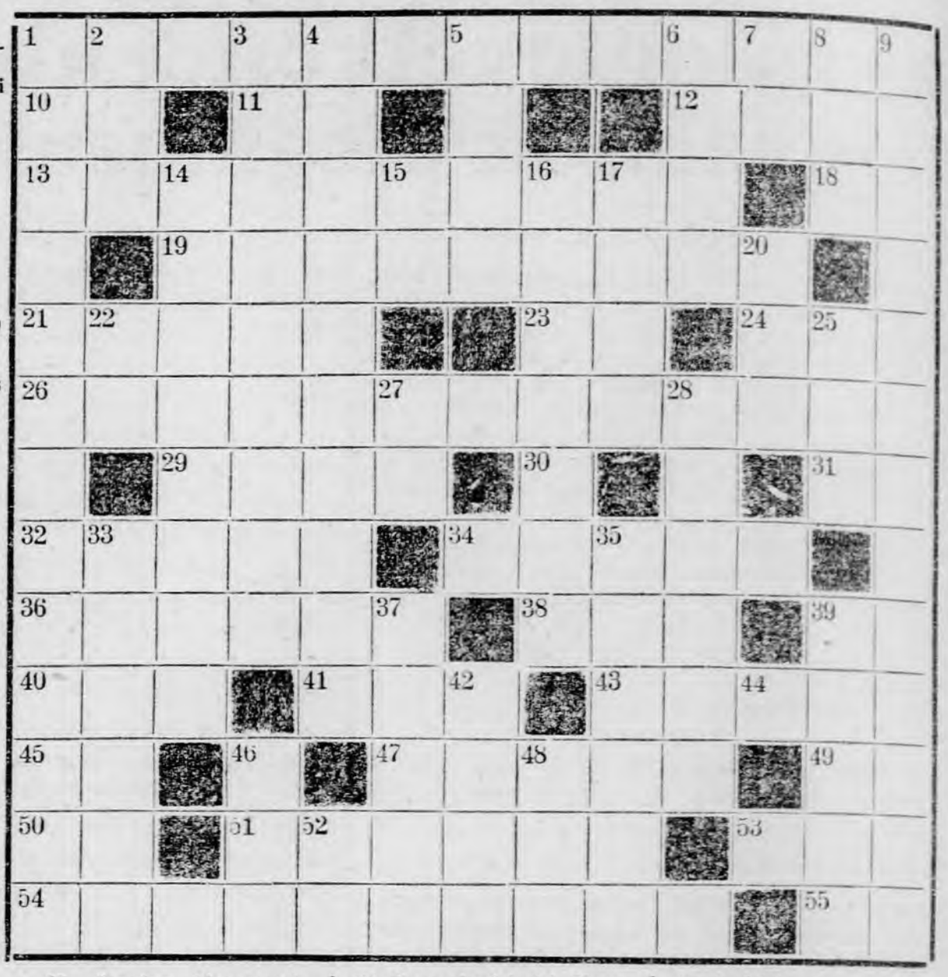

VIZSZINTES:
1. Világhirü magyar renaissance-uralkodó
10. Ilyen koppot nyel, aki nem kap enni
11. Föuri cimrövidités
12. Vissza: spanyol folyó
13. Másodpéldány
18. Kis suly rövidítése
19. Istennel beszél
21. Nagy német folyam (német neve!)
23. Zsargon szó
24. Angolna — németül
26. A várur leánya
29. Német női név (fon.)
30. Uránium vegyjele
31. A a a a a a a
32. Vissza: lehet (!) jó is
34. Dőzsölés
36. Kezevonásuk
38. Ének — franciául
39. Betü fon.
40. Kicsodák
41. Számos
43. Világhirü orosz iró (Holt lelkek)
45. Forrás magánhangzói
47. Balkezes
49. Ürmérték rövidítése
50. Hires macedon király jelzős monogramja
51. Karácsonyi patkóhoz szükséges
53. Névutó
54. Rejtelmes
55. Csont — latinul

FÜGGŐLEGES:
1. A „kemény vitéz“ Garay János egyik költeményében
2. Fülesbagoly
3. Nagy magyar épitész (Királyi vár)
4. Az azonosságegységet tagadó eretnekség volt
5. Fohászok
6. Tamáska (Itt élt számüzetésben Ovidius)
7. V. R.
8. Egymást követő betük a teljes abc-ből
9. Veszélyben lévőtől ered
14. A muzsák költői elnevezése
15. „Szegény kisgyermek panaszai“ költőjének monogramja
16. Papok hajkoronája
17. Szokás — latinosan
20. . . . -lin = porcellánföld kinai neve
22. — 39. vizszintes
25. Ilyen basist irt Xenophon
27. Tiltószó
28. Az ilyen étel nyáron nem egészséges
33. Gigantikus
35. Parkettáncos
37. Régi magyar regős-hangszer
39. A fehér igen ritka
42. A fecskénél is gyorsabb röptü sólyomfaj
44. Gravitáció rövidítése
46. Állami bevétel
48. A kérdéséről Hamlet töpreng
52. Igerag

Megfejtésül elegendő beküldeni a vizszintes 1, 26, 54 és a függőleges 1, 9, 35 szavakat.

Betürejtvények

1.

r	r	r	r	r	M
á	á	á	á	á	

2.

H T Z ül

Szótagok

Al — a — burg — borg — bens — den — eöt — es — fland — ham — mün — mad — na — na — ri ru'rid — sex — ster — swe — tol — to — vös.

1. Hatalmas német kikötőváros.
2. Hamburggal összeépült város.
3. Élénk iparu vesztfáliai város.
4. Európai főváros (808.000 lakos).
5. A gravitációs inga feltalálója.
6. A flamand-barok festészet virtuóza.
7. Sok hires festőt adott a világnak.
8. Erzsébet angol királynő kegyence volt.
9. Svéd tudós, az agy szürke állományában a tehetségesség székhelyének felfedezője, utóbb az okkultizmus egyik alapitója.
10. Megye és nagyközség.

Hogyha a szótagokból a definiciók által megadott szavak kezdőbetüit 1—10-ig összeolvassuk, akkor Európa legészakibb városa (É. sz. 70° 40') és kikötője nevét kapjuk.

Nevek

B	H	I	O	L	E	B
O	Á	T	P	N	O	T
C	R	K	A	C	H	V
O	S	Y	Ó	Z	E	O
M	I	Ö	A	N	I	P
W	V	T	E	L	S	E
L	E	Y	N	A	R	T

E kockában, különböző betüktől kiindulva és királylépés szerint haladva (esetleg ugyanarra a betüre való visszatéréssel, vagy a betü ismétlésével) több mint 20 hires ember nevét olvashatjuk el. (Királylépés alatt értendő egy lépés jobbra vagy balra, vagy előre vagy hátra, vagy rézsut bármely irányban.)

Megfejtések

az 1930 szeptember 1-i számból:

Keresztrejtvény:

Vizszintes: 1. Rabszolgapart. 12. Arius. 13. Kuria. 18. Birmingham. 16. Gn(u). 17. Lót. 18. Ze. 19. Pult. 20. Onód. 22. Ril. 23. Ia. 24. Kofa. 26. Yale. 29. Albrecht. 30. Pa(p). 31. Nyakleves. 33. Has. 34. Duvad. 35. Lukas. 37. Ake. 38. Méregital. 41. Attak. 42. Novara. 43. Ose. 44. Nedü. 46. Egér. 47. Lendület. 48. T. S. **Függőleges:** 1. Rablóbanda. 3. Birtokbavétel. 15. Helytelenül.

Betürejtvények: 1. Mikes Kelemen. 2. Nincsen uj a nap alatt.

Hármasával: 1. Belgák. 2. Leverő. 3. Tanitó. 4. I. II. GY. G. F. 5. Chiosi. 6. Kinzás. 7. Elcáll. 8. Activa. 9. Horvát. 10. Evezés. 11. Annyit. 12. Anyika = **Gróf Széchenyi István: Hitel.**

Sakk: Va8—b8.

JUTALMAK:

1. dijat, 20 pengőt, nyerte: **Milch Julia,** Falk Miksa-utca 24.

2. dijat, 10 pengőt nyerte: **Vécsy József,** Kiskunhalas.

3. dijat, 5 pengőt nyerte: **Grosz Zsigmond,** Székely Bertalan-utca 3.

4—5. dijat: egy-egy darab sorsjegyet, **Vesely József,** kp. örmester, II. éves állatorvostanhallgató, Rákospalota, Bem-u. 35., **dr. Bene László,** MÁV főfelügyelő, VII., Dembinszky-u. 34 II. 10.

Dr. OHIDI LÉGMÁN LEONÉ RT.
m. kir. osztálysorsjegyfőelárusitó és sokszorositó irodától
(Budapest, I., Horthy Miklós-út 15)

6. dij: egy nagy fénykép

Foto Klára
müterméből: **Kőváry Judith,** tanitónő. I. Orbánhegyi-ut 10/I.

7—8 dij: egy-egy üveg egynegyedliter Morisson-féle kölniviz. **dr. Németh Jánosné,** V., Hold-u. 4 fsz. 7., **Jutisellky Alice,** V., Visegrádi-utca 25.

9—10 dij: egy-egy doboz negyedkilogrammos

Dreher-Maul

csokoládé. **Suchmann István,** Kaposvár, Füredi-utca 57, **Danis Árpád,** Pásztó.

11—12 dij: egy-egy darab Morisson borotvakrém. **Kis János,** Vecsés, Arany János-utca 50, **Hartmann Zsigmond,** II., Kapás-utca 13.

13—14 dij: egy-egy doboz Pillavin fenyőfürdőtabletta: **Przybilla Jenőné,** V., Ujpesti-rakpart 3-b. III. 12, **Steiner Hugóné,** Győr, Zrinyi-u. 8-b.

15—25. dij: egy-egy értékes könyv. **Benkő Nándor,** Karpfenstein-u. 10., **Amon Imre,** Győr, Deák Ferenc u 28., **Kovács Elemér,** VI. Andrássy-ut 73. I. 109., **Körtvélyessy Zoltán,** rend. tan. Szombathely, Szabó Miklós-u. 23., **Bajk Vilmosné,** VIII. Fiumei-ut 21. I. 42., **Horváth Ilonka,** Ujpest, Rózsa-utca 22., **Mocsáry Zsófia,** Márton-u. 35-c, II. 25., **Köller Albert,** Székesfehérvár, Basa-u. 1., **Forrai Oszkárné,** Vilmos császár-ut 27. III. 11., **dr. Lukhaup Miklósné,** Szatymaz 75., **Gyulay Andor,** Sziget-u. 26.

LON CHANEY JUTALMAK: Frisenhán Ferenc, VII. Cserei-u. 3. I. 44., **Józsa Baba,** Dömös, Királykuti-ut 175., **Pajor László,** VII. Károly-körut 19., **Bogdán György,** Rákospalota, Gr. Tisza István-u. 1., **Berger Andorné,** VI. Csengery-u. 67., **T. Gruber Sára,** Ujpest, Király-utca 4., **Schnurmacher Edith,** V. Visegrádi-u. 18-b. II. 5., özv. **Rátz Antalné,** Sopron, Domonkos-u. 11., **Habony András,** József-tér 2—3. Hitelbank, **Sziobodnik Dezső,** Miskolc, Széchenyi-u. 8., **Hanzó Olga,** tisztv. Halom-u. 42. Dreher-gyár, **Ripka László,** Kecskemét, Szondy-u. 90., **Rácz Regina,** Lipót-körut 18. I., **Havas István,** Sajószentpéter, **Székely Magda,** Teréz-körut 29., **Bodics István,** Cegléd, Lovassági laktanya, orvosi rendelő., **Révi Gusztáv,** V. Ügynök-utca 22-b., **Horváth Anna,** Siófok, **Daurer Károly,** V. Zápolya-u. 20., **Jordán Győzőné,** IX. Gróf Haller-u 12—14. III. 74.

REGGELI UJSÁG
szeptember 9. Törje a fejét! szelvénye

Dr. Bárány

KÉPES SPORT UJSÁG

Somfay

A „REGGELI UJSÁG“ ÁLLANDÓ SPORTMELLÉKLETE

MINDEN A SPORTOT ÉRINTŐ KÖZLEMÉNY ÉS KÉP, A „REGGELI UJSÁG SPORTSZERKESZTŐSÉGÉHEZ“ CIMZENDŐ
BUDAPEST, LIPÓT-KÖRUT 5
TELEFON: 296-99 ÉS 125-10

II. évfolyam, 38. szám
Kedd, 1930 szeptember 9

VASÁRNAP DÉLUTÁN 4 ÓRÁTÓL A SPORTSZERKESZTŐSÉG CIME
V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 34
TELEFON: 229-31 ÉS 253-09

Egész Európában nincs legyőzője a 4x200 méteres magyar gyorsuszó stafétának

Olaszország nagyhirü stafétája kikapott a magyaroktól — Bárány 58.6 mp. alatt beállitotta az országos rekordot — Lenkey Magda országos rekordot javitott a 200 méteres gyorsuszásban A III. ker. TVE nyerte a Magyar Kupát

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Magyarország kormányzója, sok-sok közéleti előkelőség és mintegy 5000 főnyi nézőközönség előtt vasárnap rendezte a Magyar Uszó Szövetség nemzetközi mitingjének második napját a *Császár-fürdőben.* Erre a napra voltaképpen az amerikai stafétát akartuk Budapesten vendégül látni, az *Amerika—Európa* válogatott uszómérkőzés keretében. Miután azonban a világhirü amerikai uszók mindeddig érthetetlen okokból huzódoztak az európai vendégszerepléstől és ennek alapján az amerikai szövetség csak a második garniturát tudta volna elküldeni a magyar fővárosba,

a MUSz igen helyesen lemondotta a másodrendü amerikai uszók startját és ehelyett a mindinkább feltörő olasz gárdát hivta meg Budapestre.

Szombaton *Európa Nagydijában dr. Bárány István* legyőzte *Costolit,* aki közeljárt Taris képességeihez, vasárnap azután sorra került a 4×200 méteres staféta, amely az európai uszóhegemónia kérdését volt hivatva eldönteni. Erre a nagy versenynapra *Horthy* Miklós kormányzó, *Klebelsberg* Kunó gróf, a sportminiszter, *Arlotta* olasz követ és még igen sok olasz sportférfiu, *Calice* osztrák követ, a magyar hadsereg több magasrangu tisztje, a Budapesten tartózkodó olasz pilóták diszes csoportja stb. stb. jöttek el.

A gyorsuszó staféta leuszása bebizonyitotta, hogy

Magyarországot nem kell félteni a 4×200 méteres távon.

Tavaly Budapesten 9 p. 35.6 mp. alatt győztük le a német stafétát, most pedig a magyarok még erre az eredményre is rácáfoltak:

az olaszokat 9 p. 30.6 másodperces idő mellett közel 9 mp.-nyi különbséggel verték meg és igy beigazolták, hogy a magyar staféta első egész Európában.

Ha figyelembe vesszük azt is, hogy Amerika válogatott uszócsapata az amsterdami olimpiászon közel 5 mp.-cel *rosszabb* időt ért el, akkor a magyar uszócsapatnak *világviszonylatban* is nagy esélyeket adhatunk.

Az olasz csapat is derekasan küzdött: lényegesen megjavitották saját rekordjukat, ez azonban természetszerüleg nem volt elegendő a magyarok legyőzésére. A mieink közül ismét kiválóan uszott *Bárány* István dr., aki 2 p. 15.4 mp. alatt tette meg a távot, amellett azonban a százméteres gyorsuszásban is *58.6 mp.-es* időt ért el. *Bárány* István dr. ezzel beállitotta az eddigi országos rekordot. A kormányzó a látottak fölött nagy elismerését fejezte ki és a versenyek után az uszóknak a *Signum Laudist* személyesen osztotta ki.

Ugyanennek a versenynek a keretében tartották meg a Magyar Kupa döntőjét, amelyben a III. ker. TVE és a MAC csapatai játszottak. Az ujlakiak ma már nem tudnak beleszólni a bajnokság végső kimenetelébe, számukra annál nagyobb jelentőségü tehát az, hogy

a döntőben 5:3 arányban megverték a bajnokjelölt MAC csapatát.

Részletes eredmények:

50 m. meghivási gyermek gyorsuszás: 1. *Gyulay* Pál MAC—KISOK 29.2 mp. 2. *Brém* Ernő MAC 29.4 mp. 3. *Elemér* István BBTE—KISOK 30.4 mp.

3x100 m. meghivási vegyes staféta: 1. az UTE *(Hild, Nagy, Szabados)* 3 p. 38 8 mp. 2. EWASC *Bécs (Schäffer, Koller, Müller)* 3 p. 40.6 mp. 3. BBTE *(Gábory, Habi, Csepela)* 3 p. 57 mp. Hild, az *UTE* staféta első tagja remek uszás után be nyulással veri az osztrák *Schäffert.* (Hild ideje 1 p. 19.6 mp. volt.) *Nagy* Károly, az UTE staféta második embere már tiszta előnnyel inditja *Szabadost,* aki 1 p. 4.2 mp. alatt elsőnek beuszik.

200 m. hölgygyorsuszás: 1. *Lenkey* Magda III. ker. 2 p. 52.6 mp. (orsz. rek.) 2. *Plotzár* Lotti (Soproni PUES) 3 p. 0.8 mp. 3. *Takács* MUE. Lenkey gyönyörüen uszott.

Toronymüugrás: 1. *Nagy* Károly (MTK) 43.9 pont, 2. *Kovács* Ferenc (UTE) 37.2 pont.

4x200 méteres staféta: 1. *Magyarország (Wannie II., Baranyay ,Wannie I., Bárány)* 9 p. 30.6 mp. 2. Olaszország *(Perentin, Bacigalupo, Baldo, Costoli)* 9 p. 39.4 mp.

Wannie II. 2 p. 22 mp.-es idővel váltja a magyar staféta második tagját, *Baranyayt,* aki 1 p. 0.6 mp., 100 méteres után 2 p. 26 mp. alatt ér be a célba, mig az olasz staféta második tagja, *Bacigalupo* csak 2 p. 29 mp. alatt teszi meg ezt a távot. (Perentin 2.27-et uszott.) A verseny legizgalmasabb része ezután kezdődött. *Wannie I.* után *Baldo,* a kis olasz diák iramodik és le is farag a magyar csapat előnyéből 5 másodpercet. Wannie I. 200 méteres ideje 2 p. 27 mp., mig Baldo ideje 2 p. 22 mp., amely a kis olasznak egyéni rekordja. *Bárány* ellen a nagyszerüen uszó *Costolinak* sincs mit keresni. Bárány 100 méteres 1 p. 3 mp.-es idő után *a 200 métert 2 p. 15.4 mp. alatt teszi meg, mig az olasz uszó 200 métert 2 p. 21.4 mp. alatt ussza.* Magyarország stafétája igy nagyszerü idővel győz.

100 méteres meghivási hátuszás: 1. *Nagy* Károly (MTK) 1 p. 15.2 mp. 2. *Bicskey II.* 1 p. 16 mp. 3. *Koller* (EWASC) 1 p. 17.2 mp. *Nagy* végig vezet és jó idő alatt győz.

100 méteres gyorsuszás. (Meghivási verseny.) 1. *Bárány* István 58.6 mp.! 2. *Wannie* András 1 p. 01 mp. 3. *Mészöly* Tibor 1 p. 02 mp. *Bárány* István az európai rekordot beállitva, kitünő finis után érkezik be elsőnek a célba. A többi sprintereink is jó időt értek el.

100 méteres meghivási melluszás: 1. *Hild* (UTE) 1 p. 19.4 mp. 2. *Schäffer* (EWASC) 1 p. 20 mp. 3. *Lantos* (FTC) 23.4 mp. *Hild* izgalmas verseny után győzött az osztrák uszó ellen.

200 méteres hölgymelluszás: 1. *Danner* Gizi (SzUE) 3 p. 33.4 mp. 2. *Breuer* Erzsi (MUE) 3 p. 36.8 mp. 3. *Pesti* Margit (FTC) 3 p. 37.2 mp.

100 méteres ifjusági hátuszás: 1. *Kindl* (JOSzE—KISOK) 1 p. 23.6 mp. 2. *Bródy* (UTE) 1 p. 24.4 mp.

10×50 méteres ifjusági gyorsuszóstaféta: 1. MTK *(Brandy, Hazai, Kovács, Hódy I., Hódy II., Sima, Sólyom, Szász, Bodó* és *Hegyes)* 5 p. 13.6 mp. 2. MAC 5 p 16.4 mp 3. BBTE 5 p. 21.2 mp.

III. ker. TVE—MAC 5:3 (2:1).

Minden várakozás ellenére a III. ker. TVE játszik jobban. A vezető gólt ennek ellenére Vértessy éri el a játékidő elején. Az ujlakiak nagyon élénken mozognak és Sustrovits révén csakhamar megszerzik a kiegyenlitő gólt. Félidőig Celle a góllövő, ugy, hogy az ujlakiak 2:1 arányban vezetnek. A második félidőben gyors akció után Dezső gólt lőtt, majd Vértessy góljával 3:2 a meccs eddigi aránya. Az ujlakiak továbbra is támadásokban maradnak és Dezső gólt lő 4:2! A MAC Vértessy révén mégegyszer csökkenti a gólarányt, az utolsó percekben azonban Holba gólt lő és igy az ujlakiak győznek 5:3 arányban.

A meccs után az I. osztályu vizipóló bajnokság keretében a SzUE és BSzKRT találkoztak. Győzött a SzUE 6:2 (3:2) arányban.

Férfiaknak a patikában

Fényes sikerrel végződött az egri MOVE jubileumi uszóversenye

Eger, szeptember 8.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Az egri MOVE hétfőn délután rendezte tizéves jubileumi uszóversenyét az egri versenyuszodában, ahol ez alkalommal 2000 főnyi nézőközönség jelent meg. A nézőközönség sorában ott láttuk *Borbély-Macky* Emil és *Hedry* Lőrinc főispánt, dr. *Pokorny* Hermann altábornagyot, vitéz *Kiss* Béla vezérkari ezredest és még sokan másokat. A versenyek során a földmivelésügyi miniszter diját az olasz Paolo *Costoli* nyerte honfitársai: *Perentin* és *Baldo* ellen igen jó idő mellett. A 100 méteres gyorsuszásban *Bárány* István ujra 59 másodpercen belül uszott. A 100 méteres hátuszásban *Bitskey* megverte a bécsi *Kollert,* viszont az I. osztályu vizipólóban a MESE 7:1-re győzött az FTC ellen.

A részletes eredmények a következők:

400 m. gyorsuszás a földmivelésügyi miniszter tiszteletdijáért: 1. Kostoli 5:14.4 mp., 2. Perentin 5:22 mp., 3. Baldo 5:23.6 mp., 4. Mihályffy SzUE 5:29 mp. *100 m. melluszás:* 1. Karl Schäffer EWASC 1:20.8 mp., 2. Forray FTC 1:25.6 mp., 3. Mezey MESE. *100 m. gyorsuszás:* 1. Bárány István dr. 58.8 mp., pályarekord!, 2. Wannie András SzUE, 1.02.4 mp., 3. dr. Wannie Rezső SzUE 1:03 mp. A verseny után vitéz Gaaly Ernőné, az egri MANSz elnöknője, az egri nők nevében üdvözölte Bárány István dr.-t 10 éves uszójubileuma alkalmából. *100 m. hátuszás:* 1. Bitskey Aladár MESE 1:15.6 mp., 2. Franck Koller EWASC 1:16.2 mp., 3. Mártonffy MESE 1:18.2 mp. *100 m. hölgy melluszásban* Danner Gizi SzUE versenyen kivül: 1.42.7 mp. időt uszott. *A MESE—FTC* I. oszt. vizipoló bajnoki mérkőzésben az egriek 7:1 (4:0) arányban győztek. Góldobók: Tarrody (4), Bárány (2), Haralyi, illetőleg Házy (FTC).

A verseny után a Korona-szállóban *Okolicsányi* alispán, a MOVE Egri Sportegylet elnöke üdvözölte a megjelent közönséget, a MESE bajnokait, majd kiosztotta a tiszteletdijakat. Homonnay Tivadar képviselő, a MUSz elnöke táviratban üdvözölte a MESE-t jubileuma alkalmából, Kollár Nándor pedig diszes selyemzászlót nyujtott át a MUSz nevében a jubiláló egyesületnek.

A MAGYAR ÉS OLASZ USZÓSTAFÉTA TAGJAI.

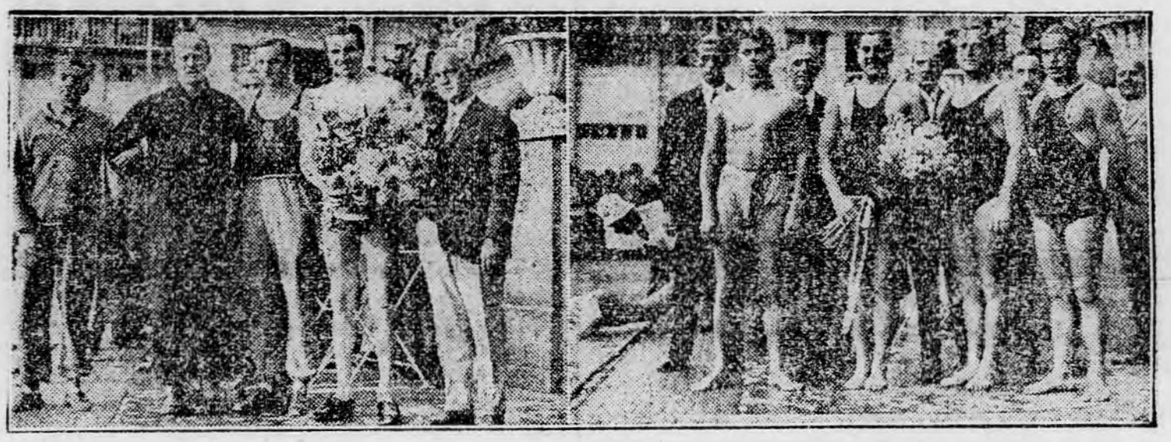

Baranyai, dr. Wannie Rezső, Wannie András, dr. Bárány István. — Baldo, Costoli, Perentin és Bacigalupo.

Győztek az „amerikánusok“ a kispestiek ellen

Hungária-Kispest 3:1 (3:1) Góllövők Hires, Barátky, Skvarek, Steiner

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

A *Hungária* csapat junius 6-ika óta a tengerentuli vidékeket járta. Először *Párizsban* mérkőzött, majd *Newyorkon* keresztül *Mexikóba* utaztak, ahonnan öthetes, kellemesnek éppen nem mondható tartózkodás után Kuba szigetére látogattak és végül *Newyork, Cleveland, Csikágó, Detroit* és ujra *Newyork* érintésével, pontosan háromhónapi külföldi tartózkodás után szombat este 10 órakor érkeztek meg Budapestre. Rendes körülmények között többhetes pihenőnek kellett volna bekövetkezni, de mert Kispest vezetősége a szeptember 7-ére kisorsolt bajnoki mérkőzést semmi körülmények között sem volt hajlandó elhalasztani, a kék-fehérek játékosai szombaton este nem széledtek szét, hanem

az Imperial-szállodában vettek együttes szállást és másnap ugyancsak együttesen utaztak ki Kispestre, a Kispest elleni első profibajnoki mérkőzésre.

Igen sokan arra gondoltak, hogy a Hungária a rendkivüli utazási fáradalmak miatt a kispestiekkel nem tud megbirkózni, mint ahogy azonban a legtöbb esetben, ugy most is a még *«játékban»* levő csapat győzött, a többhónapos pihenő után ujból szereplő csapattal szemben.

A játékidő 90 percig tartott,

a Hungária azonban jóformán csak az első 20 percben játszott jól.

nagy dicséretükre szolgál azonban az a körülmény, hogy ők már ebben a 20 perces játékban is teljesen bebiztositották maguknak a győzelmet. A játék elején a kék-fehérek egymásután három gólt lőttek és mert Kispest csapata ezzel szemben csak egyszer volt eredményes, a hungáristák az «utolsó» turameccset is megnyerték és csak azután térhettek haza, családjaik és szüleik körébe. A Hungária annak ellenére megérdemelten nyerte meg a mérkőzést, hogy a második félidőben szinte állójátékot folytatott. Itt ütközött ki azután Kispest tehetetlensége: ők még a fáradt mexikói csapat ellen sem tudtak további eredményt elérni, ugy, hogy végeredményben a bajnoki pontok megérdemelten hullltak a Hungária ölébe.

Csapatösszeállitások:

Hungária: Ujváry — aNgy ,Mándi — Wéber, Kompóti, Sebes — Varga, Barátky, Skvarek, Hires, Titkos.

Kispest: Dénes — Rozgonyi, Császár — Paczo-

Lenkey Magda, a „fius“ uszóbajnoknő, aki 200 méterre kitünő rekordot állitott fel.

lay, Purczeld, Csendes — Senkey II., Harmat, Fürstner, Darvas, Steiner.

8000 nézö jelent meg a mérkőzésen, amelynek az összes Hungária-drukkerek szemtanui voltak. Most látszott meg, mennyire «*kiéhezett*» a publikum. A pályára lépő *Hungária* csapatát a hivők fergeteges tapsviharral köszöntötték, de a kispestiek is lelkesen megtapsolták övéiket. Ekkor tünt ki, hogy

Kispest mégsem tudta leszerződtetni Hungler II.-t, aki minden valószinüség szerint mégis Amerikába megy a Fall Rivershez.

A játék elején a *Hungária* igazi délamerikai stílusban kezdett és már az 5-ik percben elérte a vezető gólját *Hirzer* pompás szabadrugásából. A

A 35-ik percben Schenkei II. centerét a balszélső Steiner kapja meg, aki az ellenkező sarokba lövi.

A második félidőben a *Hungária* nagyon okos taktikához folyamodik: *nem forszirozza tulságosan a rámenő játékost, inkább többet passzolgatnak. Mandl* és *Nagy* nagy formában verik vissza a kispestiek támadásait és szerencsére *Kléber* is fáradhatatlanul dolgozik. A kispestiek a jó formán álló játékot folytató hungáristákkal szemben *Ujváry* kapuját még csak komolyan veszélyeztetni sem tudja. A Hungária szintén ritkábban támad, de annál veszélyesebben. Főképpen mezőjáték folyik minden ujabb eredmény nélkül és igy a *Hungária* hagyja el győztesen a pályát.

JELENET A HUNGÁRIA— KISPEST MÉRKŐZÉSRŐL.

Skvarek és Hirzer támadják a földön fekvő Dénest, Kispest kapuvédjét.

kispestiek sorfalat álltak, de mégsem tudták megakadályozni, hogy a labda a hálóba jusson. Öt perc mulva a *második* Hungária gól is berepült a kispestiek kapujába.

Titkos pontos beadása Barátky elé került és a szemfüles csatár élesen a kapuba fejelte.

Két gól után már nyugodtabbá vált a Hungária játéka. Nagy technikai és taktikai fölényben játszanak, a kispestiek csak védekeznek. A 26-ik percben azután *Skvarek* és *Varga* összjátékából előbbi a *Hungária harmadik* gólját is megszerezte.

A Hungária-drukkerek boldogan ölelkeznek a pálya szélén és a tribünökön, mert most már nem kell tartaniok a vereségtől. A kispestiek csak az első félidő utolsó 10 percében támadnak többet és ekkor egyetlen góljukat is elérik.

A *Hungária* csapatában *Ujváry* nagyon fürgén mozgott, a két bekk a csapat erősségét jelentette, a fedezetsorban *Wéber* megsérült és igy kevesebbet nyujtott, annál jobb volt *Kléber* és *Sebes*. A csatársorban a *Titkos—Hirczer* balszárny vált ki, de a többiek is nagy igyekezettel játszottak mindaddig, amig erejük volt. Az egyik kispesti drukker a mérkőzés végén megjegyezte, hogy

a Hungária játékosai olyan fáradtak voltak, hogy már az összerogyáshoz sem volt erejük.

Kispest csapata nem biztat sok jóval. Főleg a csatársor gyenge. Nagyobb feladatokat nem fognak megoldani és az uj bajnoki évet minden valószinüség szerint ott fejezik be, ahol tavaly elhagyták.

Barna Béla biráskodásával egyik fél sem volt megelégedve.

Debrecenben megint kikaptak a zöld-fehérek

Bocskay-Ferencváros 3:2 (1:2) Góllövők: Táncos, Markos, Takács II., Teleki és Vincze

Debrecen, szeptember 8.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

A zöld-fehérek csapatára ebben a szezonban nehéz feladatok várnak. Néhány hét mulva találkozik a bécsi *Rapiddal* a Középeurópai Kupa második fordulójában, amellett azonban a bajnoki mérkőzésekre is nagy sulyt fektet, mert a két évvel ezelőtt elvesztett bajnoki titulust az uj bajnokságban kivánja visszaszerezni. A zöld-fehérek balszerencséjét jelenti az a körülmény, hogy az első profibajnoki mérkőzésen a debreceni *Bocskay* csapatával találkoztak, amelytől a magyar kupa elődöntőjében éppen a nyár folyamán szenvedtek vereséget. A Ferencváros tökéletesen tudatában volt a Bocskay nagy játékerejének és emiatt a tréninghirek szerint erősen felkészült a debreceni játékra.

Annál nagyobb meglepetést jelent azután, hogy a Bocskay nemcsak a kupában, hanem a bajnoki küzdelmekben is megverte a Ferencvárost.

Mintegy 8000 főnyi nézőközönség előtt kezdődött a játék. A *Bocskay* teljes csapatát szerepeltette, amelynek főképpen a csatársora volt ellenállhatatlan. Ezzel szemben a *Ferencváros Bukovi* helyén *Obitzot* játszatta, aki azonban nem felelt meg a beléje helyezett bizalomnak. A *Ferencváros* középfedezetének helyén időnként *nagy ür tátongott*, ez azután a mérkőzés végső kimenetelére is döntően közrejátszott. A *Bocskay* sikere annál figyelemreméltóbb, mert az első félidőben még a *Ferencváros* vezetett, szünet után azonban erősen lábrakaptak a debreceniek, akik négy gólt lőttek, de a biró csak kettőt adott meg, ezzel szemben a Ferencváros a javára megitélt 11-et sem tudta értékesiteni. Az adott körülmények között

a debreceniek megérdemelten győztek.

A mérkőzés kedvező körülmények között kezdődött a *Ferencvárosra* nézve. *Farkas* a debreceniek kapusa az első percben rosszúl boxolja ki a labdát és

a befutó Táncos Farkas feje fölött a kapuba küldi. 1:0 a Ferencváros javára.

A debrecenieket ugyancsak meglepi a nem várt eredmény, percek mulva azonban erőteljesen ostromba fognak és a szabadon hagyott *Markos a 8. percben védhetetlen lövéssel megszerzi a Bocskay kiegyenlitő gólját.* A játék most igazán nagyvonalú. A csapatok derekasan küzdenek tovább, amig azonban a debreceniek támadásai nem végződnek a kívánt eredménnyel, addig a Ferencváros a 17. percben ujra megszerzi a vezető gólt.

A zöld-fehérek támadása után *Toldihoz* kerül a labda, aki élesen kapura lő,

a labda Farkas meliéről leperdül és mielőtt utóbbi ujra megfoghatná, Takács II. ott terem és a hálóba lő. 2:1 a Ferencváros javára.

A zöld-fehérek vezetnek, ez azonban még nem elegendő az üdvösségre. A *Bocskay* elsőrangu támadásokat vezet, de bármennyire is igyekezik, az első félidőben több eredményt nem tud elérni. A második félidőben *Bocskay* még jobban fokozza a tempót és nemsokára meg is szerzi a kiegyenlitő gólt.

Berkessy ujra elengedi a nagyon jól játszó Markost, aki lerohan és beadását Teleki kapásból belövi. 2:2.

A második gól némileg felrázza a *Ferencvárost*, de a *Bocskay* sem csügged és kettőjük párharcából mindinkább a *Bocskay*-játékosok kerülnek ki győztesként. Mindenki arra számit, hogy a *Bocskay* visszaesik és a *Ferencváros*, mint mindig, most is a finisben biztositja be magának a győzelmet, ez a várakozás azonban nem következik be. A *Ferencváros* egyre jobban visszaesik, a *Bocskay* pedig, kezében tartván a játék irányitását, mindinkább veszélyesebbé válik. A 15-ik percben azután be is következik a nagy meglepetés:

Vincze mintegy 20 méterről élesen kapura lőtt és a labda Amsel hálójában kötött ki. 3:2 a Bocskay javára.

A vezetőgól szárnyakat adott a debrecenieknek, akik remek támadásokat inditottak a Ferencváros ellen. A játék ekkor már mindinkább veszitett a szinezetéből, mintha a Ferencváros még győzni tudna. A 24-ik percben ennek ellenére módjuk nyilt a ferencvárosiaknak a kiegyenlitésre:

Toldi éles fejesét Molnár a kapuból ütötte ki, a biró 11-est itélt, ezt azonban Táncos nagy meglepetésre a kapu fölé helyezte.

A zöld-fehéreket letöri a nem várt eredmény és igy a hátralévő időben sem történt változás. A Bocskay ebben a félidőben még két gólt rugott, ezt azonban a biró szabálytalanságok miatt nem adta meg.

A Bocskay csapatában Teleki, Markos, Vincze és Sághy voltak a legjobbak. A védelemben dr. Fejér dolgozott fáradhatatlanul. Farkas kapus két nagy hibát csinált, amiből két gól esett.

A csapat ma már jelentős kvalitások fölött rendelkezik és ha a fontos mérkőzésekhez a szükséges nagy rutint is megszerzi, akkor nemzetközi viszonylatban is számottevő sikereket érhet el.

A *Ferencvárosnak* a fedezetsora mondott csődöt és ez egyuttal a mérkőzés sorsát is eldöntötte. *Obitz* beállitása nem bizonyult ügyes megoldásnak, de *Berkessy* sem játszott a szokott kitünő módon. A gyenge ferencvárosi fedezetsor mellett a csatársor sem tudta rendes jó játékát mutatni. Gyakran a védelem is hibázott, igy azután a vereség el sem maradhatott.

Csárdás biró körültekintően látta el a feladatát.

Négy gólt lőtt a tavalyi bajnok

Ujpest—Vasas 4:1 (2:1) Góllövők: Egri, Török, Avar és Spitz (2)

A tavalyi bajnok *Ujpest* vasárnap az ujra I. osztályu *Vasasokkal* játszott, akik váratlanul jól állták meg a helyüket. A vezető gólt a *Vasasok* szerezték meg és *Ujpest* csak az első félidő utolsó perceiben tudta a *kiegyenlitő*, majd a *vezető* gólt megszerezni. A második félidőben már jobban kidomborodott az ujpestiek fölénye és ennek megfelelően 4:1-re megnyerték a mecscset, azonban a *Vasasokról* sem állitható, hogy rosszul játszottak. Más ellenféllel szemben bizonyosan jobban megállták volna a helyüket.

A Vasasok általános meglepetésre nagy lendülettel kezdték meg a mérkőzést. Egyik szép akciójuk a másikat követte és az ujpestiek ezzel a játékkal szemben eleinte *tehetetlennek* bizonyultak. Már jó ideje folyt a játék megfelelő eredmény nélkül, végre a Vasasok a 21-ik percben kornert érnek el,

ezt Stanzl irányitja és Egri nagyszerü fejessel a kapuba juttatja. 1:0 a Vasasok javára.

A Vasasok vezetőgólja nagy meglepetést kelt az ujpestiek körében, ahol az ujpesti bombacsapat nagyobb sikerére voltak elkészülve. Még vigasztalanabb volt a helyzet, amikor a közönség azt látta, hogy a Vasasok a gól után is frontban maradnak. A 42-ik perctől kezdve azonban megfordult a játék képe.

Ekkor Török elé kerül a labda és a kitünő szélső a kapunak háttal állva, sarokkal beguritja a labdát. 1:1.

Alig kezdtek el a csapatok, a Vasasok szabálytalanul akasztják meg *Sólyomot*, a biró szabadrugást itél és ebből *Auer Ujpestnek* megszerzi a *vezetést.*

A második félidőben az Ujpest most már jobban belefekszik a küzdelembe, de a Vasasok nem adják fel a játékot. Negyedórányi mezőnyjáték után

Vig 40 méterről szabadrugást irányit a Vasasok kapuja felé, a labda az egyik Vasas-játékos fejéről Spitz elé pattan, aki gondolkodás nélkül bevágja. 3:1 az Ujpest javára.

Az utolsó gól a 21-ik percben esik. Ekkor *P. Szabó* lefut és a *Spitz* elé tálalt labdát a fürge balösszekötő *Bereczky* hálójába lövi. *4:1.* Kornerarány 6:4 a Vasasok javára.

Ujpest csapatában a fedezetsor játszott rosszul és ezért is tudtak a Vasasok annyira felülkerekedni. Ezenkivül azonban a közvetlen védelemnek sem volt jó napja. A csatársornak *Spitz* volt a legjobb embere. *Sólyom* egészen rossz volt és *Auer* is csak agilitásával tünt ki. A csapatnak még sokat kell javulnia legjobb tavaszi játékához viszonyitva.

A Vasasok minden embere nagy lelkesedéssel és már ismert tudásával játszott, mindez azonban nem volt elegendő a mérkőzés megnyerésére. A csapatból főleg *Stanzl, Brunecker* és *Egri* vált ki.

Nem sikerült a szombathelyiek debüje

III. ker. FC—Sabaria 2:0 (0:0) Góllövők Fenyvesi és Kormos

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Az ujra I. osztályu *Sabária* vasárnap tartotta bemutatkozó mérkőzését a nagyszombat-uti pályán a *III. ker. FC* csapatával szemben. A *Sabaria* csapata természetszerüleg nem olyan jó, mint amilyen két évvel ezelőtt volt. A nagy krekkek elhagyták a csapatot, egyesek kiöregedtek, igy azután a *Sabária* vezetőségének jóformán uj csapatot kellett összeállitani. Az uj összeállitás nem a legjobb. A *Sabária* még távol áll ahhoz, hogy legjobb csapataink komoly ellenfele legyen. A más és más klubokból leszerződtetett játékosoknak előbb össze kell szokni, de az sem bizonyul megoldásnak, hogy aki ma bekket játszik a *Sabária* csapatában, az holnap a csatársorban mint jobbszélső szerepel. A *Sabária* uj csapata egyszóval *születési hibában* szenved, de még csak a szezon elején tartunk és igy mód nyilik arra, hogy a csapat gyenge pontjait megfelelően kiegészitsék. A vasárnapi mérkőzésben a III. ker., amely főképpen a tavalyi játékosaival szerepelt, jóformán elejétől végig kezében tartotta a játék irányitását és végül megérdemelten győzött.

Az első félidő főképpen mezőnyjátékban telik el. A csapatok jó ideig tapogatóznak, majd a komolyabb akciók is megindulnak, de bárhogy is igyekeznek, az első félidő eredménytelenül végződik. Szünet után a *Sabária* veszi át a játék irányitását, a vezető gólt ennek ellenére az *ujlakiak* szerzik meg. A balszárny támadása után a jobbszélső *Fenyvesi* elé kerül a labda, aki élesen kapulécre lövi. *A labda onnan lepattan, majd a hálóból kiperdül, de a biró gólt itél.* A *Sabária* erősen protestál a biró itélkezése ellen de hasztalanul. Az ujlakiak egy góllal a társolyukban nyugodtabban játszanak és mikor a 26-ik percben második góljukat is elérték, már tökéletesen bizonyosak a győzelemben. A második gól ugy esett, hogy

Vámos tulkeményen szerelte Kormost, a biró szabadrugást itél és ebből Kormos éles, lapos lövéssel védhetetlen gólt szerzett.

A második gól után a csapatok megmutatták, hogy a *kemény* játékhoz is értenek: sok *fault* esett, de a biró is legény a talpán. Az utolsó percek sötétben érnek végett.

A pécsiek is pontokhoz jutottak

Pécs-Baranya—Nemzeti 3:2 (2:0) Góllövők: Foór 2, Erdélyi és Győri 2

Pécs, szeptember 8.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

A Nemzeti átszervezett csapata vasárnap Pécsett játszott Pécs-Baranya csapatával szemben és a győzelmet változatos lefolyás után Pécs-Baranya szerezte meg egészen minimális gólarányban. A pécsiek három gólt lőttek és ebből kettőt 11-es büntetőrugás révén értek el. A biró viszont a Nemzetinek megadott egy gólt olyan helyzetből kifolyóan, amikor a gólrugó csatárt előzetesen lesállás miatt lefujta. Mindkét fél tehát vitatta a gólokat, a biró itélkezésével azonban nem tudtak szembeszállni. A pécsiek látszólag jobban voltak frontban és igy a győzelmet is megérdemelték.

Az első támadásokat Pécs-Baranya vezeti és a Nemzetiek sokat hazajátszanak. Ez szemmellátható nem tetszik a pécsieknek. Az első félórában jobbára a pécsiek támadnak és a 38-ik percben el is érik a vezető gólt.

A Nemzetiek kapuvédje megfogja a támadó csatár lábát, mire a biró 11-est itél és ebből Foór gólt szerez a csapatának.

Nagy meglepetésre egy perc mulva itt a második pécsi gól. Ezt Erdélyi fejeli be a földről. A második félidőben a csapatok jóideig egyenrangu küzdelmet folytatnak. A Nemzeti csak a 31-ik percben tudja elérni az első gólját.

Bartos szabadrugása a lesállásban levő Győri elé kerül, a biró lefujja a játékot, de közben Győri gólt lő.

A közönség élénk meglepetésére azután Auspitz biró a lesállásban elért gólt utólag érvényesitette. A biró a mérkőzés végén kijelentette, a góllövés pillanatában belátta, hogy Győri nem volt lesállásban, emiatt azután mégis meg kellett adnia a gólt. A meccset egyébként a játékosok protestálása miatt csak két perc mulva folytatták. A 35-ik percben a biró eléggé meg nem indokoltan ujra 11-est itél a Nemzeti ellen és ezt Foór belövi 3:1. Az utolsó gólt a 40-ik percben a Nemzetiek lövik Győri révén.

Auspitz biráskodásával a felek nem voltak megelégedve.

Milanóban lesz az Ujpest—Ambrosiana mérkőzés

Bécs, szeptember 8.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

A bécsi sorsolás eredményeképpen a negyedik Ujpest—Ambrosiana Középeurópai Kupa mérkőzést szeptember 14-én, vasárnap Milánóban tartják meg dr. Bauwens biráskodása mellett.

PERTRIX
VÉD JEGY
Szárazelemek és telepek zseblámpa és anódtelepek számára.
Teljesitményük felülmulhatatlan.
Minden szaküzletben kaphatók.

A Bástya 6:3-ra verte a délmagyarországi amatőr válogatottat

Szeged, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

A mérkőzés ugy indult, hogy az amatőrök meglepetést csinálnak, mert az első tiz perctől eltekintve, amikor a profik voltak fölényben, a félidő nagy részében az amatőrök irányitották a játékot. Különösen az amatőr válogatott belső csatártriója mutatott be szebbnél szebb csatárakciókat. Szünet után már a Bástya irányitotta a játékot és nagyobb munkabirásával és kapuelőtti határozottabb játékával nemcsak kiegyenlitett, hanem három góllal be is biztositotta a győzelmet. Az első tiz percben a profik támadtak és Possák a 11. percben gólt is lőtt. Ekkor hullámzó mezőnyjáték alakult ki, majd az amatőrök kerültek fölénybe. A 16. percben Szaniszló kiegyenlitett. A Bástya könnyelmüen játszott, hátvédei hibáztak, ugyhogy Engelhard pár perc mulva ujabb gólt lőtt a professzionista csapat kapujába. A 29. percben pompás csatárakció befejezéseképp Solti IV. bombagólt lőtt. A Bástya vérszegény és szórványos támadásaival közönségénél kinos meglepetést keltett.

Szünet után a Bástya komolyabban vette a játékot és a 4. percben Tóth fejese révén gólhoz jutott. A 10. percben a biró Schwarczot renitenskedése miatt kiállitotta. A 17. percben Kittl kiegyenlitett. A 18. percben Deák felvágta a 16-oson belül Hernádit, a biró 11-est itélt, amelyet Szedlacsek kapuba lőtt. A 30. percben Hernádi kornerből Possák ujból hálóba rugta a labdát. A 34. percben a biró ujabb 11-est itélt az amatőrök ellen, amelyet azonban Szedlacsek szándékosan kapu mellé rugott. A 42. percben kavarodásból Possák beállitotta a végeredményt.

A Somogy legyőzte a BAK-ot

Kaposvár, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Az I. osztályból kiesett *Somogy* hétfőn 3:1-re győzött a *BAK FC* ellen a II. osztályu ligabajnokság keretében. A sáros pályán mindkét csapat igen alacsony szinvonalu játékot mutatott, amelyből a gólképesebb helyi együttes került ki győztesként. Góllövők: Kohut, Jakube és Gacsár, mig a BAK egyetlen gólját kornerből, kapuelőtti tumultusból érte el.

Nemzeti—Gradjanski 6:3 (6:1)

Eszék, szeptember 8.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

A *Nemzeti* hétfőn Eszéken játszott az ottani *Gradjanszki* ellen és a 6:1-es félidő után 6:3 arányban megverte. A *Nemzeti* csak a második félidőben esett vissza.

A Jugoszlávia megverte a BSK-t

Zágráb, szeptember 8.

A jugoszláv futballbajnokság első fordulójában a *Jugoszlávia* nagy meglepetésre 2:1 arányban megverte a *BSK*-t, amelyben ezuttal a Montevideoban szerepelt játékosok is játszottak. A BSK játékosai nagyon fáradtan játszottak.

A Bohngyári SC 10:0-ra verte a bécsi Rasensport Freundet

Békéscsaba, szeptember 8.

A kitünő *Bohngyári SC* vasárnap a bécsi *Rasensportfreundet* látta vendégül 1500 főnyi nézőközönség előtt. Az osztrákok 24 órás *autóut*, minden *pihenő* és *étkezés* nélkül álltak fel a mérkőzésre és igy 6:0-ás félidő után 10:0-ra kikaptak.

Ujpest-Érsekujvári Sport Egylet 3:0 (1:0)

A magyar bajnokcsapat 5000 főnyi rekordközönség előtt igen szép játékkal győzött a helyi csapat ellen. A gólokat Stofián (2) és Avar lőtték.

x **Pápán győzött a Sabaria.** A szombathelyi Sabaria hétfőn Pápán játszott a Pápai Kinizsi ellen és azt 4:1 arányban megverte.

A második liga eredményei. *Attila—Turul* 5:0 (2:0). A miskolci mérkőzésben az *Attila* biztosan legyőzte a gyengén játszó *Turult*. *Rudas* egymaga négy gólt lőtt. *Pogány (Pruha)* ismét játszott a miskolciak csapatában. — *Vac FC—Soroksár* 3:0 (0:0). A soroksári mérkőzésben a *Vac* megérdemelten győzött. A gólokat *Haraszti* és *Schwartz* (2) lőtték. — *Megyer—Terézváros* 3:2 (0:1). A megyeriek csak szerencsével győztek.

Az UTE vezet az amatőrbajnokságban. Az *UTE* csapata a *BSE* és a *Törekvés* legyőzése után vasárnap az *FTC* ellen játszott és azt változatos játék után 3:1 arányban legyőzte. A *Törekvés* 6:2-re verte a *Népjóléti Minisztérium Sportegyesületének* csapatát, a *Postás* pedig 2:1-re a *BSE*-t. Egyéb eredmények: *BSzKRT—URAK* 2:1, *MTK—BTC* 3:1, *III. ker. TVE—Ferencvársi Vasutas* 2:2.

* **Szeptember 20-án** érdekes esemény szinhelye lesz a budaörsi repülőtér. Ezen a napon kezdődnek a motornélküli repülőversenyek, amelyeknek r észtvevői a sportrepülés szempontjából már eddig is igen figyelemreméltó teljesitményeket mutattak fel. A magyar motornélküli repülősport mindössze néhány hónapos, de már eddig is 150 kilométeres távolsági rekordot értek el a pilóták. A motrnélküli országos repülőverseny a jelek szerint nagy érdeklődést vált majd ki, amit egyébként a lelkes versenyzők meg is érdemelnek, mert valójában szerény anyagi keretek között nagy lelkesedéssel szolgálják a magyar repülősport érdekeit.

Gyenge eredmények a BBTE hétfői atlétikai viadalán

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

Hétfőn bonyolitotta le a *BBTE* háromnapos atlétikai viadalának utolsó számait, amelyek többnyire gyenge eredményekkel végződtek. *Orbán* Ferenc ujra legyőzte *Késmárkyt* a magasugrásban, *Barsi* megverte *Zsitvayt* 400 méteren, *Marvalits* pedig 46 m és 07 cm-en nyerte a diszkoszvetést. A többi eredmények tulságosan *szezón végiek*. A hétfői versenynap részletes eredményei a következők:

Magasugrás I. oszt.: 1. Orbán Ferenc BBTE 185 cm, 2. Késmárky BBTE 185 cm, 3. Sztaniszlay Eperjesi TVE 175 cm.

400 m sikfutás: 1. Barsi BBTE 50.8 mp, 2. Zsitvay BBTE 50.9 mp, 3. Valentin Soroksári AC 52.1 mp. A versenyen csak négyen indultak.

200 m sikfutás: 1. Raggamby BBTE 22.6 mp, 2. Szalay BBTE 22.8 mp, 3. Bánóczy MTK 23.4 mp. Raggamby elsőségét Szalay az utolsó méteren majdnem kétségessé tette.

Diszkoszvetés (az Egyesült Székesfővárosi Takarékpénztár vándordijáért): 1. Marvalits BTC 4607 cm, 2. Remecz RAC 4433 cm, 3. Bertalan BBTE 4043 cm. Marvalits kiemelkedett a mezőnyből.

300 m sikfutás: II. oszt.: 1. Szabadi BSE 37.8 mp, 2. Budai MAC 37.8 mp, 3. Hunor BBTE 37.9 mp.

Svéd staféta A) osztályu egyesületek részére. 1. BBTE A) csapata 1 p 59 mp (Barsi, Szalay, Zsitvay), 2. MTK A) csapata 2 p 15.2 mp.

100 m sikfutás II. oszt.: 1. Kajáry Beszkárt 11.7 mp, 2. Sirola MOTE 11.9 mp, 3. Soós BSE 11.9 mp.

110 m gátfutás: 1. Várnai MAC 16.4 mp, 2. Orbán BBTE 16.5 mp, 3. Helmeczy BBTE 17.8 mp. Négy induló.

3000 m csapatverseny ötös csapatok részére: 1. MTK (Ferihegyi, Végváry, Medgyaszay, Gombos, Csillag, Fanka, Halász, Hagymási, Juhász, Tuza, Schüssler) 55 pont, 2. BBTE 74 pont, 3. MTE 75 pont, 4. ESC 79 pont.

Egyénileg első Piros BBTE 9 p 06.6 mp, 2. Tuza MTK 9 p 13.4 mp, 3. Eper ESC 9 p 20.6 mp.

800 m sikfutás: 1. Oláh MOTE 2 p 08.4 mp, 2. Hevele Soroksári AC 2 p 08.6 mp, 3. Szaszák BTC 2 p 12.4 mp.

Svéd staféta (B. osztályu egyesületek részére) 1. FTC csapata 2 p 04 mp, 2. UTE 2 p 04 mp, 3. BSE 2. p 08.8 mp. A versenyt az FTC mellszéleséggel nyerte. Sugár 400-sa 49.6 mp volt.

Magyarország tenniszbajnokságában Kehrling kikapott a prágai Menzeltől

A többi bajnokságok is külföldre vándoroltak

Magyarország tenniszbajnokságának döntő mérkőzése a nagyszámu kitünő külföldi résztvevő mellett a magyar szineknek kevés dicsőséget hozott. A férfi egyesben a tizennégyszeres magyar bajnok, *Kehrling* Béla nagy balszerencsével játszva, vereséget szenvedett a kitünő fiatal prágai *Menzeltől*.

Kehrling vereségével az ötödik bajnokság is külföldre vándorolt.

A ma eldöntésre került női párost a német Krawinkel—Peitz-pár, a vegyes párost pedig a nagyszerüen játszott francia Glasser—Barbier együttes nyerte. Részletes eredmények:

Magyarország 1930. évi férfi egyes tenniszbajnoka: Menzel (Prága), 2. Kehrling (MAC), 3. Sato (Tokió) és Matejka (Bécs).

Magyarország 1930. évi női páros tenniszbajnoka: Krawinkel (Essen)—Peitz (Düsseldorf), 2. Barbier, Gallay (Párizs), 3. Deutschné, Rohrerné (Prága) és dr. Schréderné, Brandenburgné (BLKE).

Magyarország 1930. évi vegyespáros tenniszbajnoka: Glasser, Barbier (Párizs), 2. Kuhlmann (Berlin), Krawinkel (Essen), 3. Danet, Gallay (Párizs) és Kehrling, Göncznė (MAC).

A férfi egyes döntőjében az első szettet *Kehrling* nyerte *Menzel* ellen 6:4-re, a második szettben *Kehrling* két gémet csinált, de utána *Menzel* egymásután négy gémmel 4:2-re vezetett, *Kehrling* még egy gémet nyert ugyan, de ezután *Menzel* 6:3 arányban maga javára döntötte el a szettet. A harmadik szettben változatos játék után *Menzel* győzött 6:4 arányban. Itt *Kehrlingen* már kiütközött a fáradtság és hihetetlen balszerencséje láthatóan idegessé tette. Ez fokozódott a negyedik szettben, ahol *Kehrling Menzel* 6 gémje ellenében csak egyet, a negyediket tudta a maga javára eldönteni.

Az olasz Bergamashi nyerte az ötnapos Tour de Hongriet

Peck a második, Nemes a negyedik, Vida a hatodik.

Az ötnapos *Tour de Hongrie* utolsó szakaszát ma futották le a kerékpárosok.

78 induló közül 50 versenyző érkezett a célba.

Az ötnapos összesen 1100.19 km-es táv összesitett végeredménye a következő: 1. *Bergamaschi* (Olaszország) 36 óra 29 p. 44 mp., 2. Peck PSE 36 óra 31 p. 34 mp., 3. *Minasso* (Olaszország) 36 óra 35 p. 04 mp., 4. *Nemes* PSE 36 óra 35 p. 04 mp., 5. *Biamchi* (Olaszország) 36 óra 36 p. 54 mp., 6. *Vida* I. BSE 36 óra 38 p. 24 mp., 7. *Huszka* Világosság 36 óra 46 p. 02 mp., 8., *Seifert* Lehel KK 36 óra 51 p. 49 mp., *Posch* UTE 36 óra 56 p. 14 mp., 10. *Kék*, UTE 36 óra 57 p. 45 mp., 11. *Piazza* (Olaszország) 37 óra 02 p. 20 mp., 12. *Fekete*, Szegedi Vasutas 37 óra 03 p. 24 mp.

FŐSZERKESZTŐ: BÉKESSY IMRE.
Kiadótulajdonos a Reggeli Ujság Lapkiadó-vállalat Részvénytársaság
Felelős szerkesztő és kiadó: KÁDÁR LEHEL

Lósport

Az Erzsébet királyné-dijban Corvus, a Kettős Ivadék versenyben Danseusse győzött

Az idei versenyév egyik legszebb futamát, az *Erzsébet királyné-dijat* a báró *Rotschild* istálló *Corvusa*, mint startfavorit, négy hosszal nyerte *Hortobágy* ellen. A 40.000 pengővel dijazott versenyben eleinte *Példás* vezetett, *Corvus* pedig hátul galoppozott. A távoszlop előtt azonban *Corvus* fokozatosan felnyomult és végül könnyen győzött. Az Eladóversenyben a másodiknak beérkezett *Tourtereaut* szoritás miatt *hivatalból diszkvalifikálták* és

lovasát, Csutát szoritás miatt vasárnapra eltiltották a lovaglástól.

A hétfői program főszáma a *Kettősivadék-verseny* volt, amelyben *Danseuse* sok keserves pillanatot szerzett hiveinek.

A kitünő kétéves ugyanis idegessége miatt sehogysem akart starthoz állani.

Hosszu kisérletezés után, az érvényes indjtásnál jól elugrott és fölényesen győzött *Rapalló* ellen. Az elsőosztályu eladóverseny győztesét, *Levine*-t Mr. *Corner* hétezer pengőért megvette.

A két versenynap részletes eredménye a következő:

Vasárnap:

I. *Kétévesek versenye* (4000 P. 1000 méter). 1. Horthy Jenő: *Máglya* (Gutai öttized reá), 2. Pálma (Schejbal 2 és fél), 3. Biri (Péter 6). Futottak még: Tavasz, Pityke, Okos, Árbóc. Egyh., egy és háromnegyed hossz. Tot.: 10:13, helyre: 10, 10, 10.

II. *Handicap* (3000 P, 1800 m.). 1. Gróf Meran J.: *Martinsberg* (Csaplár 6), 2. Istvánka (Csuta 6), 3. Flash Light (Szabó L. II. 4). F. m.: Da Capo, Erbprinz, Marathon II., Borotra, Historio, Zsarnok, Inmate, Conchita, Robogó, Fababa, Régi nyár. Kéth., egy és háromnegyedh. Tot.: 10:76, h.: 23, 19, 21.

III. *Erzsébet királyné-dij* (40.000 P, 2000 m.). 1. Báró Rotschild A.: *Corvus* (Szabó L. II. héttized reá), 2. Hortobágy (Gutai 3), 3. Alinari (Balogh 4). F. m.: Példás, Bäby, Rabló. Négyh., hathossz. Tot.: 10:21, helyre: 14, 17.

IV. *Kétévesek szeptemberi nagy handicapja* (5000 P, 1200 m.). 1. Lajtos E.: *Zsivány* (Kasszián F. 5), 2. Admirális (Csaplár 2 és fél), 3. Csak előre (Gulyás 4). F. m.: Betyár, Labancz, Fonólány, Néva, Emlék, Rakéta, Péter, Napamaszszony, Livorno. Egyh., háromnegyedh. Tot.: 10:108, h.: 24, 15, 19.

V. *Kétévesek eladóversenye* (2000 P, 1100 m.). 1. Gr. Wenckheim Dénes: *Célzat* (Klimscha 6), 2. Bosnyák (Csaplár 1 és fél), 3. Amanullah (Kasszián F. 1 és egynegyed). F. m.: Platán, Kitáblázás, Táblabiró, Suta és Tourtereau (második, szoritás miatt diszkvalifikálva). Egyh. ny. Tot.: 10:90, h. 12, 10, 11.

VI. *Welter hendicap* (3000 P, 1200 m.) 1. Mr. John: *Dehogyisnem* (Tóth B. 12), 2. Severina (Balogh 6), 3. Arme Gredl (Hulma 10). F. m.: Bizalom, Adonis, Cipau, Annabál, Gyönyike, Numa Pampilius, Minto, Anno Santo, Komilfó, Eszmény, Robogó, Balaton, Frau Wunderlich. Egyh., ötnegyedh. Tot.: 10:150, helyre: 50, 39, 61.

Hétfő:

I. Gr. Wenckheim D. 1. Vacak (7:10 r. Schejbal), 2. Baladin (6 Gutai), 3. Kitartás (1 és fél Esch). F. m.: Csitri (2 Kaszián F.) 1 h. nyakh. Tot.: 10:19. — II. Mr. Wood: 1. Levine (4:10 reá Schejbal), 2. Träumer (2 Takács I. II.), 3 Hapag (4 Lynch). F. m.: Raló (10 Rojik). Másfél h., 10 h. Tot.: 10:14. — III. Lesvári ménes: 1. Danseuse (4:10 r. Balog), 2. Rapallo (1 és fél Gutai), 3. Bénédictine (10 Tuss). F. m.: Rakéta. 2 és fél h. 5 h. Tot.: 10:13. — IV. Berchtold L.: 1. Creola (1 és fél Esch), 2. Románc (6 Kaszián F.), 3. Beaupreau (12 Balog). F. m.: Pajzán (5 Szabó L. II.), Somali (10 Gulyás B.), Szerencs (12 Takács I. I.), Sólyom (6 Gutai), Wotan (5 Schejbal), Buzogány (8 Esch II.), Daruhát (6 Csaplár), Portoferry (12 Klimscha), Taps (10 Fodor), Pászló (4 Lynch). Fejh., fejh. Tot.: 10:26, 16, 32, 51. — V. Gerster K.: 1. Bonyodalom (6 Klimscha), 2. Silver King (4 Gutai), 3. Moring (2 Csaplár). F. m.: Flamen (12 Gulyás B.), Anita (6 Balog), Kotola (8 Cseszkovics), Herbstzeitl. (3 Hulme), Ladiladilom (6 Szabó L. II.), Happy End (20 Kaszián F.), Sebes (6 Schejbál), Forgatag, (20 Kaszács), Corvin (4 Lynch), Drágám (12 Esch II.), Pihegő (10 Gál), Tally-hó (20 Kiszelka), Csatlós (20 Fodor). 2 h., 1 h. Tot.: 10:95, 21, 23, 14. — VI. Lajtos E.: 1. Szigliget (3 Teltschik), 2. Lelkem (2 és fél Schejbal), 3. Fátyolos (12 Fodor), F. m.: Tévedtem (25 Albert), Bambusz (8) Gutai), Add oda! (8 Péter), Máramaros (8 Gulyás), Mi lesz (8 Csaplár), Feldherr (2 és fél Esch II)., Csokor (10 Hulme), Lillah S. (33 Bözödi), Mazurka (16 Szele), Funny (6 Balog), Olcsó Jancsi (12 Horváth D.), Fuvolás (16 Kaszián F.), Öreg Signora (8 Klimscha), Dáma II.)

Auto és Motor

Varzi nyerte a monzai nagydijat

Monza, szeptember 8.

Az automobil nagydijat (Grand Prix) a monzai pályán (240 km.) *Varzi* nyerte Maseratikocsin 1 óra 35 p. 46.5 mp. alatt. 2. Arcangeli (Maserati) 1:35:46.6 mp. 3. Maserati (Maserati) 1:36:10.4 mp. A versenyt óriási közönség nézte végig, amelynek soraiban a piemonti herceg is megjelent.

Elmaradt a Bükk-Mátravidéki automobilverseny

A Bükk- és Mátravidéki Automobil Club Zsolca—Ongai—Delta motorkerékpárversenye elmaradt, mert a pálya lezárását nem engedélyezték.

Uj motoros világrekord

Párizs, szeptember 8.

A Montlhery-i versenypályán ma az angol *Wright* 1000 köbcentiméteres Temple motorkerékpárján 5 km.-en repülőstarttal 212.564 órakilométer átlaggal és 5 mérföldön, ugyancsak repülőstarttal, 210.618 órakilométer átlaggal két uj világrekordot állitott fel.

Bárczay Zoltán győzött a lillafüredi csillagturán

A B. MAC ma tartotta az uj lillafüredi hegyi uton országos autó- és motorkerékpár csillagturáját. Az autók kategóriájában huszonhárom induló közül Bárczay Zoltán Mág (B. MAC) győzött, a motorkerékpárok csoportjában pedig Belházy Károly Nyiregyháza. A versenypálya 15 km. hosszu volt, 45 kanyarodóval.

Nem tudom én, melyik volt szebb...

Irta: MOLNÁR JENŐ

Nem tudom én, melyik volt szebb,
Melyik dicsőbb, melyik nagyobb:
Az-e, aki fejet zuzolt,
Vagy az, aki kirakatot?

Az-e, akit legázolt a
Rendőrlovak bősz patája,
Vagy az, akit óva intett
Sétálástól böles tatája?

Az-e, aki kérvényezte,
Vagy az, aki betiltotta,
Az-e, aki rendet tartott,
Vagy aki felboritotta?

Az-e, ki a «Weingruber»-ben
Tükröt, márványt tört harántba',
Vagy az, aki ugyanottan
Kardot rendelt — jól kiráutva?

Az-e aki követ röpit,
Mely nem tudni, hol áll itt meg,
Vagy aki a szuronyt tartja
Népéleimezési cikknek?

Az-e, aki hitvány kézzel
Vert be néhányszáz ablakot,
Vagy az, aki ilyen réven
Végre egy kis munkát kapott?

Az-e, aki tiz év óta
Részben böjtöl, részben koplal,
Vagy az, aki országmentést
Hirdet, de csak sippal-dobbal?

Az-e, aki munkát akar,
Vagy az, aki halogatja,
Az-e, ki «a népnek fia»,
Vagy aki «a honnak atyja»?

Az-e, aki itthon maradt,
Vagy az, aki nem volt itthon,
Sztranyavszky-e vagy Scitovszky,
Vass József vagy Bethlen, — mit t'om?

Az-e, aki tovább mondja:
Jogot kell a népnek adni!
Vagy az, aki ép most izgat:
Minden jogot megtagadni...

Az-e, aki durva kézzel
«Beszkárt»-kocsit felboritott,
Vagy az, aki puha kézben
«Beszkárt»-pénzecskét szoritott?

Az-e, aki felgyujtotta
Az autót, mely nem volt Kláré,
Vagy ki gázolt és elillant,
S utána vad hacacáré?...

Nem tudom én, melyik volt szebb,
Melyik dicsőbb, melyik nagyobb,
Csak áldom az istenemet:
«Ausgerechnet» — pesti vagyok.

Igaza van-e Treviranus miniszternek, mikor a franciák Saar-vidéki megszállása miatt panaszkodik?

Erre a kérdésre a következő kis esettel válaszolt a tudós rabbi:

A Buttertig Ábrahám folyton telejajgatta az ismerősei fejét, hogyha az anyósa meglátogatta:

— Nú, — kérdezte tőle a Reibsand Náci, — hát hányszor szokott téged egy esztendőben meglátogatni, hogy ilyen lármát csinálsz?

— Kétszer egy évben, — felelte a Butterteig.

— Az olyan sok?... Az én anyósom hatszorhétszer szerencséltet minket egy esztendőben és mégse panaszkodok miatta.

Erre felorditott a Butterteig:

— Csakhogy az én anyósom minden alkalommal egy félévig marad nálam.

... A franciák tizenöt évben egyszer látogatják meg a Saar-vidéket. És ott is maradnak mindjárt tizenöt évig. Hát még ne is panaszkodjon az a német miniszter?

A Vilmos császár-uton

— Hova siet, Garádi ur?

— Egy épitészre lenne szükségem.

— Akkor mit szalad?... Menjen a „Markó"-ba, itt van a közelben.

Péchy Erzsi mint film-sztárnő

A Fészek-művészklub egyik asztalánál arról beszélnek, hogy Péchy Erzsi, aki az autóbalesete után teljesen felépült, legközelebb filmezni fog. Állitólag egy külföldi filmgyár tárgyal vele. Dalnoki Viktor megjegyzi:

— Magam is hallottam. De ugy tudom, más nevet kell fölvennie, mert a «Péchy»-t nem tudják kiejteni.

— Na és mi lesz az uj müvészneve?

— Tekintettel arra, hogy nőben olyan szép, mint amilyen férfiban Valentino volt, Volantino lesz a neve.

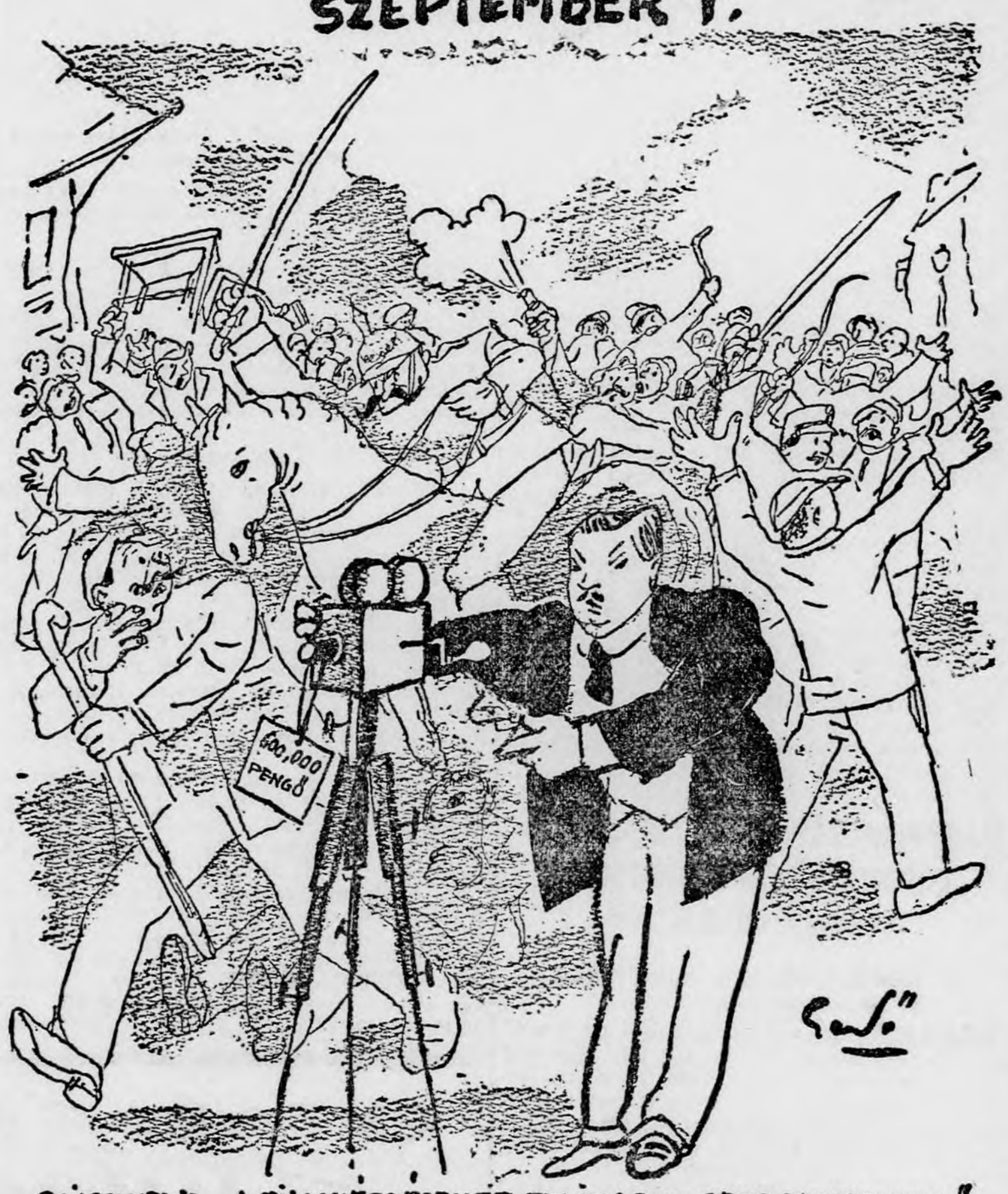

Mért nem mondják meg a Népszövetség urai, mi az igazi oka az általános gazdasági válságnak?

Evvel a kérdéssel fordultunk a tudós rabbihoz, aki igy felelt:

A Spitzmaus Izsák hazament és azt mondja a feleségének:

— Képzeld, milyen zavarban voltam! Hivattak a városházára és azt kérdezték, mondjam meg, hány esztendős a kisfiunk. Tünödtem magamban. Ha azt mondom, hogy öt esztendős, akkor nagyon korán jön a sorozás alá. Ha azt mondom, hogy három esztendős, akkor nagyon későn sorozzák be.

— Miért nem mondtad meg az igazat, hogy négy esztendős? — kérdezi most az asszony.

— Na nézd csak!... Erre nem is gondoltam.

Aszpasz: Mindenféle okát adják a gazdasági krizisnek. De hogy megmondják az igazat, arra nem is gondolnak.

Hearst távirata Coolidge-hoz

A francia repülőket ünnepli Newyork?... Engem ünnepeljen! Én gép nélkül repültem Párizsból.

Hearst (London).

A tihanyi visszhangnál

Én: Hasznos-e vagy káros az országra a duhaj vérontás?

A visszhang: ... aj, vé! rontás!

Én: Minden panamának kinyomozzák a maga csunya Vay-át?

A visszhang: ... nyavalyát!

Az Alkotmány-utcában

Biró: Elsőrendü vádlott, maga lényegesen mást mond, mint a büntársa. Hogy lehetséges ez?

Vádlott: Kérem szépen, arról én nem tehetek, ha ő mást hazudik.

Találós kérdés

— Hogy hivják azt a sakkban, ha a király nem tud tovább menni?

— Ezt mindenki tudja. Matt.

— Na és hogy hivják azt a diplomatát, akinek a király miatt kell tovább menni?

— ??

— Az egy kis matt. *Matuska.*

Apró históriák

Egy közismert és nagyon kellemetlen ügyvéd napokon keresztül agyonbosszantotta az egyik köruti vendéglő pincéreit. Semmi sem volt neki jó, minden ételt visszaküldött, a végén pedig hangos jelenetet csinált a számla miatt.

— Mondhatom, — kiáltott fel végül — ezt a vendéglőt se fogom ajánlani a barátaimnak.

A főpincér udvariasan meghajolt és nagyon szelid hangon szólt:

*

— Méltóztassék talán az ellenségeinek ajánlani.

Egy budapesti városatyának, aki antiszemita érzelmeiről ismert, a mult héten egy vidéki városban akadt dolga. Az állomáson kocsiba ült és a hotelbe hajtatott. A kocsis mint önkéntes idegenvezető, sorra mutogatta utasának a városka nevezetességeit.

— Ez itt a katolikus templom, — mondta — az ott a református templom... amaz a lutheránus templom, az meg ott a zsinagóga.

— És mondja csak... antiszemiták nincsenek ebben a városban?

A kocsis rándit egyet a vállán:

— Lehet, hogy vannak, instálom, de templomuk még nincsen.

*

Valahol a Dunántul történt, még a régi jó időkben.

A falu jómódu öreg szatócsa, Blaukopf bácsi sulyos beteg lett. Aggódó családja nem bizott a községi orvosban, a szomszéd kisváros orvosait is keveselték, hanem egy budapesti professzorhoz fordultak. De mert tartottak tőle, hogy ez a vizit nagyon sokba kerül, előbb telefonon megtudakolta a fiatal Blaukopf-gyerek. A tanár ötszáz koronát mondott. Megállapodás történt, hogy másnap délelőtt megérkezik, várják kocsival.

Mikor megjött a hires tudós, szomoru arccal állt elébe a Blaukopf-fiu és ezt mondta:

— Jaj, professzor ur, már késő van... Szegény édesapám meghalt. De mivelhogy már itt méltóztatik lenni és nehogy kárt méltóztassék szenvedni, összeszedtem a községben tiz pácienst. Lesz olyan kegyes majd megvizsgálni őket és mind fizet fejenként ötven koronát.

A tanár mosolyogva beleegyezett.

Mikor megvizsgálta a betegeket, igy szólt a fiatal Blaukopfnak:

— Maga nagyon ügyes fiu. És megérdemelné, hogy a fáradságáért most én honoráljam.

Blaukopf elháritó mozdulattal válaszolt:

— Nagyon köszönöm a kegyességét, tanár ur. De én már meg vagyok jutalmazva.

— Hogyan? — csodálkozott a professzor.

— Tudniillik az apám nem halt meg. Őt is meg tetszett vizsgálni a tiz beteg közt.

Andrée holtteste mellett egy harmadik naplót is találtak a jégbe fagyva

Mint Osloból jelentik nekünk, a hős Andrée kapitány holttestének feltalálási helyén egy harmadik naplóra bukkant az expedició. Ebbe a naplóba jegyezte föl a vakmerő kutató az emberiség nagyszerü haladásáról és a kultura békés fejlődéséről való gondolatait. Egyik helyen ezt mondja Andrée: «A világbéke állandósultnak látszik és többé nem zavarja meg semmi sem.» Az expedició tagjai ugy határoztak, hogy ezt a naplót ott hagyják, ahol megtalálták. Igy vélik méltón szolgálni Andrée intencióit, aki a mult század végén bölcs előrelátással *jégre tette* a világbékéről irt naplóját. A genfi Népszövetség szeptemberi ülésszaka ezzel kapcsolatban nyilván megállapitja, hogy a páneurópai terv szintén *befagyott.*

TÁVIRAT

Costez és Bellonte

Newyork

Repülőgépen átmenni az Óceánon... Ez is valami?... Próbáltak volna szeptember elsején Budapesten az Aréna-uton átmenni — gyalog!

Zuzott fejüek Ilgája.

Kedves Nevető Hétfő!

Igaz-e, hogy Scitovszky Béla Berlinben beszélő filmgépet vásárolt a magyar filmgyártás céljaira, ugyanakkor Bethlen István gróf az uj belügyi sztár szerződtetéséről tárgyalt Sztranyavszky Sándorral?

Igaz-e, hogy a magyar filmgyártás még mindig filmalapi törésben szenved?

Igaz-e, hogy az első magyar beszélőfilmnek ez lesz a cime: «Az elnémitott parlament»?

Igaz-e, hogy a budapesti filmipar legtöbb szakembere az őszi nagyünnepeken «tefilm»-mel imádkozik a dohányutcai templomban?

Feltéve, ha ..

— Mit gondolsz, mit irnának be némelyik miniszter munkakönyvébe, ha egyszer elbocsátaná őket a parlament?

— Bolond beszéd! A miniszteréknek nincsen munkakönyvük.

— De tegyük fel...

— Talán azt, amit egyszer Förster Aurél irt be egy nagyon hanyag alkalmazottjának a könyvébe. Nem akart olyasmit beleirni, amit a törvény tilt, hát ezt irta be: «Akinek éppen ilyen kell, annak nagyon megfelelő.»

Pesti kis társalgó

— Mondd, Blau, ha az Uristen azt kérdezné tőled, mit kivánsz, mert teljesiti, — mi lenne a kérésed?

— Egy elegáns autót kérnék és egy szép nőt.

— És tudod, erre mit mondana az Uristen?... Azt, hogy bolond vagy, mert olyan dolgokat kérsz, amiket nem tudsz kormányozni.

*

— Szóval maga megkéri a lányom kezét. Lássuk csak... Mennyi fizetése van?

— Százötven pengő havonként.

— Ugy?... És ehhez még jön valami?

— Persze hogy jön.

— Micsoda?

— A hozomány.

*

— Pardon uram... — figyelmezteti egy kávéházi vendég a szomszédját. — Egy nagy lyuk van az egyik harisnyáján.

— Tudom kérem, — feleli az nyugodtan. — Ez még annak a lábszárlövésnek az emléke, amit a gorlicei áttörésnél kaptam.

*

— Mondja csak, Balog ur... Milyen orvos az a fiatal Csipeszy?

— Nagyon szorgalmas ember. Az egyik páciensét három hónapig kezelte sárgaság ellen és a végén kiderült, hogy az illető egy japán.

*

— Hol voltál a nyáron?

— Svájcban.

— Na és jól érezted magad?

— A fenét! Nem tudtam olyan magas hegyre menni, ahol nem találtam volna pesti embert.

— Csodálkozol?... Ezeknek semmi sem magas.

*

Ebédidő. Krauszéknál látogató van, egy öreg néni a családból. Egyszerre csak megszólal a négyéves Tibike:

— A nénike mikor megy el?

— Miért kérdezed ezt fiacskám? — csodálkozik a vendég.

— Mert amig itt tetszik lenni, addig nem hozzák be az ebédet.

*

— Mondd, Samu, hogyan lehetséges ez?... A te feleséged mindig olyan elegáns. A legszebb ruhái vannak és micsoda ékszerei... Hogy lehet ez?

— Honnét tudjam? Én csak azt tudom, hogy tőlem egy huncut fillért se kap.

HUNGARIA HIRLAPNYOMDA R.-T. BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 34. — FELELŐS: SCHMIDEK GÉZA.